
INIMESE
ESIMENE
LEND
KOSMOSESSE

Inimese esimene lend KOSMOSESSE

«PRAVDAS» AVALDATUD
MATERJALID

EESTI RIIKLIK
KIRJASTUS
TALLINN 1961

32N+6L5
I—52

Originaali tiitel:

Первый полет человека в космос
Материалы, опубликованные в «Правде»
Издательство «Правда»
Москва 1961

Kaane kujundaja E. Pikk

Une ajastu
hommik

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude Liidu valitsuse läkitus

NOUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKULE PARTEILE JA RAHVALE!

KOIGI MAADE RAHVASTELE JA VALITSUSTELE!

KOGU PROGRESSIIVSELE INIMKONNALE!

Suur sündmus on aset leidnud: esmakordselt ajaloos sooritas inimene lennu kosmosesse.

12. aprillil 1961 kell 9.07 Moskva aja järgi suundus maailmaruumi kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok», milles viibis inimene, ning sooritanud lennu ümber maakera, pöördus edukalt tagasi meie kodumaa – Nõukogudemaa pühale pinnale.

Esimene kosmosesse tunginud inimene on nõukogude inimene, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanik!

See on inimese enneolematu võit loodusjõudude üle, teaduse ja tehnika hiigla saavutus, inimmõistuse triumf. On alanud inimese reisid kosmosesse.

Selles kangelasteos, mis läheb alatiseks ajalukku, kehastub nõukogude rahva geniaalsus, sotsialismi võimas jõud.

Suure rõõmutunde ja õigustatud uhkusega konstateerivad Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja Nõukogude valitsus, et selle uue ajastu inimkonna progressiivses arengus avas meie maa – võitnud sotsialismi maa.

Minevikus ei võinud mahajäänud Tsaari-Venemaa unistadagi sellistest kangelastegudest võitluses progressi eest, võistlemisest tehniliselt ja majanduslikult enam arenenud maadega.

Töölisklassi tahtel, rahva tahtel, keda innustas kommunistide partei eesotsas Leniniga, muutus meie maa võimsaks sotsialistlikuks riigiks ning jõudis teaduse ja tehnika arendamises enneolematult kõrgele tasemele.

Kui töölisklass 1917. aasta oktoobris võttis võimu enda kätte, kahtlesid paljud — isegi ausad inimesed — selles, kas ta suudab juhtida riiki, säilitada majanduse, teaduse ja tehnika kas või senise arengutaseme.

Ja nüüd demonstreerivad töölisklass, nõukogude kolhoositalurahvas, nõukogude haritlaskond — kogu nõukogude rahvas tervele maailmale teaduse ja tehnika enneolematut võitu. Meie maa ennetas kõiki teisi riike ja rajas esimesena tee kosmosesse.

Nõukogude Liit saatis esimesena välja kontinentidevahelise ballistilise raketi, läkitas esimesena teele Maa tehiskaaslase, suunas esimesena kosmoselaeva Kuule, ehitas esimese Päikese tehiskaaslase ning tegi teoks kosmoselaeva lennu Veenuse suunas. Üksteise järel sooritasid Nõukogude kosmoselaevad-tehiskaaslased, milles olid elusolendid, kosmoselende ja pöördusid tagasi Maale.

Meie saavutusi kosmose uurimisel kroonis nõukogude inimese võidukas lend kosmoselaeval ümber maa.

Au ja kuulsus töölisklassile, nõukogude talurahvale, nõukogude haritlaskonnale — kogu nõukogude rahvale!

Au ja kuulsus nõukogude teadlastele, inseneridele ja tehnikutele — kosmoselaeva loojatele!

Au ja kuulsus esimesele kosmonaudile — seltsimees Juri Aleksejevitš Gagarinile, kosmose vallutamise pioneerile!

Meile, kommunismi ehitavatele nõukogude inimestele, sai osaks au tungida esimesena kosmosesse. Oma võite kosmose uurimisel peame mitte üksnes meie rahva, vaid kogu inimkonna saavutusteks. Rõõmuga rakendame need saavutused kõigi rahvaste, kõigi maakeral elavate inimeste progressi, õnne ja hüvangu teenistusse. Meie saavutuste ja avastuste eesmärgiks ei ole sõda, vaid rahu ja rahvaste julgeolek.

Teaduse ja tehnika arenemine avab piiritud võimalused loodusjõudude alistamiseks ja nende kasutamiseks inimese hüvangu nimel. Selleks tuleb eelkõige tagada rahu.

Sel pidulikul päeval pöördume veel kord kõigi maade rahvaste ja valitsuste poole rahuüleskutsega.

Pühendagu kõik inimesed — rassist ja rahvusest, nahavärvusest, usutunnistusest ja sotsiaalsest päritolust olenemata — kogu oma jõud kindla ülemaailmse rahu tagamisele. Tehkem lõpp võidurelvastumisele! Viigem ellu üldine ja täielik desarmeerimine range rahvusvahelise kontrolli all! See oleks otsustav panus rahu kaitsmise pühasse üritusse.

Meie kodumaa kuulsusrikas võit innustab kõiki nõukogude inimesi uutele kangelastegudele kommunismi ehitamisel!

Edasi, uutele võitudele rahu, progressi ja inimkonna õnne nimel!

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI KESKKOMITEE

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM

NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKE VABARIIKIDE LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

Moskva, Kreml, 12. aprillil 1961

NÕUKOGUDE KOSMONAUDILE, KES ESIMESENA MAAILMAS SOORITAS KOSMOSELENNU,

major Juri Aleksejevitš Gagarinile

Kallis Juri Aleksejevitš!

Mul on suur rõõm palavalt tervitada Teid silmapaistva kangelasteo — esimese kosmoselennu puhul tehiskaaslasel «Vostok».

Kogu nõukogude rahvas on vaimustatud Teie kangelasteost, mida kõigil aegadel alati meenutatakse kui näidet mehisusest, vaprusest ja kangelaslikkusest inimkonna teenimise nimel.

Lend, mille Te sooritasite, avab uue lehekülje inimkonna ajaloos kosmose vallutamise alal ning täidab nõukogude inimeste südant suure rõõmu ja uhkusega oma sotsialistliku kodumaa üle.

Õnnitlen Teid kogu südamest kosmosereisilt kodumaa pinnale eduka tagasipöördumise puhul. Emban Teid.

Peatse kohtumiseni Moskvas!

N. HRUŠTŠOV

12. aprillil 1961

AU NÕUKOGUDE TEADLASTELE, KONSTRUKTORITELE, INSENERIDELE, TEHNIKUTELE JA TÖÖLISTELE, KES VALLUTAVAD KOSMOST!

KÕIGILE TEADLASTELE, INSENERIDELE, TEHNIKUTELE JA TÖÖLISTELE, KÕIGILE KOLLEKTIIVIDELE JA ORGANISATSIOONIDELE, KELLE OSAVÕTUL SAI EDUKALT TEOKS MAAILMAS ESIMENE INIMESE KOSMOSELEND TEHISKAASLASEL «VOSTOK» ESIMESELE NÕUKOGUDE KOSMONAUDILE SELTSIMEES JURI GAGARINILE

Kallid seltsimehed!

Sõbrad-kaasmaalased!

Meie maa rahvad on erutatud rõõmsast sündmusest. Esmakordselt inimkonna ajaloos tuli meie kodumaa – Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit – 12. aprillil 1961 edukalt toime inimese saatmisega kosmoselennule, mis sooritati tehiskaaslasel «Vostok».

Nõukogude inimese lend kosmosesse on meie rahva loova geeniuse suursaavutus, kommunismi ehitavate nõukogude inimeste vaba ja hingestatud töö tulemus. See, millest minevikus unistasid Vene ja maailma teaduse ja tehnika silmapaistvad esindajad ning millele pühendas oma elu meie rahva geniaalne poeg Konstantin Tsiolkovski, on nüüd saanud teoks, meie kangelaslike pävade tegelikkuseks. See on nõukogude rahva suur ja väljapaistev panus maailma teaduse ja kultuuri varasalve. Seda Nõukogude Liidu hindamatut teenet tunnustab tänuga kogu inimkond. Nõukogude inimese sangarliku kosmoselennuga algas uus ajastu maailma ajaloos. Inimkonna põline unistus on täide läinud.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu õnnitlevad palavalt meie kuulsusrikka Kommunistliku Partei, Nõukogude valitsuse ja kõigi Nõukogude Liidu rahvaste nimel mõistuse suure triumfi ja suure töövõidu puhul kõiki teadlasi, konstruktoreid, tehnikuid ja töölisi, kõiki kollektiive ja organisatsioone, kelle osavõtul sai edukalt teoks inimese esimene kosmoselend maailmas.

Me tervitame ja õnnitleme südamlikult Teid, meie kallis seltsimees Juri Aleksejevitš G a g a r i n, suurima kangelasteo — esimese kosmoselennu puhul.

Meie vaba, andekas ja töökas rahvas, kelle kommunistide partei eesotsas kogu maailma töötajate suure juhi ja õpetaja Vladimir Iljitš Leniniga oktoobris 1917 äratas teadlikule ajaloolisele loovtööle, näitab nüüd kogu maailmale uue, sotsialistliku korra suurt üleolekut ühiskonna elu kõigis sfäärides.

Inimese kosmoselend on laiahaardelise kommunistliku ülesehitustöö grandioosse programmi eduka elluviimise tulemus; see sai teoks tänu Kommunistliku Partei ja tema leninliku Keskkomitee ning Nikita Sergejevitš Hruštšovi poolt juhitava Nõukogude valitsuse väsimatule hoolitsusele teaduse, tehnika ja kultuuri pideva arendamise eest, nõukogude rahva heaolu eest.

On möödunud vähem kui neli aastat Nõukogude tehiskaaslase — maailma esimese lunoidi — väljasaatmisest kuni inimese eduka kosmoselennuni.

Nõukogude teadlased, insenerid, tehnikud ja töölised avasid oma sihikindla ja ennastsalgava tööga inimgeeniu-

sele tee maailmaruumi. Nad tegid seda ülemaailmse rahu nimel, kõigi rahvaste õnne nimel.

Inimese esimene kosmoselend saab kõigile nõukogude inimestele uue innustuse ja julgete ürituste allikaks edasise ülemaailmse progressi ja rahu nimel.

Au Nõukogude teadlastele, konstruktoritele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele – kosmose alistajatele!

Au meie rahvale – loovale ja võidukale rahvale, kes Kommunistliku Partei juhtimisel rajab kogu inimkonnale teed helgesse tulevikku – kommunismi!

Elagu kuulsusrikas Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei – nõukogude rahva kõigi võitude suur innustaja ning organiseerija!

Elagu kommunism!

NLKP KESKKOMITEE
NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUM
NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGU

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

Nõukogude Liidu kangelase aunimetuse andmise kohta maailma esimesele Nõukogude kosmoselendurile major

J. A. GAGARINILE

Kangelasteo — esimese kosmoselennu eest, mis tõi uut kuulsust meie sotsialistlikule kodumaale, ülesnäidatud mehisuse, vapruse ja julguse ning nõukogude rahva, kommunismiürituse ja kogu inimkonna progressi ennastsalgava teenimise eest anda maailma esimesele kosmoselendurile major Juri Aleksejevitš **Gagarinile Nõukogude Liidu kangelase** aunimetus koos **Lenini** ordeniga ja medaliga **«Kuldtäht»** ja püstitada Moskvas kangelase pronksbüst.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 14. aprillil 1961

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

aunimetuse «NSV LIIDU KOSMOSELENDUR» asutamise kohta

Asutada aunimetus **«NSV Liidu kosmoselendur»**, et tähistada inimese esimest kosmoselendu tehiskaaslasel.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 14. aprillil 1961

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi

SEADLUS

aunimetuse «NSV LIIDU KOSMOSELENDUR» andmise kohta lendurile major J. A. Gagarinile

Maailma esimese kosmoselennu sooritamise eest tehiskaaslasel «Vostok» anda aunimetus **«NSV Liidu kosmoselendur»** Nõukogude Liidu kodanikule lendurile major Juri Aleksejevitš **Gagarinile.**

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
L. BREŽNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
M. GEORGADZE

Moskva, Kreml, 14. aprillil 1961

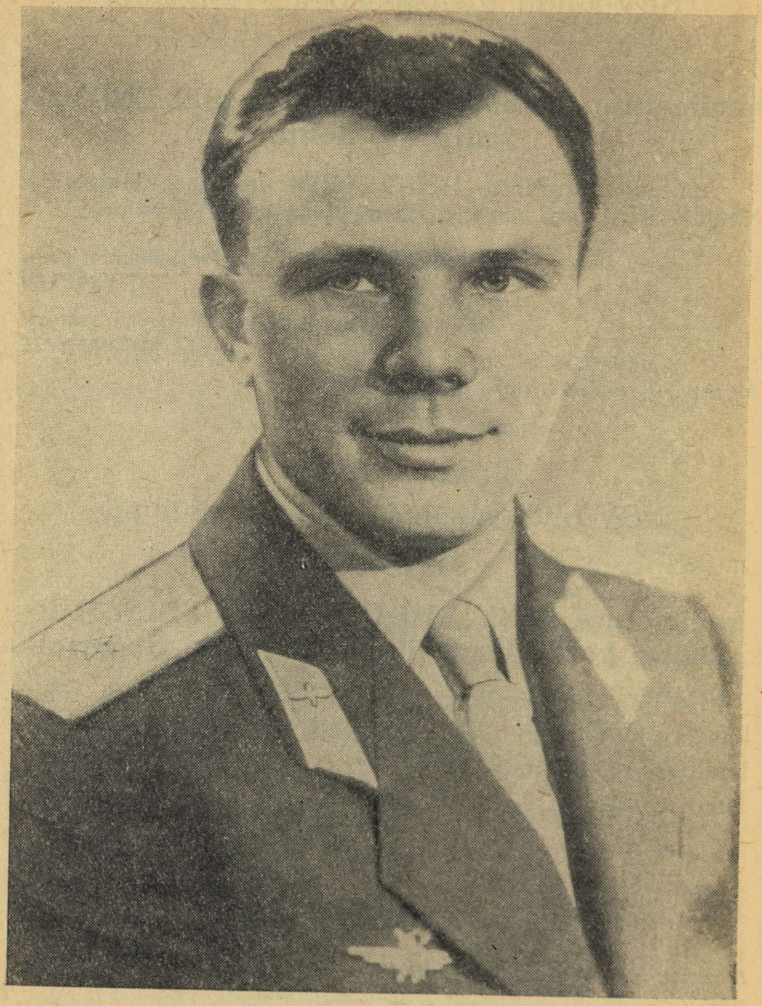

Nõukogude Liidu kangelane major Juri Aleksejevitš Gagarin, maailma esimene kosmoselendur.

TASS-i teadaanne

ESIMESEST INIMESE LENNUST KOSMOSESSE

12. aprillil 1961 viidi Nõukogude Liidus orbiidile Maa ümber maailma esimene kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok», milles oli inimene.

Kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» kosmoselenduriks on Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanik lendur major Juri Aleksejevitš GAGARIN.

Mitmeastmeline kosmoserakett startis edukalt ning pärast esimese kosmilise kiiruse saavutamist ja kanderaketi eraldumist viimasest astmest alustas kosmoselaev vaba lendu orbiidil ümber Maa.

Esialgseil andmeil on kosmoselaeva-tehiskaaslase tiirlemise periood ümber Maa 89,1 minutit; minimaalne eemaldumine Maa pinnast (perigee) on 175 kilomeetrit, maksimaalne kaugus (apogee) 302 kilomeetrit; orbiidi kaldenurk ekvaatori suhtes on 65° 4'.

Kosmoselaev-tehiskaaslane kaalub koos lenduriga 4725 kilogrammi, kanderaketi otsaastme kaalu arvestamata.

Kosmonaudi seltsimees GAGARINIGA on seatud sisse ja peetakse kahepoolset raadiosidet. Pardal olevate lühi-

lainesaatjate sagedused on 9,019 megahertsi ja 20,006 megahertsi, ultralühilainete diapasoonis aga 143,625 megahertsi. Raadiotelemeetrilise ja televisiooni-süsteemi abil vaadeldakse kosmonaudi seisukorda lennul.

Kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» orbiidile lennutamise perioodi talus kosmonaut seltsimees GAGARIN rahuldavalt ning tunneb ennast praegu hästi. Süsteemid, mis tagavad kosmoselaeva kabiinis vajalikke elutingimusi, funktsioneerivad normaalselt.

Kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok» koos kosmoselenduri seltsimees GAGARINIGA jätkab lendu orbiidil.

*

kell 9.52

Saadud andmeil andis kosmoselendur major Gagarin kosmoselaevalt «Vostok» Lõuna-Ameerika kohal viibides kell 9.52 Moskva aja järgi edasi teate: «Lend kulgeb normaalselt, tunnen ennast hästi.»

kell 10.15

Kell 10.15 Moskva aja järgi andis kosmoselendur major Gagarin Aafrika kohal lennates kosmoselaevalt «Vostok» teate: «Lend kulgeb normaalselt, kaaluta olekut talun hästi.»

kell 10.25

Kell 10.25 Moskva aja järgi, kui lend ümber Maa oli vastavalt ettenähtud programmile lõpule viidud, lülitati sisse pidurdusseade ning kosmoselaev koos kosmoselenduri major Gagariniga hakkas laskuma orbiidilt, et maanduda ettenähtud piirkonnas Nõukogude Liidus.

INIMESE EDUKAST TAGASIPÖÖRDUMISEST ESIMESELT KOSMOSELENNULT

Pärast ettenähtud uurimiste edukat teostamist ja lennuprogrammi täitmist sooritas Nõukogude kosmoselaev «Vostok» 12. aprillil 1961 kell 10.55 Moskva aja järgi õnnestunud maandumise kindlaksmääratud piirkonnas Nõukogude Liidus.

Kosmoselendur major Gagarin teatas: «PALUN ETTE KANDA PARTEILE JA VALITSUSELE NING ISIKLIKULT NIKITA SERGEJEVITŠ HRUŠTŠOVILE, ET MAANDUMINE KULGES NORMAALSELT, TUNNEN ENNAST HÄSTI, VIGASTUSI JA PÕRUTUSI EI OLE.»

Inimese kosmoselend avab grandioossed perspektiivid kosmose vallutamiseks inimkonna poolt.

2 5989

N. S. HRUŠTŠOVI jutuajamine esimese kosmonaudi J. A. GAGARINIGA

Sotši piirkonnas viibiv NLKP Keskkomitee esimene sekretär ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees seltsimees N. S. Hruštšov jälgis 12. aprillil raugematu tähelepanuga ettevalmistusi kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmiseks ja selle lennutamist orbiidile ning maailma esimese kosmonaudi, lendur J. A. Gagarini — kommunisti, Nõukogude kodaniku, kosmose vallutamise pioneeri lendu.

Varsti pärast teadet, et esimene kosmoselend sooritati õnnelikult ja J. A. Gagarin maandus ettenähtud piirkonnas, leidis aset seltsimees N. S. Hruštšovi ja esimese kosmoselenduri J. A. Gagarini telefonikõne. See toimus kell 13 Moskva aja järgi. N. S. Hruštšovile teatati, et temaga soovib kõnelda J. A. Gagarin.

«Suure rõõmuga räägin seltsimees Gagariniga,» ütles N. S. Hruštšov.

Võtnud telefonitoru, lausus Nikita Sergejevitš: «Rõõm on kuulda Teid, kallis Juri Aleksejevitš.»

J. A. Gagarin. Ma sain äsja Teie tervitustelegrammi, milles Te õnnitlete mind maailma esimese kosmosereisi eduka lõpulejõudmise puhul. Tänan südamest Teid, Nikita Sergejevitš, selle õnnitluse eest. Olen õnnelik ette kandes, et esimene kosmoselend on edukalt sooritatud.

N. S. Hruštšov. Tervitan ja õnnitlen Teid südamlikult, kallis Juri Aleksejevitš! Te tegite esimesena maailmas

kosmoselennu. Oma kangelasteoga tõite kuulsust meie kodumaale, näitasite üles mehisust ja sangarlust nii vastutusrikka ülesande täitmisel, tegite end oma kangelasteoga surematuks inimeseks, sest tungisite esimesena kosmosesse.

Öelge, Juri Aleksejevitš, kuidas Te end tundsite lennu ajal? Kuidas kulges see esimene kosmoselend?

J. A. Gagarin. Ma tundsin end hästi. Lend kulges väga edukalt, kogu kosmoselaeva aparatuur töötas laitmatult. Lennu ajal ma nägin Maad suurest kõrgusest. Olid näha mered, mäed, suured linnad, jõed ja metsad.

N. S. Hruštšov. Kas võib öelda, et Te tundsite end hästi?

J. A. Gagarin. Te ütlesite õigesti, Nikita Sergejevitš. Ma tundsin end kosmoselaeval hästi nagu kodus. Ma tänan Teid veel kord südamliku õnnitluse ja tervituse eest lennu eduka sooritamise puhul.

N. S. Hruštšov. Mul on rõõm kuulata Teie häält ja tervitada Teid. Ootan kohtumist Teiega Moskvas. Koos Teiega, koos kogu meie rahvaga tähistame siis pidulikult seda suurt kangelastegu kosmose vallutamises. Las kogu maailm vaatab ja näeb, milleks on suuteline meie maa, mida võib korda saata meie suur rahvas, meie Nõukogude teadus.

J. A. Gagarin. Jõudku nüüd kõik maad meile järele!

N. S. Hruštšov. Õige! Rõõmustan väga, et Teie hääl kõlab reipalt ja kindlalt, et Teil on nii suurepärane meeleolu! Te ütlesite õigesti: püüdku kapitalistlikud maad järele jõuda meie maale, mis rajas tee kosmosesse, saatis sinna maailma esimese kosmonaudi. Meie kõik oleme uhked selle suure võidu üle.

Siin viibib Anastas Ivanovitš Mikojan, ta saadab Teile südamliku õnnitluse ja tervituse.

J. A. Gagarin. Andke edasi minu tänu Anastas Ivanovitšile ja parimad soovid talle.

N. S. Hruštšov. Öelge, Juri Aleksejevitš, kas Teil on naine ja lapsed?

J. A. Gagarin. Mul on naine Valentina Ivanovna ja kaks tütart — Leena ja Galja.

N. S. Hruštšov. Kas naine teadis, et te lendate kosmosesse?

J. A. Gagarin. Jah, teadis, Nikita Sergejevitš.

N. S. Hruštšov. Andke edasi minu südamlik tervitus oma naisele ja lastele. Las teie tütred kasvavad ja olgu uhked oma isa üle, kes saatis korda nii suure kangelasteo meie Nõukogude kodumaa nimel.

J. A. Gagarin. Tänan, Nikita Sergejevitš. Ma annan edasi Teie tervituse ja jätan alatiseks meelde Teie südamlikud sõnad.

N. S. Hruštšov. Kas Teie vanemad, ema ja isa on elus, kus nad praegu viibivad, millega nad tegelevad?

J. A. Gagarin. Isa ja ema on elus, nad elavad Smolenski oblastis.

N. S. Hruštšov. Andke oma isale ja emale edasi minu südamlikud õnnitlused. Neil on õigus uhkust tunda oma poja üle, kes tuli toime nii suure kangelasteoga.

J. A. Gagarin. Suur tänu, Nikita Sergejevitš. Ma ütlen isale ja emale edasi Teie sõnad. Nad rõõmustavad ja on sügavalt tänulikud Teile, meie parteile ja Nõukogude valitsusele.

N. S. Hruštšov. Mitte ainult teie vanemad, vaid ka kogu meie Nõukogude kodumaa on uhke Teie suurele saavutusele, Juri Aleksejevitš. Te sooritasite kangelasteo, mis jääb unustamatuks.

Veel kord tervitan Teid kogu südamest esimese kosmoselennu eduka lõpuleviimise puhul. Peatse kohtumiseni Moskvas! Soovin Teile kõige paremat.

J. A. Gagarin. Aitäh, Nikita Sergejevitš. Veel kord tänan Teid, armastatud Kommunistlikku Parteid ja Nõukogude valitsust mulle osutatud suure usalduse eest ja kinnitan, et olen ka edaspidi valmis täitma Nõukogude kodumaa mis tahes ülesande. Nägemiseni, kallis Nikita Sergejevitš!

Raporteerib Juri GAGARIN

Pidulik vastuvõtt Moskvas

Kogu maailm kuulas eile taas erutatult Moskvat. Nõukogude pealinn austas maailma esimest kosmoselendurit Juri Aleksejevitš Gagarinit, kes sooritas lennu ümber maakera.

See inimkonna ajaloos suurim tegu erutab neil päevil kõiki maakeral elavaid inimesi.

Maailma esimese kosmoselenduri Juri Gagarini triumfaalne lend viis meie kodumaa prestiiži enneolematule kõrgusele, tõi uut kuulsust nõukogude rahvale, loovale ja võitjale rahvale. Sellepärast olemegi nii piiritult uhked ja rõõmsad. Sellepärast võttiski Nõukogudemaa nii õnnelikult ja vaimustunult vastu esimest kosmosereisijat Juri Aleksejevitš Gagarinit.

Lippudega ehitud magistraalidele ja väljakuile ning Lenini prospekti mõlemale poolele kogunesid tuhanded inimesed. Nad tulid esimeste kevadlilledega, Gagarini portreedega ja plakatitega, kus ülistatakse seda suurt kangelastegu, mis läheb ajalukku kui sotsialistliku korra ja tema võimsa loova jõu suur triumf.

Transparentidel Vnukovo lennujaama hoone fassaadil on palavad tervitussõnad kosmose vallutajale — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanikule J. A. Gagarinile. Siin on samuti V. I. Lenini, N. S. Hruštšovi ja J. A. Gagarini portreed.

Kell 12 päeval saabuvad lennuväljale kangelaslikku kosmonauti vastu võtma seltsimehed L. I. Brežnev, N. G. Ignatov, F. R. Kozlov, A. N. Kossõgin, O. V. Kuusinen, N. A. Muhhitdinov, N. V. Podgornõi, D. S. Poljanski, J. A.

Furtseva, N. M. Švernik, P. N. Pospelov, D. S. Korottšenko, J. E. Kalnberzin, A. P. Kirilenko, K. T. Mazurov, G. I. Voronov ja V. V. Grišin. Vastuvõtjate hulgas on NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi liikmed A. A. Andrejev ja K. J. Vorošilov, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjad, NSV Liidu ja Vene NFSV ministrid, riiklike komiteede esimehed, NLKP Keskkomitee liikmed ja liikmekandidaadid, Nõukogude Liidu marssalid, Moskva linna ja oblasti partei- ja nõukogude organisatsioonide juhid ja paljud teised.

Kell 12.30 maandub lennuväljal elegantne neljamootoriline Il. See lendas Sotši piirkonnast. Lennukil saabus seltsimees N. S. Hruštšov. Koos temaga sõitsid seltsimehed A. I. Mikojan ja V. P. Mžavanadze.

Kõrvuti partei ja valitsuse juhtidega on tribüünil kangelaslenduri naine Valentina Gagarina ning Smolenski oblastist siia sõitnud Juri Gagarini omaksed — tema isa, ema, õde ja vennad. Nikita Sergejevitš tervitab neid südamlikult.

Kell 12.37 kuuldub lennuväljal erutavaid hüüdeid: «Lennuk, Gagarini lennuk!» Lennuvälja kohalt möödub Il-18, mida eskordivad seitse hävituslennukit. Selles lennukis on meie kauaoodatud kallis kaasmaalane, kes esimesena rajas inimesele tee maailmaruumi piirituisse avarustesse. Lennuk sooritab Moskva kohal auringi. Sõjaväeorkester mängib laulu «Tere tulemast Moskvasse», mis on kirjutatud Juri Gagarini auks.

«Jõudis maandumiskohta!» lausuvad kirjasaatjad ning suunavad oma foto- ja kinoaparaadid taevasse.

Lennuk peatub punase vaiba ääres ja treppi mööda astub kiiresti alla major Gagarin. Teda võetakse vastu hurraahüüete ja tormiliste kiiduavaldustega. Kiirel ja rütmilisel sammul suundub major Gagarin tribüüni juurde. Kuipalju noorust ja energiat on tema sammus, kui kaunis on tema hingestatud nägu! Orkester mängib lendurite armastatud laulu «Me sündind, teoks et muuta muinasjutte».

Sada sammu mööda punast vaipa ja major Gagarin ongi Nikita Sergejevitš Hruštšovi ees. Tõstes käe mütsi äärde, raporteerib ta:

«Seltsimees Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees.

Mul on rõõm Teile ette kanda, et Kommunistliku Partei Keskkomiteelt ja Nõukogude valitsuselt saadud ülesanne on täidetud.

Inimkonna ajaloos esimene lend Nõukogude kosmoselaeval «Vostok» on 12. aprillil edukalt sooritatud.

Kõik kosmoselaeva aparaadid ja seadmed töötasid täpselt ja laitmatult.

Tunnen end suurepäraselt.

Olen valmis täitma mis tahes uue ülesande, mis meie partei ja valitsus mulle annavad. Major Gagarin.»

Igalt poolt kuuldub:

«Tervist, seltsimees major! Tervist, Juri Aleksejevitš!»

Nikita Sergejevitš võtab kaabu peast ja suudleb tugevasti, isalikult kangelast, embab teda ja suudleb veel kord.

«Õnnitlen! Õnnitlen!» ütleb ta kosmonaudile.

Nikita Sergejevitš tutvustab kangelasele NLKP Keskkomitee Presiidiumi liikmeid. Nad kõik tervitavad südamlikult Juri Aleksejevitši. Seejärel embavad teda ema, naine, isa, vennad ja õed.

Seda vastuvõttu jälgisid erutusega nii need, kes olid Vnukovo lennuväljale tulnud, kui ka kogu Moskva, kogu Nõukogude Liit, peaaegu kogu Euroopa, jälgisid hinge kinni pidades, tundes rõõmu selle üle, kuidas kodumaa austab oma vaprat poega.

Tema, meie Juri Aleksejevitš Gagarin, meeldis rahvale otsekohe. Meie aja põlvkond oli veendunud, et lennu Maa—Kosmos—Maa, mis avab uue ajastu inimkonna ajaloos, sooritab esimesena nõukogude inimene. Ja kui tore, et see on sooritatud!

N. S. Hruštšov ja J. A. Gagarin sammuvad mööda lennuväljale kogunenud moskvalaste ridadest. Neid saadab meie võimas vene «hurraa!».

Mõni minut hiljem istuvad N. S. Hruštšov, Juri Gagarin ja tema naine punaste roosivanikutega ehitud lahtisesse helesinisesse autosse. Masinaterivi alustab liikumist Moskva suunas. Kõigil teedel Vnukovost Punase väljakuni vaimustatud moskvalased, sajad tuhanded moskvalased võtsid masinaterivi vastu rõõmsate hüüetega: «Hurraa kosmosekangelasele!», «Au kommunistide parteile!».

«Pravda», 15. aprillil 1961

Kohtumine esimese kosmonaudi J. Gagariniga Vnukovo lennuväljal 14. aprillil 1961.

Vnukovo lennuväli. Juri Gagarin suundub valitsuse tribüünile.

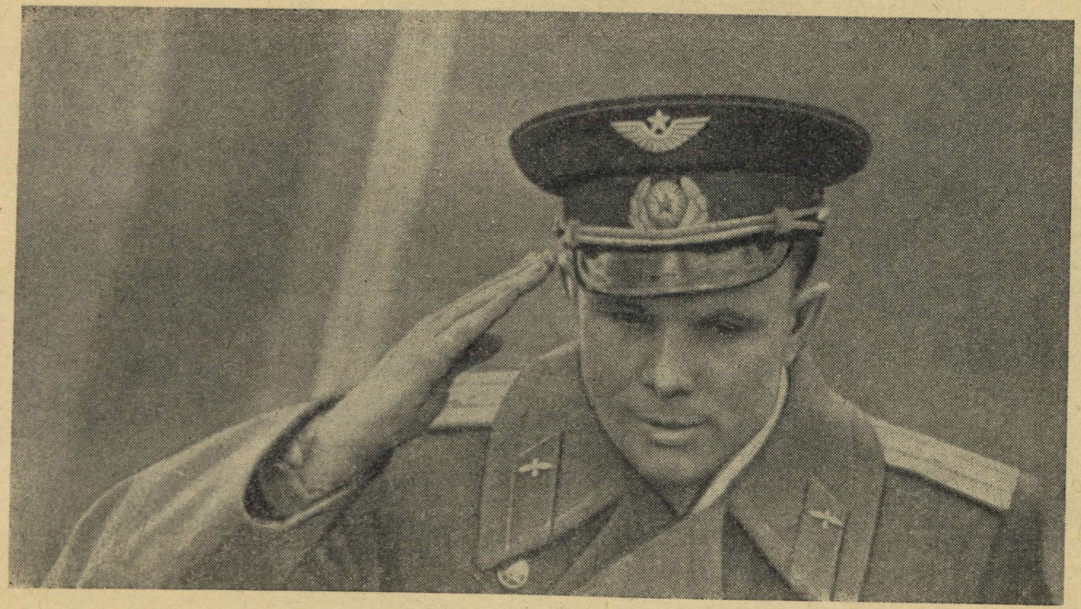

Juri Gagarin raporteerib NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele N. S. Hruštšovile esimesest kosmoselennust.

SUUR KANGELASTEGU ELAB SAJANDEID!

Miiting ja demonstratsioon Punasel väljakul

14. aprilli hommikul suundusid mööda kõiki Nõukogude pealinna magistraale, mis viivad Punasele väljakule, moskvalaste mitmetuhandelised pidulikud kolonnid, et südamlikult tervitada kangelaslikku kosmonauti Juri Aleksejevitš Gagarinit.

Nõukogude inimeste üldrahvalike pidustuste koht — Punane väljak — on ebatavaliselt kaunis. Selle väljakuga on seotud rohkesti unustamatuid lehekülgi meie kodumaa ajaloos.

Mausoleumi vastas asuva Riikliku Universaalmagasini hoone esiküljel on suure punase lipu taustal V. I. Lenini portree. Selle all on üleskutsuvad sõnad: «Edasi, kommunismi võidule!». Kirendab loosung: «Elagu Lenini loodud kuulsusrikas Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei!».

Ajaloo Muuseumi hoonet ehib tohutu pannoo — Lenini portree, kõrval aga tähelaev ja selle piloot Juri Gagarin. Helepunastele transparentidele on kirjutatud: «Au nõukogude teadlastele, konstruktoritele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele — kosmosevallutajatele!», «Au ja kuulsus seltsimees Juri Aleksejevitš Gagarinile — kosmose vallutamise pioneerile!»

Tribüünid piki vennalike liiduvabariikide vappidega kaunistatud Kremli müüri on täis külalisi. Siin on vabrikute ja tehaste töölisi, põllumajanduse eesrindlasi, teadlasi ja kultuuritegelasi, riigi- ja ühiskonnategelasi, NSV

Liidu Ülemnõukogu, Vene NFSV Ülemnõukogu ja liiduvabariikide ülemnõukogude saadikuid, Nõukogude Liidu marssaleid, Nõukogude armee kindraleid ja ohvitsere. Kohal on diplomaatilise korpuse liikmed ja väliskülalised.

Kogu väljak on tulvil rahvast. Pealinna töötajate kolonnide kohal on lippude, V. I. Lenini, partei ja valitsuse juhtide ning Juri Gagarini portreede meri.

Ja juba kõlasidki väljakul palavad kiiduavaldused ja hurraahüüded. Koosolijad tervitavad mausoleumi tribüünile astunud seltsimehi **L. I. Brežnevit, N. G. Ignatovit, F. R. Kozlovi, A. N. Kossõginit, O. V. Kuusineni, A. I. Mikojani, N. A. Muhhitdinovit, N. V. Podgornõid, D. S. Poljanskit, J. A. Furtsevat, N. S. Hruštšovi, N. M. Švernikut, P. N. Pospelovit, D. S. Korottšenkot, J. E. Kalnberzinit, A. P. Kirilenkot, K. T. Mazurovit, V. P. Mžavanadzet, G. I. Voronovi, V. V. Grišinit** ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi liiget **K. J. Vorošilovit.** Mausoleumi tribüünile astub ka Mongoolia Rahvavabariigi Ministrite Nõukogu esimees **J. Tsedenbal.**

Koos partei ja valitsuse juhtidega saabusid kangelaslik kosmonaut major J. A. Gagarin, tema naine ja vanemad.

Moskva linna töötajate miitingu nõukogude rahva suure maailmaajaloolise võidu — Juri Aleksejevitš Gagarini poolt edukalt sooritatud maailma esimese kosmoselennu tähistamiseks avab Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ülesandel NLKP Keskkomitee sekretär F. R. Kozlov.

F. R. Kozlov annab sõna maailma esimesele kosmonaudile major J. A. Gagarinile. Koosolijad võtavad ta vastu tormiliste kiiduavaldustega.

Moskva. N. S. Hruštšov, J. A. Gagarin ja L. I. Brežnev Mausoleumi tribüünil 1961. aasta 1. mail.

Seltsimees J. A. GAGARINI kõne

Minu kallid kaasmaalased!
Kallis Nikita Sergejevitš!
Seltsimehed partei ja valitsuse juhid!

Lubage mul eelkõige avaldada siirast tänu minu armastatud Kommunistliku Partei Keskkomiteele, Nõukogude valitsusele, kogu nõukogude rahvale ja Teile, Nikita Sergejevitš, selle eest, et minule, lihtsale Nõukogude lendurile, osutati nii suurt usaldust ja anti vastutusrikas ülesanne — sooritada esimene lend kosmosesse.

Maailmaruumi startides ma mõtlesin meie leninlikule parteile, meie sotsialistlikule kodumaale.

Armastus kuulsusrikka partei, meie Nõukogude kodumaa ja meie kangelasliku töörahva vastu innustas mind ja andis mulle jõudu selle teo kordasaatmiseks. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Oma geeniusega, oma kangelasliku tööga lõi meie rahvas maailmas kõige toredama kosmoselaeva «Vostok» ja selle väga targa, väga kindlalt tegutseva aparatuuri. Stardist kuni maandumiseni ei olnud mul mingit kahtlust, et kosmoselend lõpeb edukalt.

Ma tahaksin kogu südamest tänada meie teadlasi, insenere, tehnikuid ja kõiki nõukogude töölisi, kes on loonud niisuguse kosmoselaeva, mille abil võib kindlalt jälile jõuda maailmaruumi saladustele. Lubage mul tänada ka kõiki seltsimehi ja kogu kollektiivi, kes valmistasid mind ette kosmoselennuks. **(Kiiduavaldused.)**

Olen veendunud, et kõik minu sõbrad kosmoselendurid on samuti valmis igal ajal sooritama lendu ümber meie planeedi. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Võib kindel olla, et meie hakkame oma Nõukogude kosmoselaevadel lendama ka kaugematele marsruutidele. Olen ääretult rõõmus, et minu armastatud isamaa esimesena maailmas tegi selle lennu teoks, tungis esimesena maailmas kosmosesse. Esimene lennuk, esimene sputnik, esimene kosmoselaev ja esimene kosmoselend — need on tähised meie kodumaa suurel teel looduse saladuste tundmaõppimisele. **(Kiiduavaldused.)** Sellel eesmärgil on meie rahvast viinud ja viib kindlalt edasi meie armastatud Kommunistlik Partei. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Igal sammul oma elus ning tööstuskoolis, tööstustehnikumis, lennuklubis ja lennukoolis õppides ma tundsin alati meie partei hoolitsust, kelle poeg ma olen. **(Kiiduavaldused.)**

Eriti tahaksin ma, kallid seltsimehed, märkida Nikita Sergejevitš Hruštšovi suurt isalikku hoolitsust meie, lihtsate nõukogude inimeste eest. Teilt esimesena, Nikita Sergejevitš, sain ma mõni minut pärast maandumist, pärast kosmosest meie kodumaa pinnale tagasijõudmist sooja õnnitluse lennu eduka sooritamise puhul. **(Kiiduavaldused.)**

Suur tänu Teile, kallis Nikita Sergejevitš, minult ja mu sõpradelt, kosmoselenduritelt! **(Tormilised kiiduavaldused.)** Oma esimese lennu kosmosesse me pühendasime Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressile. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Südamlik tänu teile, kallid moskvalased, sooja vastuvõtu eest. **(Tormilised kiiduavaldused.)** Olen kindel, et igaüks teist on meie armastatud kodumaa võimsuse ja õitsengu nimel ja leninliku partei juhtimisel valmis korda saatma mis tahes kangelasteo oma kodumaa auks, meie rahva auks. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Elagu meie sotsialistlik kodumaa! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Elagu meie suur võimas nõukogude rahvas! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Au Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile ja tema leninlikule Keskkomiteele eesotsas Nikita Sergejevitš Hruštšoviga! **(Tormilised kiiduavaldused, võimsad hurraahüüded.)**

*

Sõna anti Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee esimesele sekretärile ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees Nikita Sergejevitš Hruštšovile.

Punasel väljakul kestavad kaua tormilised kiiduavaldused.

Seltsimees N. S. HRUŠTŠOVI kõne

Kallid seltsimehed!
Kallid sõbrad!
Kogu maailma kodanikud!

Pöördun teie poole suure rõõmu- ja uhkustundega: esmakordselt ajaloos sööstis inimene — meie nõukogude inimene nõukogude teadlaste, tööliste, tehnikute ja inseneride loodud õhuhiiglasel kosmoseavarustesse ja sooritas esimese, enneolematu retke tähtede juurde. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Kosmoselaev «Vostok» tõusis enam kui 300 kilomeetri kõrgusele, tegi tiiru ümber Maa ja maandus edukalt Nõukogude Liidu territooriumil ettenähtud punktis.

Me tervitame palavalt suurepärast kosmonauti, kangelaslikku nõukogude inimest Juri Aleksejevitš Gagarinit. **(Tormilised kiiduavaldused. Hurraahüüded.)** Ta näitas oma kõrgeid moraalseid omadusi: mehisust, enesevalitsemist ja vaprust. See on esimene inimene, kes poolteise tunni jooksul nägi kogu meie planeeti — Maad, mis on igaveses liikumises, ning haaras pilguga tema tohutuid ookeane ja mandreid. Juri Aleksejevitš Gagarin pani aluse kosmosereisidele. Esimesena sooritas ta lennu ümber maakera kulgeval orbiidil. Kui Kolumbuse nimi, kes ületas Atlandi ookeani ja avastas Ameerika, jääb elama sajandeiks, — mida võib siis öelda meie silmapaistva kangelase seltsimees Gagarini kohta, kes tungis kosmosesse, lendas ümber kogu maakera ja pöördus õnnelikult tagasi Maale? Tema nimi jääb inimkonna ajaloos surematuks. **(Tormilised kiiduavaldused. Hurraahüüded.)**

Me kõik mõistame, millise mõtte- ja tundemaailma tõi endaga Maale kaasa meie esimene kosmoserändur. Kõik need, kes viibivad siin, sellel ajaloolisel väljakul, mõistavad seda suurt erutust, uhkust ja rõõmu, millega me tervitame Teid, meie kallis sõber ja seltsimees. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Lubage Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, Nõukogude valitsuse ja kogu meie rahva nimel südamlikult õnnitleda Teid ja avaldada palavat tänu võrratu kangelasteo eest! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Lubage kogu südamest tervitada ja õnnitleda ka teadlasi, töölisi, insenere ja tehnikuid, kes ehitasid rakettlaeva

«Vostok», õnnitleda kõiki nõukogude inimesi, kes lõid tingimused selle laeva edukaks lennuks, mis viis kosmosesse inimese. **(Kiiduavaldused.)**

Me oleme uhked Juri Gagarini kangelasteo üle, oleme vaimustatud teadlastest, inseneridest, tehnikutest ja töölistest, kes oma mõistuse ja südamega aitasid kaasa kosmoselaeva loomisele ja selle hämmastavale retkele. Nende kuulsusrikkad saavutused kehastavad miljonite tööliste, kolhoosnikute ja haritlaste — kogu nõukogude rahva tööd ja kangelastegu. Selle lennuga näitasime veel kord kogu maailmale, milleks on võimeline vaba rahva geenius.

Nüüd, kui Nõukogude teadus ja tehnika demonstreerisid teadusliku ja tehnilise progressi kõrgeimat saavutust, peame heitma pilgu oma kodumaa ajalukku. Mõttes näeb igaüks meist läbielatud aastaid.

Võtnud võimu tsaarilt, kapitalistidelt ja mõisnikelt, kaitsesime me seda Kodusõja tules, ehkki pahatihti polnud meil midagi jalga ega selga panna. Kui palju oli tookord sõjalisi strateege, kes ennustasid vältimatut lüüasaamist «paljasjalgsetele armeedele», nagu nad ütlesid. Kus on nüüd need «strateegid»?!

Kui me läksime esimestele kommunistlikele laupäevakutele, kui me rajasime uute kõrgahjude vundamente ja ehitasime kaevandusi, kui me heitsime kogu maailmale tiivustavad sõnad: viisaastak, industrialiseerimine, elektrifitseerimine, kollektiviseerimine ja kogu rahvale hariduse andmine, — kui palju oli siis ülespuhutud «teoreetikuid», kes ennustasid, et viiskudes Venemaa ei või saada suureks tööstusriigiks. Kus on nüüd need «prohvetid»?!

Me polnud sellised, kes salgavad maha oma päritolu. Kõike seda head, mida on loonud meie maa eesrindlikud inimesed, kasutasime rahva hüvanguks. Sotsialistlik riik andis Nõukogude tööstuse ja kolhooside ülesehitustöö tandril avarad võimalused paljude teadlaste, inseneride ja tehnikute unistustele ja plaanidele, kes Tsaari-Venemaa oludes ei võinud mõeldagi oma mõistuse ja käte rakendamisest.

Nüüd, kui me seisame inimese ees, kes sooritas esimese kosmosereisi, peame meenutama vene teadlast-revolutsionääri Kibaltšitšit, kes unistas kosmoselendudest ja kelle tsaarivalitsus hukkas. Me peame meenutama ja austusega mälestama Mendelejevit ja Žukovskit, Timirjazevit ja Pavlovit ning paljusid teisi suuri teadlasi, kelle nimi on

seotud nõukogude rahva silmapaistvate kangelastegudega.

Erilise lugupidamisega meenutame praegu Konstantin Eduardovitš Tsiolkovskit, teadlast ja unistajat, kosmoselendude teoreetikut. **(Kiiduavaldused.)**

Unistus kosmose vallutamisest — see on tõepoolest suurim inimese unistustest. Oleme uhked, et selle unistuse, selle muinasjutu tegid teoks nõukogude inimesed. **(Kiiduavaldused.)**

Nõukogude Liidu kodanik — see kõlab uhkelt. Oli aeg, kui välismaal ja ka meie maal mõned inimesed rääkisid meist halvustavalt. Kuid juba siis ütles Vladimir Majakovski uhkelt:

. . . Las loevad
ja tunnevad kadedust.
Ma
olen
Nõukogude Liidu
kodanik . . .

(Kestvad kiiduavaldused.)

Millise jõuga kõlavad need sõnad täna. Kui sügav mõte neil on!

Kuid see uhkus ei tähenda seda, et me keelaksime teistel rahvastel ja maadel midagi taolist korda saata. Me oleme internatsionalistid. Iga nõukogude inimene on kasvatatud sotsialistliku patriotismi vaimus ja ta on valmis oma teaduse rikkust, oma tehnilisi ja kultuurialaseid teadmisi heldelt jagama kõigiga, kes tahavad elada meiega rahus ja sõpruses. **(Kiiduavaldused.)**

Nõukogude töölised, kolhoositalurahvas ja töötav haritlaskond on uhked, et meile, endise Tsaari-Venemaa töötajaile sai osaks suur au tööliklassi surematu juhi Vladimir Iljitš Lenini ja kommunistide partei juhtimisel läbi viia Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

See on kangelastegu, mille sarnast ajaloos ei ole olnud ega ole. Tööliklass, rahvas pidi ilmutama tohutut mehisust ja julgust, oma eesmärkide ja ülesannete sügavat mõistmist, et minna välja sellele kangelasteole. Tööliklass ei kartnud mingisuguseid raskusi. Ta teostas võimsa revolutsiooni, võttis enda kätte võimu riigis, mis oli majanduslikult mahajäänud, kus rahvas oli peaaegu täielikult

kirjaoskamatu ning tsarismi ja kapitalismi poolt mahasurutud.

Ja neis tingimustes, kui — nagu näis — oleks tulnud unistada mitte tänase päeva ja tuleviku kõrgetest probleemidest, vaid mõelda sellele, kuidas teha lõpp sõjale, kuidas ravida endise Venemaa kogu organismi verdtilkuvaid haavu, rääkis geniaalne Lenin vankumatu kindlusega sotsialismi, kommunismi paratamatust võidust. Ta rakendas abinõusid imperialistliku sõja lõpetamiseks revolutsiooni teel, töölisklassi võidu, proletariaadi diktatuuri kehtestamise ning kõigi meie maa rahvaste revolutsioonilise vabastamise teel.

Järjekindlalt ja väsimatult selgitas Lenin, et ainult sel juhul, kui inimesed täielikult vabastatakse kapitalistlikust orjusest, alles siis, kui rahvas saab tõeliselt vabaks, kui kõik materiaalsed ja vaimsed võimalused, kõik jõud saab suunata töörahva hüvangu teenistusse, — alles siis saabub uus ajastu inimkonna ajaloos. **(Kiiduavaldused.)**

Suur kangelastegu, mille saatsid korda Venemaa töölisklass, meie maa rahvad, kes kommunistide partei juhtimisel viisid läbi Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni, läheb ajalukku innustava näitena rahva revolutsioonilisest loomingust.

Sotsialism avas meie kodumaa ees laialdased arenguperspektiivid. Nõukogude võimu 43 aasta jooksul käis endine kirjaoskamatu Venemaa, kellest mõned rääkisid lugupidamatult, pidades teda barbaarseks maaks, läbi grandioosse tee. Nüüd ehitas meie maa esimesena kosmoselaeva-tehiskaaslase ja tungis esimesena kosmosesse. Kas ei demonstreeri see ilmekalt maailma kõige vabama rahva — nõukogude rahva tõelist vabadust! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Loonud tingimused kosmoselaeva väljasaatmiseks ja edukaks maandumiseks, me näitasime, milleks on võimeline rahvas, kui ta saab tõeliselt vabaks, vabaks poliitilises ja majanduslikus suhtes. Tõeliselt vabad ei ole need maad, kus rikkad vabalt ekspluateerivad neid, kellel ei ole tükikest leibagi, ja nimetavad seda «vabaks maailmaks», vaid need maad, kus kõigil tööinimestel, kõigil rahvastel on võimalus kasutada kõiki materiaalseid ja vaimseid hüvesid.

See, et me vallutasime kosmose, on silmapaistev teetähis inimkonna arengus. See võit on leninlike ideede uus triumf

ning kinnitab marksistlik-leninliku õpetuse õigsust. Selles inimgeeniuse võidus kehastuvad ja väljenduvad kujukalt kõige selle suurepärased tulemused, mida Nõukogude Liidu rahvad on saavutanud Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni loodud tingimustes. See kangelastegu tähendab meie maa uut võimsat sööstu tema pidevas liikumises kommunismi poole. **(Kestvad kiiduavaldused. Hurraahüüded.)**

Uhkuse ja vääramatu veendumusega ütleme kogu maailmale, et viinud edukalt lõpule 1917. aastal Oktoobrirevolutsiooniga alanud sotsialismi ehitamise, sammume kindlalt ja julgelt edasi suure Lenini näidatud teel — kommunismi ülesehitamise poole. Me ütleme, et maailmas ei ole niisugust jõudu, mis võiks meid sellelt teelt kõrvale viia. Võit jääb meile ja see on kõige õilsam, kõige helgem võit. **(Kestvad kiiduavaldused.)** See võit ei too kaasa ühe inimgrupi valitsemist teise üle, ühe maa valitsemist teise maa või riikidegrupi üle, ühe rahvuse võimu teise üle, vaid loob kõigi maailmas elavate inimeste hüvangu. **(Kiiduavaldused.)**

Rahvaste liikumist kommunismi poole, inimeste üllast püüdlust selle suure eesmärgi poole ei saa vähendada ega peatada. See liikumine on omandanud tohutu, võitmatu jõu, ning ei ole selliseid tõkkeid, mis võiksid peatada seda inimkonna arenemise võimast protsessi. Nõukogude rahvas, sotsialismimaade rahvad, kogu maailma rahvad, nende hulgas ka selliste riikide rahvad, kes ei ole veel võitu saavutanud, kuid sihikindlalt taotlevad progressi triumfi ekspluateerimise ja rõhumise üle, — need rahvad võidavad ja püstitavad helge kommunismihoone. Ning see on inimkonnale suureks hüveks, tema lakkamatu arenemise krooniks. **(Kiiduavaldused.)**

Seltsimehed! Sel tunnil me tervitame maailma teadlasi, kellele kosmoselend on suureks rõõmuks ja suureks õnneks. Nõukogude teadus areneb tihedas seoses kogu maailma teadusega.

Kosmoselaeva «Vostok» lend — see on nii-öelda esimene Nõukogude pääsuke kosmoses. Ta lendas taeva poole paljude meie tehiskaaslaste ja kosmoselaevade järel. See on selle hiiglasliku teadusliku ja tehnilise töö seaduspärane tulemus, mida meie maal tehakse kosmose vallutamisel.

Me jätkame seda tööd ka edaspidi. Järjest uued nõukogude inimesed sööstavad tundmatutel marsruutidel kosmosesse, uurivad seda, avastavad ka edaspidi looduse sala-

dusi ja rakendavad need inimese, tema heaolu, rahu teenistusse.

Me rõhutame — rahu teenistusse! Nõukogude inimesed ei taha, et raketid, mis nii hämmastava täpsusega täidavad inimese koostatud programmi, kannaksid surmatoovat lasti.

Me pöördume veel kord kogu maailma valitsuste poole — teadus ja tehnika on nii kaugele edasi jõudnud ning on suutelised kurjal tahtel tegema niisugust hävitustööd, et tuleb rakendada kõik abinõud desarmeerimiseks. Üldine ja täielik desarmeerimine kõige rangema rahvusvahelise kontrolli all on tee rahvastevahelise kindla rahu kehtestamisele. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Kui me saatsime välja esimese tehiskaaslase, siis leidus ookeanitagusel maal piiratud mõistusega tegelasi, kes ei uskunud seda. Mis parata, on selliseid lühinägelikke inimesi. Nüüd võib, nagu öeldakse, kas või käega katsuda inimest, kes tuli meie juurde tagasi otse taevast! **(Kiiduavaldused.)**

Lubage mul veel kord tugevasti emmata Teid, meie kallis Juri, ja anda Teie kaudu edasi palava tervituse Teie töö ja kangelasteo kaasosalistele. (Nikita Sergejevitš Hruštšov embab tugevasti seltsimees Gagarinit ja suudleb teda. Väljakul kõlavad tormilised kiiduavaldused. Kostab hüüdeid: «Olgu tervitatud Kommunistlik Partei!», «Au Gagarinile!», «Hurraa!»)

Te tõite kuulsust Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidule. Emake kodumaa ei unusta Teie kangelastegu ja säilitab oma ajaloo lehekülgedel Teie nime. **(Kiiduavaldused.)**

Oleme uhked, et maailma esimene kosmonaut on nõukogude inimene. Juri Aleksejevitš kasvas üles ja sai hariduse Nõukogude koolis, võttis tõhusalt osa ühiskondlikust elust, oli aktiivne kommunistlik noor. Ta on kommunist, Lenini suure partei liige! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Mul on hea meel teatada, et NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium andis Teile Nõukogude Liidu kangelase kõrge nimetuse. **(Tormilised, kestvad kiiduavaldused, hüüded: «Hurraa!», «Au kangelasele Gagarinile!»)**

Teile antakse esimesena ka NSV Liidu kosmoselenduri aunimetus. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Inimese esimese kosmoselennu tähistamiseks püstitatakse Moskvas kangelase pronksbüst ja asutatakse mälestusmedal. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Õnnitlen südamlikult Juri vanemaid — Anna Timofejevna ja Aleksei Ivanovitš Gagarineid, et nad on üles kasvatanud nii tubli poja, kes oma kangelasteoga tõi kuulsust meie kodumaale. **(Tormilised, kestvad kiiduavaldused.)**

Õnnitlen palavalt Juri Aleksejevitši abikaasat Valentina Ivanovnat, suurepärast nõukogude naist. Ta teadis, et Juri Aleksejevitš lendab kosmosesse ega püüdnud teda tagasi hoida, vaid toetas, kogu südamest innustas oma meest, kahe väikese lapse isa, suurele kangelasteole. **(Tormilised, kestvad kiiduavaldused.)**

Ei saanud ju keegi anda täielikku garantiid, et Juri Aleksejevitši ärasaatmine kosmoselennule ei kujune talle viimaseks. Valentina Ivanovna mehisus, selle enneolematu lennu kogu tähtsuse mõistmine kõnelevad tema suurest hingest. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Jah, see on tõeline nõukogude naine. Meenutage, millise soojuse ja armastusega kirjutasid vene naistest Nekrassov, Puškin ja teised meie kirjanikud. Vene naised — nüüd on need kõik Nõukogude Liidu naised. Valentina Ivanovna näitas oma üllast iseloomu, oma tahtejõudu ja õiget arusaamist nõukogude patriotismist. **(Kestvad kiiduavaldused.)**

Seltsimehed! Nõukogude Liidu rahvad pühitsevad oma uut võitu, töö, teaduse ja mõistuse võitu. Selle võidu saavutasid meie maa rahvad visas ja pingelises töös. Nõukogude inimesed on läbi käinud suure võitlustee rahvamajanduse taseme tõstmisel, tehnika ja teaduse arendamisel ning said väärilise tasu, võites prioriteedi inimese saatmises kosmosesse. See surematu kangelastegu, see silmapaistev sündmus jääb alatiseks elama kui inimkonna suurim saavutus. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Kuid edusammud ei tohi nõrgestada meie tahtejõudu, sihikindlust ning püüdu rahvamajanduse taseme edasise tõstmise ning teaduse ja tehnika arendamise poole. Kommunismi tugeva materiaalse tehnilise baasi loomise ülesanded, mis kavandati Kommunistliku Partei XXI kongressil, on grandioossed ülesanded. Neil on määratu suur ajalooline tähtsus. Seitsme aasta plaani täitmisega ja selle tulemusena kogu meie majanduse, teaduse ja tehnika uue tõusu saavutamisega tagame sellised tingimused, mis võimaldavad ületada kõige arenenuma kapitalistliku maa — Ameerika Ühendriikide majanduse taseme, ning suurendame oma eeliseid teaduse ja tehnika edendamisel.

Seitsme aasta plaani realiseerimine lähendab meid momendile, kui me astume üle kapitalistliku maailma saavutuste kõige kõrgemast piirist ning — nagu me praegu sööstsime kosmosesse — sööstame edasi kogu meie majanduse arendamises ja rahva vajaduste rahuldamises. Nõukogude inimeste materiaalseid ja kultuurilisi vajadusi rahuldatakse siis täielikumalt, kui seda suudavad teha kapitalistliku maailma kõige arenenumad maad.

Sellepärast, seltsimehed, ei tohi uued suured edusammud nõrgestada meie tahtejõudu, püüdu kasutada paremini kõiki meie võimalusi teaduse ja tehnika arendamisel. Kõik tuleb rakendada rahva teenistusse, et lahendada edukalt ülesanne, mille meie partei on püstitanud tööstuse, kogu rahvamajanduse edasiarendamiseks.

Eriti suured ülesanded seisavad maal töötavate kommunistide ja kommunistlike noorte ees, kolhoosnikute, sovhoositööliste, kõigi põllumajandustöötajate ees. Me peame viima põllumajanduse sellisele tasemele, et ta pidevalt peaks sammu tööstusega.

Põllumajanduses on kevad otsustava tähtsusega ajajärk. Seitseaastaku kolmandal aastal aga peame eriliselt näitama oma võimalusi põllumajanduse taseme tõstmisel. Kõik maa töötajad peavad tegema maksimaalseid jõupingutusi, et põllumajandus täielikumalt rahuldaks rahva kasvavaid vajadusi.

Seltsimehed! Meie kodumaa ajalooraamatus on palju silmapaistvaid lehekülgi. Seda raamatut kirjutavad miljonid nõukogude inimesed oma tööga, oma entusiasmi, talendi, sihikindluse ja mehisusega.

Elagu meie suurepärased nõukogude inimesed, uue elu loojad, kommunismi loojad! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Elagu ja õitsegu meie sotsialistlik kodumaa — maa, kus Suure Oktoobriga algas inimkonna uus arenguetapp! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Au Kommunistliku Partei ja sotsialistliku riigi suurele juhile ja rajajale Vladimir Iljitš Leninile! **(Tormilised, kestvad kiiduavaldused. Hurraahüüded.)**

Lenini geenius valgustab meie teed kommunismile, innustab meid uutele kangelastegudele rahu ja kogu inimkonna õnne nimel! **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Olgu tervitatud Nõukogude Liidu rahvad — kommunismi ehitajad! **(Tormilised, kestvad kiiduavaldused. Elagu- ja hurraahüüded.)**

VASTUVÕTT KREMLI SUURES PALEES

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu korraldasid 14. aprillil 1961 Kremli Suures Palees vastuvõtu nende teadlaste, inseneride, tehnikute ja tööliste väljapaistva kangelasteo auks, kes tagasid inimese esimese kosmoselennu edukuse, ja maailma esimese kosmonaudi Juri Gagarini auks.

Georgi saali viival laial paraadtrepil võtsid külalisi vastu valgesse riietatud noormehed ja neiud, kes hoidsid käes suuri lillekimpe.

Georgi saali suundusid need, kes lõid oma mõistuse ja oma kätega kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok», saabusid NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi liikmed, NSV Liidu ja Vene NFSV ministrid, riiklike komiteede esimehed, NLKP Keskkomitee liikmed ja liikmekandidaadid, Nõukogude Liidu marssalid, Moskva linna ja oblasti partei- ja nõukogude organisatsioonide juhid, väljapaistvad teadlased, kultuuri- ja kunstitegelased ning töötajate ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

Enne vastuvõtu algust astusid Kremli Suurde Paleesse Nikita Sergejevitš Hruštšov, kosmosekangelane Juri Gagarin, tema naine Valentina, isa ja ema.

Kõlasid fanfaarihelid. Koondkoor ja sümfooniaorkester esitasid finaali ooperist «Ivan Sussanin». Vaevalt olid vaibunud M. Glinka muusika ülevad helid, kui Kremli

Suures Palees kõlas juba helilooja S. Tulikovi laul «Kaugete planeetide poole».

N. S. Hruštšov ja J. A. Gagarin siirdusid Kremli Suure Palee Georgi saali.

Georgi saalis võeti seltsimehed L. I. Brežnev, N. G. Ignatov, F. R. Kozlov, A. N. Kossõgin, O. Kuusinen, A. I. Mikojan, N. Muhhitdinov, N. V. Podgornõi, D. S. Poljanski, J. A. Furtseva, N. S. Hruštšov, N. M. Švernik, P. N. Pospelov, D. S. Korottšenko, J. Kalnberzin, A. P. Kirilenko, K. T. Mazurov, V. Mžavanadze, V. V. Grišin, G. I. Voronov, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi liige K. J. Vorošilov, lendur-kangelane J. A. Gagarin, tema abikaasa, ema ja isa vastu tormiliste, kestvate kiiduavaldustega.

Külaliste hulgas olid Mongoolia Rahvarevolutsioonilise Partei Keskkomitee esimene sekretär, Mongoolia RV Ministrite Nõukogu esimees J. Tsedenbal, Hiina Rahvavabariigi valitsusdelegatsioonide juhid, Riikliku Plaanikomitee esimehe asetäitja Gu Zhuo-xin, Hiina RV väliskaubanduse minister Ye Ji-zhuang, Liibüa parlamendidelegatsioon eesotsas senaator Ahmed Rafik Mahdaviga.

Vastuvõtul viibisid Nõukogude Liitu akrediteeritud diplomaatiliste esinduste juhid, arvukad Nõukogude ja välismaa korrespondendid ning vaimulikkonna esindajad.

Külalised kogunesid N. S. Hruštšovi ja J. A. Gagarini ümber. Igaüks tahtis õnnitleda maailma esimest kosmonauti — Nõukogude Liidu kodanikku.

Loeti ette NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlused Juri Aleksejevitš Gagarinile Nõukogude Liidu kangelase aunimetuse ja NSV Liidu kosmoselenduri aunimetuse andmise kohta.

Georgi saalis puhkesid hurraahüüded ja tormilised kiiduavaldused. Orkester mängis pidulikku marssi.

Andes J. A. Gagarinile kätte Lenini ordenit ja Nõukogude Liidu kangelase kuldmedalit, märkis L. I. Brežnev, et talle valmistab heameelt niisuguse meeldiva ülesande täitmine. L. I. Brežnev ütles, et Juri Gagarin on sooritanud enneolematult suure kangelasteo. See kangelastegu on selle helge, üleva sümbol, mis viib nõukogude rahvast kommunismile.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Ministrite Nõukogu nimel õnnitles sm. Brežnev J. A. Gagarinit südamest valitsuse kõrge autasu puhul.

Ta kinnitas maailma esimese kosmoselenduri rinnale Lenini ordeni ja kangelase kuldtähe. Orkester mängis Nõukogude Liidu riigihümni. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees embas ja suudles kosmoselendurit isalikult. Saalis kõlasid uuesti kestvad kiiduavaldused.

«Mind liigutab väga meie partei, valitsuse, kogu nõukogude rahva tähelepanu, mida mulle osutatakse,» ütles J. A. Gagarin. «Olen uhke selle kangelasteo üle, mille ma sooritasin nõukogude rahva auks ja kuulsuseks.»

Kosmosekangelane tänas parteid ja rahvast ning kinnitas, et ta on valmis täitma mis tahes ülesannet. «Teenin Nõukogude Liitu!» — lõpetas oma kõne Gagarin.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees embas ja suudles Gagarinit veel kord tugevasti kõigi koosolijate nimel. Kangelase juurde astusid N. S. Hruštšov, F. R. Kozlov, K. J. Vorošilov, marssal R. J. Malinovski. Seltsimees N. S. Hruštšov õnnitles uuesti südamlikult kangelast Juri Gagarinit.

N. S. Hruštšov, L. I. Brežnev, F. R. Kozlov, K. J. Vorošilov ja R. J. Malinovski lasksid ennast pildistada koos kosmosekangelase, tema naise, ema, isa, õdede ja vendadega.

Seejärel pidas Nikita Sergejevitš Hruštšov kõne. Ta ütles, et nõukogude rahvas on uhke Juri Gagarini pretsedenditule kangelasteole. See kangelastegu näitab Nõukogude teaduse ja tehnika suurust ja õitsengut. Seltsimees N. S. Hruštšov rõhutas, et see kangelastegu ei too kaasa ühe riigi ülevõimu mõne teise maa üle. See kangelastegu on rahuürituse teenistuses. «Üksnes siis, kui teostatakse üldine ja täielik desarmeerimine, saab võimalikuks tagada rahu kogu maailmas,» tähendas Nõukogude valitsuse juht ning lisas, et NSV Liit kirjutab rõõmuga alla desarmeerimiskokkuleppele, et teha lõpp võidurelvastumisele.

NSV Liidu valitsusjuht väljendas veendumust, et pole enam kaugel aeg, kui seatakse sisse planeetidevaheline ühendus. Ta ütles tervitussõnu inimese mõistuse ja geniaalsuse triumfi auks, esimese kosmoselenduri Juri Gagarini auks, nende teadlaste, inseneride, tehnikute ja tööliste auks, kes aitasid kaasa sellele, et kosmoselaev, milles oli inimene, edukalt välja saadeti ja õnnestunult maandati.

Diplomaatilise korpuse vanem Rootsi suursaadik R. Sohlman õnnitles siiralt Ministrite Nõukogu esimeest

N. S. Hruštšovi ja kogu nõukogude rahvast Nõukogude teaduse ja tehnika grandioosse saavutuse puhul. «Päev, mil teostati inimese esimene kosmoselend, oli ajalooliseks päevaks kogu inimkonnale. Major Gagarini nimi jääb alati seotuks tee leidmisega planeetidevahelisse ruumi, teistesse maailmadesse,» ütles ta. Rootsi suursaadik rõhutas, et esimene kosmoselend pani aluse uuele ajastule inimkonna arengus.

J. A. Gagarinit ja kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» loojaid tervitasid: Moskva tööliste nimel tehase «Krasnõi Proletari» treial N. M. Kuzmin, Moskva oblasti kolhoosnikute nimel Voskressenski rajooni Stalini-nimelise põllumajandusliku artelli esimees sotsialistliku töö kangelane V. F. Ljukšin, pealinna noorte nimel Frunze-nimelise vabriku kommunistliku töö brigaadi juht Valentina Petrištševa ning haritlaste nimel kirjanik Leonid Sobolev.

Lennuväe peamarssal K. A. Veršinin ütles kosmosekangelast tervitades: «Oleme uhked oma vaprale sõjamehele, kes täitis suure ajaloolise ülesande.»

Kõiki kõnesid katkestasid saalisolijad tormilise ovatsiooniga. Hüüti tervitussõnu esimese kosmosekangelase J. A. Gagarini auks, nõukogude rahva auks, Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse auks.

Uuesti esines kõnega N. S. Hruštšov. Ta ütles, et maailma esimese Nõukogude kosmoselenduri Juri Gagarini nimi jääb sajandeiks esimeseks nimeks.

N. S. Hruštšov märkis, et see esimene kosmoselend on kogu inimkonna saavutus.

Nõukogude valitsuse juht teatas, et kõik kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» loomisest osavõtnud esitatakse valitsuse kõrgete autasude saamiseks. Ta tegi ettepaneku tõsta klaasi kosmoselaeva loojate terviseks.

Vastuvõtt möödus erakordselt soojas, südamlikus ja vennalikus õhkkonnas. Pealinna kunstimeistrid andsid vastuvõtust osavõtnuile suure kontserdi.

NLKP Keskkomitees ja NSV Liidu Ministrite Nõukogus

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu tunnistasid vajalikuks autasustada NSV Liidu ordenite ja medalitega teadlasi, töölisi, tehnikuid ja insenere, kes võtsid osa kosmoselaeva «Vostok» loomisest ja tagasid nõukogude inimese eduka kosmoselennu – esimese maailmas.

Vastavatele ministeeriumidele ja keskasutustele tehti ülesandeks nimeliselt esitada need inimesed, kes võtsid osa kosmoselaeva «Vostok» loomisest ja tegid võimalikuks selle kordaläinud lennu.

Maailma esimene kosmonaut — Lenini suure partei poeg

Inimestest tulvil Moskva kohal särab pimestavalt kevadine taevas. Ääretu sinine ookean, kõigil aegadel inimesele ahvatlev, salapärane ja kauge, sai täna Maa elanikele lähedaseks.

Just äsja tungis tema tundmatutesse kõrgustesse esmakordselt inimene — meie kuulus kaasmaalane lendur Juri Gagarin.

12. aprill 1961 sai inimkonna ajaloos suurpäevaks. Sellest päevast sai rõõmus pidupäev.

Piduehteis on Moskva tänavad, kõik meie maa linnad ja külad. Rõõm on igas majas, inimeste silmis, naeratustes ja lauludes. Eile hommikust saadik ootas meie Nõukogude kodumaa — maailma esimese kosmonaudi kodumaa pealinn kohtumist oma julge pojaga. Valgete kivimajade fassaadil on punased lipud — kuulsuse lipud.

Tänavad, väljakud ja bulvarid on rahvast tulvil. Moskvalaste mantlitel ja kostüümidel säravad punaste moonidena siidlindid, millel on kosmonaudi portree.

Punasele väljakule suunduvail magistraalidel voolab inimmeri.

Kõikjal on üles seatud reproduktorid. Punasele väljakule minnes püüavad inimesed kuulda raadiokommentaatoritelt iga sõna, et teada saada, mis toimub Vnukovo lennuväljal, kuhu mõne minuti pärast peab saabuma kangelaslik kosmonaut.

Inimesed vaatavad kannatamatult osuteid, nende pilgud on pööratud kevadise taeva poole. Viimaks kostab kauaoodatud lennukimürinat... Moskva südalinna kohal liugleb reaktiivhävitajate saatel päikesekiirtes sätendades õhulaev Il-18.

«Juri Gagarin on Moskva kohal!»

Hetkel, mil Vnukovos toimub julge kosmonaudi erutav ja südamlik kohtumine partei ja valitsuse juhtidega, on Punasel väljakul inimene inimeses kinni. Suure Moskva tööinimesed tulid lippudega ja oma rajooni embleemidega siia, et tervitada südamlikult kangelast ning avaldada sügavat tunnustust ja tänu suurele Kommunistlikule Parteile, kallile Nõukogude valitsusele, meie teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele, kes tagasid väljapaistva võidu kosmose alistamises.

Rõõmus elevus aina suureneb. Punase väljakuni kostavad vaimustatud tervitused ja ovatsioonid, mis saadavad pidulikku rongkäiku Vnukovo lennuväljalt.

Väljaku kohal lendab sinine helikopter ja viskab alla lendlehti, millel on Juri Gagarini pilt. Inimesed püüavad neid kui väärtuslikku suveniiri. Külalised mitmetelt maadelt, lapsed mitmetest maailmajagudest vaatlevad rõõmsalt nõukogude kosmonaudi fotot ja hoiavad hoolega paberilehti, et viia neid hiljem koju — Aasiasse, Aafrikasse, Ladina-Ameerikasse, Euroopa maadesse.

Paljudel on käes ajalehed, kus on foto Juri Gagarinist Punasel väljakul, tagaplaanil Kremli Spasski kellatorn. Juri Gagarin tuli siia oma elu otsustaval tunnil, enne starti kosmoselaeval «Vostok».

Siin ta ongi, naeratav, erutatud ja õnnelik, seljas lennuväe ohvitseri sinel, Nikita Sergejevitš Hruštšovi kõrval ilmub ta koos partei ja valitsuse juhtidega rahva ette Mausoleumi kesktribüünile.

Rõõmu- ja vaimustushüüded ning südamlikud tervitused kaikusid üle ajaloolise väljaku: «Au parteile!», «Au Nõukogude teadusele!», «Au esimesele kosmonaudile!», «Hurraa Juri Gagarinile!».

Inimesed viipavad punaste vimplite ja lillekimpudega, mürtsub orkester, tõstetakse üles lapsi, et nad jätaksid igaveseks meelde selle inimese näo, kes sooritas julge kangelasteo.

Südamlikult tervitavad moskvalased ja pealinna külalised kangelase abikaasat V. I. Gagarinat ja vanemaid, kes on tribüünil. Mausoleumi kesktribüünilt vastatakse soojalt tervitustele, viibatakse kätega ja kübaratega. Major Juri Aleksejevitš Gagarin tõstab käe ja tervitab moskvalasi. Algab tuhandete pealinna töötajate miiting, mis on pühendatud nõukogude rahva suurele maailmaajaloolisele võidule — meie kaasmaalase J. A. Gagarini edukale kosmoselennule.

Miitingu avab NLKP Keskkomitee Presiidiumi liige, NLKP Keskkomitee sekretär F. R. Kozlov. Ta annab sõna maailma esimesele kosmonaudile J. A. Gagarinile.

Üle Punase väljaku kostab uuesti võimas hurraa. Seda kuuldub ka kõigilt Punasele väljakule suunduvailt tänavailt ja väljakuilt, mis on tulvil rahvast. Kõlavad tervitushüüded suure leninliku partei ja nõukogude rahva — kommunistliku ühiskonna ehitaja auks. See ühiskond on andnud maailmale sellise poja nagu Juri Gagarin.

Tähelepanelikult kuulatakse Juri Gagarini erutatud sõnu, mis on tulvil palavat armastust kodumaa, kuulsusrikka Kommunistliku Partei ja meie kangelasliku rahva vastu. See armastus innustas kommunisti ja andis talle jõudu enneolematu kangelasteo sooritamiseks.

Sõna antakse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees Nikita Sergejevitš Hruštšovile, keda rahvas võtab vastu tormiliste kiiduavaldustega.

Kogu meie maa ja miljonid inimesed väljaspool meie kodumaad kuulasid Nõukogude valitsuse juhi innustavat ja tulist kõnet, mida läbis kindel usk nõukogude rahva loominguliste jõudude võimsusse ning töö, mõistuse ja teaduse võidusse sõja purustavate jõudude üle.

Nikita Sergejevitš Hruštšovi kõnet katkestasid korduvalt tormilised kiiduavaldused. Kui N. S. Hruštšov teatas, et major J. A. Gagarinile on antud Nõukogude Liidu kangelase kõrge nimetus ja et ta on esimene, kellele antakse NSV Liidu kosmoselenduri kuulsusrikas nimetus, kostsid tormilised kestvad kiiduavaldused ja hüüded: «Au Juri Gagarinile!»

Moskva töötajate miiting Punasel väljakul.

Nikita Sergejevitš Hruštšov lõpetas oma kõne vaimustatud kiiduavalduste saatel ning suudles ja embas siis tugevalt ja isalikult Juri Gagarinit.

Mööda Mausoleumi treppi jooksevad tribüünile lapsed ning annavad esimesi kevadlilli Nõukogude Liidu kangelasele, NSV Liidu esimesele kosmoselendurile Juri Gagarinile, Nikita Sergejevitš Hruštšovile, partei ja valitsuse juhtidele, Juri Gagarini vanematele ja abikaasale Valentina Ivanovnale. Väike tütarlaps, 404. kooli kolmanda klassi õpilane, ütleb, et V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Pioneeriorganisatsiooni Kesknõukogu otsusel on Juri Gagarin vastu võetud aupioneeriks ja kantud pioneeriorganisatsiooni auraamatusse. Kiiduavalduste saatel läheb tütarlaps julge kosmonaudi juurde ja seob talle kaela punase pioneerirätiku.

F. R. Kozlov kuulutab miitingu lõppenuks. Uuesti voogavad Nõukogude Liidu hümni pidulikud helid.

Selge pilvitu taeva alla tõusevad valged tuvid ja värvilised õhupallid. Ikka ja jälle kostab tervitushüüdeid partei, Nõukogude valitsuse ja Nõukogude Liidu — kangelaste kodumaa auks.

Algab pealinna töötajate pidulik rongkäik.

Miitingust osavõtjail on raske pöörata pilku Mausoleumilt, nad tahaksid veel viibida Punasel väljakul, et näha partei ja valitsuse juhte ning tervitada Juri Gagarinit.

Rajoon rajooni järel möödub Mausoleumist Moskva juubeldav töörahvas. Sammuvad kuulsad meistrid, uue tehnika loojad, suurepäraste masinate ehitajad, tehase «Serp i Molot» terasevalajad, «Trjohgorka» kangrud ja «Krasnõi Proletari» tööpingiehitajad. Inimesed kannavad meie Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi looja — suure Lenini portreesid.

Punastel siidkangastel on partei ja valitsuse juhtide portreed. Värviküllaste kolonnide kohal kantakse meie ajastu kangelase Juri Gagarini pilti.

Inimesed lähevad, lilled käes, ning soe aprillituul liigutab lippe ja oksi. Punane väljak meenutab suurt kevadist aeda, mida kuldavad päikesekiired.

Miitingust ja pidulikust rongkäigust osavõtjad on Nikita Sergejevitš Hruštšovi äsjase kõne mõju all.

Külalised kõigist maailmajagudest kuulasid vaimustatult Nõukogude valitsuse juhi avaldust selle kohta, et esi-

Moskva, 14. aprillil 1961. Pealinna töötajad võtavad vastu maailma esimest kosmonauti J. A. Gagarinit.

4 5989

mene kosmoselend teenib rahu eesmärki, ja tervitasid tema tulist üleskutset võidelda rahu ning üldise ja täieliku desarmeerimise eest.

Kosmose vallutamisel saavutatud võitu ei pea nõukogude rahvas ainult enda, vaid ka kogu eesrindliku inimkonna saavutuseks. Nõukogude inimesed annavad selle saavutuse rõõmuga kõigi rahvaste käsutusse progressi ning meie planeedil elavate inimeste õnne ja heaolu nimel.

Oma saavutusi ja avastusi ei kasuta me sõjaks, vaid rahuks ja rahvaste julgeolekuks. Noor neeger on astunud lippudega kaunistatud metallkonstruktsioonile, mida kannavad demonstrandid, ja tervitab vaimustatult Juri Gagarinit. Kosmonaut märkas inimmeres aafriklast ja vastas tema tervitusele, tõstes üles mõlemad käed. Aafriklane on Patrice Lumumba nimelise Rahvaste Sõpruse Ülikooli üliõpilane.

Täna on nõukogude võimu, kogu progressiivse inimkonna ja õnneliku nooruse pidupäev. Noorte kolonne on lõputult. Üliõpilased ja kooliõpilased. Nende põlvkonnale rajas Juri Gagarin tee tähtede juurde. Neil noortel — tugevatel, tarkadel ja julgetel — tuleb rajada uusi teid teadusse ning minna edasi maailmaruumi avastamisel. Juri Gagarinit näeb täna mitte ainult Punane väljak ja Moskva: esmakordselt võimaldas televisioonitehnika kanda saateid üle Euroopale.

Londonis ja Stokholmis, Pariisis ja Helsingis ning paljude Euroopa riikide pealinnades vaatasid kümned miljonid inimesed televiisoriekraanil Juri Gagarini, vene inimese noort ja avalat nägu ning püüdsid mõistatada nõukogude inimese iseloomu, kes on juba üle neljakümne aasta hämmastanud maailma oma kangelastegudega.

Mitmeid aastakümneid on kapitalismi ideoloogid hirmutanud ja hirmutavad praegugi oma maade rahvaid kommunismiga, kujutades kommuniste kõige mustemates värvides. Ja eile nähti kapitalimaades televiisoriekraanil noort võluvat mehist inimest, kommunist Juri Aleksejevitš Gagarinit, kes sooritas surematu kangelasteo.

Tundide viisi möödus mausoleumist demonstratsioonist osavõtjaid. Tervitati kangelast ning kiideti parteid ja oma võimast sotsialistlikku kodumaad, kes sammub võidukalt kommunismile. Meie ajastu kangelane, õnnelik ja hämmeldunud, vastas palavalt tervitustele.

Juubeldavad noored Maneeži väljakul.

Ühed kannavad plakatit, millele on tindiga kirjutatud: «Kõik kosmosesse!». See plakat toob esimese kosmonaudi näole naeratuse. Liigub platvorm, millel seisab atleetlik noormees, käes transparent: «Mina olen teine!». Juri Gagarin juhib Nikita Sergejevitš Hruštšovi tähelepanu sellele transparendile.

Pärast esimese Maa tehiskaaslase väljasaatmist saabus NSV Liidu Teaduste Akadeemiale ja ajalehtede toimetustele tuhandeid kirju palava patriootliku sooviga lennata kosmosesse.

Selles massilises soovis sooritada kangelastegu väljendub kangelasrahva hing, kes on võimeline andma meie päevil uudismaade ja seitseaastaku suurehituste sangareid ning Juri Gagarini.

Miljonid inimesed nägid mausoleumi paremal poolel seismas kangelase isa Aleksei Ivanovitši, ema Anna Timofejevnat ja ustavat elukaaslast Valentina Ivanovnat. Lihtne töölisperekond, kes andis inimkonnale esimese kosmonaudi, on näide nõukogude perekonnast, kus töö on saanud au ja kuulsuse asjaks.

Kolm tundi voolas inimmeri üle Punase väljaku.

Kolonnid sulgesid hetkeks rongkäigu, sest peatuti mausoleumi ees, et tervitada partei ja valitsuse juhte ning Juri Gagarinit. Tuhanded moskvalased nägid, kuidas Nikita Sergejevitš Hruštšov ja Juri Gagarin lahkusid kesktribüünilt, aeg-ajalt seisatades, et moskvalastega hüvasti jätta, ning läksid mausoleumi Lenini juurde.

I. KIRILLOVA
S. BORZENKO
J. RJABTŠIKOV

«Pravda», 15. aprillil 1961

ÕHTUSE PEALINNA TULED

Õhtuse Moskva tuled olid eile rõõmutuled. Rõõm ja suur juubeldus valitsesid pealinna väljakuil ja tänavail. Moskvas ja kogu meie maal jutustasid sel tunnil raadiod pidulikust vastuvõtust Kremlis, kandsid iga inimese südameni Nikita Sergejevitš Hruštšovi isalikud sõnad.

Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilased kogunesid Majakovski väljakule suure proletaarse poeedi mälestussamba juurde ja skandeerisid tema kuulsaid sõnu, neidsamu, mida meenutas seltsimees Hruštšov Punasel väljakul, kuid muutsid neid veidi: «Lugege, kadestage: meie oleme Nõukogude Liidu kodanikud!»

Arvukatel improviseeritud lavadel mürtsusid orkestrid, esinesid tantsuansamblid ja kõlasid suure Nõukogudemaa kõigi vennasrahvaste laulud.

Oma sõpradega vestleb sotsialistliku töö kangelane Lihhatšovi-nimelise autotehase tööline K. Jemeljanova-Štšukina.

«Oma tööga valmistame me kõik kingitusi NLKP XXII kongressile,» räägib ta erutatult. «Ja ajalooline võit kosmose ründamisel tiivustab meid!»

Maneeži väljakul kohtasime keset juubeldavat rahvamurdu Boriss Žavoronkovit Rjazani kunstkiutehasest. Ta tõi Juri Gagarinile kingituseks õrnvalge rätiku, millesse oli hoolikalt mässitud peotäis mulda sealt, kus sündis kosmoselendude ennustaja Konstantin Tsiolkovski.

Maailma tugevaim sportlane olümpiavõitja Juri Vlassov ütles: «Õnnitleme kõik siiralt Juri Gagarinit Nõukogude Liidu kangelase ja kosmoselenduri kõrge nimetuse saamise puhul. Tema kangelastegu innustab meid uutele võitudele spordi alal kalli kodumaa auks!»

Kinodes demonstreeriti eile õhtul selliseid filme, mis jutustavad kosmose vallutamisest: «Tee tähtede juurde», «Suur ennustus», «Inimene planeedilt Maa» . . .

Kõikjalt Moskvast tulid inimesed sel õhtul Punasele väljakule. Ja meie suure linna ning nende inimeste kohal kaikus rõõmus saluut.

Südaööni särasid pealinna kohal suure kustumatu rõõmu tuled!

A. Aleksin
V. Petrussenko

«Pravda», 15. aprillil 1961

Õnnitlusi suure võidu puhul

ÕNNITLUSI SUURE VÕIDU PUHUL

Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Kallis seltsimees N. S. Hruštšov,

saanud rõõmuga kuulda, et Nõukogude Liit saatis edukalt koos inimesega välja kosmoselaeva «Vostok», mis maandus õnnelikult ettenähtud plaani järgi, saadan Hiina valitsuse ja hiina rahva nimel Teile ja Teie isikus suure Nõukogude Liidu valitsusele ja nõukogude rahvale, samuti nõukogude teaduslikele töötajaile ja inimkonna ajaloos esimesele kosmonaudile nõukogude lendurile major J. A. Gagarinile kõige palavamad õnnitlused.

Nõukogude Liidu kosmoselaeva edukas väljasaatmine koos inimesega avas inimkonnale uue ajastu teiste taevakehade vallutamisel ja muutis tegelikkuseks inimkonna põlise kauni unistuse lennata kosmosesse. Nõukogude rahva suur, epohhi rajav panus kosmose alistamisse demonstreeris veel kord vaieldamatult sotsialistliku süsteemi võrratut üleolekut ning suurendas tunduvalt hiina rahva ja kõigi teiste sotsialistlike maade rahvaste veendumust, et sotsialism ja kommunism ehitatakse üles, samuti õhutas see kogu maakera rahvaid võitlusele imperialismi agressiooni vastu, rahu eest kogu maailmas, rahvusliku sõltumatuse, demokraatia ja sotsialismi eest.

Soovin nõukogude rahvale kogu südamest veel hiilgavamaid edusamme kosmose vallutamise suures ürituses.

Hiina Rahvavabariigi
Riiginõukogu esimees
ZHOU EN-LAI

Peking, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei
Keskkomitee esimesele sekretärile ja Nõukogude
Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministrite
Nõukogu esimehele
seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu
Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele
seltsimees Leonid Iljitš BREŽNEVILE

MOSKVA

Poola Ühinenud Töölispartei Keskkomitee, Riiginõukogu ja Poola Rahvavabariigi valitsuse nimel õnnitleme Teid südamlikult inimese esimese kosmoselennu puhul.

Kogu poola rahvas tervitab rõõmu ja vaimustusega nõukogude ühiskonna ajaloolist saavutust.

Nõukogude teaduse triumf universumi saladuste uurimisel, millega täitusid inimkonna põlised unistused, tõendab vaieldamatult sotsialistliku ühiskonnakorra ühiskondlikku, majanduslikku ja moraalset üleolekut.

Rahvusvaheliste sündmuste vaekausil suurendab see fakt, et Nõukogude Liit saatis edukalt välja kosmoselaeva koos inimesega, mõõtmatult sotsialistliku maailma jõudu ja autoriteeti võitluses meie maakera elanike rahuliku ja õnneliku tuleviku eest.

Saadame tänusõnu teadlastele, töölistele ja inseneridele — suurepäraste kosmoselaevade loojaile —, samuti esimesele võidukale kosmonaudile seltsimees **Gagarinile.**

Sel ajaloolisel päeval soovime südamlikult nõukogude rahvale ja tema juhile — Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile — uusi võite inimkonna ja rahu hüvanguks.

Wladyslaw GOMULKA,
Poola Ühinenud Töölispartei
Keskkomitee esimene sekretär

Aleksander ZAWADSKI,
Poola Rahvavabariigi
Riiginõukogu esimees

Josef CYRANKIEWICZ,
Poola Rahvavabariigi
Ministrite Nõukogu esimees

Varssavi, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei
Keskkomitee esimesele sekretärile ja NSV Liidu
Ministrite Nõukogu esimehele
seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele
seltsimees L. I. BREŽNEVILE

MOSKVA

Kallid seltsimehed!

Sügavalt erutav teade, et Nõukogude Liidus on edukalt välja saadetud ja Maale tagasi toodud kosmoselaev «Vostok», milles oli esimene kosmonaut — nõukogude lendur major Juri Aleksejevitš Gagarin, levis välgu kiirusel üle kogu meie kodumaa. Bulgaaria rahvas võttis nõukogude geeniuse uue erakordse võidu vastu piiritu rõõmuga ja kirjeldamatu vaimustusega. See võrratu saavutus on nõukogude teaduse ja tehnika kroonitud kuulsuse epohhi rajavaks võiduks, nõukogude rahva julgete taotluste ning sotsialistliku ühiskonnakorra jõu ja piiramatute võimaluste suurejooneliseks väljenduseks.

Nõukogude inimeste hiilgav saavutus äratab uhkustunnet igas ausas inimeses. Ajaloos avaneb uus epohh — kosmose otsese alistamise epohh. Meie silma all täituvad inimkonna paremate esindajate salajased unistused.

Esimese kosmonaudi triumfaalne lend on marksismi-leninismi surematute ideede võidukäigu sümboliks, uueks hiilgavaks tõenduseks suure Nõukogudemaa võimsusest ja sotsialistliku maailmasüsteemi jõudude hoogsast kasvust. Need jõud võitlevad rahu ja progressi eest kogu maailmas.

Kogu bulgaaria rahva nimel ja isiklikult õnnitlen sel ajaloolisel päeval palavalt Teid ning Teie isikus Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja Nõukogude Liidu valitsust, kuulsaid nõukogude teadlasi, insenere, konstruktoreid ja töölisi, kõiki nõukogude inimesi — kommunistliku ühiskonna innustunud ehitajaid.

Au Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile — nõukogude rahva suurejooneliste võitude organiseerijale ja innustajale!

Au ja isiklik tänu suurele Nõukogude Liidule!

Todor ŽIVKOV
Bulgaaria Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär

Dimitr GANEV
Bulgaaria Rahvavabariigi Rahvakogu Presiidiumi esimees

Anton JUGOV
Bulgaaria Rahvavabariigi Ministrite Nõukogu esimees

Sofia, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Kallid seltsimehed ja vennad!

Uudis maailmas esimese, nõukogude kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmisest koos inimesega jõudis meie maale sel hetkel, kui Bulgaaria Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum alustas meie põllumajanduse edasise tõusu probleemi arutamist.

See uudis kõlas võimsa ja kauni hümnina sotsialistlikule teadusele ja tehnikale, samuti sotsialismi ja kommunismi võitmatusele. Ta kutsus esile meie Keskkomitee laiendatud pleenumi istungil vaimustuse ja ovatsioonide puhangu leninliku NLKP ning tublide nõukogude teadlaste ja nõukogude rahva — kosmose alistaja — auks.

Täitus inimeste ajalooline unistus — inimene lendas kosmosesse ja tuli sealt elusana ja tervena oma planeedile tagasi. Ja see oli nõukogude inimene — suure nõukogude rahva kuulsusrikas poeg.

Marx kirjutas kunagi ülekantud tähenduses, et Pariisi kommunaarid ründavad taevast. Tänapäeval nõukogude inimesed, kommunismi ehitajad, sõna otseses mõttes peale ründamise isegi alistavad edukalt taevast.

Kommunism elab üle uut triumfi, demonstreerides kogu maailmale oma hiilgavaid eeliseid kapitalismi ees, oma siirast ja sügavat rahuarmastust.

Sel hetkel annab Bulgaaria Raadio edasi tähtsat teadet igasse meie kodumaa nurka. Tänavatel, väljakutel, ettevõtetes ja külades õnnitlevad inimesed üksteist, korraldavad stiihiliselt miitinguid. Sügav rõõm ja uhkus täidavad bulgaaria tööliste, kooperatiividesse ühinenud talupoegade, vaimse töö tegijate, vanade ja noorte rinda. Maailma esimese kosmonaudi nõukogude lenduri major Juri Aleksejevitš Gagarini nimi kandub suust suhu, saab populaarseks ja armastatud nimeks. See nimi jääb ajalukku nõukogude rahva julguse ja kangelaslikkuse sümbolina.

Kogu bulgaaria rahva ja Keskkomitee nimel tervitan meie pidu- ja rõõmupäeval palavalt NLKP kuulsusrikast leninlikku Keskkomiteed ning meie kallist seltsimeest ja sõpra, väljapaistvat marksisti-leninlast N. S. Hruštšovi, kelle juhtimisel nõukogude rahvas on saavutanud uusi grandioosseid võite oma majanduse ja kultuuri arendamises ning sammub inimkonna avangardis võitluses rahu ja kommunismi eest.

Au nõukogude teadlastele — esimestele kosmose alistajatele! Au suurele nõukogude rahvale — kommunismi ehitajale!

Au Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile — maailma kommunistliku liikumise üldtunnustatud avangardile!

Bulgaaria Kommunistliku Partei Keskkomitee

12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele, seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Rõõmu- ja vaimustustunne ärkas meis, kui saime teada uuest võidust, inimese esimesest lennust kosmosesse. See on inimkonna ja sotsialistliku nõukogude korra kustumatu ajalooline võit. Sel hetkel saadame Teile Ungari kommunistide ja kõigi töötajate poolt palava vennaliku tervituse, tervitame oma sõpru — nõukogude inimesi, kes on loonud oma tööga tingimused inimkonna unistuse täitumiseks — kosmose alistamiseks, tervitame imetlusväärseid nõukogude teadlasi, kelle nimesid nimetatakse alati suurte teaduseinimeste nimede hulgas. Eriti tervitame silmapaistvat julget nõukogude inimest, kes esimesena lendas kosmosesse, — major seltsimees J. A. Gagarinit. Seltsimehed, võtke vastu meie kõige südamlikumad õnnitlused.

Janos KADAR
Ungari Sotsialistliku Töölispartei Keskkomitee esimene sekretär

Doktor Ferenc MÜNNICH
Ungari Revolutsioonilise Töölis-Talupoegade valitsuse esimees

Budapest, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministrite Nõukogule

MOSKVA

Kallid seltsimehed!

Kogu Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi rahvas võttis vaimustusega vastu teate, et Nõukogude Liit saatis välja Maa orbiidile esimese kosmoselaeva inimesega, kelleks oli kartmatu major Gagarin. Nõukogude teaduse ja tehnika, kõigi nõukogude töötajate suur võit avab uue etapi kosmose vallutamises inimese poolt, kannab hiilgava lehekülje inimkonna ajalukku. Me oleme uhked, et selline saavutus tehti Nõukogude Liidus — maailma esimesel sotsialismimaal, kes kasutab oma teaduse ja tehnika suuri saavutusi rahu ja kogu inimkonna hüvanguks.

Kallid seltsimehed, palume Teid vastu võtta siirad seltsimehelikud õnnitlused Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomiteelt, Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi valitsuselt ja kogu Tšehhoslovakkia rahvalt ning anda need edasi nõukogude teadlastele, tehnikutele, kõigile töötajatele ja isiklikult major Gagarinile.

Antonin NOVOTNY
Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär ja Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi president

Viliam ŠIMOKY
Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi valitsuse esimees

Praha, 12. aprillil 1961

NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Nõukogude teadus saavutas kolossaalse võidu. Nõukogude inimene tungis kosmosesse ja tuli vigastamatult tagasi Nõukogudemaale. Läks korda üks kõige julgemaid tegusid, mis inimesed on kunagi toime pannud. Sotsialismi tähe all muutus tõeks inimkonna unistus — ehitada üles kommunism. See, mis pani ligi 500 aastat tagasi toime Kolumbus, kui ta avastas uue maailmajao, jääb selle hiigelsaavutuse varju, mis annab tunnistust marksismi-leninismi õpetusel rajaneva teaduse ja tehnika üleolekust.

Esimene kosmoselend, mille sooritas nõukogude kodanik, kõneleb kõigile rahvaile ja riikidele uuest jõudude vahekorrast maailmas ning sotsialistliku maailmasüsteemi rahvaste eesmärgist panna teadus teenima inimkonna rahuhuve. Sel ajaloolisel päeval, 12. aprillil 1961, tulvil rõõmu, õnnitleme Teid, kallis seltsimees N. S. Hruštšov, ja kogu nõukogude rahvast suure võiduka ülemaailmse saavutuse puhul ning oleme uhked selle üle, et Saksa Demokraatliku Vabariigi kodanikud sammuvad sõprade ja seltsimeestena koos Nõukogude Liiduga edasi õnneliku tuleviku poole.

Walter ULBRICHT
Saksamaa Sotsialistliku Ühtsuspartei Keskkomitee esimene sekretär ja Saksa Demokraatliku Vabariigi Riiginõukogu esimees

Berliin, 12. aprillil 1961

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Kallis seltsimees Hruštšov!

Suur oli meie vaimustus ja uhkustunne, kui meie, Saksa Demokraatliku Vabariigi elanikud, saime kuulda erutavat uudist nõukogude rahva ajaloolisest kangelasteost. Kogu meie rahva nimel õnnitlen Teid, nõukogude töölisi, tehnikuid ja teadlasi inimkonna julgeima unistuse teostamise puhul — inimese lendamise puhul kosmosesse. Meie suurim lugupidamine mehisele kosmonaudile lendur major J. A. Gagarinile, kelle kangelastegu läheb igaveseks ajalukku. Esimese koos inimesega väljasaadetud kosmoselaeva start ja õnnestunud maandumine on suureks triumfiks, mille saavutas nõukogude teadus ja tehnika ning nõukogude töötajate sihikindel süstemaatiline töö kuulsusrikka Kommunistliku Partei juhtimisel edukal liikumisel kommunismi poole. See uus suurepärane tõendus sotsialismi üleolekust on kõigile Saksa Demokraatliku Vabariigi töötajatele ja kõigile rahuarmastavatele sakslastele uute, veel suuremate jõupingutuste stiimuliks sotsialismi ülesehitamisel Saksa Demokraatlikus Vabariigis ning rahu kindlustamisel Saksamaal ja Euroopas. Meie vabariik ja tema elanikkond on uhked selle üle, et nad on võimsa Nõukogude Liidu sõbrad ja et nad võitlevad koos rahu, demokraatia ja sotsialismi eest, tohutute teaduse saavutuste rakendamise eest rahumeelsetel eesmärkidel ning rahu ja inimkonna õnne eest.

Sotsialistliku tervitusega

Otto GROTEWOHL
Saksa Demokraatliku Vabariigi Ministrite Nõukogu esimees

Berliin, 12. aprillil 1961

NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele seltsimees L. I. BREŽNEVILE

MOSKVA

Rumeenia Töölispartei, Rumeenia Rahvavabariigi Riiginõukogu ja valitsuse ning rumeenia rahva nimel saadame NLKP Keskkomiteele, NSV Liidu Ülemnõukogule, NSV Liidu Ministrite Nõukogule, isiklikult Teile ja kogu nõukogude rahvale palavamaid õnnitlusi inimese — nõukogude inimese — kosmosesse saatmise ja Maale õnneliku tagasitoomise puhul.

Samuti palume Teid edasi anda palavad õnnitlused ja parimad soovid teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele, kes aitasid seda epohhi rajavat kangelastegu sooritada, ning maailma esimesele kosmonaudile Juri Aleksejevitš Gagarinile.

Inimese kosmoselendude ajastu algus on nende suurte edusammude tulemuseks, mis nõukogude rahvas on teinud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel, ning järjekordseks hiilgavaks kinnituseks sellele, et nõukogude teadus ja tehnika on saavutanud maailmas juhtiva koha, ning näitab sotsialistliku korra üleolekut.

Nagu teiste sotsialistlike maade rahvad ja kogu progressiivne inimkond, tunneb meie rahvas samuti suurt rõõmu, et selle ajaloolise võidu saavutas Nõukogude Liit — maa, mis avas inimkonnale tee sotsialismile ja kommunismile.

Rumeenia rahvas soovib nõukogude rahvale uusi võite õilsas töös ja võitluses kommunismi ülesehitamise eest, teaduse ja tehnika progressi ning rahu ja inimkonna õnne eest.

Rumeenia Töölispartei Keskkomitee esimene sekretär, Rumeenia Rahvavabariigi Riiginõukogu esimees
Gheorghe GHEORGHIU-DEJ

Rumeenia Rahvavabariigi Ministrite Nõukogu esimees
Ion Gheorghe MAURER

Bukarest, 12. aprillil 1961

NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele seltsimees Leonid Iljitš BREŽNEVILE

MOSKVA, KREML

Kallid seltsimehed, Mongoolia Rahvarevolutsioonilise Partei Keskkomitee, Mongoolia Rahvavabariigi Ministrite Nõukogu ja Suure Rahvahuraali Presiidiumi ning kogu mongoolia rahva nimel, samuti isiklikult õnnitleme palavalt ja südamlikult NLKP Keskkomiteed, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja Ülemnõukogu Presiidiumi, kangelaslikku nõukogude rahvast ning isiklikult Teid uue epohhi rajava võidu puhul kosmose vallutamisel — kosmoselaeva «Vostok», milles oli maailma esimene kosmonaut, Nõukogude Liidu kodanik lendur major Juri Gagarin, eduka väljasaatmise ja õnnestunud maandumise puhul.

See nõukogude teaduse ja tehnika, nõukogude teadlaste, insener-tehniliste töötajate ja tööliste ülemaailmne ja ajalooline triumf avab suurejoonelised perspektiivid selleks, et võib täituda inimkonna julge unistus lennata teistele planeetidele ja maailma-

dele. Tänulik inimkond mäletab sajandeid nõukogude rahva väljapaistvat saavutust.

Nõukogude rahva geeniuse poolt avatud uus lehekülg inimkonna ajaloos kosmose vallutamisel demonstreerib veel kord eredalt suure Nõukogude Liidu vääramatut võimsust ja sotsialistliku korra vaieldamatuid eeliseid kapitalismiga võrreldes. Nõukogude kosmoselaeva edukas väljasaatmine koos esimese kosmoseavastajaga ja maandamine innustab piiritult mongoolia rahvast uutele võitudele ja saavutustele sotsialismi ehitamisel, täidab meie maa töötajate südamed piiritu uhkustundega meie suure sõbra — nõukogude rahva üle.

Mongoolia Rahvarevolutsioonilise Partei Keskkomitee, Suure Rahvahuraali Presiidium ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsus ning kogu mongoolia rahvas tervitavad palavalt ja toetavad täielikult NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude valitsuse läkitust kõigi maade rahvastele ja valitsustele, milles kutsutakse kõiki inimesi üles rakendama oma jõud rahu kindlustamiseks kogu maailmas, üldise ja täieliku desarmeerimise läbiviimiseks. Meie rahvas, tema partei ja Mongoolia Rahvavabariigi valitsus võitlevad ka edaspidi väsimatult rahuliku kooseksisteerimise suurte printsiipide elluviimise eest, kindla rahu eest kogu maailmas.

Lubage soovida kogu südamest suurele nõukogude rahvale ja tema avangardile — Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile — uusi grandioosseid saavutusi kommunismi ehitamise ja ülemaailmse rahu nimel.

Elagu kangelaslik nõukogude rahvas — suur kommunismi ehitaja! Tugevnegu ja õitsegu mongoolia ja nõukogude rahva vääramatu vennalik sõprus!

Mongoolia Rahvarevolutsioonilise Partei
Keskkomitee esimene sekretär
Mongoolia Rahvavabariigi Ministrite
Nõukogu esimees
J. TSEDENBAL

Mongoolia Rahvavabariigi Suure
Rahvahuraali Presiidiumi esimees
Ž. SAMBU

Ulan-Bator, 12. aprillil 1961

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministrite Nõukogu esimehele
seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Suure hingeliigutuse ja vaimustusega võtsime vastu erutava teate, et esmakordselt ajaloos lendas edukalt maailmaruumis nõukogude kosmoselaev «Vostok» koos inimesega ja maandus õnnelikult kindlaksmääratud kohas Nõukogude Liidus. Nõukogude tea-

duse ja tehnika ajaloolise võidu puhul saadan Teile ja Teie isikus kogu nõukogude rahvale, nõukogude teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele, samuti seltsimees Gagarinile, maailma esimesele kosmonaudile kõige palavamad õnnitlused ja suurima auavalduse.

Nõukogude kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmine vaimustas kogu maailma rahvaid ja pani aluse inimese lendudele kosmosesse, millest inimkond unistas sajandeid.

Nõukogude teaduse hiilgavad ajaloolised saavutused kosmose vallutamises demonstreerivad maailmas esikohal oleva nõukogude teaduse võimast jõudu ja sotsialistliku korra võrratut üleolekut.

Nõukogude Liidu suured saavutused teaduse ja tehnika valdkonnas pole mitte ainult nõukogude rahva võit, vaid see tähistab kogu sotsialistliku leeri võitu ning on sotsialismi ja kommunismi triumfi hiilgavaks sümboliks. Need saavutused on ka suureks löögiks imperialistidele, kes valmistuvad uueks sõjaks, ning annavad uut innustavat jõudu kõigi maade rahvastele, kes võitlevad rahu, sotsialismi ja rahvusliku sõltumatuse eest.

Korea rahvas tunneb rõõmu nõukogude rahva suurest võidust, nagu oleks see tema enda võit, ning temas kasvab uhkusetunne, et ta koos nõukogude rahvaga sammub sotsialistliku leeri suures peres.

Soovin südamest Teile ja kogu nõukogude rahvale uut edu kuulsusrikkas võitluses kommunismi ehitamise eest teie maal rahu ja ühiskonna õnne nimel.

Korea Rahvademokraatliku Vabariigi
Ministrite Kabineti esimees
KIM IR SEN

Phönjan, 13. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee esimesele sekretärile **seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE**

MOSKVA

Kallis seltsimees!

Kogu Vietnami rahvas on erakordselt õnnelik ja tunneb suurt vaimustust esimese Nõukogude kosmosereisi hiilgava kordamineku puhul.

Õnnitleme Teid palavalt ja palume edasi anda meie parimad soovid seltsimees Gagarinile, kõigile teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja nõukogude töölistele.

Sülelen Teid vennalikult
HO ŠI MIN

Hanoi, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei
Keskkomitee esimesele sekretärile
Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu
Ministrite Nõukogu esimehele
seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu
Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele
seltsimees Leonid Iljitš BREŽNEVILE

MOSKVA

Ülimalt rõõmustav teade kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmisest koos inimesega ja õnnelikust maandumisest Maa peale täitis kogu albaania rahva südame kirjeldamatu vaimustustundega. See erakordne ülemaailmne ja ajalooline sündmus on eesrindliku nõukogude teaduse väljapaistvaks ja kuulsaks võiduks, inimgeeniuse võrratuks triumfiks, väga tähtsaks sammuks, mis avab perspektiivid kosmose uurimisele ja vallutamisele inimese poolt.

Albaania rahvas, keda seob vennaliku nõukogude rahvaga igavene sõprus, on ääretult rõõmus suure Nõukogude Liidu hämmastava võidu puhul ja peab seda omaenda võiduks. See ennenägematu sündmus tähistab väljapaistvat daatumit inimkonna ajaloos. See kujutab endast suurt panust maailma teaduse ja tehnika varasalve ning võimsa sotsialistliku leeri maade, mille eesotsas sammub Nõukogude Liit, kogu progressiivse inimkonna saavutust. See sündmus väljendab eredalt kuulsusrikka sotsialistliku süsteemi üleolekut kapitalismiga võrreldes.

Albaania rahva, Albaania Töölispartei, Albaania Rahvavabariigi Rahvakogu Presiidiumi ja valitsuse nimel saadame teadusliku uurimise kollektiividele ja instituutidele, kuulsatele andekatele nõukogude teadlastele, inseneridele, ehitajatele, tehnikutele ja töölistele, kogu vennalikule nõukogude rahvale, Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude Liidu valitsusele kõige palavamad õnnitlused ning kõige südamlikumad ja vennalikumad soovid uuteks, veel suuremateks võitudeks Lenini suure kodumaa heaks, rahu ja inimkonna progressi huvides, meie ühise kuulsusrikka ürituse — sotsialismi ja kommunismi huvides.

Enver HOXHA
Albaania Tööpartei Keskkomitee esimene sekretär

Xaxhi LESHI
Albaania Rahvavabariigi Rahvakogu Presiidiumi esimees

Mehmet SHEHU
Albaania Rahvavabariigi Ministrite Nõukogu esimees

Tiraana, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA, NSV LIIT

Täna, 1961. aasta 12. aprilli hommikul, astus inimkond uude ajastusse. Tehiskaaslasel lendas äsja ümber maakera ja tuli elusana ja tervena tagasi Juri Gagarin, Nõukogude Liidu poeg.

Esmakordselt lendas inimene kosmosesse ja avas sellega sotsialismi kodumaale tee planeetidevahelisteks reisideks.

Prantsusmaa Kommunistliku Partei Keskkomitee tervitab vaimustusega nõukogude teaduse ja tehnika suurt võitu rahu, desarmeerimise ja progressi nimel. Prantsusmaa Kommunistliku Partei Keskkomitee õnnitleb palavalt Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid, nõukogude teadlasi, insenere, tehnikuid, töölisi ja esimest kosmonauti, kes muutsid tegelikkuseks inimese põlise unistuse rebida end lahti maa külgetõmbejõust, ning on nagu kõik kommunistid ja kõik progressiivsed inimesed uhke sotsialismi selle võidu üle.

Veidi üle kolme aasta lahutab seda väljapaistvat sündmust esimese tehiskaaslase väljasaatmisest nõukogude teadlaste poolt. Selle kolme aasta jooksul on nõukogude teadus ja tehnika teinud märkimisväärseid edusamme, mis on viinud neid maailma teaduse ja tehnika avangardi.

Need saavutused kõigil aladel on panus maailma teaduse varasalve ja avavad kogu inimkonnale helged perspektiivid kahe süsteemi vahelises võistluses. Sotsialism tõendas veel kord hiilgavalt oma üleolekut. Plaanimajanduse pidev arenemine, suured kulutused haridusele, kultuurile, teaduslikuks uurimiseks ning Nõukogude valitsuse pidev abi teadlastele, inseneridele ja tehnikutele — see on kosmose vallutamisel saavutatud edusammude alus.

Nõukogude teaduse ja tehnika tänane võit on töölisklassi võit, kelle käes on võim ning kes on vabastatud kapitalistliku ekspluateerimise ikkest ja rõhumisest. See võit annab kogu maailma inimestele veel rohkem jõudu ja veendumust võitluses desarmeerimise eest, mida Nõukogude Liit äsja järjekordselt toetas. See võit ennetab selle, milleks muutub lähemas tulevikus kommunistlik ühiskond, kus inimkond ehitab loodusjõudude üle valitsedes vabalt oma isiklikku õnne.

Prantsusmaa Kommunistliku Partei Keskkomitee

Pariis, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele Nikita HRUŠTŠOVILE

Kõigi inimeste südamed ja lootused olid pööratud teie kosmonaudi poole, kui ta lendas orbiidil ümber Maa. Selle teadusalase saavutuse suurus ja Nõukogude Liidu panus inimkonna progressi äratavad Ameerika Ühendriikide rahuarmastavas rahvas

vaimustust ja kõrget tunnustust. Meie südamlikud õnnitlused Teile, Keskkomiteele, Nõukogude Liidu rahvale ja teie suurtele teadlastele.

Gus HALL

Ameerika Ühendriikide Kommunistliku Partei Rahvusliku Komitee nimel

New York, 12. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Jaapani Kommunistliku Partei Keskkomitee õnnitleb palavalt nõukogude rahvast ja Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid, kellel on niisuguseid vaimustavaid saavutusi kosmose vallutamisel inimese poolt.

See on samuti marksismi-leninismi hiilgav võit.

Soovime teile uusi suuri saavutusi võitluses kosmose alistamise ja rahu eest.

Jaapani Kommunistliku Partei Keskkomitee

Tokio, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Oleme sügavalt erutatud, tervitades tähelepanuväärset kangelastegu — nõukogude inimese lendu kosmosesse, tõendades veel kord võimsa Nõukogude Liidu, sotsialistliku leeri ja kogu maailma rahuarmastavate jõudude üleolekut teaduslikus, tehnilises ning materiaalses suhtes.

See kangelastegu rõõmustas piiritult kuuba rahvast, kes on nõukogude rahva siiras sõber.

Elagu Nõukogude Liit, kes sammub teaduse ja maailma progressi avangardis!

Elagu sotsialism — nõukogude teaduse ja tehnika suurte võitude allikas!

Kuuba Sotsialistliku Rahvapartei Rahvuslik Komitee

Havanna, 12. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele seltsimees N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Tervitame Kommunistlikku Parteid, Nõukogude Liidu valitsust ja rahvast inimese esimese kosmoselennu puhul, mis on väga tähtis inimkonna progressi ja rahu tugevdamise seisukohalt. See lend annab tunnistust sotsialistliku süsteemi üleolekust. Kodumaa või surm.

«26. juuli revolutsioonilise liikumise» rahvuslik juhatus

Havanna, 14. aprillil 1961 **KUUBA**

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Täna, inimkonna suurel pidupäeval, õnnitleme Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja kõiki nõukogude inimesi ajaloolise kosmoselennu ja major Gagarini õnneliku tagasituleku puhul. Soome töötav rahvas ühineb kogu südamest meie tervitusega. Nõukogude Liidu saavutused teaduse ja tehnika valdkonnas näitavad, millised tohutud võimalused avab sotsialism inimkonna arenemisele, püüdes jõukama elu ja täieliku julgeoleku poole. Õnnestunud kosmoselend on veenvaks tõenduseks nõukogude rahva hiilgavatest saavutustest. Selline kosmoselend poleks olnud võimalik ilma hoolsa tööta ja ennenägematute edusammudeta mitmesugustel aladel. See kõneleb sotsialismi ja kommunismi tohututest ressurssidest ja võimalustest.

Uhkuse- ja rõõmutundega konstateerime täna, millise vaimustusega võtsid soomlased vastu teate major Gagarini kosmoselennust. Saame kodanikelt arvukalt õnnitlusi, mis me saadame edasi Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile ja nõukogude rahvale. Oleme veendunud, et sotsialismi ehitavad rahvad saavutavad uusi võite teaduse ja tehnika alal, aidates sellega kaasa rahvastevahelisele koostööle ja rahu kindlustamisele kogu maailmas.

Soome Kommunistliku Partei Keskkomitee
Ville PESSI, peasekretär

Helsingi, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Norra Kommunistlik Partei saadab teile südamlikke õnnitlusi sm. Gagarini eduka kosmoselennu puhul. Eesrindlik nõukogude teadus demonstreeris järjekordselt oma väljapaistvaid saavutusi.

Norra Kommunistliku Partei Keskkomitee

Oslo, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Õnnitleme parteid ajaloolise sündmuse — inimese esimese kosmoselennu puhul. Palun andke edasi kõige soojemad õnnitlused kangelasele major Gagarinile.

WILCOX
Uus-Meremaa Kommunistliku Partei peasekretär

Auckland, 13. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Õnnitleme nõukogude inimesi nõukogude kosmonaudi väljapaistva kangelasteo puhul. See on sotsialismi süsteemi ajalooline võit.

Kolumbia Kommunistlik Partei

Bogotá, 13. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Anname edasi palavad õnnitlused inimese esimese lennu puhul kosmosesse. Meie näeme selles kommunismi ja marksismi-leninismi võitu. Tervitame seltsimees Gagarinit ja kõiki nõukogude töölisi, tehnikuid ja teadlasi, kes saavutasid selle tohutu edu Kommunistliku Partei juhtimisel.

Madalmaade Kommunistlik Partei

Amsterdam, 12. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Õnnitleme südamlikult nõukogude teadlaste ja tehnikute uue, epohhi rajava kangelasteo puhul, kosmoselaeva «Vostok» eduka lennu puhul ümber Maa.

Taani Kommunistliku Partei Keskkomitee

Kopenhaagen, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Luksemburgi Kommunistlik Partei saadab teile ja kogu nõukogude rahvale südamlikke õnnitlusi inimese eduka saatmise puhul kosmosesse. See on ajaloo suurim saavutus teaduse ja tehnika alal, mis annab tunnistust kommunismi ajastu ja inimkonna õnne algusest.

Luksemburgi Kommunistliku Partei Keskkomitee

Dominic URBANY, peasekretär

Luksemburg, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Väljendades meie rahva suurimat vaimustust, õnnitleme palavalt nõukogude rahvast tähelepanuväärse kangelasteo puhul, mis on korda saadetud NLKP juhtimisel. Inimese lend kosmosesse on nõukogude inimeste ja Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei suurejooneline panus rahu, rahvusliku vabastamise ja kogu maailmas sotsialismi võidukäigu üritusse.

Mehhiko Kommunistliku Partei Keskkomitee
Poliitilise Komisjoni ülesandel
Camilo CHAVEZ

Mehhiko, 12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Saadame südamlikke tervitusi nõukogude teaduse ja tehnika suurima saavutuse puhul inimkonna ajaloos.

Nõukogude teaduse triumf on uus tähtis panus üldise rahu üritusse ja avab piiritud võimalused inimühiskonna arenemisele.

Esekias PAPAIOANNU
AKEL-i peasekretär

Nikosia, 12 aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Kallid seltsimehed!

Sai tegelikkuseks inimese esimene lend kosmosesse ja sealt õnnelik tagasipöördumine. See oli nõukogude inimene!

See nõukogude teaduse triumf on sotsialismi ja kommunismi triumf, mille üle on uhked ka kõik rahuarmastavad progressiivsed inimesed Saksa Föderatiivses Vabariigis.

Õnnitleme teid, kallid seltsimehed, ja koos teiega julget nõukogude inimest major Gagarinit, kõiki teadlasi, tehnikuid ja töölisi.

Õnnitleme kõiki Nõukogude Liidu inimesi, kes saadavad korda järjest uusi kangelastegusid rahu nimel.

Sotsialistliku tervitusega
Saksamaa Kommunistliku Partei Keskkomitee
Max REIMANN

13. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

Kangelaslik tegu — inimese lend kosmosesse ümber Maa ja õnnelik maandumine — erutas sügavalt ja rõõmustas kogu argentiina rahvast. Väljendades meie rahva tundeid, saadame meie, kommunistid, siira tervituse inimkonna kangelasele Juri Gagarinile ning kõigile teadlastele, spetsialistidele ja töölistele, kes aitasid oma tööga kaasa selle imetlusväärse kangelasteo sooritamisele. Õnnitleme palavalt kuulsusrikast Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja tema leninlikku Keskkomiteed eesotsas seltsimees N. S. Hruštšoviga, kelle targal juhtimisel sai võimalikuks see teaduse ja tehnika saavutus, mis avas tee inimkonna helgele tulevikule ja mis annab tunnistust kommunismi suurtest võimalustest. NLKP Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse avaldus selle kohta, et see hiiglaslik saavutus teenib inimkonna progressi ja rahuüritust kogu maailmas, täidab veel kord kõigi rahvaste, sealhulgas ka meie rahva südamed sügava rahuldustundega.

Vennaliku tervitusega

Argentiina Kommunistliku Partei Keskkomitee

Buenos Aires, 13. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

On õnn tervitada inimkonna esimest kosmonauti major Juri Gagarinit ja nõukogude teaduse ajaloolisi saavutusi, mis tagasid edu epohhi rajaval lennul.

Kanada Kommunistliku Partei nimel

Tim BUCK

Toronto, 14. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Südamlik õnnitlus maailmaajaloolise kangelasteo puhul, mis rajas tee kosmosesse.

Tervitame seltsimees Gagarinit.

Islandi Sotsialistliku Ühtsuspartei Keskkomitee

Einar OLGEIRSSON

Reikjavik, 13. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Õnnitleme palavalt nõukogude teadlasi, insenere ja töölisi Gagarini ajaloolise kosmoselennu õnnestumise puhul.

Kommunistliku tervitusega

Venetsueela Kommunistliku Partei Keskkomitee

Caracas, 13. aprillil 1961

NLKP Keskkomiteele

MOSKVA

San Mariino Vabariigi Kommunistlik Partei ja rahvas õnnitlevad kosmose vallutamisel saavutatud edu puhul.

San Mariino Kommunistliku Partei sekretär GASPERONI

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Tseiloni Kommunistliku Partei Keskkomitee ja kõik liikmed õnnitlevad teid ja kogu nõukogude rahvast sotsialismi nimel sooritatud hiilgava võidu puhul ning kogu inimkonda inimese esimese lennu puhul kosmosesse ja tema õnneliku tagasituleku puhul.

Peter KEINEMAN
peasekretär

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Täna lendas inimene esmakordselt kosmosesse. Ja see inimene oli Nõukogudemaa kodanik. Sotsialism kindlustab oma eeliseid ning avab uue ajastu inimkonna ajaloos, rahu ja progressi ajastu. Me oleme vaimustatud ja tänulikud nõukogude rahva geeniusele ning suure Lenini parteile — kõigi nende triumfide organiseerijale. NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude valitsuse läkitus rahu ja rahvaste vahelise rahuliku koostöö kaitseks kõlab kreeka rahva südames kui parema homse hea ennustaja. Igavene au esimesele kosmonaudile — major Gagarinile! Kommunism võidab!

Kreeka Kommunistliku Partei Keskkomitee

12. aprillil 1961

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele

MOSKVA

Saadame palava tervituse nõukogude rahvale, kes Lenini partei juhtimisel saavutas uue hiilgava võidu, saates esimesena inimese kosmosesse.

Elagu Nõukogude Liit — kogu inimkonna avangard!

Iisraeli Kommunistliku Partei Keskkomitee

Tel Aviv, 13. aprillil 1961

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele seltsimees Leonid Iljitš BREŽNEVILE

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ministrite Nõukogu esimehele seltsimees Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Jugoslaavia rahva ja valitsuse nimel ning isiklikult õnnitlen teid, nõukogude teadlasi ja kogu nõukogude rahvast nõukogude teaduse suurepärase saavutuse — universumisse inimese saatmise ja sealt edukalt Maale tagasitoomise puhul. See sündmus tähistab uut epohhi inimkonna arengus.

Josip Broz TITO

Belgrad, 12. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra N. S. HRUŠTŠOVILE, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Õnnitlen Teid siiralt, lugupeetud härra Esimees, nõukogude teaduse suure saavutuse — inimese kosmoselennu ja sealt Maale tagasipöördumise puhul. See lend on inimkonna imetlusväärne saavutus, mille poolest teadus — eriti nõukogude teadus — väärib suurimat tunnustust. See inimese võit looduse üle peab panema inimesi rohkem mõtlema sellele, kuivõrd rumal on plaanitseda sõdu meie väikesel planeedil. Seepärast pean ma seda õnnestumist rahuürituse suureks triumfiks.

Lugupidamisega ja heade soovidega

Džavaharlal NEHRU

12. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra Nikita S. HRUŠTŠOVILE, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Teie Ekstsellents.

Ühendriikide rahvas jagab Nõukogude Liidu rahva rahuldustunnet astronaudi õnnestunud lennu puhul, mis kujutab endast inimese esimest tungimist kosmosesse. Õnnitleme Teid ning nõukogude teadlasi ja insenere, kelle tõttu see saavutus sai võimalikuks. Väljendan siirast soovi, et kosmose edasises uurimises töötaksid meie mõlemad maad koos ja taotleksid inimkonnale suurimat hüvangut.

Siiralt
John F. KENNEDY

12. aprillil 1961

Prantsuse Vabariigi presidendi kindral de Gaulle'i läkitus Tema Ekstsellentsile härra Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

Nõukogude teadlaste ja astronautide edu teeb au Euroopale ja inimkonnale.

Olen rõõmus ja hindan neid ning õnnitlen Teid kõige palavamalt.

Charles de GAULLE

13. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra N. S. HRUŠTŠOVILE, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

Briti valitsuse nimel õnnitlen Teid palavalt teie teadlaste, tehnikute ja astronautide suursaavutuse — inimese kosmosesse saatmise puhul. See on ajalooline sündmus.

Harold MACMILLAN

12. aprillil 1961

Nikita Sergejevitš HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Olukorras, kus valitseb üldine vaimustus Nõukogude Liidust, õnnitlen palavalt Teid, Nõukogude valitsust ja rahvast erakordse kangelasteo puhul ja avaldan oma vaimustust nagu teisedki maailma rahvad, võttes vastu teate teaduse ja rahuleeri hiiglaslikust võidust, mille saavutas mehine nõukogude rahvas, loov rahvas, kangelasrahvas.

Saagu see nõukogude rahva võit kogu inimkonna võiduks. Seda võitu tervitavad mehed ja naised üle kogu maakera kui rahvaste vabaduse, heaolu ja rahu saatuse kõige suuremat lootust.

Kuuba peaminister
Fidel CASTRO RUZ

Havanna, 14. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele L. I. BREŽNEVILE

Tema Ekstsellentsile NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele N. S. HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Saadan isiklikult ja indoneesia rahva nimel palavaid õnnitlusi ja tervitusi Nõukogude Liidu rahvastele ja valitsusele nõukogude teadlaste hiilgava saavutuse puhul.

See vaimustav sündmus avab mitte ainult uue epohhi inimkonna elus, vaid ka uued perspektiivid inimmõttele ja -tegevusele. Kahtlemata tekitab iga tehnika-alane saavutus, eriti aga selline tähtis ja harukordne sündmus, uusi probleeme. Olen veendunud, et teie rahva edusamme tehnika alal rakendatakse täielikult progressi ja inimeste, kogu maailma hüvanguks. See grandioosne tehnika-alane saavutus teeb maailma oma mõõtmetelt väiksemaks. Inimeste mõtted tuleb suunata veelgi suurematele saavutustele. Avaldan lootust, et käesolev võit tehnika valdkonnas lähendab meid uutele võitudele inimkonna probleemide lahendamisel meie maakeral laialdasema arvamuste vahetamise ja üksteisega kannatlikuma suhtlemise teel. Just seda on vaja tõeliseks rahuks kogu maailmas. Olen veendunud, et nõukogude teadlaste hiilgav saavutus aitab suurel määral kaasa nende ideede teostumisele.

SUKARNO
Indoneesia Vabariigi president

Djakarta, 13. aprillil 1961

Härra Nikita HRUŠTŠOVILE,
Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Päeval, mil inimene saavutas ühe suurima võidu, on mul õnn avaldada Teile enda ja Araabia Ühinenud Vabariigi rahva nimel vaimustust nõukogude rahva suurepärase saavutuse üle, mis on kogu inimkonna võit.

See uus saavutus kinnitas veel kord nende ennastsalgavate jõupingutuste tähtsust, mida suur nõukogude rahvas teeb Teie targal juhtimisel ning ajastu nõudeid arvestades.

Jälgisin tähelepanelikult üksikasju inimese esimesest kosmoselennust ja õnnelikust tagasijõudmisest. Ma ei kahtle selles, et nüüd on avanenud inimkonnale avarad horisondid. Nõukogude rahval on alati au olla esikohal saaduste julgel vallutamisel senitundmata julgusega, mis rajaneb teaduse suurtel võimalustel.

Rõhutades, et see saavutus kujutab endast kogu inimkonna võitu, pean ma silmas, et ta on samal ajal ka rahuürituse võit. Seda kinnitab asjaolu, et selle sündmuse puhul esinesite Teie uue palava üleskutsega saavutada kokkulepe desarmeerimise küsimuses, mis oleks inimkonnale suureks võiduks ning vabastaks ta hirmust hädaohu ees, et maakera muutub relvalaoks.

Lõpuks saadan Teile ja teie rahvale palavaid õnnitlusi enda ja Araabia Ühinenud Vabariigi rahva poolt. Jagan südamest Teie rõõmu Teile nii tähtsal päeval.

Camal Abdel NASSER

13. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra Leonid I. BREŽNEVILE,
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele

MOSKVA, NSV LIIT

Kuuba rahva ja revolutsioonilise valitsuse nimel ning isiklikult õnnitlen palavalt Nõukogude valitsust ja rahvast, NSV Liidu teadlasi ja tehnikuid hiilgava saavutuse — inimese esimese kosmoselennu puhul. Grandioosne teaduse saavutus on nii nõukogude rahva kui ka kogu inimkonna triumf ning näitab, et inimkonna progressil on piiritud võimalused, kui mõistuse ja teaduse saavutus hakkab teenima rahuüritust. Seepärast on see teadusalane sündmus ka kogu maailma rahu ja progressi jõudude võit ning nende jõudude lüüasaamine, kes õhutavad sõda ja püüavad pidurdada inimkonna ajaloolist arenemist.

Kuuba rahvas tervitab suurt teaduslikku kangelastegu ning ühineb nõukogude rahva rõõmuga.

Lubage mul veel kord avaldada Teile suurimat lugupidamist ja sõbralikke tundeid.

OSVALDO DORTICOS TORRADO
Kuuba Vabariigi president

Havanna, 13. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra L. I. BREŽNEVILE,
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele

Tema Ekstsellentsile härra N. S. HRUŠTŠOVILE,
NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

Tema Ekstsellentsile härra P. P. LOBANOVILE,
NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu esimehele

Liibüa rahvas õnnitleb teid tähelepanuväärse saavutuse ja suure võidu puhul — inimene astus kosmosesse ja lendas ümber Maa. See lend on kogu inimkonna võit ja tema õnne pant.

Õnnitlen teid.

Ahmed Rafik MAHTAVI
Liibüa parlamendidelegatsiooni juht

12. aprillil 1961

Härra Nikita S. HRUŠTŠOVILE,
NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Teie hiilgav saavutus — inimese saatmine kosmosesse ja tema õnnelik tagasipöördumine Maale — on inimkonna mõistuse ja mehisuse suurim saavutus. Kogu maailm aplodeerib sellele suurele sammule inimkonna progressi teel. See samm õhutab kõiki rahvaid taotlema uue energiaga rahu, nagu on kavandatud teie tarkades ja kaugelenägevates ettepanekutes üldise ja täieliku desarmeerimise kohta.

Palavad õnnitlused ja parimad soovid.

Cyrus EATON

Cleveland, Ohio, USA, 12. aprillil 1961

Härra N. S. HRUŠTŠOVILE

Lugupeetud peaminister,

lubage õnnitleda Teid kosmoselaeva eduka väljasaatmise ja õnneliku tagasipöördumise puhul. See on Nõukogude Liidu hiiglaslik saavutus ja ma olen õnnelik, et viibin sellel ajaloolisel momendil teie maal. Mina, minu abikaasa ja minuga kaasas olevad isikud soovivad nõukogude rahvale edasist edu kosmose vallutamisel.

Kindral NE VIN
Birma Liidu relvastatud jõudude ülemjuhataja

Tbilisi, 12. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra L. BREŽNEVILE,
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele

MOSKVA

Õnnitlen isiklikult ja soome rahva nimel Teid, härra Esimees, ja Teie isikus kogu nõukogude rahvast esimese kosmoselaeva väljasaatmise puhul koos inimesega. Juri Gagarini lend «Vostokil» ümber maakera on maailmaajaloolise tähtsusega kangelastegu.

Urho KEKKONEN
Soome Vabariigi president

Helsingi, 13. aprillil 1961

Nikita HRUŠTŠOVILE

MOSKVA, KREML

Brasiilia valitsuse ja rahva nimel ning isiklikult tervitan Teie Ekstsellentsi ja nõukogude teadlasi astronaudi saatmise puhul orbiidile ümber Maa. See on enneolematu kangelastegu, mis avab inimesele ja progressile uued, piiritud horisondid. Palun Teie Ekstsellentsi anda vene rahvale edasi meie poolt südamlikud tervitused ja õnnesoovid.

Janio QUADRAS
Brasiilia Ühendriikide president

Brasiilia, 13. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra Leonid I. BREŽNEVILE,
Presiidiumi esimehele

MOSKVA

Õnnitlen Teid ja Teie kaudu nõukogude rahvast kangelasteo puhul, mis äratab uhkust kogu inimkonnas.

Paz ESTENSSORO
Boliivia president

La Paz, Boliivia, 13. aprillil 1961

Peaminister HRUŠTŠOVILE

MOSKVA

Saadan südamlikke õnnitlusi Nõukogudemaa ajaloolise saavutuse — inimese kosmoselennu ja kosmonaudi õnneliku tagasipöördumise puhul.

J. D. BERNAL
Ülemaailmse Rahunõukogu Presiidiumi esimees

London, 12. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra Leonid BREŽNEVILE,
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele

MOSKVA

Õnnitlen siira vaimustusega Teie Ekstsellentsi isikus Nõukogude Venemaa teadlasi, kes saavutasid äsja väljapaistvaima teadusalase triumfi, saates inimese Maad ümbritsevasse avarusse ja tagades tema tagasipöördumise suurepärases seisukorras. See on suurim võit looduse üle, mis inimmõte on kunagi saavutanud. See Nõukogude Venemaa triumf peegeldab harukordset progressi inimteadmiste mitmesugustel aladel, millest igaüks on ammendamatu ja keeruline.

Teie Ekstsellents, soovin väga, et inimmõte, mis on tunginud vallutamise otstarbel kaugele taevalaotusse, kindlustaks ka maa peal tõe, vabaduse ja õigluse ülevõimu.

J. M. VELASCO IBARRA
Ekuadori president

Tema ekstsellentsile härra N. S. HRUŠTŠOVILE,
NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Gaana valitsuse ja rahva nimel ning isiklikult saadan palavaid ja südamlikke õnnitlusi Teile, Nõukogude Liidu valitsusele ja rahvale ning eriti härra Juri Aleksejevitš Gagarinile teie ajaloolise väljapaistva teaduse ja tehnika saavutuse puhul.

Dr. KWAME NKRUMAH
Gaana Vabariigi president

Akra, 12. aprillil 1961

Tema Ekstsellentsile härra Nikita HRUŠTŠOVILE,
NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele

MOSKVA

Härra Ministrite Nõukogu Esimees, võtke vastu minu siiraimad õnnitlused nõukogude teaduse suure saavutuse puhul — inimese esimese kosmoselennu puhul. Soome rahvas jagab nõukogude rahva rõõmu selle tähtsa sündmuse puhul, mis avas uue ajastu inimkonna ajaloos.

Urho KEKKONEN
Soome Vabariigi president

Helsingi, 13. aprillil 1961

NSV Liidu
esimene
kosmonelendur
J. A. Gagarin

RAHVA AU JA UHKUS

12. aprill 1961 oli nõukogude rahvale ja ühtlasi kogu inimkonnale suureks pidupäevaks. Mööduvad aastad, sajandid ja terved epohhid, kuid selle kevadpäeva kuulsusesära ei tuhmu iialgi. Tulevane põlvkond võib meid, suure sündmuse kaasaegseid, kadestada, et just meil avanes võimalus olla inimmõistuse ühe ainulaadsema saavutuse pealtnägija. Sooritanud otse triumfaalse lennu ümber Maa ning pöördunud õnnelikult tagasi meie kodumaa pühale pinnale, kuulutas nõukogude kosmoselaev, milles oli inimene, kogu maailmale, et inimkonna põline unistus on täitunud.

Sellesse enneolematusse kangelasteosse on kätketud kogu nõukogude rahva talent, sotsialismi võimas ning loov jõud, millest V. I. Lenin ettenägelikult rääkis juba siis, kui alles alustati sotsialismi ehitamise praktiliste plaanide koostamist.

Nõukogude ühiskond on oma olemasolu rohkem kui 40 aasta vältel saavutanud palju ülemaailmse ning ajaloolise tähtsusega võite. Need saavutused näitavad kogu maailmale uue,. sotsialistliku korra üleolekut kapitalistlikust süsteemist. Kosmoselaeva õnnestunud lend, mis avas inimesele tee universumi, tõendas sotsialistliku ühiskonna eeliseid uue jõu ning veenvusega.

Inimene kosmoses! . . . Neid sõnu, mida Moskva raadio nagu kaunist muusikat edasi andis, püüti tabada maakera kõigis paigus. Kui tähendusrikas ja kui seaduspärane see

meie ajastule on, et too sündmus leidis aset maal, kus ehitatakse kommunismi. Kommunism on saanud kogu inimkonna progressi võidukaks lipukirjaks. Kommunismiga on seotud kogu maailma progressiivsete inimeste kõige paremad ning salajasemad soovid. Kommunism ülendab inimest, avab tema ees elu kauniduse, vaba loova töö mõtte inimeste üldiseks hüvanguks, äratab inimeses ammendamatut energiat uue loomisel.

Kosmosevallutamise mehiseks pioneeriks, maailma esimeseks kosmonaudiks oli nõukogude inimene, kes sündis Nõukogudemaal, keda kasvatas meie, nõukogude ühiskond. Tema nime tunneb praegu kogu maailm. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanikust Juri Gagarinist on saanud kõigi progressiivsete inimeste uhkus.

Kohe pärast kosmoselaeva maandumist ettenähtud piirkonnas saatis N. S. Hruštšov J. Gagarinile, vaprale kosmonaudile, südamliku õnnitlustelegrammi:

«Kogu nõukogude rahvas on vaimustatud Teie kangelasteost, mida kõigil aegadel alati meenutatakse kui näidet mehisusest, vaprusest ja kangelaslikkusest inimkonna teenimise nimel.

Lend, mille Te sooritasite, avab uue lehekülje inimkonna ajaloos kosmosevallutamise alal ning täidab nõukogude inimeste südant suure rõõmu ja uhkusega oma sotsialistliku kodumaa üle.»

Kõigist maailma maadest saabub juba kolmandat päeva meie rahvale, meie Kommunistlikule Parteile, Nõukogude valitsusele, kangelasele, kellele kodumaa usaldas senitäitmatu ülesande, lõppematu tervitus- ning õnnitlustelegrammide vool. Nüüd tuntakse juba terves maailmas nõukogude rahva kuulsusrikka poja elulugu, teatakse, missuguses keskkonnas arenes ning karastus tema karakter. Gagarini elulugu on tavaline, selles pole midagi erilist: selliselt on kulgenud väga paljude temavanuste inimeste elu. Gagarini kangelasteo harilikkuses avaldubki sotsialistliku korra üks iseloomulikemaid jooni — kasvatada ning arendada miljonites inimestes kõige paremaid iseloomujooni, mis annavad uue maailma ehitajale tema õilsa ning ülla näo. Igas nõukogude inimeses, meie kodumaa ustavas patrioodis peitub kangelaslikkuse ja loomingu alge.

Juri Gagarini kangelastegu on imetlusväärne ja kaunis. Ent vähem imetlusväärne pole ka asjaolu, et selleks

surematuks kangelasteoks olid valmis meie kodumaa tuhanded pojad.

Vaprus, mehisus ja kangelaslikkus on alati olnud meie rahvale omane. Ent sotsialistliku korra tingimustes lõid need suurepärased iseloomujooned veel tugevamalt ja eredamalt lõkkele. Meie kuulus Kommunistlik Partei on see, kes neid jooni nõukogude inimestes hoolikalt edasi arendab.

Meie päevade kangelaste tugevus peitub selles, et nad on ja jäävad alati oma rahvaga ühte, et nad tunnevad kõikjal oma rahva siirast poolehoidu. Juri Gagarin sooritas kangelasteo. Aga esimestele inimestele, kes olid tulnud Juri tema kangelasteo puhul õnnitlema, vastas ta: see on kogu meie rahva ja meie kuulsusrikka partei kangelastegu. Ükskõik milliseid suuri tegusid meie kangelaslik kaasaegne ka ei sooritaks, alati jääb ta oma seltsimeeste keskele; ta ei unusta kunagi, kellele ta oma kuulsuse ja edusammude eest tänu võlgneb. Kodumaa ning kommunismiüritused on talle kõige tähtsamad.

Nõukogude inimesel on hea ja lahke süda: ta on alati valmis oma rööme, võite ja saavutusi teistega jagama. **«Meile, kommunismi ehitavatele nõukogude inimestele, sai osaks au tungida esimesena kosmosesse,»** räägitakse NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude Liidu valitsuse läkituses.

«Oma võite kosmose uurimisel peame mitte üksnes meie rahva, vaid kogu inimkonna saavutusteks. Röömuga rakendame need saavutused kõigi rahvaste, kõigi maakeral elavate inimeste progressi, õnne ja hüvangu teenistusse. Meie saavutuste ja avastuste eesmärgiks ei ole sõda, vaid rahu ja rahvaste julgeolek.»

Rahutuvina — sõpruse sümbolina lendas nõukogude kosmoselaev meie planeedi kohal. Universumi sügavustest kosmoselaevalt kandusid Maale nõukogude kosmonaudi lihtsad sõnad: «Tunnen ennast hästi.» Nõukogude rahvas koos maailma progressiivsete inimestega võivad jõuda selleni, et ka maakera ütleks: «Tunnen ennast hästi.»

Otsekui esimesed päikesekiired, mis tõusevad idast, saabuvad kõige paremad teated Nõukogude Liidust. Maailma esimest kosmoselaeva, milles oli inimene, nimetati samuti «Vostokiks». See nimi jääb ajalukku nagu legen-

daarse ristleja «Aurora» nimigi, mis on saanud inimkonna arengus uue ajastu sümboliks.

Kangelastegu, mille sooritas meie rahvas, tema selge mõistus, tohutu energia ja tööd armastavad käed, jääb elama igavesti.

Au ja kuulsus töölisklassile, nõukogude talurahvale ja nõukogude intelligentsile — kogu nõukogude rahvale!

Au ja kuulsus nõukogude õpetlastele, inseneridele ja tehnikutele — nõukogude kosmoselaeva loojatele!

Au ja kuulsus esimesele kosmonaudile — seltsimees Juri Gagarinile — kosmosevallutamise pioneerile!

(«Pravda» juhtkiri, 14. aprillil 1961)

Kangelase eluloost

Major Juri Gagarin, maailma ajaloos esimene kosmonaut, sai kuu aega tagasi 27-aastaseks.

Ta sündis 9. märtsil 1934 Vene Föderatsioonis Smolenski oblasti Gžatski rajoonis kolhoosniku perekonnas.

1941. aastal hakkas ta koolis käima, kuid hitlerlaste röövsõjaretk katkestas tema õpingud.

Pärast Teist maailmasõda asus Gagarinite perekond elama Gžatski linna. Seal jätkas Juri õppimist keskkoolis. 1951. aastal lõpetas ta kiitusega tööstuskooli Ljubertsõ linnas Moskva lähedal vormija-valaja erialal ja üheaegselt töölisnoorte kooli.

Seejärel õppis Juri Gagarin tööstustehnikumis Saraatovis Volga ääres. 1955. aastal lõpetas ta tehnikumi kiituskirjaga.

Oma esimesed sammud lennunduse alal tegi Gagarin tehnikumi päevil. Ta õppis Saraatovi lennuklubis. Pärast lennuklubi kursuse lõpetamist 1955. aastal õppis ta Orenburgi linnas lennukoolis. 1957. aastast, millal Gagarin lõpetas selle õppeasutuse esimese järgu diplomiga, teenib ta lendurina Nõukogude lennuväes.

Möödunud aastal astus Juri Gagarin Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteisse.

Juri Gagarin on abielus. Tema abikaasa Valentina, 26 aastat vana, lõpetas Orenburgis meditsiinikooli. Nende tütar Jelena on kaheaastane ja teine tütar Galja üks kuu vana.

Gagarini 59-aastane isa töötab tislerina. Tema ema Anna, sündinud 1903. aastal, on koduperenaine.

KÕIGE ÕNNELIKUM

Ema jutustus

Ema ei teadnud midagi. Kui see juhtus, askeldas ta parajasti pliidi juures. Äkki tormas sisse naabrinaine. Käsi kokku lüües lausus ta ehmunult: «Kas tead, Annuška, sinu poeg . . . Juri . . . lendab praegu kosmoses.»

Nad panid raadio mängima. Huuled kokku surutud, jäi Anna Timofejevna kuulatama. «Lennuväemajor Juri Gagarin, viibides Lõuna-Ameerika kohal, andis edasi teate: «Lend kulgeb normaalselt, tunnen ennast hästi.»»

Ja samas teatati, et Juri Gagarin on pärit Smolenski oblastist Gžatskist. Tuba oli naabreid täis. Keegi pühkis põselt pisara. Ema kuulas sõnatult raadiot ja mõtles, kuidas pojal seal küll läheb. Suutmata kauem oodata, pani ta mantli selga ja läks jaama.

Juri tagasipöördumisest Maale kuulis ta vagunis teel Moskvasse.

Ajaleheveerult vaatab emale vastu maailma esimese kosmonaudi nägu, mis on talle nii kallis. See on tema armsa poja nägu. Ema huuled värisevad, kuid ta naeratab.

Talle meenub Juri sünd, lapseiga. Kui palju südamevalu valmistasid talle poja haigused. Ööde viisi ei olnud tal siis und.

Pere oli suur. Elu polnud kerge, kuid raamatuid oli kodus palju. Väike Juri armastas väga luuletusi:

«Tahan olla kodumaale lendur nagu Vodopjanov oli . . .»

Neljakümne teisel aastal tungisid külasse, kus Gagarinid elasid, sakslased. Anna Timofejevna vanema poja Valentini ja tütre Zoja viisid sakslased ära. Neil õnnestus aga põgeneda ning hiljem ühineda partisanidega. Juri aitas ema kodustes töödes. Ja varsti vabastatigi küla oku-

pantidest. Kogu Gagarinite pere sõitis Gžatski. Kohalikku õpetajat kutsuti Olga Stepanovnaks. Sageli astus ta Gagarinite poole sisse ja lausus: «Juri on väga andekas poiss.»

Juri õppis Ljubertsõs, Saraatovis. Ta unistas saada lenduriks. Ema aga aina muretses. Poeg kirjutas talle rahustuseks lüürilisi kirju nagu poeet.

«Ema! Armastan sind. Armastan su käsi, suuri ja hellitlevaid. Armastan kortsukesi su silmade juures ja hõbedasi juukseid... Minu pärast ära muretse...»

Hiljem kui ta jälle ema juurde sõitis, oli ta juba lendur. Ja siis sai ema teada, et tal on nüüd veel üks pojatütar.

Mõnikord, silmitsedes poja saledat kuju lennuväevormis ning kuulatama jäädes tema rõõmsat naeru, küsis ema arglikult: «Juri, kuidas teil seal ikka on?» Juri nägu võttis tõsise ilme: «Minu pärast ära muretse mitte kunagi. Olen nõukogude lendur. Meie tehnika alt juba ei vea...»

Tehnikat tundis ta hästi. Ta uskus ka inimestesse, kes selle olid loonud. Sellepärast lõi Juri süda enne starti niisama korrapäraselt kui harilikultki. Ta uskus, et ta tuleb Maale tagasi...

Varsti kohtuvad nad jälle. Ema ja poeg. Võib olla, et ta ütleb Jurile nagu minulegi eile: «Olen kõige õnnelikum ema maailmas.»

K. RASPEVIN

NIISUGUNE ON JURI GAGARIN!

Omaksed ja tuttavad jutustavad esimesest kosmoselendurist

Gžatsk (Smolenski oblast), 12. aprillil (TASS). Suur õnn tuli eile majja, kus elavad kosmoselennu sooritanud nõukogude inimese Juri Gagarini omaksed.

«Suure rõõmuga kuulsin oma poja lennust kosmosesse,» ütles TASS-i korrespondendile vapra kosmonaudi isa Aleksei Gagarin. «Tänan kõigest südamest Kommunistlikku Parteid, meie Nõukogude valitsust ja meie rahvast selle eest, et nad kasvatasid Jurist väärilise Nõukogude kodaniku.

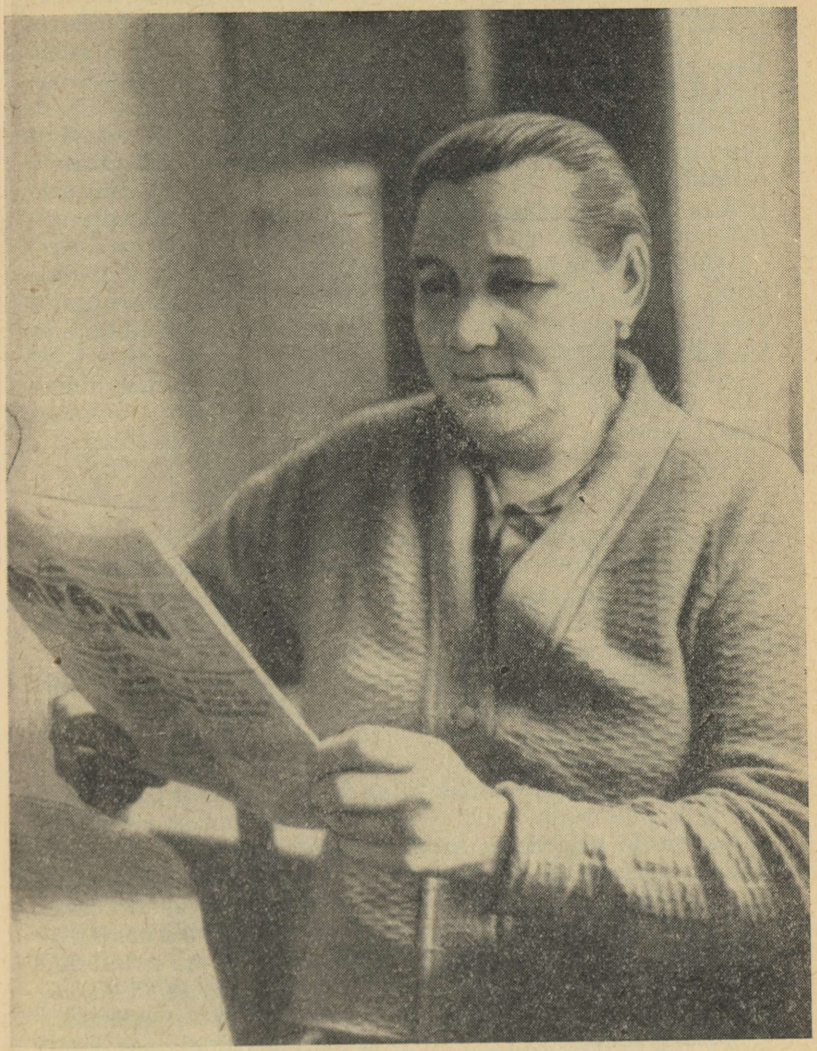

Anna Timofejevna Gagarina.

Mida võiksin oma pojast jutustada? Ta kasvas töökana ja tagasihoidlikuna. Õppis hästi, harrastas sporti, valmistas mudellennukeid. Armastas lugeda raamatuid lenduritest Tškalovist ja Vodopjanovist, luges vaimustusega Jules Verne'i ja Tsiolkovskit, unistas tulevastest lendudest tundmatutele planeetidele.

Oma pojale tahaksin öelda vaid üht: vanemate tänu sulle, pojake, tänu kogu meie perekonnalt, kõigilt Gžatski elanikelt. Soovin sulle tugevat tervist ja uut edu sinu üritustes. Hoia ka edaspidi kõrgel Nõukogudemaa lippu, see maa on su üles kasvatanud.»

«Meil oli eile kõige õnnelikum päev,» tähendas Juri õde Zoja. «Olen kahekordselt õnnelik. Tunnen rõõmu selle üle, et kosmosesse lendas esimesena nõukogude inimene ja et selleks inimeseks oli minu vend.»

«Juri on tõesti tubli,» tähendas kangelase vend, kohaliku automajandi autojuht Valentin Gagarin. «Oleme uhked selle üle, et ta õigustas partei ja rahva usaldust.»

*

«Pravda» korrespondent võttis ühenduse Ljubertsõ tööstuskooli nr. 14 metallitöölistega.

Telefoni võttis vastu kooli direktori asetäitja I. Šavkun.

«Juri Gagarini eluloost saime teada, et kangelaslik kosmonaut õppis teie koolis. Kas te ei jutustaks oma endisest kasvandikust, kelle nime tunneb praegu terve maailm, veidi täpsemalt.»

«1949. aasta septembris astus üle meie kooli läve tagasihoidlik poisipõnn, pärit Gžatskist. Esimestest koolipäevadest peale tõmbas ta endale tähelepanu oma haruldase tööarmastuse ja sihikindlusega. Juri õppis väga hästi. Tollal ta muidugi ei võinud aimata, et tulevikus hakkab tegelema lennuasjandusega, ning õppis innuga, suure armastusega oma eriala — valaja-vormija ametit. Oma usinusega valmistas ta vanale meistrile Jegor Prohhorovile, kelle käe all oli sirgunud mitu põlvkonda noortöölisi, palju rõõmu.

Distsiplineeritud ning arukas Juri leidis alati kõigeks aega — õpinguteks, lugemiseks, komsomoliülesannete täitmiseks, kunstiliseks isetegevuseks, ega keeldunud seejuures kunagi abistamast õppetöös mahajäänud kaaslasi. Saanud viienda kategooria 1951. aasta augustis, suunati Juri

kui paremaid õpilasi edasi õppima Saraatovi Tööjõureservide Industriaaltehnikumi.»

«Kas te oma õpilase edaspidisest käekäigust olite teadlik?»

«Kord tuli Gagarin oma vana koolimaja vaatama. Siis oli ta juba sõjaväevormis, sale ja rühikas. Talle omase tagasihoidlikkusega jutustas Gagarin oma uuest ja raskest, kuid huvitavast lendurielukutsest, mis oli haaranud teda tervenisti.»

«Kuidas võeti teie õppeasutuses vastu teade Juri Gagarini kangelasteo kohta?»

«Seda ebatavalist õhkkonda, mis praegu koolis valitseb, on sõnadega raske edasi anda. Meil on tõeline pidupäev. Õpetajad ja meistrid õnnitlevad üksteist palavalt ning meenutavad erutusega ja soojusega oma endist kasvandikku, kelle üle tunneb praegu uhkust kogu nõukogude rahvas.»

*

12. aprillil, kohe pärast Juri Gagarini kosmosereisi edukat lõpulejõudmist, võtsime ühenduse Saraatovi lennuklubiga. Meie kõne võttis vastu lennuklubi ülema asetäitja Viktor Simuškin.

«Õnnitleme teid teie õpilase, lennuklubi lõpetaja Juri Gagarini väljapaistva kangelasteo puhul.»

«Suur tänu! Ka meie lennuklubi õpetajad ja õpilased oleme uhked, et inimkonna ajaloos esimene kosmoselendur on pärit meie lennuklubist.»

«Jutustage, kuidas Juri Gagarin õppis, kuidas ta omandas lennutehnikat.»

«Juri Gagarin astus meie lennuklubisse 1954. aasta oktoobris. Samal ajal jätkas ta õpinguid Saraatovi Tööjõureservide Industriaaltehnikumis. Juri Gagarini lenduri-instruktoriks oli lendur Dmitri Martjanov. Meie kollektiiv karastas tulevast kosmosevallutajat, arendas temas tugevat tahtejõudu, julgust ja otsustusvõimet. 1955. aasta septembris lõpetas Juri Gagarin koos teiste seltsimeestega lennuklubi *cum laude*. Ta saadeti välja lennukil UT-2. Klubis õppides oli Juri lenduritesalga komsomolikomitee sekretär ja lülivanem. Klubikaaslased ja instruktorid austavad ja armastavad Gagarinit tema printsipiaalsuse ja sihikindluse pärast lennuasjanduse omandamisel.»

«Mida te tahaksite Juri Gagarinile edasi ütelda?»

«Minu kõrval seisab instruktor-metoodik Vladimir Kaštanov, kelle grupis esimene kosmonaut õppis. Tema sooviks on «Pravda» veergudel Juri Gagarinile edasi anda südamlik õnnitlus suure kangelasteo puhul, eduka tagasipöördumise puhul Maale. Kogu meie kollektiiv on oma kasvandiku üle uhke. Oleme rõõmsad selle üle, et esimene kosmoselendur sai algteadmised lennuasjandusest just meie lennuklubis. Soovime talle kõike head.»

Juri Gagarin Saraatovi industriaaltehnikumi õpilasena
1953. aastal.

Gžatski kooli V klassi õpilased. Teises reas vasakult esimene Juri Gagarin.

Juri Gagarin kooliajal Saraatovi lennuklubis.

Juri Gagarin lennukooli õpilasena 1956. aastal.

Ajalooline päev 12. aprill...

MAANDUMISE PIIRKONNAS

Komandopunktis, kus asub suur kaart, millel on näha «Vostoki» lennutelje lai punane joon, on mitmesuguste aparaatide taga asunud oma kohale valvemeeskond.

«Esimene teade — start on antud! «Vostok» on juba õhus.»

«Näen maad, teda katab udu. Enesetunne on suurepärane,» antakse meile edasi Juri Gagarini sõnad, mis üks raadiojaam on äsja kosmosest vastu võtnud.

Kõikjalt saabuvad andmed kinnitavad ikka ja jälle, et lend edeneb hästi, et «Vostok» maandub just ettenähtud kohas.

Aeg kihutab. Tundub, et tal on praegu sama kosmiline kiirus, mis kauget ilmaruumi läbival Nõukogude kosmoselaevalgi.

Mööduvad minutid. Oodatakse leppesignaali, et kusagil seal pilvedetaguses kõrguses, meist tuhande kilomeetri kaugusel, kosmonaudi kabiinis on käivitatud vastavad aparaadid, et on alanud kosmoselaeva pidurdamine, et laev on oma orbiidilt lahkunud ja võtnud kursi Maale ning

suundub ettenähtud maandumiskohale. Missugused ülitäpsed arvestused peavad selleks olema tehtud! Poole sekundi, poole kraadi suurune kõrvalekaldumine võib põhjustada tõsise vea.

... Kell 10.15. Major Gagarin teatab kosmoselaevalt «Vostok», et ta on Aafrika kohal. Kaaluta olekut talub ta hästi. Kaardi ja raadioaparatuuri juures asuvad spetsialistid vahetavad pilke. Kõik on korras, kõik läheb suurepäraselt.

Läheneb maandumise silmapilk.

Komandopunkti saabuvad «Vostoki» eeldatava maandumise uued, täpsustatud koordinaadid. Vaatame kaarti. Punkt, millest jutt on, asub päris punase joone, lennutelje lähedal.

Üksteise järel tulevad uued raadiosignaalid juba maandunud kosmoselaevalt. Otsekohe saadab grupi juht maandumisrajooni lennukid ja helikopterid. Aga neid pole enam tarvis. Heliseb telefon. Rõõmus ja erutatud hääl:

«Gagarin on meie juures...»

Seda teatati ühest asustatud punktist maandumiskoha lähedal.

Olles maandunud, ei hakanud kosmonaut ootama, kuni talle järele lennatakse. Ta tundis end ülihästi ja läks ise tema poole jooksvatele inimestele vastu.

Lend on lõppenud!

Jõudis kohale helikopter. Mõne minuti pärast oli piloot juba lähemal lennuväljal.

«Kõik, mis ma tegin, seda tegin ma armastatud kodumaa nimel,» ütles meile Gagarin.

Tema noorel näol pole peaaegu nähagi väsimuse jälgi. Kuid missugune tohutu pikk tee on seljataga — lend ümber maakera kiirusega mitmeid kilomeetreid sekundis! Gagarin oli seal, kus enne teda pole olnud veel ükski inimene, nägi seda, mida veel keegi pole näinud.

Siin ta seisab, peas lendurimüts, mille alt paistavad heledad juuksed, seljas taevassinised tunked, lüheldast kasvu, sihvakas, väga elav. Tema siniseis silmis süttivad trotslikud sädemed. Paistab nii, et need silmad on omandanud jäädavalt mingi erilise, kosmilise läike.

Märganud vastutulnute hulgas tuttavat lendurit, ruttab ta tema juurde. Sõbrad kaisutavad teineteist tugevasti — ilmne, et kosmoselend oma ülekoormuste ja kaalutusega on möödunud täiesti õnnelikult.

Gagarin külvatakse üle küsimustega. Ja kuidas siis! Kõik tahaksid esimestelt huultelt kas või pisutki kuulda sellest täheriigist, mida inimkond oma sünnist alates võis vaadata ainult altpoolt.

«Missugune on seal taevas, kosmoses?» küsitakse Gagarinilt üksteise võidu.

«Tume, seltsimehed, väga tume.»

«Aga maa?»

«Sinakas, nagu suur kera. Suurepärane vaatepilt!»

Otse «Vostoki» maandumispaigal registreeris V. Tškalovi nimelise Keskaeroklubi spordikomissar I. Borissenko ametlikult kolm esimest maailmarekordit, mis Juri Gagarin Nõukogude kosmoselaeval oli püstitanud. Asi on selles, et möödunud aasta sügisel töötati Barcelonas, rahvusvahelise lennuspordi komisjoni spetsiaalsel istungil välja uute rekordite statuut lendudeks kosmoselaevadel üle saja kilomeetri kõrgusel Maast. Nõukogude kosmonaut Juri Gagarin püstitas oma enneolematu lennuga korraga kolm maailmarekordit — kõrguserekordi, lennu kestuse rekordi ja niisuguse kosmoselaeva kandejõu rekordi, milles on inimene. Selliseid saavutusi pole ajaloos veel olnud.

Süleleme kõvasti Gagarinit.

N. DENISSOV

*

Esimene kosmonaut Juri Aleksejevitš Gagarin maandus täpselt kindlaksmääratud piirkonnas. Sel ajal põllul töötanud kohalikud elanikud, mehhanisaatorid, nähes ebatavalist sündmust, jooksid kohale, õnnitlesid palavalt kosmosest tagasijõudnud inimest.

Peatselt jõudis kohale ka helikopter ning Juri Aleksejevitš viidi lähedalasuvasse linna. Sellest sündmusest teada saanud elanikud tulid tänavatele, et kohtuda kangelasega.

Juri Aleksejevitš kõnnib erutatult mööda tuba, naeratab, ta meeleolu on suurepärane. Ta on veel üsna noor, väga tugeva kehaehitusega, veidi alla keskmist kasvu, avala vene näo ja toreda sõbraliku naeratusega. Kõik õnnitlevad teda, soovivad head tervist. «Pravda» korrespondent pöördus esimese kosmonaudi poole küsimustega.

«Kuidas te end tunnete, Juri Aleksejevitš?»

«Enesetunne on suurepärane, oivaline. Olen valmis täitma meie kuulsusrikka Kommunistliku Partei, kalli

Nõukogude valitsuse, meie suure kodumaa ükskõik millise uue ülesande.»

«Kuidas te end tundsite lennu ajal?»

«Lennu ajal tundsin end väga hästi, vabalt. Kosmoselaev oli mulle koduks, mu enesetunne oli rahulik ja kindel. Pean ütlema, et meie teadlased, insenerid ja töölised, kes ehitasid sellise suurepärase kosmoselaeva, tegid väga palju meie kodumaa jaoks ning esimesed sõnad, mida pean ütlema, on tänusõnad meie nõukogude rahvale, kes kasvatas sellised suurepärased inimesed, õpetlased, insenerid, töölised, kes suutsid luua suurepärase kosmoselaeva. Ning see on ju alles algus. Kogu meie tehnika on praegu võimeline viima inimest kosmosesse.»

«Te sooritasite kangelasteo, Juri Aleksejevitš,» ütleme esimesele kosmonaudile.

Juri Aleksejevitš naeratab pehmelt ja vastab tagasihoidlikult:

«Ei, kangelastegu ei sooritanud mina. Kangelasteo sooritas kogu meie nõukogude rahvas, meie kuulsusrikas Kommunistlik Partei, Nõukogude valitsus. Nemad tegid kõik selleks, et kosmoselend saaks teoks, et esimesena viibiks kosmoses nõukogude inimene. Minu esimene tänuavaldus on meie õpetlastele, inseneridele, töölistele, meie rahvale, kes suutsid ette valmistada selle ülemaailmse tähtsusega kangelasteo.»

I. MATVEJEVITŠ

Jutustab Juri Gagarin

Julge kosmonaudi Juri Gagarini tagasitulekust ainulaadselt lennult ümber Maa on möödunud paar päeva. Pärast maandumist vestles Juri Gagarin «Pravda» ja «Izvestija» korrespondentidega. Ta jutustas endast ja oma esimesest kosmoselennust maailmas.

Siin ta istubki meie ees — elav ning energiline, silmad pildumas sädemeid. Ta lenduripluusile on kinnitatud esimese järgu lenduri ja langevarjuri märk. Rombil, mis on ühendatud valge langevarjuga, seisab number

Pärast kosmoselaeva õnnelikku maandumist 12. aprillil 1961.

50 — see näitab sooritatud hüpete arvu. Lenduripluusi vasakul pool helendab tagasihoidlikult sõjamedali lint. Rohkem aukraade noorel ohvitseril esialgu pole.

Juri Gagarin naeratab ja tema põskedele ilmuvad väikesed lohukesed. Kosmonaudil on hea tuju. Meievahelise vestluse toon on reibas. Aga kui ainult vaja, muutub lendur otsekohe tõsiseks ja hakkab rääkima veenvalt, väga asjatundlikult. Tema sõnade taga peitub tehnika tundmine. Ka teoreetilistes küsimustes on ta hästi ette valmistunud.

«Juri Aleksejevitš,» pöördume tema poole oma vestluse alguses, «jutustage, palun, mida te tundsite enne lendu kosmosesse?»

Gagarin jääb hetkeks mõttesse.

«Olin väga õnnelik ja rõõmus, et lennu sooritamine usaldati minule. Minu salajasemad soovid olid täitunud. Nagu paljud teised nõukogude inimesed, palusin ka mina sobiva aja saabumisel usaldada see ülesanne minule. Meie partei, kogu nõukogude rahvas usaldaski mulle selle ebatavalise lennu sooritamise. Suure vastutustundega valmistusin austava ülesande täitmiseks. Ja kui see tähtis hetk saabus, oli mu süda tulvil uhkustundest. Olen uhke nõukogude inimestele, kes lõid niisuguse suurepärase kosmoselaeva, milles võib lennata inimene.

Kui olin juba skafandris, iga hetk valmis stardiks, ei saanud ma seda mind saatvatele seltsimeestele ütlemata jätta. Oma sisimas olin juba ammu enne seda kevadhommikut otsustanud eelseisva kosmoselennu pühendada meie Kommunistlikule Parteile, kogu meie rahvale. Ja kui saabus aeg istuda kosmoselaeva kabiini lenduritoolile, pöördusin seltsimeeste poole: «Olgu esimene kosmoselend meie ühiseks kingituseks eelseisva NLKP XXII kongressi auks, mida kogu nõukogude rahvas tähistab uute töövõitudega.»»

Kosmosesse lendamise mõte ahvatles Juri Gagarinit juba ammu. Ta mäletab selgesti inimkonna ajalukku läinud päeva — 4. oktoobrit 1957, mil viidi orbiidile esimene Maa tehiskaaslane. See teade jõudis temani Orenburgi lennuväekooli õppeväljakul.

«Siis tundus meile,» meenutab Gagarin mõtlikult naeratades, «et kulub vähemalt 10—15 aastat, enne kui inimene võib suunduda maailmaruumi ja sooritada lennu ümber maakera. Meie teadus ja tehnika aga arenevad nii

kiirel sammul, et juba nüüd, millal tollest mälestusväärsest päevast on möödunud kõigest kolm ja pool aastat, osutus võimalikuks inimese lend kosmosesse.»

«Kas te tollal oskasite arvata, et esimene inimene, kes julgeb lennata kosmosesse, olete teie, Juri Gagarin?»

«Muidugi mitte... Tollal tundus see teostamatu unistusena...»

Noore lenduri «teostamatu unistus» on saanud nüüd tegelikkuseks.

«Mis te mõtlesite, kui kosmoselaev saavutas orbiidile lendamiseks vajaliku kiiruse?»

«Kõik mõtted olid suunatud sellele, kuidas kõige täpsemalt ja kõige paremini täita ettenähtud programmi. Kogu marsruudil jätkus tööd küllaldaselt: siis, kui kosmoselaev viidi orbiidile, ja ka siis, kui kosmoselaev hakkas orbiidilt laskuma, et maanduda varem kindlaks määratud piirkonnas. Lendamine — see on töö.»

Me ei saanud talle esitamata jätta küsimust: mida õnnestus kosmonaudil näha seal, sadade kilomeetrite kaugusel meie planeedist? Milline nägi välja Maa? Millised olid Päike, tähed ja Kuu?

«Kõik sarnaneb sellega, mida lendurid näevad stratosfääri tõusmisel. Kosmoses on vaateväli muidugi laiem, värvid eredamad ja tihedamad. Kuid on ka erinevusi.»

Gagarin jutustab edasi aeglaselt, et võimalikult täpsemalt edasi anda tähelepanekuid kosmosest, mis inimesi praegu kõige rohkem huvitavad:

«Maa päevapoolsel küljel, mida valgustab päike, paistsid hästi veerikkad jõed, suured veekogud, metsad, pikad mäeahelikud ja kääruline rannajoon. Nõukogude Liidu kohal lennates võis selgesti näha suure ruudu kujulisi kolhoosipõlde.»

«Milline näeb välja veepind?»

«Tumedavõitu, veidi sätendavate täppidega.»

«Kas Maa tundus kera kujulisena?»

«Tundus küll. Kui vaatasin horisondile, nägin teravat, kontrastset üleminekut heledast pinnast päris tumedale taevale. Meie planeeti ümbritses mingisugune sinine oreool. Hiljem muutus see veidi tumedamaks, lillakaks, seejärel aga päris mustaks. See on suurepärane vaatepilt, mida sõnadega on raske edasi anda. Isegi meie keele rikkalikus sõnavaras pole niisuguseid sõnu, et seda pilti kirjeldada.»

«Missugune nägi välja Maa, kui kosmoselaev läks varjupoolsest küljest päevapoolele?»

«Alguses paistab erekollane vöönd, mis läheb väga sujuvalt üle meile juba tuttavasse helesinisesse värvitooni. Seejärel tekib tumelillakas värvus ja kõige lõpuks must toon. Oma värvigammalt on see vaatepilt peaaegu kirjeldamatu. See jääb kauaks meelde.»

«Aga Päike, Kuu, tähed?»

«Päike on tohutult hele, palja silmaga ei saa sinnapoole vaadatagi. Päike on vististi kümneid, võib-olla sadu kordi heledam kui Maa pealt vaadates. Tohutu kiirgus! Ka tähed on heledad, selgesti piiriteldavad. Nad eralduvad peaaegu reljeefselt kosmose tumedal taustal. Kuud ei õnnestunud mul kahjuks näha, sest ta asus lennu ajal väljaspool vaatepiiri...»

Põhjalikult ja üksikasjaliselt jutustab Gagarin oma imelisest lennust. See on lausa imestamapanev, et lendur, vaatamata ulatuslikule tööprogrammile kosmoselaeva «Vostok» kabiinis, suutis veel mällu jäädvustada ebatavalist vaatepilti, mida temal — maailma esimesel kosmonaudil — õnnestus tähtedevahelises ruumis näha, ja seda nii värvikalt ja oskuslikult kirjeldada. Üheks senitundmatuks aistinguks oli omaenda kaalu kaotamine ehk kaaluta olek.

«Üleminek kaaluta olekusse kulges väga sujuvalt. Kui gravitatsiooni mõju hakkas kaduma, tundsin end juba väga hästi. Kõik tööülesanded muutusid äkki väga lihtsaks, tekkis ebatavaliselt kerge tunne. See on harukordne tunne. Tundus, et käed, jalad ja kogu keha ei kuulu enam nagu mulle. Nad ei kaalunud midagi. Ma nagu ei istunud ega lamanud, vaid rippusin kabiinis. Kõik esemed, mis ei olnud kinnitatud, liuglesid õhus.»

«Kas liigutuste koordinatsioon oli raskendatud?»

«Ei, üldse mitte. Isegi vastupidi. Kirjutasin midagi taskuraamatusse. Plokki tuli ainult kinni hoida, sest see oleks võinud «ära lennata». Käekiri oli samasugune mis Maalgi tavalistes tingimustes kirjutades. Samaaegselt töötasin ka aparatuuriga. Andsin kosmosest edasi radiogrammi Maale telegraafivõtmega. Kõik läks hästi.»

«Ühesõnaga, ka kaaluta olekus oli teil tööd palju. Aga kas teil kosmoses süüa õnnestus?»

«Õnnestus küll. Ma sõin ja ka jõin. Kaalutus seda ei seganud. Oma kosmilist hommikusööki sõin niisama suure isuga kui Maa pealgi.»

«Kuidas kulges üleminek gravitatsiooni mõjusfääri?»

«Samuti sujuvalt. Ma kas rippusin lenduritooli kohal või istusin sellel...»

Kui jutt kaldus kosmoselennu ajal tekkinud aistinguteni, ei saanud Gagarin mainimata jätta Tsiolkovskit, kosmoselendude tähelepanuväärset ettekuulutajat. Tema töödega tutvus Gagarin esmakordselt Gžatski kooli õpilasena. On huvitav märkida, et füüsika ja matemaatika olid juba tollal nooruki armastatumateks õppeaineteks. Need on jäänud ka tänini kosmonaudi lemmikteadusharudeks. Esimene Tsiolkovski töö, millega Gagarin tutvus, oli populaarteaduslik jutustus «Väljaspool Maad».

«Pöördunud tagasi lennult ümber Maa, olen lausa hämmastunud, kui selgesti oskas see suurepärane teadlane ette näha kõike seda, mida nägin ning tunnetasin kosmoses. Paljud, isegi väga paljud oletused osutusid täiesti õigeks. Eilne lend veenis mind selles täielikult.»

Juri Gagarin tunneb hästi kirjandust, armastab Puškinit, Tšehhovit, Lev Tolstoid ja paljusid nõukogude kirjanikke.

«Minu armastatuim raamat on Boriss Polevoi «Jutustus tõelisest inimesest». Aleksei Maresjev pole minu jaoks mitte ainult kirjanduslik kuju, vaid elav näide sangarlikkusest, vastupidavusest ja kodumaa ustavast teenimisest.»

Meie vestlus kaldub teiste raamatuteni, teaduslik-fantastiliste teosteni.

«Omal ajal kirjutas Jules Verne väga huvitavalt. Elu läks aga teist teed mööda. Inimene lendas kosmosesse mitte kahurimürsus, vaid võimsas Nõukogude raketis...»

Gagarinile meenus samas ka Ivan Jefremovi teaduslik-fantastiline romaan «Andromeda udukogu».

«Seda on huvitav ja kasulik lugeda ning ka inimesi on seal kujutatud väga mitmekülgselt,» lausub Gagarin.

«Kas te ameerika lendur-uurija Collinsi ülestähendusi olete juhtunud lugema?»

Gagarin on lugenud ka seda raamatut.

Ameerika lendurit J. Collinsit jälgis kogu lennu aja hukutav üksindus. Kuid missugusest üksindusest saab olla juttu nõukogude lenduri puhul, kes nii mehiselt kosmose vallutas, kui tema seljataga seisavad nii suured jõud nagu meie partei ja loov nõukogude rahvas. Gagarin tõendas seda veel kord ja väga ilmekalt.

«Kosmosesse lennates jäi mul Maale nii palju sõpru maha,» jutustab Gagarin edasi. «Minu lennust sai kogu rahvas teada varsti pärast «Vostoki» starti. Minuga olid miljonid nõukogude inimesed. Ma kuulsin partei häält Maa orbiidil lennates ja teadsin, et kodumaa, meie partei jälgivad mind igal hetkel. See suur ning üllas ühtekuuluvustunne meie rahvaga, kelle võimast poolehoidu ma ei kaotanud sekundikski, saatis mind stardihetkest kuni maandumiseni.»

«Öelge, palun, kas te oleksite võinud kosmoses viibimist pikendada?»

«Jah, oleksin. Oleksin võinud kosmosesse ka kauemaks jääda, kui lennu programm ainult oleks seda ette näinud. Lennu vältel tundsin ennast hästi, töövõime ei kahanenud, mõistus reageeris täpselt ja selgelt. Mis meeleolusse puutub, ka see oli kogu aeg väga hea . . .»

Viibides eile Nõukogude kosmoselaeva «Vostok» maandumiseks ettenähtud piirkonnas, ootasime otse kannatamatult kohtumist esimese kosmoselenduriga. Pidime nägema ta säravaid silmi, kui ta oma sõpru embab ja nendele oma esimesi muljeid jutustab.

«Ma ei suuda leida sõnu oma tunnete väljendamiseks, kui mu jalad Maad puudutasid,» jutustab Gagarin. «Mind valdas suur rõõm, et olin ülesandega edukalt toime tulnud. Teades, et lend lõpeb hästi, hakkasin laskumisel laulma:

Kodumaa nähes, Kodumaa kuuldes
lendab ta poeg sinikõrguste tuultes.

Eilne päev on sõnul väljendamatu rõõmupäev. Mõelge vaid ise, missuguse vaimustustormiga meie nõukogude teaduse ja tehnika saavutuste üle võttis mind vastu kodumaa. Ja kohe, paar minutit pärast maandumist — telegramm Nikita Sergejevitš Hruštšovilt! Samas telefonikõne Nikita Sergejevitšiga ja Leonid Iljitš Brežneviga, teiste partei- ja valitsusjuhtide tervitused. Nende isalik hoolitsus viis mind pisarateni. See oli nagu kõige lähedasemate, kõige armsamate inimeste hoolitsus. Suur tänu Nikita Sergejevitš Hruštšovile niisuguse südamlikkuse eest, selle kõrge hinnangu eest, mille ta andis minu lennule. See päev ei unune eales . . .»

«Kas teie elus, seltsimees Gagarin, on olnud palju meeldejäävaid sündmusi?»

Valentina Gagarina kuulab erutatult raadiost, et kosmoselaevale anti käsk maanduda.

Juri Gagarini vanem tütar Leena.

Gagarin naeratab. Tema elutee pole just pikk. Gžatski algkool, tööstuskool, lennuklubi, Saraatovi industriaaltehnikum, lennuväekool.

«Lendurina oli teil üheks suursündmuseks arvatavasti esimene iseseisev lend. Kas seda saab eilse kosmoselennuga võrrelda?»

«Ma armastan lennata,» lausub lendur häbelikult. «See on minu jaoks peaaegu kogu mu elu.

Mäletan hästi esimest iseseisvat lendu lennukil Jak-18 lennuklubis. On selge, et seda ei saa võrreldagi lennuga «Vostokil». Tollal, s. o. kuus aastat tagasi, arendas lennuk, millel instruktor D. Martjanov mind välja saatis, kiirust umbes 150 kilomeetrit tunnis. Nüüd valmistas mind lennuks ette kogu meie maa, kusjuures kosmoselaeva kiiruseks oli 28 000 kilomeetrit tunnis. Kuue aasta eest ei tõusnud mu lennuk kõrgemale kui 15—20 km, eile aga õnnestus mul olla Maast rohkem kui 300 km kaugusel.»

Jah, neid suurusi on muidugi raske vastandada.

«Minu elu kõige tähtsamaks sündmuseks kuni eilse päevani oli Kommunistliku Partei liikmeks astumine. See toimus möödunud aasta suvel. Noore kommunistina püüan oma tööga seda kõrget nimetust kõigiti õigustada...»

Ja ta on ausalt õigustanud oma kuuluvust Kommunistliku Partei ridadesse. Kosmoselendur Juri Gagarin on suurepärane nõukogude inimene. Esimese kosmosevallutajana näeb ta kogu inimkonna ees avanenud piiritus avaruses kõigi rahvaste rahuliku ülesehitava töö areeni.

«Kosmoses on ruumi kõigile,» ütleb Gagarin otsustavalt. «Usun siiralt, et maailmaruumi ei hakata kunagi kasutama sõjalistel eesmärkidel, küll aga päikesesüsteemi rahuotstarbeliseks uurimiseks. Lugesime, et ka Ameerika lendurid valmistuvad kosmoselennuks. Võtame teate nende edusammudest rõõmuga vastu. Neil tuleb meile järele jõuda. Esikohta aga püüame endiselt enda käes hoida.»

Juri Gagarin jutustab, et ta tahaks väga esimese inimesena Kuule, Veenusele, Marsile ja teistele planeetidele lennata. Kõik Gagarini kavatsused on pühendatud uue teaduse, kosmose allutamise ennastsalgavale teenimisele. Ta on veendunud meie rahva loova töö kiireis ja otsustavais edusammudes, mis on suunatud kogu inimkonna paremale teenimisele.

Meie vestlus hakkab lõpule jõudma.

Hellalt jutustab kosmonaut oma isast, mööbelsepast ja puusepast Aleksei Ivanovitšist, emast Anna Timofejevnast, vendadest Borissist ja Valentinist, õest Zojast, kes kõik elavad ja töötavad Gžatskis, oma abikaasast Valentinast ning tütardest Jelenast ja Galjast.

Hüvastijätul kirjutab Juri Gagarin minu taskuraamatusse mõned sõnad, mis on adresseeritud «Pravda» lugejatele.

Homme — Moskvas!

N. DENISSOV

Kosmoselaeva «Vostok» maandumise piirkonnas
13. aprillil

J. GAGARIN

Palav tervitus «Pravda» ja «Izvestija» lugejatele

Eile oli ajalehe «Pravda» toimetajal P. Satjukovil ja ajalehe «Izvestija» toimetajal A. Adžubeil vestlus telefoni teel maailma esimese kosmonaudi nõukogude lenduri J. Gagariniga.

Vastates ajalehetoimetajate küsimustele, kuidas ta tundis ennast esimesel kosmoselennul ümber maakera, J. Gagarin ütles:

«Kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmise esimesest hetkest peale tundsin end väga hästi. Kosmoselaeva aparatuur töötas kogu lennu kestel laitmatult. Lennu ajal vaatlesin meie planeeti — Maad — niisugusest kõrgusest, mida pole senini õnnestunud näha ühelgi inimesel. Lend õnnestus hästi ning vastas ettenähtud programmile. Maandusin piirkonnas, mis oli kosmoselaeva väljasaatmisel varem kindlaks määratud. Lend, millest ma Nikita Sergejevitšile juba raporteerisin, kulges hästi.

Olen õnnelik, et täitsin meie armsa Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse ülesande ja et kohe pärast maandumist sain oma ülesande täitmisest NLKP Keskkomitee esimesele sekretärile, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele Nikita Sergejevitš Hruštšovile isiklikult ette kanda. Olen meie armsale Kommunistlikule Parteile, Nõukogude valitsusele ja seltsimees Hruštšovile südamest tänulik, et nad usaldasid minule ülesande lennata esimesena maailmas kosmosesse.

Tahaksin avaldada ajalehtede «Pravda» ja «Izvestija» veergudel suurimat tänu meie nõukogude teadlastele, konstruktoritele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele, kes lõid suurepäraseid kontinentidevahelisi ballistilisi rakette ja võimsaid kosmoselaevu, varustades neid kõige kaasaegsema aparatuuriga. See esimene kosmoselend lõi alguse paljudeks teisteks lendudeks universumi. Olen veendunud, et esimesele lennule järgnevad teised, ja arvan, et pole kuigi kaugel aeg, mil inimene lendab ka Kuule, Marsile ja teistele planeetidele ääretus maailmaruumis. Arvatavasti toimub see rutem, kui oskame arvata.

Andke ajalehtede «Pravda» ja «Izvestija» lugejatele edasi minu südamlikemad tervitused, nõukogude rahvale kõige siiramad soovid. Tahaksin kinnitada oma kaasmaalastele, et mina ja minu seltsimehed, kogu nõukogude rahvas teeb kõik selleks, et täita kosmosevallutamises Nõukogudemaa ükskõik milline ülesanne.»

(«Pravda», 13. aprillil 1961)

Tere, Moskva!

Selle rõõmsa päikesepaistelise päeva hommikul, mil toimus maailma esimese kosmoselenduri Juri Aleksejevitš Gagarini üldrahvalik vastuvõtt Moskvas, viibisime koha läheduses, kus kahe päeva eest oli maandunud Nõukogude kosmoselaev «Vostok». Väikeses majakeses, kus kangelaslendur oli lühikeseks puhkuseks peatunud, valitseb elevus. Valmistutakse ärasõiduks. Jäetakse hüvasti kalli külalisega, kes oli saabunud kõrgelt tähtede juurest, kohale on saabunud kohalike partei- ja nõukogude organisatsioonide esindajad, töötajate delegatsioonid. Nad on toonud kaasa kingitusi: plastmassist meisterdatud maakera makett, mille ümber tiirleb kosmoselaev, startiva raketi makett, käekelli, tervitusaadresse . . .

Juri Aleksejevitš on liigutatud.

«Tänan teid, kallid seltsimehed,» lausub ta erutatult, «ja palun teid kogu südamest ka minult vastu võtta kingitus.»

Ta ulatab selle oblasti töötajate esindajatele, kus asub kosmoselaeva maandumise rajoon, oma foto. See oli võetud sel päeval, mis vapustas maailma nõukogude teaduse ja tehnika enneolematu saavutusega.

Sõidetakse aerodroomile, kus juba ootab Juri Gagarinit spetsiaalselt talle järele tulnud Il-18. Lennuki oli toonud kohale kogenud ekipaaž eesotsas tuntud lendurite B. Bugajevi ja P. Volobjoviga. Niipea kui kuulus kosmoselendur astub trepilt lennukisse, ulatab ekipaaž talle lennuki Il-18 maketi, millele on kirjutatud pühendus.

Käes on äralennu moment. Aerodroomile kogunenud suur rahvahulk skandeerib valjusti tervitus- ja hüvastijätusõnu. Juri Gagarin on südamlikust ärasaatmisest liigutatud. Saatjad aga lehvitavad juba õhku tõusnud lennukile järele. Meie Il-18 raadioaparatuur töötab äärmise koormusega. Kõikjalt saabub lennuki pardale telegramme Juri Gagarini nimele. Nüüd läheb ta kiirel sammul läbi reisijate salongi mikrofoni juurde. Temaga on võtnud ühenduse ajalehe «Pravda» toimetus. Kosmoselendur annab edasi «Pravda» lugejatele lennukilt kõige soojemaid sõnu.

Juri Gagarin istub ühe illuminaatori juurde ja jutustab veel kord kosmoselennust.

«Kas näete seda õrnsinist vina silmapiiri kohal,» ütleb ta. «Umbes samasugusena paistis see ka kosmoselaeva orbiidilt Maa peale alla vaadates. See ümbritseb nagu oreool meie planeeti.»

Kosmoselendur satub hoogu ja kirjeldab kujukalt oma muljeid sellest unustamatust pildist, mida temal õnnestus näha esimese inimesena. Ja praegu, lennates temaga koos pealpool pilvi, vaatame õhinal lennuki illuminaatorist välja, püüdes kas või natukegi kujutleda neid pilte, mida pakub kosmoselend. Me kõik vaatame kosmoselenduri heledatesse silmadesse, milles nagu ikka veel sädeleksid tulukesed nähtud tähtede valgusest.

Üha kaugemale ja kaugemale jääb lennukist see Nõukogude Liidu rajoon, kus poolesaja tunni eest oli maandunud kangelane-kosmoselendur. See paik läheb igaveseks meie kodumaa ja inimkonna ajalukku. Kindlasti tuleb kord aeg, millal inimesed püstitavad sinna obeliski, mäles-

tussamba, kuhu raiutakse uhked sõnad: «Siin astus 1961. aasta 12. aprilli hommikul taas Maa peale esimene inimene, kes oli julgenud tungida maailmaruumi avarustesse, — Nõukogude Liidu kodanik Juri Aleksejevitš Gagarin.» Olgu see mälestussammas milline tahes, kuid üks on kindel, et sellesse jäädvustatakse lihtsa vene inimese, meie kordumatu aja silmapaistva kangelase meeldivad näojooned.

Vestlus kosmoselenduriga Il-18 salongis jätkub.

«Öelge, Juri Aleksejevitš,» küsin ma, «kuidas nägi maakera välja, kui te sinna tagasi pöördusite?»

«Umbes sama moodi,» vastab kosmoselendur pilku illuminaatorist välja heites, «ainult pilvitust oli vast ehk pisut vähem. Kõik muu aga oli väga sarnane sellega, mida me praegu näeme.»

Ja igaüks meist kandub sel hetkel mõtteis kosmoselaeva kabiini ja püüab koos Juri Gagariniga läbi elada seda erutavat momenti, millal ta planeedile lähenema hakkas.

«Mis olid teie esimesed sõnad, kui te Maa peale tagasi jõudsite?»

«Tere, kallis kodumaa!» ütleb lendur kuidagi eriti pidulikult.

Aeg lendab kiiresti. Kosmoselendur vaatab kella ja palub häbelikult vabandust — on aeg vestlus lõpetada.

«Kas see kell oli teil kosmoses kaasas?» küsime meie.

«Oli küll,» naeratab Juri Gagarin, «ja nagu näete, käib edasi samasuguse täpsusega nagu Maa pealgi.»

Silmitseme koos temaga seda tavalist nn. tüürimehe käekella. Selle kapslile on kirjutatud «Esimene Moskva Kellatehas».

«Hea töö,» tähendab Juri Gagarin rahulolevalt, «nagu kogu meie tehnika. Pealegi veel kosmiline... Nüüd kulgeb aeg kogu maailmas nõukogude kellade järgi.»

Ekipaaž hakkas juba lennukit maandama kaharate kevadiste pilvede all. Il-ist paremale ja vasakule rivistub MIG-ide eskadrill. Seda juhib alampolkovnik A. Ardatjev. Näeme rõõmsalt naeratavate lendurite valendavaid hambaid, kes nagu ütleksid: «Väga hästi tehtud, Juri Gagarin.»

Aueskordi lennukitele saabub meie lennukilt lühike radiogramm: «Sõpradele hävituslenduritele südamlik tervitus. Juri Gagarin.»

Juba jookseb Il-18 vari maapinnal ja ületab kogu Suurt Moskvat ümbritseva ringautomagistraali laia trassi. Näeme kõrgusesse piidlevat ülikooli kuldset tippu, all looklevat sinist Moskva jõe linti. Päris lähedal, otse käegakatsutavas kauguses punavad Kremli tähed.

Vaatan Juri Gagarini tõsisekstõmbunud nägu. Ta huuled on tihedalt kokku surutud, taevassinised silmad on omandanud terasläike. Ta on kuidagi keskendunud, veelgi mehisemaks muutunud. Ja tahtmatult tekib mõte: küllap ta oli seal, kosmoses, just samasugune.

«Ma poleks iialgi osanud arvata, et võib tulla nii õnnelik hetk,» lausub Juri Gagarin äkki erutatult.

Tajume, et selle suurepärase lihtsa nõukogude inimese julge ja hea süda on praegu tulvil tohutut rõõmu.

«Tere, Moskva!» ütleb ta.

Läbi kõrvulukustava mootorimüra kostavad meie vana lenduritemarsi helid:

Me sündind, teoks et muuta muinasjutte
ja võita maid ning avarusi eel...

Möödub veel minut, teine, ja ääretult kallis, igale nõukogude inimesele, kõigile meie planeedi inimestele armsaks saanud Juri Gagarin astub sõjaväelase kindla sammuga piki vaipa Nikita Sergejevitš Hruštšovi ette ja raporteerib kosmosest tagasijõudmise puhul.

Milline õnn on olla nende kordumatute hetkede tunnistajaks, näha oma silmaga, kuidas Nikita Sergejevitš embab teda isalikult kolm korda ja suudleb vana vene kombe kohaselt meie rahvakangelast!

N. DENISSOV
(«Pravda» erikorrespondent)

Lennukil Il-18 nr. 75717

TAEVAS JA MAA

N. GRIBATŠOV

Inimene sooritas lennu kosmosesse ja pöördus tagasi. Meie, nõukogude inimene.

Selle sündmuse puhul, mis on niivõrd ebatavaline, et teda on raske tajuda kui reaalsust, võib kohe ütelda kõik kõige üllamad sõnad — hämmastav, fantastiline, hiilgav, vapustav! Ning võib-olla kunagi pole need suurepärased epiteedid, eriti kogusummana, niivõrd õigustatud ja kohased, kui antud juhtumil. Sest see, mis sai teoks, puudutab kogu meie planeeti, tema tänapäeva, tema lähemat ja isegi kaugemat tulevikku. Nõukogude teaduse ja nõukogude karakteri selle kangelasteo ees pole ja ei saa olla osavõtmatuid kõrvaltvaatajaid: ta puudutab kõiki ja on seotud kõikidega.

Palavlikuliselt töötab telegraaf, kandes laiali kahekümnenda sajandi sensatsioonilisimat uudist. Raadio- ja televisioonikommentaatorid töötavad palehigis. Planeedil müürisevad sajad tuhanded trükimasinad, mis toovad sõnumeid Moskvast. Kirjanikud vaatavad läbi oma fantastilisi teoseid, paljud neist on ühe ööpäeva jooksul sügavate vanaduse kortsudega kattunud. Nõukogude inimese lend kosmosesse kajastub kogu Maa elus lõpmatult mitmekesiselt, alates vaimustatud üllatusest ja rõõmsast erutusest ning lõpetades sünge ärrituse ja peataolekuga. Emotsioonide tormis, mis hõlmab kõiki kontinente, on raske näha selle sündmuse kõigi võimalike tagajärgede selgepiirilisi kontuure, kuid peamised nendest on vaieldamatud.

Enam pole kellegi jaoks saladus, — isegi mitte poliitiliste jaanalindude jaoks, keda veel mitte väga ammu aega tagasi külluses sigitas ameerika mõtlemisviis, — et kahe-

kümnenda sajandi tähtsaimate sündmuste peamiseks tõukejõuks on võistlus sotsialismi ja kapitalismi vahel. Sotsiaalne revolutsioon ja rahvuslikud vabastusliikumised on juba muutnud ja muudavad maailma kaardi värvi. Nad nihutavad ideelise ja poliitilise mõju keskuse sotsialismi poolele. Sotsialistliku süsteemi poolt viljastatud tehniline revolutsioon viib majandusliku võimsuse ja kultuurilise õitsengu keskuse sotsialismileeri koos tema kõige esimese ja kõige arenenuma platsdarmiga — Nõukogude Liiduga. Selliste väidete puhul kahtlustati meid kunagi enesearmastuses. Nüüd seda teha enam ei saa — «kommunismi mõju» kasvu maailmas tunnistas enne surma isegi John Foster Dulles. Ameerika propaganda, mis vaid veidi aega tagasi suhtus põlglikult teadetesse meie edust, on nüüd muutunud erakordselt tundlikuks ning jälgib iga meie liikumise sammu üksisilmi ja murelikult.

Nüüd peab ta tunnistama veel ühte sotsialismi suurimat võitu ajaloolises võistluses kapitalismiga. Ning ta saab väga hästi aru selle võidu tähtsusest võitluses arvamuste suunitluse eest kaasaegses maailmas! Me pole veel võtnud seintelt hüüdlauset «Järele jõuda Ameerikale!», sel ajal aga on juba ka Ameerika sunnitud riputama oma seintele, kuulutama raadio kaudu ja propageerima ajalehtedes hüüdlauset «Järele jõuda Nõukogude Liidule!». Järele jõuda sellist julgust ja paindlikkust ilmutanud teaduse alal; järele jõuda tehnilise progressi alal, ilma milleta sellised läbimurded kosmosesse pole võimalikud; järele jõuda hariduse alal, ilma milleta oleksid kujuteldamatud nõukogude teaduse ja tehnika sellised edusammud; järele jõuda kultuuri alal, ilma milleta võivad vabalt läbi saada bisnesmenid, kuid ilma milleta pole võimalik loomingu-line mõttelend.

Järele jõuda? Las jõuavad. Meie, humaansed inimesed, ei hakka, nagu seda teeb vastaspool, irvitama võõraste murede ja ebaõnnestumiste üle, vaid nendime rahuldustundega — me kündsime ja seemendasime oma põllu hästi, meie ennastsalgav töö annab suurepäraseid tulemusi, meie usk kommunismi õigsusesse ja viljakusse õigustab ennast! Ning, see aga pole mitte vähem tähtis ja rõõmustav, miljonid inimesed, kes soovivad heaolu oma kodumaale ja rahvale, hindavad selle sündmuse puhul veel kord ümber väärtusi ja teevad paratamatuid järeldusi ühe süsteemi üleolekust teise üle.

Muide terminist «järele jõuda». Rääkimata sellest, et me ise niigi liigume kiiresti edasi, on olukordi, mil järele jõuda on lihtsalt võimatu. Juttu on siinkohal sellest, mis on maailmas esmakordne. Kaasaegsed mootor- ja elektrivedurid on muinasjutuliselt keerulised, võrreldes Stephensoni esimese veduriga, kuid leiutaja au kuulub talle igavesti. Arvatavasti lendavad mõne aja möödudes kosmosesse tohutud laevad, mis maabuvad teistel planeetidel, kuid esimene tehiskaaslane ja inimese esimene kosmoselend — seda au ei saa keegi iialgi sotsialismilt ära võtta. Meie, nõukogude inimesed, pühitseme uhkelt seda, mida me oleme saavutanud maailmas esmakordselt: esimene tehiskaaslane, esimene elusolend kosmoses, esimene Kuu nähtamatu külje foto, esimene tehisplaneet päikesesüsteemis, esimene kosmoselaev, mis lendas välja Veenuse suunas, inimene esmakordselt kosmoses. Ja esimene aatomielektrijaam maailmas. Ja esimene aatomijäälõhkuja maailma ookeanidel. Kui palju on üksteise kõrval neid kuldseid lehekülgi kaasaegse inimkonna ajaloos, mis on kirjutatud nõukogude rahva geeniuse poolt!

Erinevalt kurikuulsast Francis Powersist, lendurist lennukilt U-2, ei olnud nõukogude kosmonaut relvastatud ei lõhkeainega, ei püstoliga, ei valuutaga «pärismaalaste» äraostmiseks. Ta oli rahupooldaja selle sõna kõige täielikumas mõttes — varustusest kuni veendumusteni. Ning sellest hoolimata, sõjakära tingimustes, millega Lääne tarkpead püüavad turgutada oma majandust, ja mitmesuguste vastutustundetute avantüristide poolt külvatava sõjahüsteeria tingimustes, püüavad mõned esimest kosmoselendu vaadelda samast seisukohast. Mis teha, sellises maailmas me elame! Kuid kui rääkida avameelselt, siis on ka see kosmilise lennu aspekt kasuks rahule. Kui maailma kohale, New Yorgi kohale tõusis esimene «punane Baby-moon», nagu Ameerika ajalehed nimetasid Nõukogude sputnikut, algas Ameerika poliitika realistliku kainestumise ajajärk. Ta nägi oma maakerale laiali paisatud sõjaliste baaside nii-öelda «moraalset vananemist» ja raketi kiiruse eest lihtsalt elektronvaatlejateks muutunud hinnaliste radarisüsteemide võimetust.

Sellepärast oli esimene sputnik mitte ainult teaduse suur võit, vaid ka esmaklassiline töömees rahu ja üksteise mõistmise hüvanguks. Niipalju, kui ma mäletan, ei joonistatud teda tuvitiibadega, kuid ta oleks seda väärinud.

See oli tohutu jõu ja kõrgeima lennuga rahutuvi! Ning ta muutub heaks hoiatuseks neile, kes, tallates jalge alla elementaarse kõlbluse kõik normid, täiest kõrist laulavad oode ja ditürambe Ameerika sputnikutele-spioonidele. Inimkond teeb ka sel juhul oma järeldused — aganatega teda alt ei vea!

Muuseas, täna meenub üks huvitav asjaolu. Esimese sputniku lennu ajal oletasid Ameerika teadlased, kes juba siis täielikult tunnistasid nõukogude teaduse juhtivat osa, et kõige optimistlikumate arvestuste kohaselt lendab inimene kosmosesse kümne-kaheteistkümne aasta pärast. On möödunud kolm ja pool aastat. Ja me kõik aimasime ette, et inimene lendab kosmosesse — sellise hinge kinni paneva kiirusega areneb meie teadus ja tehnika.

Suur ootus on täitunud.

Rahu hüvanguks.

Inimkonna hüvanguks. Nõukogude edusammude, sotsialismi edusammude valguses on meie planeedi inimestel nüüd kergem valida teed tõeliselt vabale ja väärikale elule.

Ning meil, nõukogude inimestel, on õigus pidutseda ja tunda uhkust oma teaduse, oma kuldsete käte, oma võidu üle.

Oma kodumaa üle, kelle nimi on esimesel kohal piiritute kosmiliste avaruste, täheavaruste kättevõitmises.

Oma Kommunistliku Partei üle, kelle geniaalsed ennustused kinnituvad nüüd nii hiilgavalt ja tajutavalt kaasaja kogu arenguga. Suurel pidutunnil meenutame hetkeks minevikku. «Me võidame!» — rääkis Lenin revolutsiooni eelõhtul näljasel, sõja ja hävingu poolt kurnatud Venemaal. «Me võidame!» — rääkisid komissarid kodusõja ja interventsiooni raskel ajal, mil peale valgete armeede tungisid meie kallale Lääne ja Ida neljateistkümne riigi armeed. «Me võidame!» — rääkis partei viisaastakutel, võitluses fašismiga, sõjajärgsel taastamistööl. Ning me võitsime ja me võidame. Humaansuse ja vabaduse säras, ülemaailmsete kangelastegude valguses seisab täna kogu inimkonna ees esimene sotsialistlik riik.

Nõukogude riik!

SUUR SÜNDMUS

Nikolai TIHHONOV

Enneolematu on juhtunud, ennekuulmatu on toimunud... Midagi niisugust ei ole inimkond enne saavutanud.

Keegi ei mäleta ja pole olemas mingit täpset tähtpäeva, millega võiks märkida momenti, millal inimene alustas hallil ürgajal uut ajastut, millal esimene inimene süütas ise esimese lõkke maakeral. Esimene leek tõusis taeva poole, ääretu tähtede avaruse poole, kus tolleaegse inimese arusaamade järgi asusid temale tundmatud jõud, mille ees ta värises. Kuid tuli valgustas inimesele ümbritsevat ööd, valgustas elu teed läbi kohutava ja alistamatu looduse.

Mitte keegi ei unusta 1961. aasta 12. aprilli, päeva, millal maakera inimene tungis kosmosesse ja alustas uut ajastut inimkonna ajaloos. Ja see oli nõukogude inimene! Nüüd kordab kogu maailm nime, mis asub ühte ritta kõige väljapaistvamate nimedega, nende kõrvale, kes on olnud kõige julgemad loodusesaladuste avastajad.

Lendur major Juri Aleksejevitš Gagarin startis kosmoselaeval «Vostok» edukalt, liikus vaba lennuga ümber maakera minimaalse kõrgusega 175 km ja maksimaalse kõrgusega 302 km.

Isegi kujutleda seda kõike on raske. Inimene liigub vabal lennul kosmoses ümber maakera. Teda jälgitakse ja ta tunneb ennast hästi. Nõukogude inimene — esimene inimene inimkonna ajaloos — tunneb ennast hästi põhjatus avaruses, kus enne teda olid liikunud üksnes fantastiliste romaanide kangelased.

Ja kogu see imelaev ja see kangelastegu on inimkonna kuldne muinasjutt, ei, mitte muinasjutt, vaid juba tõsilugu, uue sotsialistliku sajandi tõsilugu. Meie nõukogude kodumaa triumf, nõukogude inimese triumf, keda Lenini suur partei on kasvatanud ennekuulmatuteks kangelastegudeks vaba ja edasipüüdva inimkonna auks.

Eks peitu ju selles legendaarses lennus inimkonna kõige salajasemad püüdlused rahule, sõprusele rahvaste vahel, rahulikule koostööle rahvaste helge tuleviku nimel.

See nõukogude inimese suur lend, kellele nõukogude teadus on andnud kõik võimalused kangelaslikuks kos-

mosesse tungimiseks, annab tunnistust sellest kõrgest kultuurist ja sellest suurest armastusest kõrgete ideaalide nimel sooritatavate kangelastegude vastu, millel rajaneb Nõukogude riik.

Au, kustumatu au kangelasele Juri Gagarinile. Au nõukogude rahvale, kellel on niisugused pojad! Au Kommunistlikule Parteile, kes on teinud võimalikuks inimkonna uue ajastu alguse.

Uue ajastu imè — inimese lend kosmosesse — on saanud faktiks! Maailm võib olla uhke Inimesele, Nõukogude Inimesele, kes nagu uus Prometheus süütas uue kangelasteo leegi, ja see päev ei kustu kunagi inimeste mälestuses — 1961. aasta 12. aprill.

SOTSIALISMI TIIVAD

A. SURKOV

Viimaks on täide läinud see, millest inimesed on unistanud juba sellest ajast peale, kui nad said inimesteks, mida meie, fantastilistest sündmustest rikka sajandi kaasaegsed, oleme oodanud suurima igatsuse ja lootusega.

Kosmoselaev «Vostok» koos piloot Juri Gagariniga jõudis orbiidile, mis oli talle Maa pealt ette nähtud.

Esimene Maa elanik oli võitnud maakera raskustungi ja jõudnud kosmosesse.

See oli nõukogude inimene, kes on sündinud sotsialismimaal ja kes saab innustust sotsialismi ideedest, inimene, kelle ennastsalgavat kangelaslikkust tiivustab võimas sotsialismi tehnika.

Jah, sotsialistliku ühiskonna inimene sai esimeseks kosmoselenduriks, kes jõudis maailmaruumi. See nõukogude inimene kirjutas uue lehekülje inimkonna maailmaruumitundmise ajalukku.

Iidsete aegade hämarusest on inimese mälu kandnud meieni legendi hulljulgest noorukist Ikarosest, kes püüdis vahast tiibade abil ennast Maa küljest lahti rebida ja keda karistati selle hulljulguse pärast surmaga.

Selle legendi hoiatav moraal ei suutnud pidurdada inimsoo rahutut mõistust ja tahet. Visalt ja väsimatult, oma hulljulge unistuse nimel veriseid ohvreid tuues püüdis inimene võitu saada maakera külgetõmbejõu seadusest ja lõpuks saavutaski oma eesmärgi.

Minu generatsiooni inimesed olid lapsepõlves tunnistajateks, kuidas toimusid esimesed lennud õhust raskematel aparaatidel. Me mäletame veel, kuidas lennuasjanduse pioneeride, vendade Wrightide, Louis Blériot' Utotškini ja teiste haprate «riiulite» asemele ilmusid tohutud kaasaegsed reaktiivlennukid, mis kannavad mõne tunniga sadu reisijaid Euroopast Ameerikasse. Me mäletame, kuidas kolmekümnendatel aastatel inimkond jälgis hinge kinni pidades šveitsi teadlase Piccard'i ja vaprate nõukogude stratonautide kangelaslikke katsetusi tungida stratosfääri, kus praegu iga päev tormavad hiiglasuured õhuristlejad.

Me mäletame ka seda unustamatut päeva — 4. oktoobrit 1957, millal kogu maailm kuulis Nõukogude esimese Maa tehiskaaslase jõudmisest orbiidile, millal esmakordselt kandusid kosmose salapärasest vaikusest miljonite inimeste kõrvu maise ime raadiosignaalid. See ime loodi nõukogude inimeste vaimujõu ja tööoskusega sotsialismimaal.

Sellest on möödunud juba kolm ja pool aastat. Selle aja jooksul ründasid nõukogude inimesed järjekindlalt, visalt, kogu oma teaduse ja tehnika dünaamilise võimsuse jõuga lähtealuseid kaugeteks kosmilisteks reisideks. Selle aja jooksul ilmus esimese **Nõukogude** Maa tehiskaaslase kõrvale ka esimene **Nõukogude** Päikese tehiskaaslane. **Nõukogude** rakett lendas Veenuse suunas. Selle aja jooksul saatsid nõukogude inimesed esimese planeetidevahelise laeva Kuule ja pildistasid tema varjatud külge, lõid tohutu suure kosmoselaeva, mis oli sisustatud fantastiliselt keerulise ja täpse tehnikaga. Saates maailmaruumi ja tuues sealt Maa peale tagasi esimesi Maa elanikke — katseloomi, rajasid kosmoselendude organiseerijad inimesele teed maailmaruumi.

Seepärast igaüks meist rõõmustaski, kui kuulis, et esimesena jõudis kosmosesse meie, nõukogude inimene, et uue ühiskondliku korra võimas loov elujõud demonstreeris järjekordselt oma üleolekut rahulikus võistluses kapitalistliku ühiskonna teaduse ja tehnikaga.

Kas pole see kauniks tervituseks eelseisvale Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressile?

Kas pole see kummutamatuks argumendiks sotsialistlikus ühiskonnakorras peituvatest ammendamatutest võimalustest?

Kas pole see kommunismi uute võitude ilmekaks ettekuulutajaks?

Ja kas pole rõõmustav teada, et sa oled üles kasvanud sellel osal meie planeedist, kust esimesena jõudis kosmosereisile maine inimene, sinu kaasmaalane — vene inimene! Kas pole rõõmustav tunda, et see teadlaste ja tehnikute kollektiivi enneolematu kangelastegu on samasuguste inimeste nagu sinagi aastakümneid kestnud jõupingutuste vili, nende inimeste töövili, kes teostasid Oktoobrirevolutsiooni, ehitasid üles sotsialismi ja kaitsesid seda kõikide vaenlaste vastu?

Major Gagarini kosmoselend näitab veel kord, kui kindlalt püsib Maa peal sotsialism.

HÜPE TAEVASSE

Leonid LEONOV

Lõppude lõpuks on kaasaegne inimene juba liialt harjunud rikkuste kogumisega, kommunaalteenindamise mõnudega ja väsimatu teadusega, mis oma tuhandete hoolikate silmade ja sõrmedega päevad ja ööd, just nimelt päevad ja ööd kobab ümbritsevat eksistentsi, et leida üha uusi toiteallikaid mõistusele ja ihule.

Kas pole nii, et kulunud roostetanud mutrit nähes tuleb meile harva pähe mõte, et meie jalgade all on peaaegu imetlusväärne juba olemasolev daatum inimkonna progressis, ja mõningate kurbade asjaolude puhul isegi potentsiaalne pühadus metsinimesele. Väga harva tuletame meelde, kui palju sajandeid, unetut inspiratsiooni ja loomingulisi pettumusi kulus selleks, et see kandiline, sisselõigatud vindiga rauatükk kindlustas järjekordse etapi meie heaolu arengus. Kui kas või õige vähegi sagedamini

oskaks inimkond hinnata oma suurepärast igakülgselt arenenud ja ääretult abrast tsivilisatsiooni, kus ühe käeliigutusega saadakse vett, valgust ja muusikat, soojust elamutesse ja võluvahendeid haiguste vastu. Siit ongi pärit meie üldinimlik iseteadvus homse päeva suhtes, ohtlik rahulolu eksisteerimise **igaveste** hüvede suhtes, samuti aga ka õigustatud, kuid küllaltki kahjulik uhkus, mis pahatihti kasvab isegi ülbuseks . . . Tõepoolest, mõnikord tundub, et inimkond on mõnes suhtes äärmiselt ülbelt uhke oma tillukesel lendaval saarel hõõguvate lõputute avaruste keskel . . . Seda tunnistab asjaolu, et täna mängib ta arutult kõige ähvardavamate loodusjõududega, mida ta ise võib kasutada üksnes loomiseks, asjaolu, et mõningate pahatahtlike skeptikute arvates desarmeerimise konverentsidel võib sellest homme saada päästeabinõu, ilma milleta teistsugune, ülemäära elav diskussioon inimõnne variantide kohta võib viia mõttetute, ja mis peaasi, hüvitamatute tagajärgedeni.

Vanaaja inimesed nimetasid õigustatult inimkonna arengu okkalist rada **teeks tähtede juurde.** Kui vaadata kõrgusest inimese arengu ajalugu alates tema hällist ürgookeani soojas laguunis ja lõpetades meie tänapäevase vaieldamatu hegemooniaga, siis võib minu arvates selgesti märgata seda liikumist läbivat ideed — ja las asjatundjad tarkpead nimetavad mulle mõnda teist inimvääärikusele sobivamat eesmärki! Taeva uurimine — see on inimkonna progressi sisu. Esialgu stiihiline püüdlus muutus aegade jooksul üha teadlikumaks: teritada pilku, sirutada käsi metagalaktika sügavustesse — muuta sõrmede tundlikkus niivõrd täpseks, et oma tahte kohaselt ümber paigutada mikrokosmose kõige väiksemaid telliseid. Ja sel kombel ühelt poolt suurendada aine vastupidavust, et see ei sulaks ära kosmilise kiiruse puhul, mil haihtuvad isegi meteoorid, ja teiselt poolt luua vastav mahutatavus kütteainele, millest peotäiest piisaks kogu teekonnaks Põhjanaela juurde, — et inimsugu võiks jagu saada Maa külgetõmbejõust ning targa külvina suurele Linnuteele laiali paiskuda.

Huvitav oleks jälgida ajaluubis, kuidas arenes kuni kõige kõrgema bioloogilise astmeni elus algaine, kuidas ta areldi miljonite aastate jooksul asus tumeroheliste merekasvude rüpest kaldale, Päikesele lähemale, et siis kaunites õites kasvama hakata ning muude vormidega segu-

nedes küpseks saada... Või kuidas vastu tahtmist ja samuti tohutu aja jooksul lahkusid meie planeedilt laisad julmad roomajad, kelle järeltulijad on meile tuntud **usside** nime all ja kes olid rautatud raskesse painduvasse soomusrüüsse ja varustatud vahenditega, millega võis purustada tukkuma jäänud vastase kõhu. Nende asemele tulid mesosoikumi ajastu vaikust oma lõugade laksutamisega rikkudes uued kergemad liigid, kes olid võimelised laksutama laulu sinises juunikuu taevas või sööstma tuulega võidu mööda ääretuid ning samuti muutuse läbi teinud steppe... Tahaksin küsida kaasaegseilt: kas ei tuleta meie ajastu hambuni relvastatud riigid meelde seda ammu möödunut, millal samuti hulkusid mööda mandreid soomustatud kehamürakad, kes ähvardasid üksteist tappa ja luurasid üksteist oma tillukeste ambrasuuri taha peidetud vaenulike silmadega. Ja kui aeglaselt jõuab nende teadvuseni üleskutse arukusele — heita lõppude lõpuks meid kõiki paralüseeriv ja kõigile pööraselt vastikuks muutunud sõjaline koorem.

Ainult see takistab meid kõiki astumast järjekordsesse ajaloolisesse faasi, mille nimel tegelikult on meie esivanemad vaeva näinud ja me ise oleme kannatanud ääretuid raskusi. Sest kokkuvõttes ei ole inimkonna sajatuhandeaastane ajalugu midagi muud kui järjest kiirenev jooks, mis meie silme all muutub sujuvaks lennuks. Praegu lahutavad meid veel mõningad meetrid, taevaste kauguste parsekitega võrreldes, sellest lennuteest, kuid **see** on juba tegelikkuseks muutunud ja kuulub edasiarendamisele! See õnnestunud lend on veelgi tähtsam selle poolest, et eile ta ühendas kogu maakera elanikkonna ühise murega kangelase saatuse pärast, täna aga ühendab meid kõiki töö, vapruse ja mõistuse peol. Ja kõik vaatavad uurivalt julge inimese silmadesse, et mõista tema elamusi sellises kõrguses, kus ei ole veel olnud ei linde ega — ja see on fakt — tormi, et lugeda neist välja midagi **seal**nähtust, kõigepealt kaugust, mis on varjul sajandi silmapiiri taga. Neil päevil muutus meis midagi paremuse poole, sest igaüks tunnetab, kui vähe ta on teinud võrreldes sellega, mis ta oleks võinud teha ja **kuidas** kõik võinuks olla, kui kogu maailma inimesed oma tahted ühendaksid.

Ja küll oleks hea, kui eespool nimetatud hambuni relvastatud riikide juhid, kes praegu tunnevad liigutust, oma üllaid tundeid sõjakoormast vaevatud rahvaste rõõmuks

võimalikult pikka aega alal hoiaksid ega laseks oma tänumeelt jahtuda ka homme, millal — milleks salata — me kõik hakkame tasapisi harjuma juhtunuga, nagu oleme harjunud paljude minevikus toimunud imedega... Sest et kahjuks valdavad meid kõiki need head puhangud üksnes otseselt pärast tohutu suuri ja legendaarseid kangelastegusid, mille on sooritanud nende inimeste geenius ja tahe, kellega üha sagedamini täienevad üldinimlike võitude loetelud. Kokkuvõttes ei olegi see nii väga suur, kui võtta mastaabiks niisugused avastused, nagu kompass, elekter või kuulsad meresõidu avastused. Progress on nagu trepp, mida mööda inimene on jõudnud tänasele astmele; iga järgmine aste on oma õdedest kõrgemal, kuid ta ei saa eksisteerida ilma nendeta.

Ja sellesse lõpmatusse väärtuslike võitude loetelusse kantakse täna uhke kroonikaliselt napp märge, millesse kahjuks ei mahu pealinnas toimunud pidulik saluut võitja auks ega ka kaasaegsete ovatsioonid —

1961. J. Gagarin. Inimese lend lähiskosmosesse.

Sellele inimesele langes osaks õnn sooritada esimene kvaliteedilt kõiki eelmisi ületav kosmoselend ümber planeedi. Ja sama suur õnn langes osaks ka meile — olla tema kaaskodanikud, kaasaegsed, kaasosalised, abilised, kaasmaalased — tema rahvas.

Stepan ŠTŠIPATŠOV

ESIMENE

Maailmaruum täis udukogusid,
mis inimsilma eest end kaua peitsid,
nüüd oma kauniduses vaatles sind
ja sina tema näkku pilgu heitsid.

Sealt, kus on tintmust jäine pimedus,
sa jõudsid koju,
mis jäi sulle kalliks,
Nõukogudemaa saadik, ning su juus
ei läinud tähetolmust halliks.

Su kodumaalt nüüd kajab kiitus kuum!
Ja inimkonna juubelduste tunnil
suur seni võitmatu maailmaruum
su ees end taltsalt kummardama sunnib.

K. SIMONOV

KÕIGE ESIMENE

Ei tulnud koidikul veel teade uus.
On päevauudised, nii nagu ikka . . .
Kuid tema juba algas lendu pikka
ja maailm virgub, tema nimi suus.

«Suur ja lai on maa, mis on mu kodu . . .»
Kõlab tuttava signaali viis.
Oma rindeteateid algasime nii.
Mul on põhjust seda meenutada.

Toetust palumata kuskilt siis
pidas vastu sõjatules, tuhas
minu maa, nii kartmatu ja puhas,
ja nüüd poja kosmosesse viis.

Kõike mäletame. Mil on vaja vendlust,
tõelist rahu kõigi jaoks maa peal.
Rahu eest orbiidil meie lendur
loodusega praegu võitlust peab.

Erutatult peksab süda rinnas.
Igaühe osaks see ei saa —
muudest varem rünnakule minna.
Teisi võrdlusi ei otsi ma.

A. BEZÕMENSKI

IME

Pole iial veel kuuldud
seesugusest võidust!
Nõukogude kodanik
tänasel päeval
raporteerib
teostatud sõidust
meie poolt
saadetud kosmoselaeval.
Venemaa! Venemaa!
Sirgeimat rada
kõigil neil aastail
me sammusime,
et juhtuks see,
millest võis vaid unistada,
et tõelisuseks
saaks suurim ime.
Selle ime jaoks
ehituskive on kandnud
teadmised, töö,
tahe, tundedki meil.
Aga kõige rohkem
on tema jaoks andnud
Lenin, nõukogude võim
ja partei!
Nende geenius on
meie tegude hoob.
Ka täna me päevade
kangast ta koob.
Ta sepistab meie
lootuste võitu,
ta tähtede riiki
juhib me sõitu
ja inimõnne
ta Maa peale toob.

EMMAKEM ÜKSTEIST, MILJONID!

S. KONJONKOV
NSV Liidu rahvakunstnik,
Lenini preemia laureaat

Nüüd on see täide läinud! Inimene rebis ennast maakera küljest lahti. Kohutava kiirusega võitis ta raskustungi seaduse. Ta läbis sinitaeva sügavuse ja jõudis välja atmosfäärist. Ta jättis enda selja taha tohutu kauguse, oli kõrgemal taevast õhuta avaruses, muutus täheks tähtede müriaadis. Ta tungis kosmosesse ja tuli oma planeedile tagasi.

Julge planeetidevaheline lendur tõi meie kaunile maale maailmaruumi võtme!

Ei, olen rõõmus, et jõudsin näha oma ümmargust juubeliaastapäeva. Mõelge vaid: kõik see on juhtunud ühe inimese elu jooksul.

Lapsepõlves uudistasin ma jalgratast nagu enneolematut imet. Üsna hiljuti sai minust kirglik õhureisija. Nautisin päikesetõusu Karjala avaruste kohal, kui teraslind kandis mind vastu põhjavalgusele.

Kunagi ei tule unustada neid päevi, mis on saanud tähisteks! Koos miljonite inimestega kuulsin ma maailma esimese Maa tehiskaaslase rõõmustavaid raadiosignaale. Need kõlasid nagu ülev hümn. Sellele järgnesid teised mälestusväärsed ja uhked tähised, millal maakera raketodroomidelt lendasid maailmaruumi orbiidile mitmeastmelised kosmoseraketid. Kosmost rünnates jõudis Nõukogude rakett Kuule, pärast seda pildistas Nõukogude kosmosejaam Kuu nähtamatut külge.

Laika, Belka, Strelka, Tšernuška ja Zvjozdotška aitasid meil paljugi tundma õppida. Me veendusime, et uskumatud kiirused ning kaaluta olek pole ohtlikud inimorganismile.

Nüüd on esimese kosmoselenduri Juri Gagarini nimi saanud kalliks igale inimesele. See kangelastegu jääb sajanditeks püsima. Tore on teada, et esimeseks kosmoserüütliks sai inimene, kes alustas oma eluteed Suure Oktoobri poolt küntud maal!

See kangelastegu kehastab meie minevikku ja tulevikku. Milline vaimustus!

Taevast kajavad juubeldavad pasunahääled. Noored tähed ülistavad Nõukogude vägilast. Inimgeenius näppas tule taevast ja inimene kandis kaugetesse maailmadesse mõistuse jõu ja teaduse triumfi.

Kosmosest tagasitulnud inimene ei ole tolmukübe ega «langev täht», vaid kõigepealt võimas kommunismi kuulutaja.

Nüüd on see vaieldamatu: kommunism ja teadus on lahutamatud ja ühtsed.

Tema, kuulus isamaa poeg, jutustab kõik: sellest, kuidas ta talus kaaluta olekut, kõigist oma tunnetest ja mõtetest, sellest, mida ta kuulis ja nägi, kõigest sellest, mida ei märkinud üles ega pannud kirja kõige peenemad ja imepärasemad automaatseadeldised. Maalt lahkudes ei näinud ta enda ees põhjatust, vaid armastuse ja kaasaelamise ookeani. Ta usaldas piiritult oma vendade, sõprade ja võitluskaaslaste teadmisi, täpsust ja tarkust, neid inimesi, kes õnnistasid teda kangelasteole partei ja kodumaa nimel.

Kuid ma ei mõtle praegu ainult sellest toredast kartmatust uljast noormehest, kes tõmbas selga täiusliku skafandri ja astus julgelt meeletu tahtepingutusega konteinerisse. Ma näen sel minutil suurt ja enneolematut rõõmu selle inimese südames, kes kannab skafandrit, kui ka kõigi nende tarkade inimeste südametes, kes jälgisid teda hinge kinni pidades raadio kaudu, nende südametes, kes varustasid teda lennuks ja kes oma higi ja verega niisutasid oma kodumaad kogu inimkonna triumfi nimel.

Meie, inimesed, sulame täna ühte ühises rõõmus. Tundku igaüks uhkust selle üle, et ta on Inimene.

Jah, inimene on looduse kuningas. Me oleme jõudnud lähemale nii Kuule kui Veenusele. Tänu oma teadmistele muutub ka meie maapealne elu paremaks ja kaunimaks.

Võib-olla sooritavad meie lapselapsed ja isegi pojad reise mööda kogu Linnuteed...

Kui tähendusrikas on asjaolu, et suur Tsiolkovski ei unistanud ainult kosmoselaevadest — astronautika isa mõtles ka palju meie maakera taimkattest. Samuti kui Mitšuringi unistas ta taimedest, mis võiksid täielikumalt ära kasutada päikeseenergiat ja muudaksid inimese elu maa peal veelgi kaunimaks.

Kaluuga linn on ülevaks mälestusmärgiks meie ajastu suurimale teadlasele.

Ikka ja jälle hingame täie rinnaga suurepärast kodumaa õhku, mis on tulvil meie nurmede ja metsade lõhna.

Igaüks peab muutuma veelgi paremaks.

Olgem oma suure ajastu väärilised!

Praegusel hetkel ma pöördun mõnede välisriikide valitsejate poole: mõtelge selle üle, missugune oleks olnud meie planeet, kui Adolf Hitleril oleks kas või üheks hetkekski käepärast olnud aatomipomm! Aga Hitler pole ju üksiknähtus. Ja seniajani on elu ja tervise juures tema teisikud, igasugused verised avantüristid, pommikatsetuste harrastajad, kes toovad kannatusi juba nii palju läbi elanud inimkonnale. Nad ei lõpeta arutut mängu, arvestavad oma kasumeid termotuuma mürgilt ja totaalsest hävingust.

Koos miljonite emadega koputame igaühe südametunnistusele, kes on sündinud inimeseks.

Elu aluseks on inimkonna kõige suurem kõikehõlmav seadus, mida ei saa väljendada matemaatiliste valemitega: see on külgetõmbetungi seadus, mis seob inimesi omavahel, igavese armastuse, naiselikkuse ja emaks saamise seadus.

Liitku siis nüüd kosmosetunne, maailmaruumi tunne ühte kõige erinevamaid inimesi, kes elavad Päikese all!

Ja hüüdkem suure romantiku Friedrich Schilleri sõnadega Beethoveni poolt kirja pandud titaanse ja helge rõõmule pühendatud hümni helide saatel:

«Emmakem üksteist, miljonid!»

TÄHTEDE JUURDE!

E. BUTŠETITŠ
NSV Liidu rahvakunstnik

Kahekümnes sajand on meie kodumaa sajand, tema kuulsuse ja uhkuse sajand!

Maakera ajaloos on olnud sündmusi, juhtumeid ja vägitegusid, millele on aplodeerinud kogu maailm. Need on teinud au inimese mõistusele, jõule ja tahtele.

Ja hoolimata sellest, et paljud avastused on ähvardanud julgeid hukkumisega, on inimene siiski visalt jätkanud imede kordasaatmisi, tungides looduse saladustesse ja ehtides maakera oma geeniuse viljadega.

Inimese unistused on ääretud, nagu on ääretu ka maailmaruum.

Lindude lendu jälgides lõi inimene legendi Ikarosest ning lendas seejärel ise pilvetagustesse kõrgustesse. Esialgu ta lendas aeglaselt, siis aga järjest kõrgemale ja kiiremini! See ei olnudki nii väga ammu — seda mäletavad veel meie põlvkonna inimesed.

Ent kui 1917. aasta oktoobris «Aurora» kahuripauk kuulutas kogu inimkonnale uue maailma sündi, uue ajastu algust planeedi ajaloos, sai selle uue maailma näol inimkond endale tõelise avangardi.

Aeg hakkas tormama kiiremini, avaramaks ja kindlamaks muutus ajaloo kulg.

Avangardis liikus nõukogude rahvas — noor, võimas, tiivustatud rahvas, kellel oli tark läbitungiv pilk ja ilus

avar hing. Nüüd aplodeerivad juba temale kõikide kontinentide inimesed, sest et just temas näevad nad oma tulevikku.

Ja kui inimkonna kallale sööstis kohutava musta fašismi haakristi oht, võttis nõukogude rahvas oma rinnaga vastu selle ämblikutaolise koletise kõige suuremad löögid.

Legendaarse vägilasena asus ta võitlusse elu ja surma peale ning võitis. Võitis kangelaslikult! Ta võitis surma ja saavutas surematuse.

See oli nõukogude inimene, kes päästis hukkumisest elu kauniduse, paljude põlvkondade paremad unistused, inimkonna materiaalse ja vaimse kultuuri rikkused.

Maailm pühitses maailmaajaloolist võitu.

Saluutide eredad tähed sööstsid kõrgele maa kohale ja kosmose tähed vastasid neile oma kahvatu ja mõistatusliku vilkumisega.

Kogu maailma inimesed ülistasid nõukogude inimest. Ülistasid meie võimsat kodumaad. Tema aga ajas end kogu oma hiiglapikkuses sirgu ja kiirustas jälle edasi.

Sellest ajast peale, kui Neeva kallastelt tõusis uue ajastu koit, on kõige suuremad maailma sündmused kuulunud nõukogude inimesele.

Aatomi kasutamine rahulikel eesmärkidel! Seda saavutas meie kodumaa. Maakera esimene tehiskaaslane — ka selle valmistas nõukogude inimene.

Maailm on harjunud nägema meid kõige parema, kõige progressiivse avangardis. Ja ta on meisse uskuma hakanud. Ajalugu asetas nõukogude rahvale, kogu sotsialistlikule leerile suure vastutuse maailma saatuse pärast.

Avangardil on kõige raskem. Avangardis on ka alati kõige parem olla, sest ta läheb esimesena rünnakule.

Meie ründasime esimestena maa peal vana maailma, saavutasime võidu ning avasime inimestele tee õnnele ja uuele elule. Meie alustasime esimestena maailmas kosmose ründamist.

See oli alles eile, kui me rääkisime veendunult, et esimene kosmoselendur on tingimata meie, nõukogude inimene!

Ja nii oligi!

Kas kuulete, kogu maakera inimesed — valged, kollased ja mustad! Kas kuulete, Sokratese ja Galilei, Kopernikuse ja Newtoni järeltulijad!

Inimkond teab, et meie sõnad ei lähe lahku tegudest, ning see, mis juhtus, on uueks grandioosseks kinnituseks selle kohta.

Maailmas on olnud väga palju eredaid ja vapustavaid sündmusi. Need on jäänud igaveseks meelde ning on muutunud ajaloo tähisteks.

Kuid sellesarnast ei ole veel olnud!

Sisemiselt olid inimesed selleks ette valmistunud. Nad teadsid, arvasid ja lootsid. Ja ikkagi, kui see teoks sai, kui kõikjalt kõlas kangelase nimi, täitus süda niisuguse juubeldustundega, niisuguse tundetulvaga, et tahtmatult kerkis huultele küsimus:

«Ei või olla! Kas tõesti?»

Meie oleme kõige tiivulisemate unistustega realistid. Kui meie kosmoselendur valmistus oma esimeseks lennuks, plaanisime juba mõttes kosmoselaeva maandumist ühel maakerale kõige lähemal asuval planeedil. Pole kahtlust, et ka teisele planeedile astub esimesena just nimelt meie, nõukogude inimene!

Meie usume endasse, sest et usume oma kallisse Kommunistlikku Parteisse, kes kannab uhkelt suure Lenini surematut lippu.

Kõigi maakera rahvaste pilgud ja mõtted on pööratud täna meie suure kodumaa poole — inimsoo avangardi poole.

VAPUSTAV SÕNUM

Vilis LACIS

Sajandeid on inimene unistanud maailmaruumi saladustest. Tähistel öödel, kui tumedal taevavõlvil sädelesid miljardite taevakehade tulukesed, pööras ta oma pilgu kaugete maailmade poole ja mõtles:

Mis võib olla seal, nendes ääretutes maailmaruumi avarustes — igavene vaikus ja kujuteldamatu külmus, või on seal kuskil mõistusega olevusi ja samasuguse elutegevusega olendeid nagu Maa peal? Kas tuleb kunagi niisugune aeg, et inimene leiab tee nende kaugete maailmade

juurde, sööstab sinna ja avastab iidse maailmaruumi saladusi? Inimene unistas... Ta lõi suure hulga muinasjutte, pärimusi ja legende. Luuletajad kirjutasid kauneid laule, milles nad valasid kõige kummalisematesse kujudesse oma unistused ja kirgliku soovi võita teadmatus.

Ja aeg läks edasi. Üks põlvkond vaheldus teisega, kuid unistus jäi, ja inimkonna parimad pead pühendasid oma elu suurtele otsingutele. Teadus leidis ühe võtme teise järel põliste saladuste juurde. Paljud oletused muutusid tõestatud faktideks või need kummutati kui paikapidamatud. Mõnikord tõttas kirjanike fantaasia kaugele ette teaduslikust mõttest, ilmus täiesti uus kirjanduse žanr — teaduslik-fantastiline. Ja viimaks on see täide läinud! Unistus on saanud tegelikkuseks. Suure nõukogude rahva geenius muutis fantaasia reaalsuseks ja avas inimesele tee kosmosesse. Üle kogu maailma lendas vapustav sõnum: maailmaruumi lendas Nõukogude kosmoselaev koos lenduriga! Esmakordselt inimkonna ajaloos tungis maailmaruumi inimene! Inimesed, pidage see päev meeles: niisugune päev võib esineda ainult üks kord kogu inimsoo olemasolu jooksul. Sellest päevast algab täiesti uus ajastu ajaloos, ja niikaua kui Maa peal ja maailmaruumis elavad inimesed, seda ei unustata!

Milline rõõm ja uhkus valdab sel päeval nõukogude inimeste südameid, et meil, nõukogude inimestel, nõukogude teadusel, meie rahva geeniusel õnnestus esimesena seda teostada. See pole niisama lihtne õnnestumine ega lihtsalt õnnelik juhus, vaid on nõukogude teadusliku mõtte tohutu töö loogiline tulemus. See on nõukogude teadlaste ja inseneride ülijulgete katsetuste vili. See on kangelastegu!

Au ja kuulsus neile, kes selle kangelasteo sooritasid!

Au nõukogude inimesele, kes esimesena inimkonna ajaloos tungis kosmose avarustesse!

Kuidas jääb siis nüüd teaduslik-fantastilise kirjandusega? Fantastika on muutunud reaalsuseks, kuid kirjanduslik žanr peab jääma. Seda žanri ootab nüüd uus enneolematu õitseng, sest et inimene ei lakka unistamast ja tema unistustele avaneb nüüd uus avarus mõttelennuks ja loovaks fantaasiaks. Võimatu pole üksnes see, et varem või hiljem tuleb see žanr ümber nimetada, ja nimelt teaduslik-realistlikuks.

Riias

KEVAD KOSMOSES

Maksim LUŽANIN

Kunagi kirjutavad inimkonna kuulsate tegude historiograafid: seda tegid nõukogude inimesed esimese seitseaastaku kolmanda kevade alguses.

Kevad lähenes jõudsalt. Hommikul suutis ta teha üksnes väikese ja ara sammu — lõhestada, habrastada lumekatet kinkudel. Õhtuti aga suutis ta hoopis enam — päike loojus suurvee ja põlluloikude peegeldusse. Nüüd ei võinud enam juttugi olla taandumisest, kuigi talv oli kangekaelne, kaanetas hapra hommikuse klaasiga loigukesed väljadel ja tänavatel.

Ja kuigi see kõik toimus oma kindlas, iidsest ajast väljakujunenud korras, võis siiski aimata selles kevade ja talve kahevõitluses midagi enamat kui tavalist aastaaegade vaheldumist.

Iidsest ajast pärinev rahvatarkus: «Kured toovad kevade!» ei pidanud seekord paika.

Oma suure kodumaa loova geeniuse poolt relvastatud tiibadega inimene kandis kosmosesse kevade — meie, nõukogude kevade! Läks täide see, mis tundus võimatuna; sai tõsiasjaks see, millega tegelesid üksnes kõige julgemad unistused.

Meie vapper väljavalitu lendas sidet pidama nende maailmade eluga, mis on avastatud täppisteaduste jõupingutustega ja mida kinnitavad arvestused ning mida on läbi võimsate teleskoopide nähtud, et neid tundmatuid

maailmu vallutada sidemete loomiseks mõistusega elusolenditega.

Saates kaugele ja tundmatule teele oma kallist inimest, ümbritsesime teda oma südamete soojusega, varustasime teda oma võitmatu kollektiivse mõistusega ja hingestasime oma julgete ideedega. Need ongi tiivad, mis tõstavad meid maailma kohale.

Me oleme juba harjunud astuma esimesi samme, tegema ennekuulmatuid hüppeid, muutma tundmatut tavaliseks, tooma kauget oma maja akende alla.

Meie tänane võit on seaduspärane.

Kes siis muu kui mitte meie, selle maa pojad, kes tuhande üheksasaja seitsmeteistkümnendal aastal avas rahvastele tee uue elu maailma, peaksime rajama inimkonnale teed kosmosesse! Vaadata ettepoole, olla esirinnas kõige julgemates tegudes — seda õpetab meile pidevalt leninlik partei, kes on innustanud ja kasvatanud nõukogude rahvast loomingu ja novaatorluse vaimus.

Eessõna kosmonautika kõige ülevamale ajaloole on kirjutanud nõukogude inimese käsi. Igaüks meist, niihästi see, kes on valanud metalli koppa, kui ka see, kes on vilja kasvatanud, võib öelda: siin on osake ka minu tööd.

Jah, see on meie ühine nõukogude üritus ja seda korda saates hoolitseme me kogu inimkonna saatuse eest. Korduvalt meenutab inimkond tänuga seda maad ja neid inimesi, kes aitasid maailma tõusta uuele tasemele ja omandada uut kvaliteeti.

Minskis

Maksim RÕLSKI

ÜLISTUS

Kui luigeparve hüüe, mis ei rauge,
see võimas ülistuslaul vaibuda ei saa:
on inimene vallutanud ruumi kauge
ja kangelase tiivad andis minu maa!

Teoks muutus unistus, mis juba aastasajad
on köitnud inimkonna mõttelendu.
Tsiolkovski prohvetlik hääl ikka kajab
ja kuulutab Maa elanike vendlust.

Kõik ausad inimesed, olge õnnelikud!
Meel rahunegu sõttakippujal,
sest leninliku komsomoli kasvandikust
sai sangar Lenini maa lipu all!

Veera INBER

IGAVESTI!

Küll inimene taevalaotust
ju ammu saavutada soovis!
Ta ikka jälle tiibu proovis
ja ikka jälle kandis kaotust.

Ei tiivad lendu viia saa.
Ja tundub, nagu ütleks loodus:
«Sind, tiivutuks kes oled loodud,
Maa poeg, ei lase lahti maa.»

Ei andnud siiski alla poeg.
Peab ikka meeles inimsugu
ta pingutuste ajalugu
ja tema võite üles loeb.

Maa oma võimupiirist valla
on pidanud meid laskma nüüd.
Ei enam suruda saa alla
suurt üleslendu tema püüd.

On tulnud tund, kus võite tuues
tõeks muutub iidne unistus.
Viib kosmosesse ajas uues
nüüd inimest ta visadus.

Teab igavesti inimpere,
teab iga manner, iga maa:
Kolumbus taeva tähemerel —
Nõukogudemaalt oli ta!

J. DOLMATOVSKI

LEND AJALUKKU

Ega alanud täna, vaid varem kõik see —
algas Kaluuga ääremaal madalas majas.
Vene hinge jaoks avasid tähtede tee
taeva tundmatud, ohtlikud, veetlevad rajad.

Sündis sangarlus «Aurora» kahuripaugus,
helkis Iljitši silmades õnnelikes.
Meie retk — sihiks tähtede mõõtmatu kaugus —
algas tähtedest sõdurimütside ees.

Oli raske ja ohtlik me rännumarsruut.
Kergeid võite ei olnud meil kunagi vaja.
Aastal nelikümmend viis meie võimas saluut
avas ülemaailmse rakettide aja.

Pilvelõhkujaist ajastu mööda on läinud —
sõjapalavik sajandi meelest neil viis.
Enne teisi on kosmose kõrguses käinud
õlgkatustest alan'd Nõukogude Liit.

Tähetormisid läbinud sangarist endast
vähe rääkida teab seni maailma suu:
tema nimi on Juri, ta major on, lendur,
ajalukku ta lendas sel aprillikuul.

Juba laulusid vastseid poeetkond tast loob.
Ühest ärevast rõõmust need värsid on kantud:
apogeele ta ligi meid teisigi toob,
mis ta nägi, see meilegi näha on antud.

Inimkonna planeetide trassile viis ta,
oli kõige jaoks valmis teeraskusi võites.
Kodupinnale armsale tagasi siis ta
saabus viimases lumes ja puhkevais õites.

12. aprillil

Sergei ORLOV

MAAILMAS TUNDUB KEVADET

Mu kodumaa, mu ema, Venemaa,
mu jõud ja tõde, usk ja lootus —
sa jälle korda saatsid enamat,
kui aimas inimkonna ootus.
Ma olen uhke, et ma osa saan
su tasandikest, jõgedest ja laantest,
et minu isamaaks on just see maa,
kes inimese kosmosesse saatis.
Su usu varal karastas ta end,
ta vaprust leidis sinu mõistusest.
Ja avasõna ütles tema lend —
su esimese sõna kõiksuses.
Käib üle iga maa ja mandri ranna
see teade sinu sangarlikust teost
kui sinu tööka rahva aruanne
su püüete ja tahte võidupeost.
Ei tea, mis ootab tähistaevas ees
me julget kõrgusessetungi.
Ent õhus tundub praegu kevadet,
aprilli, pakatavaid pungi.

Leningrad

MAAILMA SÕNUMITOOJA

Ilja KOTENKO

Kas ei ole kadestusväärsed need inimesed, kes nägid, kuidas laskus Maa peale kosmoselaev «Vostok» ja sellest väljus meie esimene kosmonaut, meie kuulsusrikka armee major Juri Aleksejevitš Gagarin? Kuid see, kes oli sel ajal Moskva tänavail, ei unusta samuti kunagi neid aprillipäevi.

Meie riigi ajaloos on olnud rohkesti päevi, mil inimesed — nii väikesed kui suured — näiliselt tavaliste argipäeva askelduste saginas äkki kogu oma olemusega tajuvad, missugusel maal nad elavad ja mis tähendab olla nõukogude inimene.

Nagu kevadäike veeres mööda Moskva tänavaid valjuhääldajaist antud teade selle kohta, et esmakordselt maailma ajaloos tõusis kosmosesse inimene, ja selleks oli Smolenskist pärit meie noor nõukogude inimene. Autod jäid kõnnitee äärde seisma, autojuhid lülitasid sisse vastuvõtjad, otsekui pidades võimatuks niisugust uudist jalakäijatele teatamata jätta.

Ikka ja jälle võis kuulda neidsamu sõnu: «Kui hea, et see on meie, nõukogude inimene.» Uute majade ehitaja Tšerjomuškis, endine vanem Ivan Kuzmitš Leštšinov arvab: «Niisuguse sündmuse puhul tuleb Punasele väljakule koguneda . . . See on ju võit!»

Tema, Gagarin, lendas Lõuna-Ameerika ja Aafrika kohal ning andis moskvalasi rahustades edasi, et tunneb

ennast hästi, nagu tõotades teha kõik, et õigustada seda au ja usaldust, mida talle oli osutanud nõukogude rahvas.

Jakov Danilovitš Lunevitš, metsateadlane Valgevenest, saanud teada, et Juri Gagarin maandus õnnestunult, pilgutas kavalalt silma ja ütles seda, mida mitmesugustes variantides võis nendel tundidel juba kuulda Moskva tänavail:

«See on hea... Tähendab, tuleb nii välja, et alustame uut liikumist — gagaarinlikku liikumist...»

Ta mõtles muidugi nõukogude inimeste liikumise algust kosmoses, ent igaüks sai aru tema soovist, et meenutataks ka teist liikumist — gagaanovlikku liikumist. See kavaldamine, millega neid sõnu öeldi, ning see uhkus, millega neid kuulati, kinnitas seda, et kõigis sel päeval toimuvais sündmustes ei etenda ka rääkija või kuulaja kaugeltki tähtsusetut osa. Nii sidus meie rahvas kosmoses sooritatud teo maapealsete tegudega, kõige sellega, mis Nõukogudemaal on loodud ja luuakse. Kas selles ei olegi meie ajastu, meie nõukogude inimeste jõud, tähtsus ja suurus!

Endine vanem Ivan Leštšinov aga ei eksinud oma tunnetes! Moskvalased liikusid hulgana sinna, kus rahvas on juba korduvalt oma võitu pühitsenud, — Punasele väljakule.

MAAILMARUUMI LOOTS

J. RJABTŠIKOV

Aastasadu, põlvkond põlvkonna järel olid inimesed seda tundi oodanud. Samal ajal pidasid nad inimese väljumist maakera piiridest utoopiaks, fantastiliseks unistuseks.

Kuid soov maailmaruumi sügavusse tungida ei andnud rahu. Inimene suundus ikka, kas või mõttes, kaugele, kaugele taevalaotusse. Ei olnud veel kõrgusse tõusnud vendade Montgolfier'de suitsuga täidetud õhupall ega Krasnoje Seloo lähedalt Vojennoje Polelt üles lennanud Aleksandr Možaiski «õhusõiduk» — esimene lennuk maailmas,

ei sihtinud taevasse ülivõimsad teleskoobid ja raadiolokaatorid ega startinud raketid, kui inimene oma unistustes juba lahkus Maa pealt ja suundus Kuule või Marsile või tegi tiiru ümber Päikese. Vene rahvas ülistas muistendites ja legendides unistust lennata taevasse. Nii kaugesse minevikku ulatub inimese hulljulge unistus lennust tähtede juurde.

Venemaal pidi sündima Tsiolkovski ja Kibaltšitš — terve plejaad väljapaistvaid teadlasi ja avastajaid, oli vaja läbi teha suuri katsumusi, luua raketitehnika, elektroonika, kütus raketi jaoks, mis aga peamine — tuli üles ehitada sotsialism — uus ühiskond, mis avas esmakordselt inimesele piiritud võimalused kõige julgemateks soovideks, et unistus saaks tegelikkuseks.

Kui uhkelt ja hingestatult kõlasid sõnad: **«Kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» kosmoselenduriks on Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanik lendur major Juri Aleksejevitš Gagarin» — maailma esimene kosmonaut, tähelaeva piloot, kauge maailmaruumi loots . . .**

Kui kosmoselendur Juri Gagarin oli kosmoselaevast väljunud, raporteeris ta Kommunistlikule Parteile, Nõukogude valitsusele ja seltsimees Nikita Sergejevitš Hruštšovile kodumaa poolt antud ülesande täitmisest.

Nüüd on kangelase nimi kõigil suus.

Igaüks, kes nimetab Nõukogude Liidu kodaniku Juri Aleksejevitš Gagarini nime, kordab uhkust tundes: ta on kommunist! Nõukogude inimene. Ta on meie sõber ja seltsimees, ta on nagu meie kõik — kommunismi ehitaja.

Jah, kommunist rajas esimesena tee maailmaruumi. Kommunist, kes alati ja kõiges eeskuju näitab, astus üle planeedi piiri, tungis salapärasesse vaikuse maailma ja viis orbiidile kosmoselaeva. See laev on loodud nõukogude inimeste tööga ja nõukogude teaduse geeniusega, selle ehitasid needsamad nõukogude inimesed, kes rajavad teed kogu inimkonna õnnele.

Niipea kui olin kuulnud diktori sõnu nõukogude inimese kosmoselennust, ruttasin metroosse: pealinna maaalune tuiksoon kajastab alati kõige paremini maa peal toimunud sündmusi. Nagu tavaliselt sõitsid Moskva allmaaraudtee rongid. Kui ebatavaline oli aga vagunites! Ainult suurte üldrahvalike pidupäevade ajal juubeldavad inimesed niiviisi, jagavad sellise vaimustusega oma mõtteid ja tundeid.

«Lendasid! Hurr-a-a!» Vagunisse hüppas sassis juuste ja prillidega noormees ja hakkas otsekohe lugema märkmikku kirjutatud TASS-i teadaannet.

Ta ei olnud esimene, kes uudisest rääkis, kuid teda ümbritseti ja kuulati, talle esitati küsimusi, kõigepealt aga küsiti: «Kuidas on tema tervis?» «Tema» — see tähendab Juri Gagarini. «Millal on finiš?», «Kas teda näidatakse televiisori kaudu? . . .»

Õhtuks võttis Moskva piduliku ilme. Kõikjal — Punasel väljakul, tänavatel ja prospektidel kõlas muusika, moskvalased laulsid ja tantsisid ning kandsid omatehtud plakateid tervitustega parteile ja kosmose kangelasele.

Vestlesin sotsialistliku töö kangelase lukksepp Boriss Jegoroviga analüütiliste arvutusmasinate tehasest, Ljubertsõ Põllutöömasinate Tehase mudelsepa Boriss Samsonovi ja kuulsa polaaruurija — «kahe pooluse peremehe» Aleksandr Dralkiniga. Nad kõik — töö kangelane, mööbunud lahingute kangelane ja teaduse kangelane — hindavad kommunist major Gagarinit, kes tõi oma kangelasteoga kuulsust meie suurele Nõukogudemaale. Nad ütlevad uhkusega, et kosmoselenduri kangelastegu on partei ja kogu nõukogude rahva kangelastegu, kes lõid kosmosetehnika ja kasvatasid Juri Gagarini.

Rajades parteid, kutsus Lenin üles kasvatama rahvakangelasi.

Nõukogude võimu olemasolu esimestel aastatel ütles Lenin rõõmsalt: «Meie . . . oleme kogunud palju kangelaslikke inimesi!» Praegu juba on meie maal niisuguseid inimesi suur hulk «kogutud». Nad sulatavad terast, harivad üles uudismaid, muudavad jõgede suunda, rajavad teid läbi taiga, ehitavad uusi linnu. Just nemad, need kangelased täitsid pärast esimese Maa tehiskaaslase väljasaatmist päev-päevalt, aasta-aastalt NSV Liidu Teaduste Akadeemia portfelli ja ajalehtede toimetusi avaldustega, milles palusid neid kosmosesse saata. See massiline soov kosmose vallutamisest osa võtta kajastas nõukogude inimese kangelaslikku hingelaadi, tema valmisolekut omakasupüüdmatult ja vabatahtlikult, nii-öelda südame käsu järgi sooritada kangelastegu teaduse nimel, mõistuse triumfi nimel.

Kõigi nende arvukate inimeste hulgast, kes tahtsid sooritada esimese lennu, valiti välja Juri Gagarin. Tema viis õhulaeva «Vostok» orbiidile, lendas ümber kogu pla-

needi ja maandus varem kindlaksmääratud kohal Nõukogude pinnal.

Seega sai esimeseks kosmonaudiks inimkonna ajaloos nõukogude ohvitser, suure Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei liige, Nõukogude Liidu kodanik Juri Aleksejevitš Gagarin. Olles täitnud oma kohustuse, oma suure missiooni inimkonna ees, pöördus ta esimeste sõnadega partei ja tema Keskkomitee poole.

Rõõmustab ja juubeldab Moskva, juubeldab kogu meie maa, ja kõik inimesed maakeral tunnistavad, et 12. aprillil 1961 algas uus lehekülg inimkonna ajaloos. Selle kosmose ajastu uue kroonika avasid Nõukogude Liit, XXII kongressile vastu sammuv Kommunistlik Partei ja meie rahvas.

MEIE AJASTU KANGELANE

S. BORZENKO
Nõukogude Liidu kangelane

Suur kangelastegu on sooritatud — inimene viibis kosmoses ja pöördus tagasi Maa peale!

Hämmastunud maailm jälgis nõukogude inimest, keda muinasjutulise kiirusega kanti maailmaruumi tundmatuisse avarustesse, kes saatis korda selle, mida pole keegi varem teinud.

Ta tungis päikesesüsteemi mõõtmatusse avarusse, kõrgemale ja kaugemale kui ükski surelik.

Me teame temast kõik. Nii seda, kuidas on ta nimi, kus ta sündis, kui ka tema ema ja isa nime ja tema õpetajate nimesid.

See, mis toimus, ületab kõik selle, mis varem on teaduses saavutatud. Rubico on ületatud, inimene väljus Maa ja tema atmosfääri piiridest.

Kangelasteole, mis kõlab kui hümn mõistusele, eelnes teadlaste ja tööliste hoolas töö. Sellest võtsid osa nii konstruktorid, insenerid ja astronoomid kui ka meedikud ja bioloogid. Pikaajaline läbimõeldud ettevalmistus kindlustas hämmastava edu.

Me ei tea seni veel nende nimesid, kes oma mõistuse ja kannatlikkusega tagasid lennu kordamineku. Kuid üks on selge — nad kõik on nõukogude inimesed, keda on kasvatanud partei.

See, mis toimus, oleks arvatavasti võinud toimuda ka varem. Inimene oleks võinud ära lennata ja õnnestunult tagasi tulla teisel kosmoselaeval. Oli ju selle laeva põhiliseks osaks, millel reisisid Belka ja Strelka, inimese jaoks ettenähtud kabiin. Kuid selles tõsises ürituses avaldub tõeline nõukogude humanism. Seltsimees Hruštšov nõudis teadlastelt, et riskeerimine esimese kosmonaudi elu ja tervisega oleks miinimumini viidud.

Pärast viit proovilendu võis olla kindel ja rahulik, iga väiksemgi pisiasi oli välja töötatud. Kõik, mis oli kavatsetud, õnnestus. Nüüd võis inimese täielikult varustada kaugeks reisiks.

Me elame imestamisväärsel ajastul, massilise kangelaslikkuse maal. Igaüks tahtis olla esimene. Sellest annavad tunnistust tuhanded valitsusele ja ajalehetoimetustele saabunud kirjad patriootilise palvega saata nimelt kirja autor maailmaruumi vallutama. Kuuldes aja käskivat kutset, avaldasid inimesed valmisolekut, et kangelastegu korda saata.

Kuid kosmoselend esitas oma ranged nõudmised. Tervis, kaal, kasv, vanus, haridus ja elukutse — seda kõike tuli esimese valikul arvestada, see pidi olema väljavalitu väljavalitute hulgast. Ei saadetud ju välja reisijat ega turisti, vaid lendurit, kel tuli pidada kahepoolset sidet Maaga, jälgida kõige keerukamate aparaatide tööd ja laeva liikumist ning enda südame tegevust.

See kõik ei ole nii lihtne, nagu esimesel pilgul näib. Koduplaneedilt lahtirebimisel saab inimene tunda ülekoormust, mis mitmekordselt ületab maakera koormuse, seejärel tuleb orbiidile väljumisel kaaluta olek, sest laeva tsentrifugaaljõud tasakaalustab Maa külgetõmbejõu, ja lõpuks maandumisel tekib taas organismi tohutu koormus. Need on lennu kolm otsustavat etappi. Kuid arvestada tuleb veel palju muid asjaolusid. Kõik see, mis Maa peal on jäänud läbi mõtlemata, võib taevalaotuses hukatuslikuks osutuda.

Esimeselt kosmonaudilt nõuti kannatlikkust, ettevaatlikkust, ettenägelikkust, kangelaslikku järjekindlust, mõistuse ja mehisuse ideaalset koostööd. Esimese kosmo-

selenduri kogu teadlik elu oli nagu ettevalmistus tulevaseks kangelasteoks, millest on unistanud paremad pead ja mis lõpuks sooritati. Niisugune on suur kommunismi ehitamise ajastu ja niisugused on tema kangelaslikud inimesed.

Tuhanded kirjanikud ja kunstnikud haarasid pihku suled ja pintslid, et joonistada tema portreed, jutustada, milline ta oli pioneerina, kommunistliku noorena ja nüüd kommunistina. Tuhanded fotoaparaadid on valmis pandud, et pildistada tema meeldivat sinisilmalist vene inimese nägu, mis väljendab raudset tahet, ja jäädvustada seda järelpõlvedele, sest tema kangelastegu väärib kõige säravamat kuulsuse oreooli.

Nõukogude lennuväe major Juri Gagarin saatis korda selle, mida enne teda pole keegi korda saatnud. Ta lendas üksinda oma kitsas kabiinis, kuid ei tundnud üksindust. Tuhandete katkematute niitidega oli ta seotud oma kodumaaga, kes ta sünnitas.

Kättesaamatust kõrgusest vestles Inimene oma kaasmaalastega, ja iga sealt öeldud sõna mõjus võitmatu jõuga. Need lühikesed, targad laused, mis öeldi sealt, kus veel keegi ei olnud viibinud, läksid südamesse. Vaprus teritab mõistust, teeb selle painduvaks ja kiiresti reageerivaks. Lõpuks nägi Inimene ühe pilguga kogu maakera nagu lahutamatut tervikut ja tema silme ette kerkisid uued maailmad.

Nõukogude inimene saatis saja kaheksa minuti jooksul rohkem korda, kui tegid kogu oma eluajal Kolumbus, kes avastas Ameerika, Magalhães, kes sõitis laeval ümber maakera, ning Peary ja Amundsen, kes viisid oma rahvuslipud Põhja- ja Lõunanabale. Üks nõukogude inimene tegi ära rohkem kui kõik maadeuurijad ühtekokku, kes üksteise järel avastasid uusi maid.

Kogu oma ajaloo jooksul ei olnud inimkond seni söandanud lahendada nii julget ja grandioosset ülesannet. Pole kahtlust — tee tähtede juurde on avatud!

Mis saab edasi?

Ühe edu õhutab kogu põlvkonda agarust ja mehisust üles näitama. Noorsugu juba tunneb, kuidas talle nagu kasvavad tiivad.

Nüüd, kus sajandi otsustav julge tegu on sooritatud, võib teha ettevalmistusi lennuks Kuule, Marsile ja teistele planeetidele.

Me ei tea veel nende nimesid, kes esimestena astuvad meile lähedamal asuvatele planeetidele, kuid nad juba elavad meie hulgas, nad on meie kaasaegsed, kes on teistesse maailmadesse tungimise tähtsusest aru saanud ammu enne selle teostumist.

Nad meenutavad heade sõnadega nii tänast kangelastkosmonauti kui ka abidjakki Krjakutnõid, kes esimesena õhupallil õhku tõusis, Mihhail Lomonossovit, Dmitri Mendelejevit, Konstantin Tsiolkovskit ja Igor Kurtšatovi ning samuti stratosfäärilendureid P. F. Fedossejenkot, A. B. Vassenkot ja I. D. Ussõskinit, kes esmakordselt inimkonna ajaloos saavutasid 22 000-meetrise kõrguse.

Tee tähtede juurde on kauge ja okkaline, ning seda ei rajanud mitte üks põlvkond ega üks rahvas, oli ohvreid, langusi ja tõuse, kõike oli sellel raskel teel. Kuid praegu on selge üks tõsiasi — inimkond saavutas suurima võidu: Nõukogude Liidu kodanik ületas esimesena maakera külgetõmbejõu ja jõudis maailmaruumi avarusse.

JURI GAGARIN — NSV LIIDU TEENELINE MEISTERSPORTLANE

NSVL Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Kesknõukogu Presiidium andis major J. A. Gagarinile NSV Liidu teenelise meistersportlase austava nimetuse.

Esimene nõukogude kosmonaut arvati selle nimetuse väärilisekс väljapaistva saavutuse eest inimkonna ajaloos — lennu eest kosmoselaeval «Vostok», kosmilises avaruses lendamisel esimeste maailmarekordite püstitamise eest.

MOSKVA AUEHITAJA

Moskva kommunistlike noorte ja noorte ehitusvalitsuses nr. 6 toimus üldkoosolek. Palavate kiiduavaldustega kiitsid koosviibijad heaks ettepaneku valida kosmose kangelane kommunist Juri Gagarin auehitajaks.

Kongressieelse sotsialistliku võistluse algatajate Herman Lamotškini, Vladimir Zatvornitski ja Ivan Mizonovi kuulsad brigaadid, kes töötavad uute tänavate ehitusel, otsustasid maakera esimese kosmonaudi auks ennetähtaegselt valmis ehitada 105. kvartali.

Nimmõistuse triumf

ESIMESEST TEHISKAASLASEST INIMESE KOSMOSELENNUNI

Veidi rohkem kui kolm ja pool aastat on möödunud sellest momendist, kui lasti välja maailmas esimene nõukogude Maa tehiskaaslane. Ent need aastad moodustavad terve epohhi teaduslikus ja tehnilises protsessis, kosmose uurimisel.

Nõukogude teadlaste, konstruktorite, inseneride, tehnikute ja tööliste hiilgavate kangelastegude krooniks on selle kordasaatmine, mis vapustas kogu maailma. 12. aprillil lasti meie maal edukalt välja ja pöördus õnnelikult tagasi Maa peale uus kosmoselaev «Vostok». Selle kabiinis oli maailma esimene kosmonaut, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanik, lendur Juri Aleksejevitš Gagarin, kelle nimi nüüdsest peale on kuldsete tähtedega kirjutatud inimühiskonna arenemise ajalukku.

Toome siin ära selle suure teekonna etapid, mis viisid inimese esimese kosmoselennuni.

Esimene tehiskaaslane (4. oktoobril 1957). Kaal 83,6 kilogrammi. Eksisteeris 94 päeva, tehes 1440 tiiru ümber Maa.

Teine tehiskaaslane (3. novembril 1957). Kaal 508,3 kilogrammi. Selles oli katseloom — koer Laika. Kaaslane eksisteeris 163 päeva, tehes 2370 tiiru ümber Maa.

Kolmas tehiskaaslane (15. mail 1958). Kaal 1327 kilogrammi. Eksisteeris ligikaudu kaks aastat. Tegi üle 10 000 tiiru ümber Maa.

Esimene kosmoserakett (2. jaanuaril 1959). Kaal 1472 kilogrammi. Muutus Päikese kunstlikuks kaaslaseks.

Teine kosmoserakett (12. septembril 1959). Kaal 1511 kilogrammi. Viis Kuule vimpli Nõukogude Liidu riigivapiga.

Kolmas kosmoserakett (4. oktoobril 1959). Kaal 1553 kilogrammi. Lendas ümber Kuu, pildistas Kuu tagumist poolt ja andis foto edasi Maale.

Esimene kosmoselaev (15. mail 1960). Kaal 4540 kilogrammi. Laeval oli hermeetiline kabiin raskusega, mis matkis inimese kaalu.

Teine kosmoselaev (19. augustil 1960). Kaal 4600 kilogrammi. Laeval olid koerad Strelka ja Belka. Laev koos katseloomadega pöördus edukalt tagasi Maale.

Kolmas kosmoselaev (1. detsembril 1960). Kaal 4563 kilogrammi.

Maa raske tehiskaaslane (4. veebruaril 1961). Kaal 6483 kilogrammi.

Kosmoserakett planeedile Veenus (12. veebruaril 1961). Lasti välja Maa raskelt tehiskaaslaselt. Planeetidevahelise automaatjaama kaal oli 643,5 kilogrammi.

Neljas kosmoselaev (9. märtsil 1961). Kaal 4700 kilogrammi. Laeval olid koer Tšernuška ja teised bioloogilised objektid. Laev pöördus koos kõigi oma elusolenditega edukalt Maale tagasi.

Viies kosmoselaev (25. märtsil 1961). Kaal 4695 kilogrammi. Laeval olid koer Zvjozdotška ja teised bioloogilised objektid. Pärast oma ülesande täitmist maandus laev Maalt antud käsu kohaselt õnnestunult varem ette nähtud rajooni.

Maailma esimene kosmoselaev «Vostok», milles oli inimene (12. aprillil 1961). Laeva kaal koos kosmoselendur J. A. Gagariniga 4725 kilogrammi, arvestamata kanderaketi viimase astme kaalu. Pärast lendu ümber Maa lülitati sisse pidurdav jõuseade ja tehiskaaslane koos kosmonaudiga maandus õnnestunult varem ette nähtud rajooni Nõukogude Liidus.

ENNEOLEMATU REIS TÄHTEDE JUURDE

PRESSIKONVERENTS TEADLASTE MAJAS

NSV Liidu Teaduste Akadeemia ja NSV Liidu Välisministeerium korraldasid 15. aprillil 1961 Teadlaste Majas pressikonverentsi seoses nõukogude inimese poolt kosmoselaeval «Vostok» edukalt sooritatud kosmoselennuga, mis oli esimene maailmas.

Pressikonverentsile olid kutsutud Nõukogude ja välismaa ajakirjanduse esindajad, diplomaatiline korpus, NSV Liidu Teaduste Akadeemia presiidiumi liikmed, nimekad teadlased ja Moskva ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Kokku viibis sellel mälestusväärsel pressikonverentsil ligi tuhat inimest.

Tormilise ovatsiooniga tervitasid ajakirjanikud ja teised pressikonverentsist osavõtjad nõukogude rahva kuulsat poega, NSV Liidu esimest kosmoselendurit Juri Aleksejevitš Gagarinit.

Pressikonverentsi avas NSV Liidu Teaduste Akadeemia president akadeemik A. Nesmejanov.

Akadeemik A. Nesmejanovi sõnavõtt

12. aprillil 1961 saadeti NSV Liidus esmakordselt ajaloos Maa tehiskaaslase orbiidile kosmoselaev «Vostok», milles viibis kosmoselendur Juri Aleksejevitš Gagarin.

See sündis hommikul. Kosmoselaev jõudis orbiidile, mille perigee oli 175 ja apogee 302 kilomeetrit maapinnast. Ümber Maa tiirlemise periood oli 89,1 minutit. Koos kosmonaudiga kaalus laev 4725 kilogrammi.

Kosmoselaev oli varustatud kõige vajalikuga inimese ohutuks lennuks ja edukaks maandumiseks. Paljud süsteemid olid dubleeritud. Pardal paiknesid aparaadid, mis võimaldasid piloodil igal ajal täpselt määrata oma asukohta orbiidil.

Nii stardiks valmistumise kui ka lennu ajal peeti kosmonaudiga lakkamatult kahepoolset raadiosidet.

Peab rõhutama kosmoselendur Juri Aleksejevitš Gagarini erakordset mehisust, vastupidavust ja enesevalitsust. Vastavalt arstide ettekirjutusele magas Juri Aleksejevitš ööl enne lendu sügavat und ja äratati mõni tund enne starti. Lennuks valmistumise ajal ja pärast raketi startimist lõi ta pulss 70—75 lööki minutis. Ta naljatas ja oma reipa meeleoluga tugevdas veendumust lennu edukuses.

Kui talle teatati, et antakse käsklus raketimootorite käivitamiseks, hüüdis ta lõbusalt: «Noh, las käia!»

Kosmoselaeva orbiidile viimise protsessis, kui töötasid võimsad raketimootorid ja kosmonaut pidi taluma ülekoormuse, vibratsiooni ja müra toimet, — isegi sel pingelisel lennuperioodil andis kosmonaut Juri Aleksejevitš Gagarin vahetpidamata edasi kõik vajaliku mitte ükstnes oma enesetunde, vaid ka kosmoselaeva kabiini süsteemide töö kohta. Pärast tihedate atmosfäärikihtide läbimist, kui kosmonaut nägi Maad, teatas ta: «Milline ilu!»

Edaspidi pidas Juri Aleksejevitš kogu lennu ajal lakkamatult Maaga sidet. Kell 9.52, lennates Lõuna-Ameerika kohal, teatas ta: «Lend kulgeb normaalselt. Tunnen end hästi.» Kell 10.15 Aafrikast üle lennates andis Juri Aleksejevitš edasi: «Kaaluta olekut talun hästi.»

Kell 10.25 lülitati sisse kosmoselaeva pidurdusseadeldis ning laev hakkas koos piloodiga — kosmonaudi major Gagariniga orbiidilt laskuma, et maanduda ettenähtud piirkonnas. Kell 10.55 jõudis Nõukogude kosmoselaev «Vostok» õnnelikult Maale.

Niisiis on sooritatud suurejooneline kangelastegu, on kirjutatud uus hiilgav lehekülg inimkonna tsivilisatsiooni ajalukku. See on nõukogude rahva kangelastegu, keda juhivad meie armastatud Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus. See on teadlaste, konstruktorite, inseneride, tehnikute ja tööliste suurte kollektiivide kangelastegu, kõigi katsetajate kangelastegu, kes tagasid kosmoselaeva laitmatu ettevalmistamise ja väljasaatmise, see on kõigi nende kangelastegu, kes tagasid kosmoselaeva normaalse lennu ja maandumise, see on Nõukogude isamaa vapra poja — Juri Aleksejevitš Gagarini kangelastegu. Tema nimi on juba saanud legendaarseks.

Selles kangelasteos on kõik sümboolne: see, et esimeseks kosmonaudiks oli nõukogude inimene, see, et esimesele kosmoselaevale, milles Juri Aleksejevitš sooritas lennu, anti nimeks «Vostok», ja samuti see, et lend toimus hommikul. See hommik sai uue ajastu hommikuks.

Nüüdsest peale on 12. aprill 1961 igavesti seotud kangelasteoga, mille saatis korda Juri Aleksejevitš Gagarin.

Lend ümber Maa sooritati 108 minutiga ja need minutid vapustasid maailma.

Inimkonna kultuuril on pikk, muinasjutuliselt hämmastav ajalugu. Iga tema kangelastegu, olgu see siis esimeste kirjamärkide või esimeste aurumasinate loomine või esimene reis ümber maailma, — kõik need on tähtpäevad, mil inimkond tõusis uuele tasemele, kinnitades progressi ja loomingu jõudu. Mitte alati ei tunnetatud neid kangelastegusid otsekohe, vana ja uue vahel käis äge võitlus ja mida revolutsioonilisem oli sündmus, mis avas tee tulevikku, seda vihasemalt pani vastu minevik.

XX sajandi lävel juhatas geniaalne Tsiolkovski, keda keegi ei tunnustanud, inimkonnale esmakordselt tee tähtede juurde. Tema teostes on antud kosmonautika teaduslikud alused, selle teaduse alused, mille üht hiilgavat triumfi me täna tähistame.

Täide on läinud Konstantin Eduardovitš Tsiolkovski sõnad: «Maa on mõistuse häll, kuid ei saa igavesti elada hällis.»

Esimene kosmoselendur Juri Aleksejevitš Gagarin tegi läbi pikaajalise ja pingelise ettevalmistuse. See oli ebatavaline, sügavalt teaduslik ettevalmistussüsteem, mis andis kosmoselendurile vajalikud tehnilised teadmised kosmoselaeva ehitusest ja süsteemidest, andis talle teadmisi astronoomia, geofüüsika, bioloogia ja teiste teaduste alal.

Kosmonaut tegi läbi ülekoormuse katsed spetsiaalsetel tsentrifuugidel ja vibrostendidel. Päevi ja nädalaid kestsid katsed suletud kabiinides, mis täielikult imiteerisid kosmoselaeva kabiini. Töötati välja maandumissüsteem. Kogu seda tohutut tööd kroonis ajaloo esimene kosmoselend.

Kallis Juri Aleksejevitš! NSV Liidu Teaduste Akadeemia Presiidiumi nimel tervitan Teid, suurepärast nõukogude inimest, kosmose Kolumbust. **(Kestvad kiiduavaldused. Kõik tervitavad püsti seistes J. Gagarinit.)**

Mööduvad sajandid, kuid Teie nimi meenutab inimestele alati võrratut kangelastegu, mille saatsid korda nõukogude teadlased, konstruktorid ja isiklikult Teie, sooritades esimese lennu maailmaruumi. **(Kiiduavaldused.)** Te olete kogu inimkonnale mehisuse, vapruse ja kangelaslikkuse eeskujuks inimkonna teenimise nimel!

Akadeemik A. Nesmejanov andis J. Gagarinile üle Tsiolkovski kuldmedali, millega NSV Liidu Teaduste Akadeemia presiidium autasustas kangelast esimese kosmoselennu eest tehiskaaslasel «Vostok».

*

Sõna anti kangelaslikule kosmonaudile Juri Gagarinile. Ajakirjanikud tõusid püsti ja tervitasid palavalt inimest, kelle nimi on muutunud legendaarseks.

J. Gagarini sõnavõtt

Kallid seltsimehed, lugupeetud külalised!

Paljud tunnevad huvi minu eluloo vastu. Nagu ma ajalehest lugesin, leidus Ameerika Ühendriikides kerglasi inimesi, vürstide Gagarinite kaugeid sugulasi, kes arvavad, et ma olen kuidagi nende sugulane. Ma võin neile ainult pettumust valmistada. Nad talitasid naeruväärselt ja ebasoliidselt. Mina olen lihtne nõukogude inimene. Sündisin 9. märtsil 1934 kolhoosniku perekonnas. Minu sünnikoht on Gžatski rajoon Smolenski oblastis. Ma ei tea oma sugulaste hulgas mingisuguseid vürste või kõrgest soost isikuid ega pole nendest kunagi kuulnud. Enne revolutsiooni olid minu vanemad kehvtalupojad. Minu vanaisa oli samuti kehvik ja mingisuguseid vürste meie suguseltsis ei ole. **(Kiiduavaldused.)** Avaldan kaastunnet nendele suursugustele «sugulastele», kuid pean neid kurvastama. **(Naer. Kiiduavaldused.)**

Õppisin koolis, Moskva oblasti Ljubertsõ linna tööstuskoolis, seejärel hakkasin õppima Saraatovi tööstustehnikumis vormija-valaja eriala. Kuid minu ammuseks unistuseks oli saada lenduriks, minu soov oli lennata. Tehnikumi lõpetamisel 1955. aastal lõpetasin üheaegselt ka kursused Saraatovi lennuklubis ja astusin seejärel Orenburgi lennukooli, mille ma lõpetasin 1957. aastal õhujõudude hävituslendurina. Teenisin ühes Nõukogude Liidu relvastatud jõudude väeosas.

Minu tungival palvel võeti mind kosmoselendurite kandidaatide hulka. Minu kandidatuur läks läbi ja, nagu näete, minust sai kosmonaut.

Moskva, 15. aprillil 1961. Juri Gagarin pressikonverentsil.

(Kiiduavaldused.) Tegin läbi vastava ettevalmistuse, mille programmi koostasid meie teadlased ja millest väga põhjalikult rääkis Teaduste Akadeemia president. Õppisin kogu tehnikat hästi tundma ja olin valmis kosmoselennuks.

Olen väga õnnelik ning ääretult tänulik meie parteile ja meie valitsusele, ei see lend usaldati minule. Ma sooritasin selle meie kodumaa nimel, kogu kangelasliku nõukogude rahva nimel, Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja tema leninliku Keskkomitee nimel. **(Kiiduavaldused.)**

Lennu eel tundsin end väga hästi, otse suurepäraselt, olin täiesti veendunud selle lennu kordaminekus. Tehnika oli väga hea ja väga kindel ning niihästi mina kui ka kõik mu seltsimehed, teadlased, insenerid ja tehnikud — keegi ei kahelnud selle kosmoselennu kordaminekus.

Lennu ajal oli enesetunne samuti suurepärane.

Aktiivlõigul, orbiidile lendamisel, ei mõjunud ülekoormus, vibratsioon ja muud koormused rusuvalt minu seisukorrale ning ma võisin töötada viljakalt, selle programmi kohaselt, mis oli lennu jaoks määratud.

Pärast orbiidile jõudmist, kui kanderakett oli eraldunud, tekkis kaaluta olek. Algul oli see tunne mõnevõrra harjumatu, ehkki ma ka varem olin lühikest aega viibinud kaaluta olekus. Peagi ma harjusin selle seisundiga ja jätkasin lennu jaoks määratud programmi täitmist. Minu subjektiivse arvamuse järgi ei avalda kaaluta olek mõju organismi töövõimele ja füsioloogilistele funktsioonidele.

Kogu lennu kestel ma tegin viljakat tööd programmi järgi. Lennu ajal sõin ja jõin, pidasin lakkamatut raadiosidet Maaga mitme kanali kaudu nii telefoni kui ka telegraafi teel. Ma jälgisin kosmoselaeva aparaatide tööd, saatsin andmeid Maale ning kirjutasin neid pardapäevikusse ja võtsin magnetofonilindile. Enesetunne kogu kaaluta oleku kestel oli väga hea ja töövõime säilis täielikult. Seejärel anti lennuprogrammi kohaselt, kindlaksmääratud ajal, laskumise käsklus. Lülitati sisse pidurdusmootor ja anti see kiirus, mis oli vajalik kosmoselaeva laskumiseks Maale. Toimus maandumine lennuprogrammi järgi ja ma kohtasin Maal rõõmuga meie kalleid nõukogude inimesi. Maandumine leidis aset ettemääratud piirkonnas.

Tahaksin pisut jutustada teile tähelepanekutest, mis ma tegin kosmoses olles.

Maa oli sellest kõrgusest — 175—300 kilomeetrit — väga hästi näha. Maakera pind näis umbes samasugusena, nagu me seda näeme reaktiivlennukiga suures kõrguses kihutades. Väga hästi olid eraldatavad suured mäestikud, suured jõed, suured metsamassiivid, rannajoon ja saared. Väga hästi olid nähtavad pilved ja nende varjud maapinnal. Taevas oli täiesti must. Tähed on selle musta taeva taustal mõnevõrra heledamad ja selgepiirilisemad. Maal on väga omapärane, väga ilus helesinine oreool. See oreool on väga hästi nähtav, kui vaadata silmapiiri, sujuvat üleminekut õrnast helesinisest helesinise, sinise, violeti kaudu täiesti mustaks taevavärvuseks. See üleminek on väga ilus.

Varjust välja jõudes nägin Päikest, mis paistis läbi Maa atmosfääri. Nüüd võttis see oreool mõnevõrra teistsuguse värvuse. Maakera pinnal, otse silmapiiril, võis näha ereoranži värvust, mis läks üle kõigiks vikerkaarevärvideks, helesiniseks, siniseks, violetseks ja mustaks taevavärviks.

Maa varju jõudmine toimub väga kiiresti. Kohe saabub pimedus ja ei ole midagi näha. Maakera pinnal ei märganud ma sel ajal mitte midagi, ei olnud midagi näha, sest arvatavasti liikusin ookeani kohal. Kui oleks olnud suuri linnu, siis tõenäoliselt oleksid tuled nähtavad olnud.

Tähed on väga hästi nähtavad. Väljatulek Maa varjust toimub samuti väga kiiresti ja järsult.

Kosmoselennu tegurite toimet talusin väga hästi, sest olin täielikult ette valmistatud. Praegu tunnen end suurepäraselt.

Olen väga tänulik meie Nõukogude konstruktoritele, inseneridele ja tehnikutele, kogu nõukogude töörahvale, kes on loonud selle suurepärase kosmoselaeva «Vostok», tema suurepärased seadmed ja suurepärase võimsa kanderaketi, mis võimaldab orbiidile juhtida nii tohutuid kosmosesõidukeid.

Olen ääretult rõõmus, et minu armastatud isamaa esimesena inimkonna ajaloos tungis kosmosesse. Esimene lennuk, esimene tehiskaaslane, esimene kosmoselaev ja esimene inimese lend kosmosesse — need on etapid minu kodumaa suurel teel looduse saladuste tundmaõppimisel. Sellele eesmärgile on meie rahvast viinud ja viib kindlalt meie leninlik Kommunistlik Partei. **(Kiiduavaldused.)**

Igal sammul oma õpingutes, elus ja töös — tööstuskoolis, tööstustehnikumis, lennuklubis, lennukoolis — tundsin ma alati hoolitsust ja tähelepanu kalli partei poolt, kelle liige ja poeg ma olen. Eriti tahaksin ma märkida seda armastavat inimlikku hoolitsust, mida meil Nõukogude Liidus lihtsate inimeste vastu üles näitavad partei Keskkomitee, Nõukogude valitsus ja meie kallis Nikita Sergejevitš Hruštšov. **(Kiiduavaldused.)** Kohe mõni minut pärast maandumist Nõukogude kodumaa pinnale sain ma väga sooja õnnitlustelegrammi Nikita Sergejevitšilt, õnnitluse kosmoselennu eduka sooritamise puhul. Oma lennu me pühendasime kangelaslikule nõukogude rahvale, meie valitsusele, armastatud Kommunistlikule Parteile ja Kommunistliku Partei XXII kongressile.

Me kavatseme lennata palju ja kindlalt ning alistada kosmiline ruum nii nagu vaja. **(Kiiduavaldused.)** Rõõmustame alati teiste maade teaduslike saavutuste üle, meil oleks rõõm tervitada kosmoses teiste maade kosmonaute. Me soovime neile head edu kosmose rahuotstarbelises tundmaõppimises ja tahame töötada koos kõigi nendega maailmaruumi rahumeelses kasutamises. **(Kiiduavaldused.)**

Mina isiklikult tahan palju lennata kosmoses. Mulle meeldis lennata. **(Kiiduavaldused.)** Tahaksin lennata Veenusele ja Marsile, nii nagu kord ja kohus. **(Kiiduavaldused.)**

*

Sõna anti akadeemik N. Sisakjanile.

Akadeemik N. Sisakjani sõnavõtt

Inimene on alati igatsenud tundma õppida ja vallutada maailmaruumi. See idee on olnud aluseks rahvamuistendeile, legendidele ja julgetele unistustele. Üks neist, mis sündis Kreeka mütoloogias, jutustab sellest, et Daidalose poeg Ikaros tõusis vahaga kinnitatud tiibade abil õhku. Ta lendas Päikese poole, ent sellele lähenedes kukkusid tal tiivad küljest ära. Ikaros langes Maale. Julge unistus ergutas ka edaspidi inimese loovat geeniust ning oli uute universumi vallutamise teede otsimise allikaks.

Õhuookeani tõusid aerostaadid, lennukid, raketid ja Maa tehiskaaslased. Inimene sirutas tiibu, mis olid kinnitatud kõige tugevama — teaduse seadustega. Need seadused võimaldasid inimesel mitte üksnes püsida Maal, vaid ka avada tee kosmosesse.

Täna me tähistame ajaloolise tähtsusega sündmust — inimese esimest kosmoselendu. Sellega ühenduses väärib eriti meenutamist kosmonaudi valiku ja treenimise metoodika. On ju kosmonaut uus kutseala, mis tekkis esmakordselt ajaloos. Nõukogude kosmonaut ühendab endas Aleksandr Matrossovi vapruse, Džalili mehisuse ja Zoja Kosmodemjanskaja kindlameelsuse Lenini suure partei poolt kasvatatud raudse tahtejõuga.

Selliseks kasvatas kosmonaudi meie nõukogude tegelikkus, teadus varustas ta vajalike teadmistega, oskusega meelekindlalt taluda lennu raskusi.

Tervisliku seisukorra poolest kosmoselennuks sobivate isikute väljavalimine ning nende spetsiaalne, teaduslikult põhjendatud ettevalmistamine ja treenimine on uued küsimused. Nende läbitöötamisel võtsid teadlased arvesse kosmoselennu iseärasusi, sellele eelnenud arvukate bioloogiliste eksperimentide tulemusi, teadmisi inimese viibimise ja tegevuse kohta kosmoselaeva kabiinis, samuti neid reaktsioone, mida võis oodata kosmonaudilt lennu ajal. Loomulikult võis kosmonaudiks saada ainult absoluutselt terve, kõrge intellektuaalse taseme ja suurte tehniliste teadmistega inimene, tugeva tahtejõuga inimene, kes on võimeline pingelises olukorras, piiratud aja jooksul tegema põhjendatud otsuseid ja neid viibimatult realiseerima, kes oskab kiiresti ja hästi olukorda hinnata.

Kosmonautide valiku süsteemis oli ette nähtud kandidaatide hoolikas uurimine statsionaarse kliiniku tingimustes. Kosmoselenduri kandidaatide väljavalimisel kasutati täiendavalt selliseid spetsiaalseid uurimismeetodeid, mis võimaldavad küllalt täielikult määrata inimese organismi funktsionaalseid võimalusi, tema kohanemisvõimet väliskeskkonna ebasoodsate tegurite toimele. Neid katseid tehti tsentrifuugidel, vibrostendidel, termokambrites, barokambrites, pikaajalise isoleerituse ja piiratud liikumise tingimustes surdokambrites — seadistes, mis ei lase läbi välisärritusi (helisid, valgust jne.).

Kosmonaudi valiku süsteemis olid väga olulised psühholoogilised vaatlused. Ettevalmistuse ja treeningu protsessis süvendati uurimisi, mis olid vajalikud lõplikuks otsustamiseks, kas kosmonaut sobib lennuks. Ettevalmistuse käigus uuriti teoreetilisi küsimusi, mis olid seotud eelseisva lennu ülesannetega, samuti pidi kosmonaut õppima praktiliselt kasutama kosmoselaeva kabiini seadmeid, teadusliku uurimise aparaate jne.

Kosmonaut omandas põhjalikud teadmised paljudes spetsiaalsetes küsimustes, mis olid seotud raketilaevade lennudünaamikaga, kosmose füüsikaga, lennu tegurite toimega inimorganismile. On täiesti selge, et lennuks valmistumisel oli väga tähtis kosmonaudi füüsiline arenemine.

Füüsiline treening oli sihikindel. Kasutati meetodeid ja vahendeid, mida rakendatakse tavaliselt kehakultuuri ja spordiga tegelemisel. Kõigi nende füüsiliste omaduste täiustamiseks, mis inimesele kosmoselennul on eriti vajalikud, pandi peamist rõhku sellele, et organism oleks vastupidav kiirenduse toimele, samuti sellele, et harjutada täiuslikult valitsema oma keha maailmaruumis ning tegema piiratud, koordineeritud liigutusi. Suurendati kosmonaudi võimet taluda pikema aja kestel füüsilist pinget, ilma et tema töövõime langeks, ning tugevdati tema tahtejõudu.

Peale selle oli tähtsal kohal spetsiaalsete treeningute süsteem, mille peamiseks eesmärgiks oli tutvustada kosmonaudile tingimusi, mis ootasid teda lennul, teiste sõnadega — imiteerida laboratoorsetes tingimustes Maal või lennukitel võimalikult täpselt kosmoselennu iseärasusi.

See osa kosmonaudi ettevalmistamisel oli tõenäoliselt kõige tähtsam ja ühtlasi väga raske.

Seega oli kosmonaudi ettevalmistamine kosmoselennuks komplitseeritud teaduslik probleem. Kuid nagu me näeme — kogu keerukusele ja ebatavalisele raskusele vaatamata on see probleem edukalt lahendatud.

Täna õnnitleme suure rõõmu ja uhkusega oma kallist kaasmaalast, maailma esimest kosmonauti Juri Aleksejevitš Gagarinit, kes sooritas võrratu kangelasteo. Sellel kangelasteol on maailmaajalooline tähtsus.

Selle kangelasteo tagas meie teadlaste, tööliste, inseneride ja tehnikute kollektiivne sangarlus, meie rahva ennastsalgav töö Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel.

Niisiis — tee kosmosesse on avatud. On ära tehtud tohutu töö ja saavutatud suur võit. Meie teaduse ees avanevad uued, ebatavaliselt avarad perspektiivid: inimene peab mitte üksnes tungima maailmaruumi, vaid seal ka kanda kinnitama ja selle kasutusele võtma.

*

Seejärel kõneles Arstiteaduse Akadeemia tegevliige V. Parin.

V. Parini sõnavõtt

Inimese ettevalmistamine esimeseks kosmoselennuks nõudis arstiteadlaste, füsioloogide, bioloogide ja psühholoogide suurelt kollektiivilt tunduvaid jõupingutusi.

Inimese lennule kosmosesse eelnes tohutu töö esimeste Nõukogude tehiskaaslaste väljasaatmisel, millel asusid koerad, pisiloomad ja muud bioloogilised objektid. Nende ajalooliste katsete ajal saadi erakordselt tähtsaid teaduslikke andmeid selle kohta, millist toimet avaldavad kosmoselennu tegurid elusorganismile, ning täiustati arstiteadusliku kontrolli süsteemi. Need uurimised võimaldasid välja valida kõige kindlamad ja efektiivsemad meetodid füsioloogiliste funktsioonide jälgimiseks ja registreerimiseks ja mis peaasi — luua süsteemid, mis tagavad ohutu lennu ja kosmoselaeva tagasipöördumise Maale.

Teadlased lõid spetsiaalse aparatuuri keskkonna füsioloogiliselt tähtsate parameetrite ja organismi funktsionaalsete reaktsioonide lakkamatuks automaatseks kontrollimiseks. Teatavasti tegi see aparatuur edukalt läbi katsetused eelmistel kosmoselaevadel.

Nii valmistati ette inimese eelseisva lennu arstiteaduslikud ja bioloogilised tagatised.

Ja sellest hoolimata oli kosmonauti ettevalmistava kollektiivi ülesanne raske ja tal polnud möödunust eeskuju võtta. Ent selle ülesande komplitseeritusele vaatamata kergendas asja märgatavalt kosmonaudi enda suurepärane töö, kes kujunes tõeliseks teaduslikuks töötajaks ja paljude teadlaste ühise töö kaasautoriks. Omaette spetsiaalseks ülesandeks oli inimese seisukorra objektiivse kontrollimise meetodite väljatöötamine. Teadlastel õnnestus koostada ühtne süsteem füsioloogiliste funktsioonide, eriti hingamise ja vereringe kontrollimiseks nii enne starti kui ka lennu ajal.

Erilisi probleemi kujutas endast inimese ettevalmistamine stardieelsel perioodil. Intensiivne arstlik järelevalve, spetsiaalne toitlustamine, süstemaatilised vaatlused maapealsetes tingimustes lennuks määratud meetodite abil — kõik see andis väga väärtuslikku teaduslikku informatsiooni, samuti võimaldas omandada vajalikke lähteandmeid nende nähtuste edasiseks analüüsimiseks, mis iseloomustavad inimorganismi reageerimist lennu ajal.

Aju ja lihaste biovoolude uurimine, üksikasjalised elektrokardiograafilised vaatlused, vektorkardiograafia ja paljud muud meetodid tagasid kosmonaudi tervise ulatusliku ja põhjaliku kontrollimise stardieelsel perioodil. Selle kõrval sooritati pidevalt arstlikke ja psühholoogilisi vaatlusi, tehti biokeemilisi ja immunoloogilisi proove ning samuti kontrollkatseid kosmonaudi närvisüsteemi seisukorra kindlakstegemiseks.

Juri Aleksejevitš Gagarini lennu kestel toimus kogu aeg pidev arstlik kontroll tema seisukorra üle. Peale teadete enesetunde kohta, mida ta perioodiliselt andis raadio teel, jälgisid arstid ja füsioloogid raadiotelemeetriliste süsteemide abil esimese maailmaruumis viibiva inimese pulssi ja hingamist.

Suured kogemused, mida on omandanud telemeetria — uus teaduslik suund, milles on ühendatud arstiteaduse ja radioelektroonika viimased saavutused, rakendati 12. aprillil 1961 inimkonna teenistusse. Väga suur tähtsus oli objektiivsetel biotelemeetria andmetel selle silmapaistva retke ohutuse tagamisel. Kosmonaudi ülikonda olid monteeritud lihtsad ja mugavad modulaatorid, mis muundasid füsioloogilisi parameetreid — südame biovoolusid, pulsisageduse kõikumisi ja rinnakorvi hingamisliigutusi elektrisignaalideks. Spetsiaalsed võimendus- ja mõõtesüsteemid andsid raadiokanalitesse edasi kõik impulsid, mis iseloomustasid hingamist ja vereringet kõigil lennu etappidel.

Raadiotelemeetrilise informatsiooni läbitöötamisel saadud esialgsed andmed näitavad, et arstlikult seisukohalt kulges Juri Gagarini lend erakordselt hästi. Pulsi ja hingamise näitajad lennu aktiivses lõigus, samuti lahkumise kestel olid umbes samasugused, nagu arvukate treeningute ajal. Kaaluta olekus olid pulss ja hingamine peaaegu täielikult normaalsed.

Seega osutus väga edukaks esimene katse kasutada biotelemeetriat arstlikuks kontrolliks inimese kosmoselennu ajal. See näitab, et meie teadlaste töö selles valdkonnas kulgeb õiget teed mööda, kus neid ootavad uued saavutused.

Lõpuks peab ütlema, et ajaloo esimene kosmoselend andis äärmiselt väärtuslikke andmeid inimese seisukorra kohta kosmoses, kinnitas nõukogude teadlaste ennustusi, et inimese lend kosmosesse on võimalik ning et inimene pealegi säilitab oma loova jõu ja mitmekülgse tegevusvõime.

Suur on selles saavutuses teadlaste ja tööliste kollektiivi osatähtsus, suur ja kangelaslik on selles suurepärase nõukogude inimese Juri Gagarini, tema sõprade, tema abikaasa ja omaste osa.

*

Akadeemik J. Fjodorov pühendas oma sõnavõtu inimese esimese kosmoselennu rahvusvahelisele tähtsusele.

Akadeemik J. Fjodorovi sõnavõtt

Siin toodi ainult esimesi andmeid sm. Gagarini lennu kohta. Vastavad aruanded ja muu teaduslik materjal tulevad avaldamisele hiljem.

Kõigile, kes me siin viibime, jääb kogu eluks meelde see kohtumine esimese kosmonaudi Juri Aleksejevitš Gagariniga. Maailm on vaimustatud tema mehisusest ja avaldab sügavat lugupidamist tema meisterlikku-

sele, sellele, kui hiilgavalt ta tuli toime oma enneolematult raske ülesandega — esimese lennuga kosmosesse.

J. Gagarin viibis üksinda väljaspool Maa atmosfääri, kuid tema kangelasteos avaldus kosmoselaeva loonud ja selle lennu võimalikuks teinud tööliste, inseneride ja teadlaste suure kollektiivi tohutu töö.

Kui esimene Nõukogude tehiskaaslane jõudis orbiidile, siis arvasid mõned inimesed välismaal, nende hulgas võib-olla ka mõned siinviibivatest Lääne ajakirjanduse esindajatest, et see on Nõukogude Liidu üksiku, isoleeritud saavutuse tulemus. Nüüd ei mõtle enam keegi niimoodi. Lühikese aja jooksul, mis on möödunud esimese tehiskaaslase lennust kuni tänase päevani, on kõigile selgeks saanud, et Nõukogude Liidu saavutused kosmoses kujutavad endast seaduspärast etappi sotsialistliku maa teaduse ja tehnika arenemises.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu rõhutasid oma läkituses, et nõukogude rahvas peab võite kosmoses mitte ainult enda, vaid ka kogu inimkonna saavutuseks.

«Rõõmuga rakendame need saavutused kõigi rahvaste, kõigi maakeral elavate inimeste, progressi, õnne ja hüvangu teenistusse. Meie saavutuste ja avastuste eesmärgiks ei ole sõda, vaid rahu ja rahvaste julgeolek.»

Te mäletate, et Maa esimese kunstliku kaaslase lennutamine orbiidile ei ajendanud Nõukogude Liitu deklareerima, nagu oleksid tal mingisugused erilised õigused kosmoses. Nõukogude vimpli toimetamine Kuule ei toonud kaasa seda, et Nõukogude Liit oleks hakanud endale kinnistama mingisuguseid alasid Kuul.

Meie teadlased kõnelevad tulemustest, mis nad on saavutanud, paljudel rahvusvahelistel nõupidamistel ja konverentsidel, arutavad neid ühiselt oma kolleegidega maailma kõigist maadest. Ka praegu viibib rühm Nõukogude teadlasi koos akadeemik Blagonravoviga kosmose uurimise rahvusvahelise komisjoni teaduslikul nõupidamisel, millest osavõtjad ühes meiega rõõmustavad inimgeeniuse uue suure võidu üle.

Ja ka selle kordamineku — inimese esimese lennu kosmosesse — paigutab nõukogude rahvas kogu inimkonna teaduslike saavutuste varasalve.

Teadusliku ja tehnilise progressi praegune tempo on imetlusväärne, kuid tõuseb edaspidi veelgi.

J. Gagarin lendas 108 minutiga ümber maakera. Teadlaste mõtted on suunatud edasistele kosmoselendudele, Kuu ja planeetide uurimisele, aine struktuuri varjatud saladustesse tungimisele ja bioloogiliste protsesside aluste tundmaõppimisele. Samal ajal aga näeme me väga hästi, kui palju on veel vajaka ja korraldamata meie planeedil. Kas see pole häbiks inimkonnale, et maakera mõnedes piirkondades ikka veel nälgitakse? See on ränk etteheide nendele, kes riisusid ja halastamatult ekspluateerisid, kohati aga veel praegugi ekspluateerivad mahajäänud maid.

Üle Aafrika lennates nägi sm. Gagarin Kongot, kus alles hiljuti alatult mõrvati vapper võitleja Kongo rahva õnne eest — Lumumba.

Nõukogude õpetlased teavad, et niisugune olukord maailmas teeb rahutuks progressiivseid teadlasi ja progressiivseid inimesi kogu meie planeedil. Teaduse ja tehnika arenemine annab piiramatuid võimalusi loodusjõudude alistamiseks ning meie eesmärk, meie ühine hool olgu nende ärakasutamine inimese hüvanguks. Selleks on eelkõige tarvis garanteerida rahu.

Praegu, mil tähistatakse inimgeeniuse uut võitu, palume meie, nõukogude teadlased, kõiki teid, ajakirjanduse esindajaid, eriti aga lääneriikide ajakirjanduse esindajaid, et te viiksite oma lugejate, viiksite kõigi maakeral elavate inimeste teadvusse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse pühaliku üleskutse kogu maailmale — üleskutse, et kõik inimesed, hoolimata rassist ja rahvusest, nahavärvusest, usutunnistusest ja sotsiaalsest kuuluvusest, rakendaksid kogu oma jõu püsiva rahu tagamiseks. Reaalne ja kiire tee püsivale rahule on ammu teada — see on üldine ja täielik desarmeerimine range rahvusvahelise kontrolli all. Selle põhiülesande lahendamine võimaldaks maailma kõigil rahvastel rakendada oma jõud nii kosmose uurimiseks kui ka muudeks tõesti inimväärilisteks üritusteks.

*

Ajakirjanikud tundsid tohutut huvi esimese kosmonaudi lennu üksikasjade vastu. Temale ja pressikonverentsil viibivatele nõukogude teadlastele esitati palju küsimusi.

Nagu akadeemik A. Nesmejanov ütles, oli mõnedel sedelitel küsimus: Kas enne seda juba katsetati inimese saatmist kosmosesse. Sealjuures viitasid nende sedelite autorid Lääne ajakirjanduses ilmunud teadetele.

«Niisuguseid katseid ei ole olnud,» vastas president. «Juri Gagarin oli esimene ja tema katset kroonis edu.» **[Kiiduavaldused.]**

Vastuseks küsimusele, kas oli tarvis saata inimest kosmosesse, ütles akadeemik Nesmejanov: «Kui seda lendu ei oleks olnud, siis kuidas võib inimene tulevikus jõuda teistele planeetidele?»

Esitati küsimus: «N. S. Hruštšov ütles, et lend kosmosesse on esimene Nõukogude pääsuke. Millal võib oodata järgmist?»

«Pääsukesed hakkavad tavaliselt kevadel lendama,» vastas akadeemik Nesmejanov.

Küsiti, mispärast Nõukogude Liit on Ameerika Ühendriikidest kosmose vallutamises ette jõudnud.

«Põhjusi on palju, nagu iga komplitseeritud nähtuse puhul,» ütles A. Nesmejanov. «Juba revolutsioonieelsel Venemaal arendas Tsiolkovski esimesena välja kosmoselennu teooria. Peamine põhjus aga on selles, et sotsialistlikus riigis on võimalik teaduslik-tehnilist tööd organiseerida palju otstarbekamalt kui riigis, kus valitseb eraomandus ja on rohkesti vastukäivaid huvisid . . .»

Täpselt, sundimatult ja teravmeelselt vastas seejärel küsimustele kosmonaut ise. Ta teatas, et maandumistehnikat on Nõukogude Liidus viimistletud eri variantides, sealjuures ka langevarje kasutades. Antud lennu puhul oli süsteem järgmine: lendur asus kabiinis, laskumine kulges edukalt ja näitas kõigi maandumissüsteemide suurt efektiivsust.

Küsimus: Kas tulevad avaldamisele kosmoselaeval «Vostok» tehtud ülesvõtted Maa pinnast?

Gagarin: Kosmoselaeval «Vostok» ei olnud ainsatki fotoaparaati ega pildistamisseadeldist. Mingeid ülesvõtteid ei tehtud ja seepärast pole ka midagi avaldada.

Vastates küsimusele, mis puudutas tema «eluviisi» lennu ajal, märkis Gagarin muu hulgas, et ta ei tundnud lennu ajal nälga ega janu.

Küsimus: Millal Teile teatati, et olete esimene kandidaat kosmoselennu jaoks?

Gagarin: Sellest, et ma olen esimene kandidaat, teatati mulle õigeaegselt. **[Naer, kiiduavaldused.]**

J. Gagarin konstateeris raadioside suurt tähtsust kosmoselennul. See võimaldas kosmonaudil kogu aeg Maaga ühendust pidada, käsklusi vastu võtta, anda kosmoselaevalt informatsiooni kõigi süsteemide töö kohta, tunda meie rahva, valitsuse ja partei toetust, vältida üksindustunnet lennu ajal.

Seejärel teatas kosmonaut, et vastuvõtugrupp jõudis maandumiskohale peaaegu üheaegselt kosmoselaeva maandumisega.

Ajakirjanikud tundsid huvi ka Juri Gagarini kehakaalu vastu. Ta ütles, et kaalus enne lendu 69,5 kilogrammi ja et tema kehakaal on praegu samasugune.

Rääkides vahemaast, mille kosmoselaev läbis laskumisel, ütles Juri Gagarin, et see oli mitu tuhat kilomeetrit, mida võib otsustada selle järgi, et pidurdusseadeldis lülitati sisse kell 10.25, maandumine aga toimus kell 10.55.

Küsimus: Kas Te varem lendasite ballistilistel rakettidel?

Gagarin: Ei lennanud.

Küsimus: Kui Teid, perekonnainimest, kahe lapse isa, saadeti sooritama kosmoselendu, siis oli valitsus ja olite Teie järelikult veendunud, et lend lõpeb õnnelikult?

Gagarin: Ma tahaksin asendada sõna «saadeti» sõnaga «usaldati». Olen väga rõõmus ja uhke, et just minule usaldati see lend. Et aga kõik funktsioneerib laitmatult ja lend kulgeb edukalt, selles ei kahelnud keegi — ei valitsus, teadlased, insenerid ega mina ise. **(Kiiduavaldused.)**

Gagarinile esitati ka niisugune küsimus: «Kas Teil oli talisman ja kas Te võtsite kaasa omaste fotod?»

Gagarin: Ma ei usu mingisuguseid endeid, talismane ega muud sääraast. Fotosid ma kaasa ei võtnud, sest olin täiesti kindel, et jõuan tagasi Maale ja näen omakseid. **(Kiiduavaldused.)**

Küsimus: Kas on võimalik veel kord kasutada kosmoselaeva või selle mõningaid osi lennu jaoks?

Gagarin: See küsimus on rohkem mõeldud meie tehnikutele ja inseneridele. Kuid ma ei eksi, kui ütlen, et kogu kosmoselaeva ja selle seadmeid võib veel kord kasutada kosmoselennu jaoks. **(Tormilised kiiduavaldused.)**

Pressikonverentsil viibiv Lõuna-Ameerika elanik küsis, missugusena näib Gagarinile see maailmajagu.

«See on väga ilus,» vastas Gagarin. **(Kiiduavaldused.)**

Vastuseks ühele küsimusele teatas kangelane, et kosmilise ruumi uurimise plaani kohaselt valmistatakse Nõukogudemaal ette kosmoselendureid. Kiiduavaldustega reageeriti tema sõnadele: «Arvan, et neid on täiesti piisavalt kosmoselendude sooritamiseks.»

J. Gagarin vastas jaatavalt küsimusele, kas ta täitis täielikult kogu lennuprogrammi.

Küsimus: Kas pikem viibimine kosmoses võib olla seotud mingisuguste ebamugavustega lendurile?

Gagarin: See ajavahemik, mis ma viibisin orbiidil, võimaldab mul teha subjektiivse järelduse, et kosmoses võib lennata ka märksa kauem.

Küsimus: Kas lend, mille Te sooritasite, kinnitab Teie poliitilisi tõekspidamisi? Kas see kinnitab Teie poolt väljendatud mõtet, et on tarvis saavutada täielik ja kontrollitav desarmeerimine? Mispärast?

Gagarin: Mul on siin raske lisada midagi sellele, mida juba ütles täna sel puhul akadeemik Fjodorov. Arvan, et ta vastas sellele küsimusele täielikult.

Vastuseks küsimusele, mida ta tundis kosmosest kodumaale tagasi jõudes, ütles Juri Gagarin:

«Raske on kirjeldada tundeid, mis mind valdasid, — seda rõõmu, uhkusi ja õnne, et kosmoselend on sooritatud ja et mulle usaldatud ülesanne on täidetud, seda õnne, mida pakkus teadmine, et lend sooritati Nõukogude Liidus, et eesrindlik Nõukogude teadus on jällegi edasi sammunud.»

Küsimus: Missugune on Teie palk ja kas Te saite eritasu lennu eest?

Gagarin: Palk on minul nagu kõigil nõukogude inimestel täiesti küllaldane kõigi minu vajaduste rahuldamiseks. Mind on arvatud Nõukogude Liidu kangelase aunimetuse vääriliseks. See on kõige kõrgem autasu meie maal.

Küsimus: Kas Te arvate, et lendate kosmosesse teist korda, või on see mõni teine inimene?

Gagarin: Ma juba kandsin ette, et olen valmis täitma partei, valitsuse ja rahva mis tahes uue ülesande. Oleksin rõõmus ja tänulik, kui teine lend usaldataks minule. Kuid meil on palju inimesi, kes sooviksid niisuguseid lende teha.

Viimasena esitati Juri Gagarinile järgmine küsimus:

«Kas Te võiksite sooritada kosmoselaeval «Vostok» lennu Kuule?»

Gagarin: Kosmoselaev «Vostok» ei ole määratud Kuule lendamiseks. Selle jaoks ehitatakse meil erilised kosmoselaevad.

Pressikonverents kestis kaks tundi.

(TASS)

Sergei VASSILJEV

LÄKS TÄIDE!

Me oodanud seda ahnelt.
See täide läks, täide läks:
universumi lõpmatuses
me vapper kaasmaalane käis!
Käis lennul luuraja julge,
tuleviku teejuht,
vaba maa vaba poeg ja
Punase tähe laps.
Meie südamed kaasa
rõõmuga lendasid.
Sirbi ja vasara saatel
teekonna ära ta käis.
Oma silmaga nägi
kõrguse lõpmatust,
kaaluta olekust varem
tundmatust võitu sai.
Maandus ta sinna, kuhu
talle määrasid ette
nõukogude õpetlased –
lihtsad imede meistrid.

Ja tahaksin kummardada
sügavas austuses
teaduseinimeste,
nende töömeeste ees.
Ja tahaksin meenutada
sõnaga lahkega
nii Laikat kui Belkat ja Strelkat
ja Zvjozdotškat ja Tšernuškat –
ustavaid sõpru häid.
Ja tahaksin põlvili heita,
et kodumaa mullale,
niiskele sulavast lumest,
saaksin ma anda suud.
Sellele patusele maale,
mida Lomonossov tundis,
kus on sündinud Puškin
ja elanud Tsiolkovski.
Kevadisele maale,
kus valitseb minu rahvas.
Kodumullale, millel
kunagi kõndis Iljitš.

TEE KOSMOSESSE

Akadeemik N. Sisakjan

Nõukogude inimene viibis esimesena kosmoses! Nendes lihtsates sõnades kätkeb tohutu suur mõte. Neid sõnu on võimatu lausuda, ilma et tuntaks sügavat erutust ja piiritut rõõmu meie isamaa üle.

Ajalugu ei tundnud niisuguseid saavutusi. Ja nüüd on igaveseks tema lehekülgedele kuldtähtedega kirjutatud maailma esimese kosmoselaeva «Vostok» nimi ning maailma esimese kosmonaudi, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodaniku, lendur Juri Aleksejevitš Gagarini nimi.

Inimese kosmoselend on võidupärg, mis kroonib meie teaduse ja tehnika saavutusi universumi uurimise valdkonnas. Need saavutused said võimalikuks tänu nõukogude rahva titaanlikule loovale tööle. Selle suure kangelasteo kodumaaks on maa, kus sündis leninism, mille kiired valgustavad rahvastele teed sotsiaalsele õiglusele, teaduse, tehnika ning kultuuri piiritule progressile. Nõukogude teadlasi, kes rajavad teed tundmatu ilmaruumi avarustesse, innustab leninlike ideede kõrge humanism. Nendest ideedest ammutavad nad loomingulist jõudu mehhaanika, raketitehnika, elektroonika, küberneetika, kosmosebioloogia ja paljude teiste teadusharudega seotud ülikeerukate probleemide lahendamiseks. Nende probleemide läbitöötamine võimaldaski nõukogude teadusel ja tehnikal saavutada kosmose uurimiseks ja teiste planeetide tund-

maõppimiseks reaalsete eelduste loomisel hiilgava ajaloolise võidu.

See edu pole juhuslik. See on pideva hoolitsuse tagajärg, mida Kommunistlik Partei, Nõukogude valitsus ja isiklikult seltsimees N. S. Hruštšov meie kodumaa teaduse õitsengu vastu üles näitavad.

Inimene kosmoses! . . . «Niisugused dramaatiliselt pingelised, niisugused tähelepanuväärsed silmapilgud, kus pööre, millest oleneb mitte üksnes olevik, vaid ka tulevik, leiab aset ühe tunni või isegi ühe minuti jooksul, on harukordsed inimese elus ja harukordsed ajalookäigus.» Nii iseloomustas tuntud kirjanik Stefan Zweig pöördelisi silmapilke üksiku inimese ja kogu inimkonna elus. Ta nimetas niisuguseid silmapilke inimeste elus inimkonna tähekellaks, sest nad jäävad ajalukku muutumatult särama nagu igavesed tähed! . . .

Olla teaduse ajaloo selliste pöördeliste punktide tunnistajaks ja kaasaegseks pole ainuüksi suurepärane, see on lausa õnn! Ja meie, nõukogude inimesed, oleme uhked, et me ei ole oma õnne lihtsad tunnistajad, vaid oleme selle loojad.

TEADUSE PROGRESSI GIGANTSED SAMMUD

Teaduse ja tehnika ajaloos on see ainulaadne näide, et nii lühikese ajaga, mis oli möödunud 1957. aasta 4. oktoobrist, kui Nõukogude Liidust saadeti välja esimene Maa tehiskaaslane, suudeti põhjalikult läbi uurida suur hulk ülikeerulisi probleeme, mille tulemusel sai teoks inimese edukas kosmoselend. See annab veel kord tunnistust sotsialismi suurtest eelistest, sellest, missugused piiramatud võimalused loob teaduse ja tehnika arenguks sotsialistlik ühiskonnakord.

Polegi eriti kaua aega möödas 1960. aasta 15. maist, millal kosmoselaeva väljasaatmisega hakati Nõukogude Liidus vahetult ette valmistama inimese kosmoselendu. Esimesel kosmoselaeval asus hermeetiline kabiin, mis oli sisustatud kõige vajalikuga inimese lennuks. Kabiinis asus inimese kaalule vastav raskus.

Varsti pärast seda, 19. augustil 1960, lasti üles teine kosmoselaev. Selles oli katapulteeritav konteiner kahe koera ja paljude teiste taimsete ning loomsete organismidega. Laeva kabiinis olid aparaadid ja seadmed, mis taga-

sid loomade elutegevuseks ning konteineri maandumiseks vajalikud tingimused.

Kolmanda, neljanda ja viienda kosmoselaeva abil saadi suur hulk väärtuslikke andmeid nii laeva ja tema süsteemide konstruktsiooni kohta, mis tagaksid inimese lennuks vajalikud tingimused, kui ka selle mõju kohta, mida need tingimused elusorganismidele avaldavad.

Nõukogude tehiskaaslaste ja kosmoserakettide kaalu ning mõõdete pideval suurendamisel oli üks eesmärk — luua kosmoselaev, milles oleksid olemas kõik tingimused inimese ohutuks kosmoselennuks ja tema õnnelikuks tagasipöördumiseks meie planeedile.

Kosmoselaevade väljasaatmiseks töötati võimsatele kanderakettidele antud programmile vastavalt välja niisugune start ja lend, mis tagasid raskete tehiskaaslaste viimise orbiidile. Saavutati kosmoselaevade täpne juhtimine ja nende pidev orienteerimine lennu ajal, kontrolliti konditsiooni, regeneratsiooni ja termoregulatsiooni süsteemi ning teisi lennu ning maandumise ajal inimese normaalseks elutalitluseks vajalikke tingimusi. Töötati välja pidev raadioühendus kosmoselaevadega, mis võimaldas kosmosest Maale ja vastupidi informatsiooni edasi anda.

Esmakordselt maailmas läks korda jõuda nii kaugele, et raskekaalulised kosmoselaevad, milles olid mitmesugused loomad ja lõpuks ka inimene, juhiti tagasi Maale. Kõik see annab tunnistust sellest, et inimese kosmosesse lendamise teaduslikud ja tehnilised eeldused olid meie maal loodud juba tükk aega enne seda, kui see lend aset leidis.

On teada, et selle kosmoselaeva kaal, millega maailmaruumis käisid ja Maale tagasi tulid mitmesugused elusorganismid, oli 4,6 tonni. Sellisel suurel laeval oleks muidugi võinud ilma eriliste raskusteta asuda ka inimene, kelle kaal oleks moodustanud vähem kui kaks protsenti kosmoselaeva kaalust. Kuid nõukogude teaduse suur humaansus ja vastutustunne iga inimelu eest nõudsid, et sooritataks veel terve rida kosmoselaevade katselende, enne kui on täiesti kindel, et esimese kosmonaudi lend on täiesti ohutu ja tema tagasipöördumine Maale tagatud.

Paljude konstrueerimis- ja teaduslik-tehniliste probleemide eduka lahendamise kõrval said nõukogude teadlased rahuldavaid tagajärgi ka suure hulga bioloogiliste probleemide uurimisel, mis on äärmiselt tähtsad inimese

kosmoselennuks. Enne kui inimest maailmaruumi saata, pidi teadus kõiki kosmose keskkonna iseärasusi arvesse võttes välja selgitama järgmised küsimused:

tundma õppima kosmoselennu tingimusi ja kosmilise ruumi füüsikalist olukorda;

välja selgitama, kuidas mõjub kosmoselend organismi füsioloogilistele funktsioonidele, missugune on organismi seisukord ja talitlus kosmoselaeva kabiinis;

täpsustama kõigi süsteemide töö efektiivsust ja iseärasusi;

tagama inimese kosmoselennu ohutus ja tema õnnelik tagasipöördumine Maale.

RAKETTIDE KÕRGLENNUD

Meie bioloogid töötasid läbi rea teaduslikke probleeme, mis on kosmoselendude ajal inimese ohutuse ja töövõime tagamisel väga tähtsad. NSV Liidus rakettide, Maa tehiskaaslaste ja kosmoselaevade abil tehtud rohked uurimised võimaldasid saada konkreetse ettekujutuse neist tingimustest, millega inimene kosmoselennu ajal kokku puutub.

Nõukogude Liidus saadi rakettide vertikaallendude puhul tehtud bioloogilistest tähelepanekutest rikkalikult eksperimentaalmaterjali. Nende lendude ajal tõsteti loomad mitmesaja kilomeetri kõrgusele, misjärel nad õnnelikult Maale tagasi saabusid.

Raketil lendamise tingimused erinevad oluliselt teistel lennuaparaatidel, lennukitel ja aerostaatidel lendamise tingimustest. Raketi stardi ajal, tema mootorite töötamise perioodil (aktiivne järk), avaldavad organismile üheaegselt mõju kiirendus, vibratsioon ja müra. Pärast mootori väljalülitamist, kui rakett liigub ballistilist trajektoori mööda (passiivne järk), on organism kaaluta olekus. Raketi jõudmisega atmosfääri tihedatesse kihtidesse (langemise ajal), raketi pidurdamise ajal, avaldab looma organismile uuesti mõju suur kiirendus.

Üks kosmoselennu iseloomulikke tegureid on kaaluta olek. See kestab raketi vertikaallennu puhul 100 kilomeetri kõrgusele ligi 3 minutit, kuni 200 kilomeetrini ligi 5—6 minutit, kuni 500 kilomeetri kõrgusele umbes 10 minutit. Teisest küljest, raketi ballistilise lennu puhul võib kaaluta olek kesta juba kümneid minuteid, Maa tehiskaas-

laste või kosmoselaevade orbiidil lendamise korral aga praktiliselt täiesti piiramatu aja.

Bioloogide ja inseneride ühise töö viljana valmis originaalse konstruktsiooniga hermeetiline kabiin, milles välistingimustele vaatamata säilitati niisugune õhurõhk ja õhu gaasiline koosseis, mis tagasid loomadele hingamiseks normaalsed tingimused. Äratarvitatud hapnikule saadi lisa balloonidest, kus asus õhu ja hapniku segu. Loomade poolt väljahingatava süsihappegaasi ja niiskuse aga neelasid ära keemilised ühendid. Terve rea katsete puhul kasutati õhu regenereerimiseks keemilisi meetodeid.

Kabiini seinad olid seestpoolt kaetud termoisolatsioonimaterjali kihiga, mis kaitses loomi temperatuuri ebasoodsa kõikumise eest. Erilist tähelepanu pöörati loomade päästmisele ja Maale tagasijõudmisele.

Kõigil lennuetappidel stardist kuni kabiini maandumiseni registreeriti loomade käitumist ja mitmesuguseid füsioloogilisi funktsioone.

Meetodid, mida tavaliselt kasutatakse laboratoorses praktikas, selleks ei sobinud. Sellepärast tuli meie teadlastel luua aparaadid, mis võiksid kindlalt, ilma igasuguse eksperimentaatori täiendava reguleerimise või vahelesegamiseta automaatselt üles märkida südametegevuse ja hingamise näidud, vererõhu ning katseloomade käitumise selles kiirenduse, raputuste ja vibratsiooni olukorras.

Selline meie teadlaste ja konstruktorite loodud aparatuur töötas lennu ajal täiesti rahuldavalt, spetsiaalsed filmiaparaadid aga, mis olid varustatud suure filmilindi tagavaraga, jäädvustasid samal ajal loomade käitumise.

110 kilomeetri kõrgusele saadetud geofüüsikalistel rakettidel tehtud uurimised näitasid, et katseloomad taluvad täiesti rahuldavalt lennu tingimusi, ilma et hingamine või vereringe oluliselt muutuksid. Kuid lennu aktiivses järgus ning seejärel kabiini jõudes atmosfääri tihedatesse kihtidesse täheldati siiski vererõhu mõningat suurenemist ning pulsi ja hingamissageduse kiirenemist. Pärast maandumist oli loomade seisund hea.

Edaspidi suurendati rakettide lennukõrgust 220 kilomeetrini. Seejuures kestis lend juba 12 minutit ja raketi liikumise kiirus oli 1,75 kilomeetrit sekundis (üle 5000 kilomeetri tunnis).

Iga lennu eel tegid loomad läbi spetsiaalse ettevalmistuse. Tehti kindlaks nende vastupidavus kiirendusele, vib-

ratsioonile ja teistele teguritele, millega loomadel lennu ajal tuli kokku puutuda. Loomi õpetati rahulikult taluma 3—5-tunnilist viibimist hermeetilises kabiinis seotuna kabiini põhja kinnitatud kasti külge.

Peale selle tegid loomad nii enne kui ka pärast lendu läbi hoolika kliinilis-veterinaarse ja füsioloogilise kontrolli.

Katseloomadeks olid koerad, kelle nimed on praegu tuntud kogu maailmas — Malõška, Albina, Damka, Beljanka, Otvažnaja jt.

Uurimised näitasid, et hermeetiline kabiin ja selle sisseseade kaitsesid loomi hästi atmosfääri ülakihtide äärmiselt madala baromeetrilise rõhu ja päikesekiirguse bioloogiliselt aktiivse spektriosa kahjuliku mõju eest. Vereringe ja hingamise muutused olid tingitud põhiliselt kiirenduse mõjust. Lennu ajal täheldati kõigil loomadel pulsi kiirenemist, enamikul loomadest suurenes tunduvalt ka hingamissagedus. Nende nähtuste tekkimisel etendas teatud osa ka loomade reaktsioon neile ebatavalisele olukorrale raketi stardi ajal: tugev müra, rappumine jne.

On vaja märkida, et lennu ajal, eriti kaaluta olekus, ei ilmutanud loomad mingit rahutust ega püüdu neid kinnihoidvatest rihmadest vabanemiseks. Lennu ajal võetud filmil on näha, et ainult kaaluta oleku tekkimise momendil tõusis kõigil loomadel pea järsult kõrgemale, mis oli tingitud sellest, et kaela ja selja sirutajalihaste toonus lakkas olemast kooskõlas raskustungiga.

Kaaluta oleku esimestel minutitel jäid vererõhk, pulsi ja hingamissagedus kõrgendatuks, kuid 4—6 minuti pärast võis märgata nende näitude järkjärgulist normaliseerimist.

Hinnates mitmesuguste lennutegurite mõju võis teha järelduse, et kõige ebasoodsamalt mõjub katseloomade organismile raketi pidurdamisel tekkiv kiirendus.

Kuid pärast maandumist olid loomad siiski võrdlemisi rahulikud. Nad reageerisid elavalt olukorrale ja kutsumisele, sõid ahnelt toitu. Teiste sõnadega, nende käitumises ei esinenud märgatavaid normist kõrvalekaldumisi.

Juba esimestest sammudest peale pöörati erilist tähelepanu rakettlaeva «reisijate» päästmise probleemile.

Rohked katsed, mis tehti geofüüsikaliste rakettide väljasaatmisel 100—200 ja 450 kilomeetri kõrgusele, näitasid veenvalt, et loomade päästmise ja maandamise süsteemid

on täiesti kindlad. Seega oli astutud veel üks tähtis samm inimese kosmoselennu ettevalmistamiseks.

1959. aastal lasti edukalt välja ballistilised geofüüsikalised raketid, milles olid loomad — neli koera ja üks küülik. Kõik loomad jõudsid õnnelikult tagasi Maale. See oli päästesüsteemide efektiivsuse uueks kinnituseks.

Teaduse seisukohalt olid need lennud uueks sammuks edasi. Loomade põhiliste füsioloogiliste funktsioonide uurimise kõrval registreeriti kiirenduse ja kaaluta oleku mõju lihaste toonusele. Seejuures saadi esmakordselt otsesed katseandmed, millel oli suur tähtsus kaaluta olekus liigutuste koordinatsiooni ja keha orienteerumise osas esinevate muutuste mõistmisel.

Kogutud materjal näitas veenvalt, et mitmesugused loomad taluvad rahuldavalt lühiajalisi lende rakettidel ja et neil lendudel ei ole mingeid ebasoodsaid tagajärgi. Samuti tehti nende uurimiste käigus kindlaks, et kõige suuremad muutused loomade põhifunktsioonides ja käitumises tekivad suure ja eriti mitmesuunalise kiirenduse ajal kabiini laskumisel Maale. See näitas, et on tarvis veelgi parandada kabiinide stabiliseerimis- ja pidurdamissüsteeme, mis on eriti oluline atmosfääri tihedate kihtide läbimisel.

KOSMOSEBIOLOOGIA EDUSAMMUD

Rakettide abil tehtud bioloogilistel uurimistel on suur tähtsus. Ent nad ei ammenda kaugeltki tervet inimese kosmoselennu probleemiga seotud küsimuste kompleksi, sest nii kõrgrakettide vertikaallennud kui ka lennud ballistilist trajektoori mööda ei kujuta endast kosmoselende selle sõna ranges tähenduses. Neil puudub terve rida ainuüksi kosmoselendudele iseloomulikke eripärasusi.

Inimese lend kosmosesse ei saa olla dikteeritud reklaami iseloomuga kaalutlustest. Asi ei seisa lennu kõrguse rekordi püstitamises, mis peab silmas ainult sportlikke huvisid. Kosmoselennu puhul esitatakse sügavamad teaduslikud ülesanded, mis on seotud kosmoses valitsevate seaduspärasuste tundmaõppimisega ning planeetidevaheliste lendude ettevalmistamisega. Inimese kosmoselend on uus etapp kosmose uurimises, uus oluline tähis teaduse ja tehnika arenemises. See lend näitas veel kord, kui või-

mas on inimene võitluses loodusjõududega. Inimese lühiajalised, mõneminutilise kestusega lennud rakettidel, mille eesmärgiks on atmosfääri ülemiste kihtide tundmaõppimine, või lennud ballistilisel trajektooril ei lahenda selles suhtes kosmoselennu ülesandeid. Just seepärast oli tarvis pärast vertikaallendudel ettenähtud bioloogiliste uurimiste programmi täitmist asuda uurima neid küsimusi lendude ajal orbiidil.

Enne inimese kosmosereisile asumist oli tarvis täita suur ja põhjalikult läbimõeldud teaduslike uurimiste programm loomadega, kes kosmoselaevadel üles saadeti. Ilma selleta poleks saanud lahendada inimese kosmoselennu ohutuse tagamise kogu ülesannetekompleksi.

Teatavasti saatis Nõukogude Liit esimesena rakettide abil välja kuni kahe tonni raskusi hermeetilisi kabiine loomade ja teadusliku aparatuuriga. Need kabiinid toodi hiljem jälle Maa peale tagasi. Seega olid meie maal juba siis kõik võimalused saata inimene rakettidel paarisaja kilomeetri kõrgusesse. Kuid niisugused inimese vertikaalsed lennud, nagu oli juba juttu, ei saa anda olulisi teaduslikke tulemusi ja seepärast taolisi lende ei teostatud. Teaduslikust seisukohast oli see täiesti õige.

Maal valitsevad füüsikalised ja bioloogilised tingimused erinevad oluliselt kosmoses valitsevatest tingimustest. Nüüd on küllaltki laialdaselt tuntud nende ebatavaliste tegurite iseloom, mille eest inimest kosmoselennu ajal tuleb kaitsta.

Nende tegurite esimesse rühma kuuluvad kosmose füüsikalised tingimused: kõigepealt äärmiselt madal baromeetriline rõhk, molekulaarse hapniku puudumine, kosmilise, ultraviolett- ja korpuskulaarkiirguse mõju, meteooride oht jne. Neist tegureist kõige olulisem on **kiirguse oht.**

Mitmesuguste kiirguste, eriti aga kosmilise kiirguse mõju inimorganismile on veel vähe uuritud. Sellepärast oli inimese ohutuks kosmoselennuks vajalike tingimuste loomisel tarvis samaaegselt kiirguse annuste ja füüsikalise iseloomu tundmaõppimisega hoolikalt uurida, kuidas mõjutavad mitmesugused kiirguse liigid elusorganisme, eriti nende pärilikke omadusi. Teiste sõnadega, tuli välja selgitada kiirguse mõju geneetilised tagajärjed inimorganismile. Just selleks paigutatigi meie kosmoselaevadele mitmesugused elusolendid, alates kõige lihtsamatest ja

lõpetades kõige keerulisematega. Nende abil oligi bioloogidel võimalik uurida kosmoselennu tingimuste kompleksi kuuluvate kiirguste mõju geneetilisi tagajärgi.

Kosmoselaevade abil tehtud bioloogiliste katsete ulatuslik programm võimaldas koguda materjali, mis lubas saada ettekujutuse, missugused lähemad või kaugemad tagajärjed on kosmoselennul elusolenditele. Küsimuse sellel küljel on erakordselt suur tähtsus inimese ohutuks kosmoselennuks vajalike tingimuste loomisel. Rohkete uurimuste tulemusel tehti kindlaks, millist soodustavat ja pidurdavat mõju avaldavad kosmoselennu tingimused mitmesuguste organismide eluvõimelisusele.

Meie teadlased võtsid need andmed arvesse kaitsevahendite loomisel, mis on vajalikud kosmoselennu tingimustes organismi füsioloogiliste funktsioonide muutumisega seotud ebasoodsate nähtuste täielikuks kõrvaldamiseks.

Mis puutub inimorganismi isoleerimisse kosmose keskkonna madalast baromeetrilisest rõhust, siis leiti ka sellele probleemile lahendus.

Teaduslikus kirjanduses on juttu paljudest tähelepanekutest, mis puudutavad temperatuuri mõju inimorganismile. Niihästi kõrge kui ka madala temperatuuri pidev mõju alandab järsult organismi vastupidavust kosmoselennu tegurite kompleksi suhtes. Sellega seoses peavad inimese ohutu kosmoselennu tagamiseks olema kosmoselaeva kabiinis optimaalsed temperatuuritingimused. Nõukogude teadlased lahendasid ka selle probleemi.

Järgmisse rühma on vaja paigutada tegurid, mis on tingitud lennuaparaadil lendamisest endast. Siia kuuluvad: müra, vibratsioon, kiirendus mootorite töö ajal stardi järgus ning kaaluta olek orbiidil lendamise ajal.

Käesoleval ajal on teaduse käsutuses rohkesti fakte müra mõjust inimorganismile. Kosmoselaevade loomisel võib hoolika heliisolatsiooni teel vähendada kabiinides müra astet. Seejuures on vaja arvesse võtta, et müra kestab lennu kogu aktiivse järgu ajal, s. o. seni, kuni kosmoselaev jõuab orbiidile. Kuid orbiidil lendamise ajal või lennul pärast raketi mootorite töö lakkamist saabub absoluutne vaikus. Lühidalt öeldes, müra ei ole inimese kosmoselennul kuigi tõsiseks takistuseks.

Küllalt hästi on uuritud vibratsiooni mõju, mis esineb kosmoselennul samuti vaid laeva orbiidile viimise aktiiv-

ses järgus. On tehtud rida ettepanekuid mitmesuguste amortisaatorite loomise kohta, mille eesmärgiks on vähendada vibratsiooni mõju inimorganismile.

Lõpuks on saadud suuri teaduslikke kogemusi, mis näitavad kiirenduse mõju organismile. On tehtud kindlaks, et kõige parem on taluda ülekoormust, kui see mõjub suunas rind-selg või selg-rind, samuti vasakult paremale ja paremalt vasakule (inimkeha pikitelje suhtes). Kõige halvemini talub inimene ülekoormusi siis, kui need mõjuvad keha pikitelje suunas, eriti jalgade poolt pea poole. Järelikult peab kosmoselaevas, eriti ajal, mil kosmoselaev viiakse orbiidile, ja Maa peale tagasijõudmisel atmosfääri tihedatesse kihtidesse sattumise ajal, inimesel olema selline asend, et ülekoormuste mõju oleks suunatud perpendikulaarselt tema keha pikiteljele või sellega väikese nurga all. Teiste sõnadega, inimene peab kosmoselaevas asuma poollamavas asendis.

Tähelepanekud näitavad, et kui kiirendus mõjub suunas selg-rind või rind-selg, võib inimene taluda suurt ülekoormust pika aja vältel.

INIMENE KAALUTA OLEKUS

Pärast kiirenduse mõju kadumist, s. t. pärast seda, kui kosmoselaev on jõudnud orbiidile, on inimene kaaluta olekus. Selles seisundis on ta kogu aeg, millal kosmoselaev lendab orbiidil. Inimorganismi füsioloogilise seisundi muutumine kaaluta olekus pakub suurt teaduslikku ja praktilist huvi. Seda küsimust on veel puudulikult uuritud, sest pikaajalist kaaluta olekut maapealsetes tingimustes pole võimalik tekitada. Juri Gagarini lend aitab paljus neid ülesandeid lahendada.

Eelkõige oli tarvis välja selgitada, mil viisil kajastub inimese närvisüsteemis see, kui lülitub välja signalisatsioon närviretseptorite ulatuslikust piirkonnast, kuna närviretseptorite talitlus on teatavasti seotud Maa gravitatsiooniväljaga; kuidas on inimorganism võimeline kohanema kaalutuse tingimustega ja millisel määral säilib lennu ajal inimese töövõime.

Väga tähtis on välja selgitada Maa gravitatsiooni mõju südame ja vereringesüsteemi fuktsioneerimisele. Lähtudes üldbioloogilistest ettekujutustest, et kogu elusorganism on

väga plastiline, asub enamik uurijaid seisukohal, et inimorganism on suuteline kohanema kaalutuse ebatavaliste tingimustega. Võib eeldada, et inimorganismi suured kohanemisvõimalused kompenseerivad vestibulaarse ning osaliselt ka lihaste ja liigeste sügava tundlikkuse. Vägagi olulist osa selles kompenseerimises etendab nägemisanalüsaator, mis on võimeline tegema vajalikke korrektiive inimese käitumises ja tegutsemises, «informeerides» teda keha olukorrast ruumis, lihaste vajalikust pingutamisest vastavate liigutuste tegemiseks.

Ent kõik need kaalutlused vajavad ranget teaduslikku kontrollimist, mida saab teha ainult inimese lennu ajal. Niisuguse kontrolli alguseks oli Juri Gagarini enneolematu lend.

Soliidseks ja veel hiljuti ainsaks tõenduseks, et elus organism võib eksisteerida kestva kaaluta oleku tingimustes, olid bioloogilised vaatlused koera Laikaga Maa teisel tehiskaaslasel. Selle eksperimendi ettevalmistamise protsessis lõid meie teadlased ja konstruktorid seadmed, mis automaatselt säilitavad optimaalsed tingimused looma eluks lennu ajal. Töötati välja eriline regeneratsiooniseadeldis, söötmisautomaadid, automaatne registreeriv aparatuur ja teised seadeldised, mis tagasid mitu ööpäeva kestnud eksperimendi edu koera Laikaga.

Katse tulemused näitasid, et tehiskaaslase orbiidile viimise perioodi talus loom täiesti rahuldavalt. Tema füsioloogilistes funktsioonides sel perioodil fikseeritud muutused olid lubatud piires ning iseloomulikud selliste füüsikaliste tegurite puhul, nagu seda on kiirendus, müra ja vibratsioon.

Katseloom talus rahuldavalt ka üleminekut suurendatud gravitatsioonilt (kiirenduselt) kaaluta olekusse. Selle spetsiifilise teguri mingit kahjulikku mõju looma füsioloogilistele funktsioonidele ei täheldatud. Kaaluta oleku perioodil täheldati hingamise ja vereringe funktsionaalsete näitajate lähenemist algtasemele. Siiski tuleb märkida, et lennu ajal oli periood, mille jooksul need näitajad saavutasid algtaseme pärast kiirenduse toimet, ligikaudu kolm korda pikem kui laboratoorsete katsete ajal. Arvatavasti tuleb seda fakti hinnata kui kaaluta oleku spetsiifilise mõju tagajärge. Selle unikaalse eksperimendi väärtus on selles, et eksperimendi teostamise käigus saadi esmakordselt teaduslikku materjali, mis võimaldab otsus-

tada looma seisukorra ja käitumise üle pikaajalise lennu kestel orbiidil. Saadud andmed näitavad, et kui loom viibib kestvalt kaaluta olekus, siis need mõjud seal ei kutsu esile olulisi muudatusi looma põhilistes füsioloogilistes funktsioonides.

Analoogilisi andmeid saadi hiljem ka katsete puhul, mis teostati teisel, kolmandal, neljandal ja viiendal kosmoselaeval-tehiskaaslasel. Tuleb märkida, et nõukogude teadlased kasutasid uurimisel bioloogilise eksperimendi klassikalist objekti — koera, kelle normaalset füsioloogiat on hästi tundma õpitud. Koerad tegid läbi pikaajalise ettevalmistuse ja treeningu. Laeva hermeetilises kabiinis asusid nad spetsiaalses katapulteeritavas konteineris. Loomade seisundi kontrollimiseks lennu ajal töötati välja meditsiinilise aparatuuri spetsiaalne komplekt, mis võimaldas järgmiste näitajate registreerimist: arteriaalrõhk, südame toon, keha temperatuur, liikumisaktiivsus, elektrokardiogrammid. Nagu teada, kontrolliti loomade käitumist televisiooni abil.

Suurt huvi pakub selle probleemi üksikasjalik uurimine, millist mõju avaldavad organismile üleminekud ülekoormuselt kaalutusele ja, vastupidi, kaalutuselt ülekoormusele. Üleminek ülekoormuselt kaalutusele saabub raketimootorite töö lakkamise momendil, mil on saavutatud vajalik kiirus ja kosmoselaev on jõudnud orbiidile. Üleminek kaalutuselt ülekoormusele algab momendil, kui kosmoselaev hakkab lahkuma orbiidilt ja sisse on lülitatud spetsiaalne pidurdusseadeldis, mis vähendab lennu kiirust, nii et kosmoselaev saaks Maale tagasi pöörduda.

Juba praegu võib kindlalt öelda, et inimorganism talub palju kergemini ülekoormuselt kaaluta olekusse üleminekut kui kaalutusest ülekoormusele üleminekut.

KOSMONAUDI OHUTUSE TAGAMISEKS

Lõpuks on väga tähtis silmas pidida tegureid, mis on seotud inimese viibimisega kosmoselaeva hermeetilises kabiinis. Selles osas tuleks märkida esmajoones laeva kabiinis kunstlikult hoitavat atmosfääri, toitumise iseärasusi, töö ja puhkuse režiimi, kosmonaudi «eraldatust» lennu ajal, tema viibimist kaitseseadistes, tavaliste, inimese maapealse elu tingimustele omaste välisärritajate

järsku vähenemist, emotsionaalset pinget, liigutuste piiratust.

Kosmonaudi «eraldatus» lennu ajal, tema pikaajaline viibimine piiratud suurusega isoleeritud kabiinis, kõik see kutsub kahtlemata esile suuri psüühilist laadi raskusi ning nõuab edaspidi veel tõsist uurimist ning selle teguri negatiivse mõju vähendamiseks ratsionaalsete abinõude väljatöötamist.

Pikaajalise kosmoselennu tingimustes kaob tunduvalt suurem osa neist ärritajaist, millega inimene on tavaliselt harjunud: heliärritajad — kosmoses valitsev absoluutne vaikus; valgusärritajad — kosmosekeskkonna pilkane, tähti täis külvatud pimedus, mis ei võimalda tunnetada maailmaruumi sügavust. Nendele teguritele lisaks inimese kaalutus, harilike välisärritajate järsk vähenemine seoses sellega, et kaob normaalne elurütm (näiteks päeva ja öö, töö ning puhkuse vaheldumine), peale selle kosmonaudi isoleeritus võivad, kui vastavaid abinõusid välja ei töötata, inimeses esile kutsuda tõsiseid psüühilisi ja vegetatiivseid häireid. Sellepärast on kosmonautide ettevalmistamisel tohutu suur tähtsus nende vaimsel ja füüsilisel treenimisel.

Kosmoselaeval peab olema isoleeritud hermeetiline kabiin kosmonautide tarvis ja samuti lennu ohutuseks vajalik sisseseade. Laeva kabiinis tuleb kunstlikult hoida inimorganismi normaalseks funktsioneerimiseks soodsat atmosfääri ja temperatuuri. Nendele tingimustele vastavaks peetakse kabiinis õhurõhku 760—405 mm, kusjuures hapniku partsiaalne rõhk peab olema 160 mm piires (mis vastab ligikaudu 20—40% hapnikule). Söehappegaasi ei tohi kabiinis olla üle 1%.

Toitumise küsimuste osas on vaja silmas pidada ning lahendada niisugused tähtsad ülesanded nagu toidu ja vee säilitamine ning toitumisprotsess kaaluta olekus. Siinjuures tuleb arvestada veel lisatingimusi — inimese võimalik paigutamine hermeetilisse skafandrisse.

Küllaltki raskeks küsimuseks on kosmoselaeva soojusregulatsiooni küsimus, sest kaaluta oleku puhul esinevad konvektsionaalsed soojuskaod. Kunstlikud soojusregulatsioonisüsteemid lahendavad edukalt selle ülesande.

Eriti tähtis tegur, mis tagab inimese lennu maailmaruumis, on inimese ohutu tagasipöördumine Maale. Nõukogude Liidus uuriti pikka aega plaanikindlalt niisuguste

rakettide esiosade kosmoselennult Maale tagasipöördumise ohutust, mille pardal on loomad, samuti tehti seeria suurepäraseid kosmoselaevade täpse maandumise katseid. Tõestati, et elusolenditega hermeetiliste kabiinide õnnelik tagasipöördumine Maale on täiesti võimalik.

Koos sellega teostati erakordselt suur bioloogiliste uurimiste plaan. Nende uurimiste tulemused olid aluseks selle küsimuse otsustamisel, kas inimese kosmoselend on võimalik. Lennu kestel raadiotelemeetriliste süsteemide abil saadud füsioloogia-alane informatsioon näitas, et lennu kõigil etappidel katseloomade füsioloogiliste näitajate muutused ei kandnud patoloogilist iseloomu.

Lennu aktiivsel lõigul, millega kaasnes kiirenduse ja vibratsiooni mõju, täheldati pulsi ja hingamise järsku sagenemist. Üleminekul kaaluta olekusse pulsi ja hingamise sagedus hakkas kiiresti vähenema ja poolteise tunni pärast katse puhul teisel laeval-tehiskaaslasel oli võrreldav lennueelsete andmetega.

Oluline on märkida, et kestvalt kaaluta olekus viibimise puhul (lennu lõpuks) olid loomadel kõik füsioloogiliste funktsioonide näitajad lähedased algtasemele. Sellel faktil on suur teaduslik tähtsus, et lahendada positiivselt küsimus: kas inimese kosmoselend on võimalik.

Seega on meie kodumaine teadus ja tehnika välja töötanud küllalt kindlad vahendid, mis tagavad pikal lennul organismide elutegevuseks vajalikud tingimused. Eriti tähtis on see, et kosmoselaevade Maale tagasipöördumise süsteem garanteerib inimese kosmoselennu ohutuse. Maailma esimese nõukogude kosmonaudi Juri Gagarini lend on selle küllalt ilmekaks tõenduseks.

*

Inimese lend kosmosesse on ajaloolise tähtsusega sündmus, nõukogude teaduse ja tehnika, kogu meie rahva hiilgav võit.

Praegu on veel raske ette öelda selle suure kangelasteo kõiki tagajärgi. Üks on kindel — juba praegu on avatud uus peatükk universumi uurimise ja tundmaõppimise kuulsas ajaloos.

PLANEETIDEVAHELISTE RÄNDUDE AJASTU LÄVEL

S. VERNOV
NSV Liidu Teaduste Akadeemia
kirjavahetaja liige

Üle kogu maakera lendas vapustav teade, et inimene on tunginud kosmosesse. Niisiis, see on teostunud! Maa elanikkonna esindaja käis seal, kus veel iialgi keegi pole viibinud. Ja meie oleme uhked, et kosmose pioneeriks oli Nõukogude Liidu kodanik, kes nüüdsest peale on igavesti kuulus, lendur Juri Aleksejevitš Gagarin.

Kahtlemata meenutavad meie järeltulevad põlved tänast päeva ja räägivad, et just sel päeval õnnestus inimesel esmakordselt end Maa küljest lahti rebida, minna esimesele kosmoselennule. Tulevase kommunistliku ühiskonna inimesed rõõmustavad, et selle kangelasteo saatis korda inimene sealt maalt, mis on tuleviku prototüüp, et just Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus lõid vajalikud tingimused selle sangarliku lennu edukaks teostamiseks.

Aastatuhanded lahutavad meid ajast, mil inimene hakkas kosmost vaatlema. Juba siis joonistati tähistaeva kaart. Need teadmised leidsid kiiresti praktilist rakendamist. Tähtede järgi orienteerusid meie esivanemad ruumis. Inimkonna ajaloo vältel on õnnestunud maailmaruumi ehituse kohta paljutki selgitada. Hoolikalt uurides kiiri, mis tulevad Maa peale kosmilisest ruumist, õnnestus tundma õppida selle ruumi ja seal leiduvate taevakehade omadusi.

Praegu on meil olemas andmeid meist üsna kaugel asuvate maailmaruumi osade kohta. Piisab, kui öelda, et meil on andmeid maailmadest, mis asuvad meist nii kaugel, et valguskiirel kulub rohkem kui miljard aastat sealt Maa peale jõudmiseks. Kujutluse saamiseks, kuivõrd suur on see kaugus, tuletagem meelde, et valguskiir võib käia ümber maakera kümnendiku sekundi vältel.

Palju jõudu, teravat mõistust ja elusid on antud võitluses meid ümbritseva maailma tundmaõppimiseks. Teaduslikud teooriad murdsid endale teed läbi inkvisitsioonitõkete. Eksperimentaalsete faktide põhjalik analüüs võimaldas saada teadmisi nähtuste kohta teistel planeetidel, tähtedel ja peaaegu õhutu kosmilise ruumi sügavuses. Kuid uurijad asusid rasketes tingimustes. Neil oli võimalik teada saada üksnes seda, mida võis Maa pealt näha.

Kogu maailm teab, mis toimus 4. oktoobril 1957. aastal. Inimesed, kes elavad maakeral, kõnelevad väga mitmesuguseid keeli. Ent sel päeval ilmus kõigisse keeltesse uus sõna. See oli vene sõna «sputnik».

Ärgem hakakem ennustama, missugune uus sõna ilmub kõigisse keeltesse inimese kangelasliku kosmoselennu auks. Inimene ise on astunud kosmosesse. Nüüd on tema julge vaade suunatud Kuule ja planeetidele Marsile ning Veenusele.

Kosmoselaev on inimmõistuse triumf. Haruldaselt keerulises järjestuses kulgevad operatsioonid teostatakse sellel laeval automaatselt. Näib, nagu poleks inimese lennuks mingit vajadust. Kõike võib teha masinate abil.

See aga pole nii. Eelkõige tuleb märkida, et me ei oota kosmoselennult üksnes nende probleemide lahendust, mis juba nüüd on püstitatud ja täpselt formuleeritud. Me ootame, et kosmoselendude kaudu satub teadus millelegi täiesti tundmatule. Kuidas saab masinat sundida avastama seda, millest pole midagi teada?

Teaduse ajaloos on palju näiteid selle kohta, kuidas uued avastused olid teadlastele täielikuks ootamatuseks. Et mitte eemalduda meie teemast, mis on pühendatud kosmilise ruumi uurimisele, meenutagem, mis toimus kosmoseuurimise «sputnikute perioodi» vältel. Kohe pärast esimeste sputnikute lendu selgus, et üsna Maa lähedal (muidugi mõista kosmiliste mõõdete järgi) asuvad radiatsioonivöötmed.

Osutus, et kosmiline ruum Maa lähedal, mida senini üksmeelselt peeti peaaegu tühjaks, on täis intensiivset kiirgust. Nüüd tagantjärgi selguvad isegi paljud Maa radiatsioonivöötmete üksikasjad. Nende olemasolu aga ei õnnestunud kellelgi ennustada.

Käesoleval juhul on tegemist võrdlemisi lihtsa ja eredasti ilmneva loodusnähtusega. Sellepärast oligi võimalik, et automaatselt tegutsev aparatuur, mis registreerib mitmesuguseid kiirgusi, avastas radiatsioonivöötmed, kui sputnik nendesse sattus. Kahtlemata aga valmistab kosmos meile teisigi üllatusi, millest paljud on hoopis keerulisemad kui Maa radiatsioonivöötmed.

Kosmosevallutamine on võimsaks tõukeks kõige erinevamate teadusalade arengule. Me kõik teame, kui suur tähtsus on maapõuevarade kasutamisel. Peaaegu kõik esemed, mis meid ümbritsevad, on valmistatud sellest, mida on õnnestunud maapõuest saada.

Kuidas aga on maapõu ehitatud? Missugused protsessid on toimunud Maa peal tema pikaajalise olemasolu vältel? Tekkis ju Maa just nende protsesside tulemusena niisugusel kujul, mis näib meile nüüd harilik ja loomulik.

Teadlased on kulutanud palju taipu ja jõudu selleks, et võimalust mööda selgitada, kuidas Maa kaugetel aegadel välja nägi. Kui meil aga õnnestuks saada ülesvõtet Maast tema noorpõlves? Mõned teooriad leiaksid endale põhjenduse. Teised teooriad, vastupidi, tuleks heita kõrvale, kuna nad ilmselt faktidele ei vasta.

Lennud teistele planeetidele annavad meile esmakordselt niisuguse võimaluse. Oletame, et mingil planeedil on olnud samasugune arenemistee kui Maal, kuid evolutsioon toimus aeglasemalt. Päikesesüsteemi planeetide ja Maa olemasolu miljardite aastate kestel oleks niisugune planeet Maast tunduvalt maha jäänud. Me leiame ta praegusel ajal niisuguses olukorras, missugust Maa peal isegi meie kauged esivanemad näha ei saanud.

Võib-olla ei kerki kõige huvitavam nii eredalt esile, et seda on võimalik automaatselt tegutseva aparatuuri abil fotografeerida. Teisi taevakehasid külastava teadlase uuriv silm võib kinni püüda selle, mis näib ebaharilik. Kosmoselennud võimaldavad meil niisiis oma Maad paremini tundma õppida.

Inimese esimene kosmoselend on teostunud. Sellega on pandud alus Maa elanike rändudele kosmosesse, Kuu peale, teiste planeetide juurde.

Praegu peame mõtlema selle üle, mida inimene kohtab kosmoses. Missugused ohud ootavad teda pikaajalistel lendudel?

Lennud teiste planeetide juurde võivad ju kesta küllalt kaua, nii et seda aega saab mõõta kuudega.

Üks üleskerkivaid probleeme on seotud kosmilises ruumis esinevate intensiivsete kiirgustega ja nende kahjuliku mõjuga inimese organismile. Kosmilises ruumis esinevad, kui nii võib öelda, isesugused «karid», vahetevahel aga toimuvad «tormid».

«Karide» all mõtlen ma niisuguseid kosmilise ruumi alasid, kus kiirguse intensiivsus on eriti suur. Ühe niisuguse näite «karide» kohta leidsime sputnikute lendude tulemusel. Need on Maa radiatsioonivöötmed. Ka teistel planeetidel peavad olema radiatsioonivöötmed. Nende eksisteerimise vajalikuks eeltingimuseks on magnetväli, sest radiatsioonivöötmed pole midagi muud kui aineosakeste kogum, mis on püütud magnetvälja poolt moodustatud lõksu.

Peale radiatsioonivöötmete esinevad kosmoses nähtavasti veel teisedki «karid», näiteks Päikeselt purskuvad korpuskulaarsed voolud. Mida on tarvis teha, et need «karid» ei oleks ohtlikud kosmoselaevadele? Eelkõige tuleb neid teada. Tehes samuti nagu tegid meresõitjad, tuleb koostada kosmilise ruumi kohta kaardid, ära näidates alad, kus esineb kõrgendatud intensiivsusega kiirgus.

Erinevalt maistest «karidest» võivad kosmilised liikuda. Võib-olla peavad kosmoselaevad ohtlikule tsoonile lähenedes oma kurssi muutma.

Kaasaegse tehnika käsutuses on küllaldaselt tundlikud aparaadid, millega tegelikult on võimalik kiirgust silmapilkselt avastada. Kiirguse koostist teades on võimalik projekteerida arukalt kaitset nende vastu. Järelikult tekivad kosmoselaevad, mis takistamatult lähevad läbi «karide», mis on ohtlikud teistele — kaitsetutele laevadele.

Mida kujutavad endast «tormid» kosmoses? Nagu on näidanud intensiivsed uurimistööd, mida teostati Rahvusvahelise Geofüüsika-aasta kava kohaselt, muutub Päike vahetevahel, keskmiselt üks kord kuus, kosmiliste kiirte allikaks. Neil momentidel toimuvad Päikesel plahvatus-

protsessid. Päikesel leiduv aine satub kiiresse liikumisse. Plahvatuse koht Päikesel on Maa pealt selgesti näha. Sellest kohast väljub märgatavalt rohkem valgust. Toimub magnetväljade muutus Päikesel. Plahvatuskohal toimuvate protsesside tulemusel kiirenevad aatomituumad. Niisiis tekib suur hulk osakesi, millel on suur energia. Nende energiat võib mõõta kümnete, sadade, mõnikord aga ka miljardite elektronvoltidega. Niisugused osakesed lahkuvad Päikeselt ja hakkavad päikesesüsteemis ekslema. Iga kosmoselaev, mis sel ajal planeetidevahelises ruumis asub, langeb intensiivse kiirituse alla.

Päikesel toimuvate plahvatuste suurus on erinev. Mõnikord on need plahvatused nii suured, et nende poolt tekitatud kiirgus võib kosmonautidele kahjulik olla. Sel ajal on võimatu planeetidevahelises ruumis kaitsetult viibida. Täpsed andmed kiirguste kohta, mida Päike, olgugi vahetevahel, välja saadab, võimaldavad projekteerida kosmoselaevu nii, et kaitsta planeetidevahelisi rändajaid ohtude eest, mis neid ähvardavad.

Kui Päikese peal sünniksid niisugused kosmilised kiired, nagu need vahetpidamata tulevad meie juurde Galaktika põuest, siis oleks peaaegu täiesti võimatu nende eest kaitset leida. Kosmonaute näiteks peaks siis kaitsma meetripaksuste tinakilpidega. Õnneks aga on Päikese peal toimuvate nähtuste mõõtmed veel väikesed võrreldes nendega, mis toimuvad Galaktika sügavustes. Sellepärast on päikese kosmiliste kiirte energia suhteliselt väike. Niisuguste kiirguste eest on võimalik kaitset leida. Seetõttu, tõsi küll, raskeneb mõnevõrra kosmoselaevade kaal.

Nagu teadaandest näha, valiti kosmoselaeva orbiit selline, et tema kõige suurem kaugus Maast moodustab 302 kilomeetrit. Missugune kiirgus on neis kõrgustes? Juba kolmanda nõukogude sputniku lennu ajal avastati, et iga kord, kui sputnik satub suurematesse laiustesse isegi mõnesaja kilomeetri kõrgusel, on märgata suurenenud kiirgust. See näitaski Maa välimise radiatsioonivöötme olemasolu.

Maa kohal 200—300 meetri kõrgusel asuvate kiirguste üksikasjalist uurimist teostati teise ja kolmanda kosmoselaeva lennu juures. Nende mõõtmiste tulemusena on nüüd olemas kaart kiirguste intensiivsuse jagunemise kohta üle kogu maakera. Kui vaatame seda kaarti, siis näeme, et ekvaatori lähedal on kiirguste intensiivsus suhteliselt väike. Seal eksisteerivad peamiselt üksnes kosmiliste kiirte

osakesed, millel on suur energia. Samal määral, kuidas me ekvaatorist eemaldume, kasvab kiirguste intensiivsus. See toimub sel põhjusel, et ekvaatorist kaugel tungivad Maa juurde kosmosest mitte üksnes suurte energiate osakesed, vaid ka kosmiliste kiirte osakesed, mille energia on väiksem, kui läheb vaja ekvaatorile jõudmiseks.

Lõpuks läheneme alale, kus laius ületab 50 kraadi. Siin võib märgata elektronide arvu suurenemist. Maa väline radiatsioonivööde ilmutab oma olemasolu. Mida tundlikum on aparatuur, seda selgemini joonistuvad selle uue loodusnähtuse kontuurid. Maa magnetpoolusele lähenedes kiirguste intensiivsus jälle väheneb. Seal pole radiatsioonivöötmeid, eksisteerivad üksnes kosmilised kiired. Niisiis on polaarrajoonidest avatud väljapääs kosmilisse ruumi radiatsioonivöötmeid vältides. Seesama kaart näitab kiirguste tunduvat intensiivistumist Atlandi lõunaosas, mis on seotud seal esineva Maa magnetvälja anomaaliaga.

Niisuguse kaardi järgi pole raske kindlaks teha, missuguse annuse kiirgust saab meie kangelaslik kosmonaut. Arvutused annavad täiesti rahustava tulemuse. Radiatsioonikiiritus on lubatavates piirides.

Muidugi, kosmoselaeva trassil on kiirguste intensiivsus mitmekordselt suurem kui Maa pinnal. Kuid kiirguse annus vastab umbes sellele, mis on lubatav inimestele, kes töötavad laboratooriumis radioaktiivsete ainetega.

Kaart kiirguste kohta Maa lähedal kõneleb sellest, et lennud kosmosesse on võimalikud.

Kõigile on teada, kui hoolikalt tehti Nõukogude Liidus ettevalmistusi inimese lennuks kosmosesse. Üksikasjaliselt katsetati kõiki kosmoselaeva agregaate. Põhjalikke ettevalmistusi tehti igakülgselt, kaasa arvatud kiirguste intensiivsuse mõõtmine.

Lõpuks kontrolliti mitmesuguste kosmiliste objektide abil, et kosmoselend on tõepoolest võimalik. Kõik on näinud lennult tagasi tulnud elusaid koeri või nende ülesvõtteid.

Niisiis, hiiglaslik töö, mida tegid teadlased, konstruktorid, insenerid, tehnikud ja töölised, on näidanud, et tee kosmosesse on avatud.

See ärgu vähendagu meie vaimustust Juri Gagarini isikliku kangelaslikkuse suhtes.

Ta läheb igaveseks ajalukku kui esimene inimene, kes söandas astuda uude maailma. Olgugi et kosmoselennu

tingimusi väga üksikasjaliselt uuriti, kuid uudne on ikka uus. Kosmiline ruum aga on kogu inimkonnale uudne. Ajaloost pole kusagil võimalik ammutada andmeid nende kohta, kel oleks õnnestunud kosmoses viibida. Eksisteerisid ainult müüdid. Vana-Kreekas loódi müüt Ikarose lennust Päikese juurde ja tema traagilisest hukkumisest. Sellest saadik tarvitatakse väljendust «Ikarose lend» julgete, kuid asjatute püüdluste sünonüümina.

Sellele müüdile võime vastandada maailma esimese kosmonaudi Juri Aleksejevitš Gagarini lennu. Gagarini lend võib olla sünonüümiks julgetele ja edukatele püüdlustele, mis on rajatud tõelisele teadusele.

On alanud planeetidevaheliste rändude ajastu. Füüsikute ülesanne koostöös konstruktoritega on varustada kosmonaute andmetega selle kohta, mis toimub kosmoses. Tuleb teada, kuidas juhtida laevu, mis lendavad maailmaruumi sügavuses. Väga palju annab selle ülesande lahendamiseks Juri Gagarini, maailma ajaloos esimese kosmonaudi lend.

MATEMAATIKA JA KOSMOSELEND

Akadeemik A. DORODNITSÕN

Nõukogude teaduse ja tehnika uus hiilgav võit, mis määras kindlaks inimese vahetu väljumise kosmosesse, erutas kõiki üle kogu maakera. See edu aga on täiesti seaduspärane, kõigi teadusalade laialdase arendamise tulemus meie maal. Igaühel neist on kosmoseuurimises oma koht ja igaüks neist annab sinna oma panuse.

Meie kosmosetehnika hämmastavad edusammud kontsentreerivad nagu fookusesse kõik nõukogude teaduse saavutused täppisteaduste aladelt.

Keemia — see on uued kütused, mis kindlustavad rakettide mootorite fantastilise võimsuse, mida mõõdetakse miljonite kilovattidega. See on uued materjalid soojuskaitseks ja konstruktsioonideks. See on pooljuhtseadmete ülipuhtad elemendid, mille «ebapuhtus» sageli peab olema väiksem kui miljondik või isegi kümmemiljondik osa protsendist.

Raadioelektroonika — see on alus tervele raketi automaatse juhtimise süsteemile, see on side välismaailmaga paljude miljonite kilomeetrite kaugusel.

Mehhaanika ja automaatika varustavad lennu vajaliku trajektooriga, annavad lennule usaldusväärse kindluse, sõltumata tormidest ja rajudest, mida võib kohata rakett lennates läbi kogu maa atmosfäärikihi, lähemas tulevikus aga ka läbi teiste planeetide atmosfääride.

Aerodünaamika annab konstruktorile lähteandmed jõudude kohta, mis avaldavad mõju raketile tema lennul atmosfääri, samuti kabiini laskumisel Maa peale, määrab kindlaks raketi ja tema mootorite optimaalsed vormid, teeb selgeks soojusvoolud raketis, mis atmosfääri minnes liigub tohutu kiirusega.

Ehitusmehhaanika, tugevusteooria ja võnkumiste teooria võimaldasid lahendada ülesande, kuidas saavutada tugevus konstruktsiooni minimaalse kaalu puhul. Ei saa märkimata jätta, et selle ülesande lahendamise teed on hoopis erinevad nendest teedest, mida kasutatakse maapealsete seadeldiste jaoks.

Füüsika ei ole mitte üksnes tähtis omaette tegur kosmose tehnikas, vaid on tunginud ka teistesse teadustesse. Füüsikaline keemia, soojusfüüsika, füüsikaline aerodünaamika — need on kosmilise tehnika vundamendikivid, füüsikalise aerodünaamika aga näiteks on kutsunud ellu kosmoselennu ülesanded. Kosmoselennu probleemi lahendamisest osavõtjate loetelu võiks veelgi jätkata, kuid see pole minu eesmärk. Mida ma tahan ära märkida — see on täpsete matemaatiliste meetodite tungimine eranditult kõigisse kosmosevallutamise probleemi osadesse.

Kui kõneldakse matemaatika tähtsusest kosmose tehnikas, osutatakse tavaliselt arvestustele lennu optimaalsete trajektooride valimisel ja täpse trajektoori arvestustele pärast raketi väljalaskmist, mis peab toimuma astronoomilise täpsusega ja väga lühikese ajaga. Kuid see on kõigest matemaatika kasutamise vahetult nähtav ja sellepärast kõige efektsem ala. Samal ajal aga pole see matemaatika kasutamise osa ei oma mahult ega ka printsipiaalsete teoreetiliste raskuste poolest kaugeltki kõige keerulisem.

Loodus avab inimesele väga vastumeelselt oma kosmosesaladusi, ja näib nagu oleks ta sihilikult kuhjanud kõik mõeldavad raskused kosmose vallutamise teele ette.

Võtame näiteks aerodünaamika. Aviaatorid kohtasid väga suuri raskusi «helibarjääri» ületamisel, see tähendab, kui lennukiirus läheb helikiirusest suuremaks. Siis aga oli usaldatav uurimisvahend — aerodünaamilised torud. Katsetades neis lennukite mudeleid, mille suurust on tegelikega võrreldes mitmekordselt vähendatud, õnnestus luua neis torudes tingimused, mis on looduslikega sarnased, nii et kõik aerodünaamilised iseloomustused (takistus, tõste-

jõud ja teised) on vahetult niisuguse eksperimendi läbi saadud. Helile lähedaste ja heli suhteliselt vähe ületavate kiiruste puhul seisis kõige odavam viis õhuvoolu saamiseks aerodünaamilises torus selles, et õhku pumbati balloonidesse (gaasihoidlatesse), kuni rõhk ulatus mitme atmosfäärini, äärmisel juhul mitmekümne atmosfäärini, seejärel aga juhiti eksperimendi ajal läbi aerodünaamilise toru.

Kui aga on ülesandeks kosmoselend, tuleb tegemist teha kiirustega, mis 20—30-kordselt ületavad helikiiruse. Niisuguste kiiruste puhul kuumeneb õhk sedavõrd, et temas hakkavad toimuma keemilised reaktsioonid: hapniku ja lämmastiku molekulid lõhenevad aatomiteks, ühinevad omavahel, moodustades lämmastiku oksüüde. Sellele lisandub raketi kattematerjali ja õhu vastastikune keemiline mõju.

Osutub, et siinjuures pole enam võimalik luua tingimusi, mis vastaksid looduslikele, kui katsetada vähendatud mudelitega. Ent see pole veel kõik. Loodusega vastavusse viimiseks tuleks gaasihoidlates suruda õhku 10 000 atmosfäärini ja kuumendada 15 000-kraadise temperatuurini. Ilmne, et niisuguste eksperimentaalsete tingimuste loomine on täiesti teostamatu ülesanne. Mida teha? Abiks tuleb täpne matemaatiline arvestus. Muidugi, need arvestused on väga keerulised ja neid saab teha, samuti nagu trajektoori arvestusigi, üksnes kiiresti töötavate arvutusmasinatega.

Raketi automaatse juhtimise süsteem on oma funktsioonide poolest täiesti erinev, ja tal pole vist küll ühtki analoogilist «maiste» süsteemide hulgas. Täpsust, mille ta peab kindlustama, ei saa ka võrrelda ühegi pretsedendiga «maistes» süsteemides.

Ent isegi kõige lihtsam automaatilise reguleerimise esimene element — aurumasina pöörete regulaator — kutsus ellu uue ala matemaatikas, nimelt diferentsiaalvõrrandite püsivuse teooria.

Võib kujutleda, kuivõrd keerulised on automaatika raketialaste süsteemide arvestused.

Alles hiljuti võis keemiat lugeda tüüpiliseks empiiriliste teaduste esindajaks. Keemiliste ühendite moodustumise kvantitatiivseid seadusi ei tuntud niivõrd täielikult, et oleks saadud keemiliste reaktsioonide käiku ette arvestada. Seepärast valitses keemias empirism ja mingi kind-

laksmääratud omadustega aine saamine nõudis lugematuid eksperimente ja oli iseendast juba õnnestumine.

Kaasaegne keemia on sellest lapseeast juba välja kasvanud. Keemia ja füüsika ja nende tuletised — füüsikaline keemia ja keemiline füüsika — on tunginud keemiliste reaktsioonide keerulisse mehhaanikasse. Vajalike omadustega uusi aineid ei avastata nüüd enam juhuslikult, vaid kombineeritakse kindlate seaduste järgi ja nende omadused arvestatakse juba varem välja.

Nagu näeme, on ka siin matemaatika tunginud alale, mis alles hiljuti oli talle keelatud alaks, ja aidanud paljus kaasa keemia suurepäraseks progressiks meie päevil.

Esitatud näidetest piisab, et aru saada, missugune otsustav koht on matemaatikal kosmoselennu probleemide lahendamisel.

Antiikajal ütlesid pütaagorlased: arvud valitsevad maailma.

See on muidugi müstika. Kuid arvud annavad inimesele võimaluse valitseda maailma, ja selles veenab meid kogu kaasaegse teaduse ja tehnika areng.

UUS AJASTU INIMKONNA AJALOOS

N. BLOHHIN
NSV Liidu Arstiteaduste Akadeemia president

Teade maailma esimese kosmonaudi — nõukogude lenduri Juri Aleksejevitš Gagarini edukast lennust on praegu kogu maailma tähelepanu keskpunktis. See sündmus on kosmosevallutamise esimeseks etapiks ja avab uue ajastu, inimese kosmoselendude ajastu.

Me elame niisugusel ajal, kus kosmoseuurimisega tegelevate vene teadlaste üksteisele järgnevad saavutused on viinud selleni, et näib, nagu ei võiks meid enam miski üllatada. Kuid inimese esimene kosmoselend ja edukas tagasitulek Maa peale on niivõrd grandioosne sündmus, et see leidis sügavat vastukaja kogu maailma inimeste südames, pani neid veel kord vaimustuma nõukogude teaduse saavutustest, nõukogude inimese julgusest ja vastupidavusest, esimesest kosmonaudist maailma ajaloos.

Praegu on raske täiel määral kujutleda inimese esimese kosmoselennu tähtsust bioloogia ja arstiteaduse suhtes. Kuid on selge, et see tähtsus on tohutu. Nagu teada, on mitmesuguste bioloogiliste objektidega varustatud kosmoselaevade lennud viimastel aastatel juba andnud palju uusi andmeid selle kohta, kuidas kosmilised kiirgused mõjuvad mõningate organismide arengule ja paljunemisele. Need on samuti näidanud, et niisugused loomad nagu koerad taluvad hästi lühiajalist kosmoselendu ringorbiidil, mis asub Maad ümbritsevatest radiatsioonivöötmetest allpool.

Need kosmoselennud näitasid, et on võimalik edukalt jälgida kõiki elufunktsioone loomadel, kes asuvad Maast rohkem kui 170 kilomeetri kaugusel. Televisiooni ja raadiotelemeetriliste vahendite abil jälgiti loomade käitumist. Sealjuures kasutati üle kümne füsioloogilise meetodi, mis võimaldavad loomade seisukorda igakülgselt uurida. Kosmoselaevas asetsevat koera jälgiti niisamuti nagu loomi, kes viibivad laboratooriumis, näiteks tingreflekside kambris. Erinevus seisis siin selles, et teadlased ei teostanud vaatlusi selle kambri seinas leiduva vaateava kaudu, vaid paljude kümnete kilomeetrite kauguselt. Sealjuures ei jäänud midagi puudu vaatluste täpsuse ja mitmekülgsuse alal.

Niisiis areneb meie päevil uus arstiteaduse valdkond — arstlik vaatlus tohutute kauguste tagant, mida teostatakse biotelemeetria abil. Kogemustel, mida saadi loomade kaugvaatlemisest möödunud kosmoselendude ajal, oli kahtlemata suur osatähtsus esmakordselt kosmosesse tunginud inimese seisukorra igakülgse uurimise organiseerimisel.

Kogu Juri Gagarini ajaloolise lennu vältel võisid Maal asetsevad arstid jälgida pulssi, hingamist, vererõhku ja tervet rida teisi kosmonaudi seisukorra näitajaid. Sellel lennul lisanduvad esmakordselt telemeetria ja televisiooni materjalidele kosmonaudi enda tajumused. Alles nüüd saame teada, kuidas inimene talub kaaluta olekut. Kosmonaudi teated raadio kaudu lennu jooksul ja tema hilisem jutustus kõigist tajumustest lennu ajal on määratu suure teadusliku tähtsusega.

Muidugi, inimese esimese kosmoselennu resultaadid kujunevad üksikasjalise uurimise objektiks. Arstiteadusele pakuvad nad päris erilist huvi. Pole kahtlust, et selle uurimise materjali arutatakse spetsialistide hulgas veel palju kordi.

Nüüd aga tahaksin õnnitleda meie esimest kosmonauti tohutu edu puhul, tahaksin õnnitleda kõiki teadlasi, insenere, töölisi, kes on andnud oma panuse inimese esimese kosmoselennu teostamiseks, tahaksin õnnitleda kõiki nõukogude inimesi meie nõukogude teaduse väljapaistva saavutuse puhul.

Kahvas
önnitleb
kangelast

MILJONITE NIMEL

Kosmoselaeva «Vostok» loonud teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele ning esimesele kosmonaudile seltsimees J. Gagarinile

Nõukogude ametiühingute miljonite liikmete nimel tervitab ja õnnitleb Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu kogu südamest meie väsimatuid kosmoselaevade loojaid — suurepäraseid teadlasi, insenere, tehnikuid ja töölisi, kes tegid võimalikuks nõukogude teaduse ja tehnika uue suure võidu — inimese maailmaruumi viinud kosmoselaeva väljasaatmise ja maandamise.

ÜAÜKN saadab palava õnnitluse meie armastatud kodumaa kangelaslikule pojale, esimesele kosmonaudile lendur Juri Aleksejevitš Gagarinile ühenduses tema suure kangelasteoga Nõukogude kodumaa auks, rahu ja rahvaste õnne nimel.

Kõigi maade ja maailmajagude rahvad ei lakka kunagi vaimustumast sellest suurepärasest võidust, mille saavutas Nõukogudemaa — rahu ja progressi lipukandja, inimkonna õnne eest võitleja.

Nõukogude Liidu töölisklass ja kõik töötajad tervitavad nõukogude teaduse ja tehnika uut võitu õigustatud uhkusega. Nõukogude inimesed teavad, et see suursaavutus sai võimalikuks ainult tänu sotsialistlikule korrale, mis on andnud inimesele tõelise vabaduse ja ennenägematu tegevusvälja loova töö jaoks. Nad on sügavalt tänulikud armastatud Kommunistlikule Parteile, tema Keskkomiteele ja NSV Liidu valitsusele eesotsas seltsimees N. S. Hruštšoviga.

Olles innustatud meie kodumaa uuest ajaloolisest võidust, suurendavad Nõukogude Liidu töötajad ja Nõukogude ametiühingud oma jõupingutusi kommunistliku ülesehitustöö ülesannete elluviimiseks.

ÜAÜKN-i presiidium

On avatud tee tähtede juurde

On toimunud sündmus, mida ootasid meie planeedil kõik inimesed erutuse ja lootusega. Inimene — nõukogude inimene Nõukogude kosmoselaeval — on kosmoses! Ei, ta on juba Maa peal! Lennanud ümber Maa kujuteldamatu kiirusega ja talunud laeva väljasaatmisel suurt ülekoormust, mis asendus laeva vabal lennul kaaluta olekuga, jõudis esimene kosmosereisija seltsimees Juri Aleksejevitš Gagarin tagasi Nõukogudemaa pinnale.

Konstantin Eduardovitš Tsiolkovskile kuuluvad tiivustavad sõnad: «Maa on mõistuse häll, kuid ei saa igavesti elada hällis.» See aeg on saabunud. Inimene lahkus hällist. Ta on ennast lahti rebinud emakesest Maast, on lennanud kosmoseavarusse ja pöördunud tagasi Maa peale. On avatud tee tähtede juurde. Juba praegu on erakordselt hämmastavad teaduse saavutused Maa lähedase kosmoseruumi ja Kuu uurimisel, mis on tehtud lendavatel kosmosejaamadel ja -laevadel asuvate seadeldiste abil. Ent milliseid uusi tohutuid võimalusi annab inimese tungimine kosmosesse! See on inimkonnale tõeliselt uus ajastu, mis kujundab põhjalikult ümber elu.

On rõõm tunda, et meie kodumaa, Nõukogude Liit, andis maailmale inimese, kelles on ühinenud sellised omadused, nagu enneolematu vaprus, mõtte julgus ja insenerioskused. Meie teadus on esirinnas. See mõte tiivustab.

A. NESMEJANOV,
NSV Liidu Teaduste Akadeemia president

UUE MAAILMA SÜMBOL

Nõukogude Liidu kodanik, maailma esimene kosmonaut, lendur Juri Aleksejevitš Gagarin, teostanud lennu ümber Maa kosmoselaeval «Vostok», maandus õnnelikult varem kindlaks määratud kohas meie maal. Kogu maailm aplodeerib tema kangelaslikule saavutusele.

Nüüdsest peale läheb 1961. aasta 12. aprill ajalukku kui päev, mil algas ajastu, kus kosmost hakkas vallutama inimene. Esimese kangelase järel, kelle nimi jääb alatiseks tulevaste põlvede ajalukku, tungivad kosmoseruumi teised inimesed, inimeste rühmad, ekspeditsioonid... Mineviku fantastika muudetakse nõukogude inimeste geeniuse läbi oleviku tegelikkuseks.

Maailma esimene inimese kosmoselend — see on selle uue, imetaolise ja julge sümboliks, mida toob kaasa kommunistlik ühiskond. Pole piire teaduse ja tehnika arengul, pole piire inimese materiaalse ja vaimse heaolu arengul, pole piire inimeste loomingulisel uljusel kommunistlikus ühiskonnas, kus kõik inimesed on vennad ja kus isikliku ja kollektiivse loomingu õitseng teineteist vastastikku tugevdavad.

Mida toovad inimkonnale kosmoselennud? Kaasaegsed planeetide, tähtede ja kosmoseruumi uurimise füüsikalised meetodid, ükskõik kui head nad ka on, pole siiski veel küllaldaselt täielikud. Asuvad ju taevakehad meist nii väga kaugel, moonutab ju Maa atmosfäär andmeid kosmoseruumi kohta väga tugevasti. Kosmoselennud võimaldavad uurida kosmilisi osakesi, esijoones kosmilisi kiiri. Need lennud võimaldavad meil lähendada Marsi ja Veenuse mõistatusi, seejärel kaugemate planeetide omi, tulevikus aga võib-olla ka lähimate tähtede mõistatusi. Pikaajalise kosmoselennu tehnika väljatöötamine juba iseendast ja inimese elutingimuste loomine nende lendude jaoks aitavad tohutul määral kaasa teaduse ja tehnika arengule. Kuid tõenäoliselt pole see kõige tähtsam.

Olen sügavalt veendunud, et meie tähelepanekute ringi määratu suur avardumine, mille toob kaasa kosmoseuurimine, vältimatult viib uutele suurepärastele teaduse ja tehnika võitudele, mida me ise praegu ei oska kujutledagi.

Kas võisime selle sajandi alguses ette näha neid hiiglaslikke kaasaegseid tehnikavõite, mida tõi meile aatomi ja aatomituuma mikromaailma uurimine? Ja kas võime praegu, tehes esimesi samme makromaailma — mida kujutab endast kosmos — uurimisel, ette näha, missugused loodusseadused avastatakse, missugused uued teaduse horisondid avanevad süstemaatilise kosmoseuurimise tulemusena, missugused uued, meile tundmatud uue tehnika võimalused selle tulemusel tärkavad.

Au esimesele kosmonaudile Juri Gagarinile! Au nõukogude konstruktoritele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele, teadlaste kollektiividele, kes kindlustasid oma tööga ja talendiga kosmose vallutamise! Au meie rahvale, kes ehitab kommunistlikku ühiskonda!

Akadeemik N. SEMJONOV

VAIMUSTUS JA UHKUS

Vaat see juba on midagi! . . .

Ja siin ei oska enam midagi öelda, jääd tummaks vaimustusest ja uhkusest oma kodumaise teaduse fantastilise saavutuse ees.

M. ŠOLOHHOV

RAHVA ULJAS POEG

Milline on sõna, mis hõlmaks selle päeva erutuse? Sellist sõna ma ei leia.

Maani kummardus nõukogude teadlastele, nõukogude tehnikutele-konstruktoritele ja nõukogude töölistele.

Au meie rahva uljale pojale Juri Gagarinile!

K. FEDIN

KUMMARDUS SULLE, NÕUKOGUDE INIMENE!

Kogu maailm ootas seda momenti, kogu maailm mõistis, et ta saabub, ent siiski, kui Nõukogude Liidu kõigi raadiojaamade kaudu kõlas suur sõnum, et inimene on lennanud kosmosesse, põksusid kogu nõukogude rahva südamed imetluse, vaimustuse, tänu ja õnne ühtses rütmis.

Kummardus sulle, nõukogude rahvas, kes sa oled muutnud imetaoliseks tegelikkuseks inimkonna kõige julgemad unistused! Sügavaim ja hardaim tänu teadlastele, töölistele ja inseneridele, kes tõid jäädava kuulsuse meie kodumaale.

Palav armastus, parimad tunded sulle — Juri Gagarin, kartmatu, tiivuline nõukogude inimene.

Au suurele leninlikule parteile, kes on viinud meie maa esikohale maailmas!

Vanda VASSILEVSKAJA, Aleksandr KORNEITŠUK

TUNGIME MAAILMARUUMI SALADUSTESSE

12. aprillil kuulas kogu maailm teadaannet inimese esimesest kosmoselennust ajaloo vältel. Selle enneolematu kangelasteo saatis korda Nõukogude Liidu kodanik, lendur Juri Aleksejevitš Gagarin.

Nõukogude rahva iga uus võit sotsialistliku ja kapitalistliku korra vahelises rahulikus võistluses sisendab meisse veendumust rahu ja sotsiaalse progressi võidusse üle kogu maakera.

Inimese esimene lend kosmosesse pole üksnes julge nõukogude lenduri ja suurepärase kosmoselaeva loojate — inseneride, teadlaste ja tööliste kollektiivide võit. See on samuti sotsialistliku korra määratu suur võit, Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse targa poliitika võit.

Gagarini lend on nõukogude teaduse võimsuse eredaks väljenduseks. Meie teaduse jõud seisab tema laialdases ulatuses. Ükskõik missuguse probleemi kiireks lahendamiseks on meil olemas kõrgesti kvalifitseeritud spetsialistide kollektiivid. Igal aastal valgub teaduse alale terve armee noori, luuakse uusi suuri uurimiskeskusi. Meie teadus on tugev oma sidemete tõttu eluga. Tulle saab osaks partei ja valitsuse pidev armastav hoolitsus.

Kosmoselaevad — meie kodumaa kuulsus — võimaldavad meil järjest sügavamini tungida maailmaruumi saladustesse, rikastada teadust uute avastustega.

Siberi teadlaste nimel avaldan vaimustust esimese kosmonaudi Juri Aleksejevitš Gagarini legendaarse kangelasteo ja hiilgava lennu sooritanud kosmoselaeva loojate suurepärase saavutuse üle. Meie, Siberi teadlased, suuname kõik oma jõupingutused sellele, et meie töö oleks väärilisekс lüliks nõukogude teaduse avastuste ja saavutuste ahelas, mille eesmärgiks on meie kodumaa ülendamine ja kommunismi ehitamine.

Akadeemik M. LAVRENTJEV,
NSV Liidu Teaduste Akadeemia asepresident

KAHEKÜMNENDA SAJANDI SUURIM SÜNDMUS

1961. aasta 12. aprill kirjutatakse kuldtähtedega ajalukku kui inimkonna uue ajastu — kosmoseajastu algus.

Teade ajaloos enneolematust nõukogude inimese kosmoselennust erutas kõiki kogu maakeral. See lend laeval, mille on valmistanud nõukogude teadlased, insenerid ja töölised, kujutab endast kahekümnenda sajandi suurimat teaduslikku saavutust, nõukogude teadlaste ja kogu nõukogude rahva väljapaistvat triumfi.

Meie kodumaise teaduse ja tehnika edusammud pole juhuslikud õnnestumised, vaid sotsialistliku korra seaduspärased saavutused. Meie maal pööratakse palju suuremat tähelepanu teaduse arengule kui üheski kapitalistlikus riigis. Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus loovad kõik tingimused teaduslikuks ja tehniliseks progressiks. Ja meie teadlaste ja inseneride iga uus edusamm on vastuseks sellele suurele hoolitsusele.

Nõukogude teaduse prioriteet kosmoseruumi ja atmosfääri ülemiste kihtide uurimisel leidis ülemaailmse tunnustuse juba mitu aastat tagasi. Ning sellest ajast saadik pole Nõukogude Liit kellegi ees taganenud. See on tõenduseks, et üksnes sotsialistlikus ühiskonnas luuakse kõige soodsamad tingimused teaduslike uurimuste arenguks kõigil teaduse aladel.

Nõukogude piloodi Juri Gagarini kosmoselend demonstreeris uue jõuga kogu maailmale meie teaduse ja tehnika kõrget taset, teadlaste, konstruktorite, inseneride, tehnikute ja tööliste, keda on kasvatanud nõukogude rahvas ja Kommunistlik Partei, kõrget meisterlikkust. Selleks et teostuks see väljapaistev sündmus, läks vaja teadlaste tööd mitmesugustelt aladelt: füüsika, matemaatika, mehhaanika, bioloogia ja paljud, paljud teised. Peamiselt on need meie noor kaader, kes on saanud ettevalmistuse meie sotsialistlikus kõrgema ja keskhariduse süsteemis.

See lend rikastas nõukogude teadust uute andmetega, mis võimaldavad astuda veel kindlamaid samme meie sajandi ühe suurema teaduslik-tehnilise probleemi — planeetidevahelise liiklemise probleemi lahendamiseks.

Nõukogude teadlaste ja inseneride kangelastegu on meie noorsoole ja üliõpilaskonnale eeskujuks teaduse ja ühiskonna teenimisel. Sest nemad peavad tulevikus jätkama inimkonna parimate esindajate sajandeid kestnud unistuse — alistada loodusjõude ja õppida tundma maailmaruumi rahvaste õitsenguks — ellurakendamist.

V. JELJUTIN,
NSV Liidu kõrgema ja kesk-eriharidus e minister

SEDA MOMENTI OOTAS KOGU MAAILM

Telegramm Dubnost

Suure erutuse ja uhkusega kuulsime meie, Ühendatud Tuumauurimise Instituudi teadlased, maailma esimesest, võrreldamatust inimese kosmoselennust. Me oleme ääretult õnnelikud, et selleks inimeseks on Nõukogude Liidu kodanik Juri Gagarin. Palume anda edasi meie siirad õnnitlused esimesele kosmonaudile ja soovida talle tervist ja uusi suuri edusamme.

BLOHHINTSEV, BOGOLJUBOV, VEKSLER, DŽELEPOV, FLJOROV, FRANK

MUINASJUTT SAI TEGELIKKUSEKS

Veel alles hiljuti lauldi meie rahva hulgas erilise rõõmuga ja noorusliku õhinaga:

Me sündind, teoks et muuta muinasjutte
ja võita maid ning avarusi eel . . .

Kui palju nõiduslikku kaunidust oli nendes julgetes sõnades, mis kannavad sind kaugele senitundmatusse, sunnivad kujutlema, et võib-olla sinulgi õnnestub kui mitte lennata, siis olla pealtnägijaks või isegi abiliseks neile, kes esimesena tormavad kosmose piiritusse avarusse.

Alles üsna hiljuti, kõigest mõned aastad tagasi, aplodeerisid kogu maailma rahvad Maa esimesele, Nõukogude tehiskaaslasele, seejärel maailma esimesele raskele kosmoselaevale, meie vimplile NSV Liidu riigivapiga, mis toimetati Kuule, meie planeetidevahelisele automaatjaamale, mis startis suurelt tehiskaaslaselt planeet Veenusele. Meie kosmoselaevad-tehiskaaslased suundusid taevalaotusse ja pöördusid nõukogude inimese käsul õnnelikult tagasi varem kindlaks määratud kohtadesse. Ja lõpuks muinasjutulik, inimkonna poolt sajandeid hellitatud lend, maailma esimese kosmonaudi lend!

Kuidas mitte rõõmustada, kuidas end mitte lugeda kõige õnnelikumaks inimeseks, kui elad niisugusel ajastul, mil muinasjutt saab tõelisuseks, mil iga päeva tähistatakse nõukogude inimeste ikka uute ja uute kangelastegudega, mil isegi muinasjutulik iselendav vaip hakkab tunduma meile viletsa laevukesena, mis ei suuda võistelda reaalse tegelikkusega, milleni on jõutud sotsialismimaal.

Raske ja võimatu on üle hinnata kangelastegu, mille saatsid korda teadlaste, konstruktorite, inseneride, tehnikute ja tööliste kollektiiv ja kosmonaut ise — lendur J. Gagarin.

Au! Igavene au sellele, kes julgelt häiris kosmose rahu! Tema lennuga on püstitatud esimene absoluutne rekord inimese kosmoselennu ja Maale tagasipöördumise alal. Tema kuulsus, nõukogude teaduse kuulsus, nõukogude inimese võrreldamatu kangelasteo kuulsus ei kustu iialgi.

Kosmose ründamine toimub meie päevil tõeliselt kosmilise kiirusega, mida arendab nõukogude inimese — rahu ja töö ini-

mese geenius. Lennud ja katsetused õhus on mulle omane element. Ja võib-olla ainult meie, katsetajalendurid, võime mõningal määral lähemalt mõista, tunnetada imet, mis teostus täna. Ja muidugi on kõik mu kolleegid hingepõhjas alati hellitanud lootust teostada seda ajaloolist lendu.

Ent see on alles esimene lend... Sellele järgnevad uued lennud. Lennud kosmoselaevadel-tehiskaaslastel, lennud kosmilistel raketoplaanidel Kuule, Veenusele, Marsile...

«Me sündind, teoks et muuta muinasjutte...»

Muinasjutt on saanud tegelikkuseks! Kõige muinasjutulikum muinasjutt osutus tõeks.

Algab uus, kõige ligitõmbavam ajastu, kosmose vallutamise ajastu.

V. KOVALJOV,
katsetajalendur,
Nõukogude Liidu kangelane

Juubeldavad moskvalased planetaariumi juures.

MÕISTUSE TIIBADEL

Taevas! Ta on nii tuttav ja nii kauge. Looduse poolt pole antud inimesele võimet lennata nagu lind. Kuid juba oma kõige varasematest nooruspäevadest peale on inimesed oma unistustes ihanud lennata. Tõsi küll, isegi unistustes ei õnnestunud inimesel iga kord end emakesest Maast lahti rebida. Kreeka mütoloogia kangelane Ikaros püüdis lennata linnusulgedest tiibadega, kuid tõusis liialt kõrgele ja sai oma arutu julguse eest karistuse.

Ent inimene ihkab ikkagi taevasse tungida. Nüüd unistab ta juba rohkemast kui linnulend. Ta on pööranud oma mõtted tähtede poole.

Ja need pole viljatud mõtted. Aasta-aastalt tugevnevad ja muutuvad järjest võimsamaks inimese tiivad. Need pole linnutiivad. Need on mõistuse tiivad. Olgugi esialgu arglikult üksnes kuuma õhu abil, kuid inimene tõusis Maa pinnast kõrgemale. Ja niipea, kui ta veendus, et suudab lennata, ei olnud teda enam võimalik peatada. Mida kõrgemale ja kiiremini aga inimene lendas, seda selgemini sai ta aru, kui vähe on ta veel teinud selleks, et tõeliselt ligineda tähtedele.

Inimene sai juba peremeheks troposfääris, kuid tähed olid temast niisama kaugel, nagu tuhanded aastad varem. Ja inimene tungib stratosfääri. Jällegi tuli loodusega võidelda. Inimene ju ei saa elada suures kõrguses. Isegi kui teda ümbritseda puhtaima hapnikuga, ta hukkub: rõhumine on stratosfääris liiga väike, veri keeb niisuguse rõhumise juures. Kuid inimene leiutab spetsiaalse riietuse, spetsiaalsed automaadid ja treenib, treenib, treenib... Ennäe, juba ongi ta peremees kõrgustes, kus rõhumine on 70—80 korda väiksem kui Maa peal. Kuid ta on ikka veel Maa vang. Unistustes aga lendab ikka kõrgemale ja kõrgemale.

Mulle on see tunne teada. Mäletan, lapsena istusin ma ööd ja päevad astronoomiaalaste raamatute juures. Ma ei suutnud end lahti rebida planeetide joonistest, ahvatlevate seninägematute maailmade meelitavast, tundmatust ilust. Kas ehk sellepärast saigi minust lendur?

Ent ka meie, lendurid, pole jõudnud tähtedele ligemale kui inimkond tuhandete aastate eest, kuigi oleme ühe silmaga piilunud Lõpmatuse mustjasvioletsesse sügavusse.

Ja nüüd on tehtud veel üks samm, ei — tohutu hüpe tähtede poole. Mis sellest, et absoluutne vahemaa palju ei muutunud. See on tohutu hüpe mõistuse tiibadel. See on esimene kivi tornile, mis oma tipuga ulatub tähtedeni.

Taevas! Ta on nii tuttav ja nii kauge. Ja ma olen uhke, et meile, nõukogude inimestele, on ta lähemal kui teistele Maa elanikele.

V. ILJUŠIN,
insener, I klassi katsetajalendur,
Nõukogude Liidu kangelane

AU PARTEILE

Nõukogude inimesed seovad kõik oma saavutused kalli Kommunistliku Partei nimega. Ja jällegi hiiglasuur rõõm. Partei ja Nõukogude valitsuse tahtel suundus kosmoseruumi kosmoselaevtehiskaaslane «Vostok», milles oli nõukogude lendur major J. Gagarin.

Suur ja keeruline tee eelneb sellele sündmusele, mis erutas kogu maailma. Kuid ajalooline võit on saavutatud. Selle saavutasid meie teadlased, insenerid ja töölised, inimesed, kes on kasvanud Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu ja Kommunistliku Partei ridades.

Major J. Gagarin on meie kodumaa lennuväe esindaja. Selliseid gagarineid on meil palju. Kõik nad on ükskõik missugusel hetkel valmis täitma rahva poolt antud ülesannet.

Õnnitlen kõigest südamest Juri Aleksejevitši maandumise puhul. Ootame teda meie kodumaa pealinnas.

Milline õnnelik päev on täna! Tahaksin kogu südamest hüüda: Au parteile! Au nõukogude rahvale, kes võitleb rahu ja sõpruse eest, teaduse progressi eest!

Aleksei MARESJEV,
Nõukogude Liidu kangelane

OLEME UHKED, RÕÕMSAD, VAIMUSTATUD!

On teostunud midagi suurt: nõukogude inimene kosmoses! Kosmonaut Juri Gagarin lendas tehiskaaslasel ümber maakera ja saabus õnnelikult tagasi Nõukogudemaa pinnale.

Ei saa ilma südamevärinata ja erutuseta rääkida toimunust, ei saa teisiti, kui tunda rõõmu ja vaimustust nõukogude teaduse ja tehnika edusammudest, seltsimees Gagarini kangelaslikkusest. Meil, vanadel bolševikel-leninlastel, on koos kogu nõukogude rahvaga, koos kalli Kommunistliku Parteiga heameel ja rõõm teadmisest, et nõukogude inimesed on saanud novaatoriteks, kes rajasid tee universumisse, kaugete, senitundmatute maailmade juurde. Oleme uhked, et sellest hetkest on inimkond muutunud peavõrra kõrgemaks, astunud üle maise olemise piiridest ja tungib võimsalt kosmilistesse kaugustesse.

Rõõmustame veel sellepärast, et algavas kosmosevallutamises näeme Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse ning Nikita Sergejevitš Hruštšovi enda vankumatut ja järjekindlat joont suure Lenini õpetuse elluviimisel.

Au ja kuulsus nõukogude rahva suurepärasele pojale lendur major Juri Gagarinile!

Au ja kuulsus suurele nõukogude rahvale, tema teadlastele, inseneridele, tehnikutele ja töölistele!

Au ja kuulsus meie kallile Nõukogude valitsusele!

Au ja kuulsus meie suurele Kommunistlikule Parteile!

N. OGANESSOV (NLKP liige 1913. aastast), G. TAŠTŠIJEV (NLKP liige 1916. aastast), M. KONSTANTINOV (NLKP liige 1916. aastast), M. KASSAVIN, M. MAMEDOV, P. KOPIN (NLKP liikmed 1917. aastast)

Ääretult rõõmsad!

Rikas ja ilus on meie vene keel, kuid täna näib, et ka tema varaaidast ei piisa tunnete väljendamiseks, mis täidavad leningradlaste ja kõigi nõukogude inimeste südant.

On saabunud kauaoodatud päev, on täitunud inimkonna iidne unistus — INIMENE tegi esimese lennu maailmaruumi piiritusse avarusse.

Mitte vana, kõdunev kapitalistlik maailm, vaid noor, täis ammendamatut energiat sotsialismimaailm lahendas esimesena inimese poolt kosmoseteede vallutamise probleemi. See on veel üks eredamaid tõendusi selle kohta, milleks on võimeline rahvas, kel on selge ning helge elueesmärk ja keda tark Kommunistlik Partei viib võidult võidule.

Oma kaasmaalaste leningradlaste ja töökaaslaste nimel õnnitleme kogu südamest nõukogude teadlasi, insenere ja töölisi, kes lõid kõik selle, mis on vajalik inimese kangelaslikuks ja ohutuks teekonnaks kosmosesse.

Palav tervitus esimesele maailmaruumi luurajale, meie kallile kaasmaalasele astronaudile Juri Gagarinile!

I. KUZNETSOV, sotsialistliku töö kangelane, Leningradi meresadama kraanajuht; V. TRUTNEV, Stalini preemia laureaat, tehase «Bolševik» treial; S. VITTŠENKO, tehase «Elektrosila» kommunistliku töö brigaadi juhataja; G. ŠALGIN, insener, majandusteaduste kandidaat; A. SEMJONOV, kommunistliku töö lööklane, tehase «Russki Dizel» puurija; A. DEMEŠKO, autoremonditehase tsehhiülem; S. LASTOTSKIN, masinatehase märkija; A. BARANOV, tehase «Vibrator» tööline; P. KUZNETSOV, Nõukogude Liidu kangelane, NLKP Oktjabrski Rajooni Komitee sekretär

Leningrad

SEE ON TUBLI, SEE ON NÕUKOGULIK!

Kogunesime kohe pärast teadaannet, erutatud ja õnnelikud, rõõmu pärast ei tea, mida teha, hüppa kas või ujuma alles jahedasse aprillikuu merre. Tuldi meie juurde ka naaberbrigaadist, kõigil samuti rahulolev naeratus näol. Nii tekkis südamlik kõnelus, nii palju tahtis igaüks öelda! Muidugi, esimese sõna ütlevad vanad olijad, nemad aga, nagu teada, armastavad kõrvutada, võrrelda.

Mitte veel nii väga kaua aega tagasi elasid inimesed koraani järgi, mis käskis musulmanil rangelt meeles pidada, et taevas asub üksainus kõikvõimas valitseja — «allah». Ja kui lubatigi pöörduda ülespoole, siis üksnes palvega jumala poole. Kuid range keeld ei suutnud hävitada unistusi. Ašuugide lauludes ja juttudes ülistas aserbaidžaani rahvas legendaarseid uljaspäid, kes püüdsid lennata kaugesse taevasinasse, mõistatada maailmaruumi saladust. Nagu muinaslugu räägib, tungis üks neist — Melik-Mamed — võluvaibal isegi tähtede juurde. Selles fantaasias oli palju usku rahva jõusse.

Nõukogude võim tiivustas unistuse, ja meid, noort põlvkonda, on praegu raske imestama panna. Imetaoline muutub peaaegu tavaliseks nähteks meie elus. Näiteks meie merealune naftatootmine Neftjanõje Kamni, mis on paisatud estakaadides laiali tormisel avamerel, — eks ole see imetlusväärne?! Aatomielektrijaamad, aatomilaev «Lenin», uudismaade kasutuselevõtmine — need ja palju muud on kommunismiehitajate suure loomingulise energia tulemus. Ent see, mis tegid kosmonaudid, ületab nüüd julgeima fantaasia. Iidsest ajast oodatu teostus. Nõukogude inimene viibis kosmoses. Tähtede maailm lähenes meile. See on tubli, see on nõukogulik: mida kavatseti, saadeti ka korda!

Südant täidab tohutu rõõm ja uhkus meie kodumaa ja partei üle, kes avasid ääretud horisondid julgeteks otsinguteks ja loomingulise vabaduse inimmõtetele inimeste õnne nimel.

Tunnistame, et kadestame seda, kes esimesena lendas kosmosesse. Muide, ega meilegi pole nüüd tee tähtede juurde keelatud. Seniks aga tahame töötada nii, et olla oma kodumaa väärilised, et partei ütleks: olete tublid, naftatootjad! Meie brigaad on juba ühteist andnud seitseaastaku fondi. Üksnes aasta algusest saadik on ülesandele täiendavalt toodetud ligi kaks tuhat tonni kütust. Pidasime nõu ja otsustasime: sellist tervele maailmale haruldast päeva tuleb tähistada tööliste viisi — NLKP XXII kongressiks anda veelgi rohkem üle plaani.

Brigaadi ülesandel
Akif DŽAFAROV,
naftatootmise meister,
sotsialistliku töö kangelane

TÖÖTADA VEELGI ENNASTSALGAVAMALT

Kulunda stepis — Altai viljaaidas — on ebatavaliselt varajane kevad. Kõikjalt kuuldub mootorite mürinat. Põllud on ellu ärganud. Seitseaastaku kolmandat kevadet võtsid Altai uudismaalased vastu kõigiti ettevalmistatult. Nad liitusid võitlusretkega suurte saakide saamiseks.

Neid ridu kirjutan ma kohe pärast seda, kui mina ja minu töökaaslased kuulasime raadiost teadet maailma esimesest inimese lennust kosmosesse. See teade erutas meid südamepõhjani. Oleme uhked, et esimeseks kosmonaudiks sai Lenini poolt rajatud riigi kodanik.

Meie suure kodumaa kuulsusrikkasse ajaraamatusse on kirjutatud veel üks väljapaistev kangelastegu. Kõigi meie mehhanisaatorite nimel õnnitlen palavalt nõukogude teadlasi, insenere ja töölisi suure võidu puhul. Me kõik oleme väga rõõmsad, et Nõukogude Liit saavutas uuesti grandioosse võidu rahulikus võistluses Ameerikaga. Me demonstreerisime veel kord tervele maailmale nõukogude teaduse ja tehnika saavutusi, meie riigi võimsust, sotsialismi vaieldamatut üleolekut kapitalismist.

Nõukogude rahva silmapaistev võit rõõmustab ja innustab kõiki meid, uudismaade lihtsaid töötajaid, uuteks kangelastegudeks. Kohustume töötama veelgi ennastsalgavamalt, et Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressi suure altai leivaga vastu võtta.

I. RÕBTŠENKO,
Altai krai
Tabunõ sovhoosi mehhanisaator

KOGU SÜDAMEST

Suure vene teadlase tütar M. Tsiolkovskaja ja teised õpetlase perekonna liikmed saatsid maailma esimesele kosmoselendurile major Juri Gagarinile järgmise telegrammi:

Saime vaimustusega teada Teie kangelasteost. Tervitame Teid — kosmoselendude pioneeri. Õnnitleme palavalt inimkonna igipõlise unistuse teostamise puhul.

TSIOLKOVSKI PEREKOND

Kaluuga, 13. aprillil

Kuulsime erutusega suurepärast uudist: nõukogude inimene Juri Gagarin käis ära kosmoses. Kas see pole suurepärane! Meie kodumaa on tõesti võimas!

Kõigest südamest, kõigest hingest tahaksin õnnitleda Teid, sm. Gagarin, eduka tagasipöördumise puhul Nõukogudemaa pühale pinnale. Meie kõik, Võšni Volotšoki tekstiilitöölised, rõõmustame Teie kangelasteo üle. Teie sangarlus ja mehisus, kodumaise teaduse saavutused innustavad meid uutele töökangelastegudele.

Au meie isamaale, au meie parteile, meie rahvale — loojale ja ehitajale. Au Teile, sm. Gagarin. Saadan Teile oma lugupidamisavalduse ja sügava kummarduse kogu meie brigaadilt.

Valentina GAGANOVA,
sotsialistliku töö kangelane

Võšni Volotšok

Teadet sellest, et Nõukogude lendur Juri Aleksejevitš Gagarin lendas kosmoselaeval «Vostok» ümber maakera, kuulsin põllul olles. Olen õnnelik ja uhke, et esimene kosmonaut on minu kaasmaalane.

Olen lihtne talunaine. Minu noorus möödus enne revolutsiooni raskete tingimustes. Paljudele võib näida imelik, kuid mina nägin esmakordselt rongi, kui olin juba täiskasvanud naine. Kas võisin ma siis mõelda ja unistada sellest, et elan selle suure päevani, mil meie lihtne nõukogude inimene esimesena maailmas lendab kosmosesse.

Täna tundub mulle, et olen muutunud kakskümmend aastat nooremaks. Tahaksin elada, töötada, rõõmustada ja kogu südamest öelda palava kolhoositänu Kommunistlikule Parteile, Nõukogude valitsusele ja isiklikult Nikita Sergejevitš Hruštšovile selle eest, et nad viivad meie Nõukogude isamaa uutele kõrgustele.

J. A. DOLINJUK,
kahekordne sotsialistliku töö kangelane,
Ternopoli oblasti Melnitsa-Podolskaja rajooni
Stalini-nimelise kolhoosi lülivanem

Kogu oma elu olen pühendanud lennundusele. Mäletan hästi, kuidas me hakkasime ehitama kodumaiseid lennukeid ja kuidas hiljem meie kuulsusrikkad kotkad võitsid õhus esikoha. Nõukogude võimu aastate jooksul on meie kodumaale kasvanud võimsad tiivad!

Ja nüüd see uus, hiilgav kangelastegu! NSV Liidu kodanik — lendur major Gagarin sai esimeseks kosmonaudiks. Julge unistus on teoks saanud. See teade täidab uhkusega iga nõukogude inimese südant. Kui pika tee pidi läbi käima meie kodumaa, kui võimsa tööstuse pidi ta looma, et täna võis teostuda inimese lend kosmosesse!

Au ja kuulsus nõukogude teadlastele, konstruktoritele ja töölistele, kes ehitasid võimsa raketi, mille abil viidi orbiidile esimene kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok», milles oli inimene! Au ja kuulsus suurele leninlikule parteile, kelle juhtimisel meie isamaa saavutab teaduse ja töö rinnetel üha uusi võite!

A. TUPOLEV,
lennundustehnika peakonstruktor,
Lenini preemia laureaat

Me teadsime ja olime kindlalt veendunud, et esimesena lendab tähtede juurde, rajab tee planeetide juurde meie, nõukogude inimene. Veendusime selles juba kolm ja pool aastat tagasi, kui Maa kohale tõusis esimene Nõukogude tehiskaaslane. Aga kohe selle järel ründasid kosmost meie kosmoselaevad-tehiskaaslased. Olime vaimustatud nende hiiglaslikest mõõtmetest ja laitmatust täpsusest, millega nad täitsid kõik ülesanded. Ja nüüd on see teostunud! Raadio tõi vapustava uudise: nõukogude inimene lendas kosmosesse! On täitunud paljude põlvkondade põline unistus.

Me kõik ootasime seda teadet, valmistusime selleks, kuid siiski vapustas see uudis mind, paljukogenud ja paljunäinud inimest, ja rõõmustas piiritult. Veel iial pole ma midagi taolist läbi elanud.

On teostunud suurim ime kõigist imedest: planeetidevahelisse ruumi lendas inimene, Nõukogude Liidu kodanik Juri Aleksejevitš Gagarin. Au ja kiitus sulle, kes söandasid teostada inimkonna põlise unistuse!

Igaüks meist saab aru, et selle ime taga, mis vapustas kogu maailma, on nõukogude teaduse ennenägematu areng, tööliste, inseneride ja teadlaste kangelaslik töö. Kui ainult mõelda, et niisuguse lühikese ajaga on Nõukogudemaa muutunud vaesest ja mahajäänust eesrindlikuks võimsa tööstusega maaks, teaduse, tehnika ja kultuuri kõrge arengutasemega maaks.

Me kõik armastame piiritult oma kodumaad, kuid tänane teade, mis on vapustav oma ebatavalise suurejoonelisuse poolest, paneb südame kiiremini põksuma. Tahaksin lauludes kiita nõukogude inimeste kuldseid käsi ja selget mõistust, kes on osanud ehitada sellise tehnikaime, mis avab meie kaasaegsele tee Kuule ja tähtede juurde.

Imelisi imesid loob meie nõukogude inimene. Ja nüüd juba mitte ainuli Maa peal, vaid ka väljaspool tema piire. Inimene lendas kosmosesse ja jõudis edukalt Maa peale tagasi.

Au sulle, nõukogude inimene!

HAMRAKUL TURSUNKULOV,
kolmekordne sotsialistliku töö kangelane,
Hruštšovi-nimelise kolhoosi esimees
Jangi-Juli rajoonis

Major Juri Aleksejevitš Gagarinile.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu Riikliku Aviatsioonitehnika Komitee katsetajalendurid õnnitlevad palavalt Teid, esimest kosmoselendurit, ajaloolise kosmoselennu puhul.

Oleme uhked Teie üle, meie kodumaa ustav poeg, uhked meie teaduse ja tehnika enneolematute saavutuste üle.

Oleme veendunud, et varsti saavad kosmoselennud niisama tavalisteks nagu lennud stratosfääri, mida meie lendurid praegu teevad.

Katsetajalendurite ülesandel: kahekordne Nõukogude Liidu kangelane, NSV Liidu teeneline katsetajalendur V. KOKKINAKI, kahekordne Nõukogude Liidu kangelane S. AMETHAN, Nõukogude Liidu kangelane, NSV Liidu teeneline katsetajalendur S. ANOHHIN, NSV Liidu teeneline katsetajalendur A. JAKIMOV, Nõukogude Liidu kangelane G. MOSSOLOV, katsetajalendur L. TŠISTJAKOV

Oleme rõõmsad ja uhked selle üle, mis toimus täna. Oleme vaimustatud Juri Gagarini ja nende meie kaasmaalaste kangelasteost, kelle tarkus ja suurepärane meisterlikkus lõid sellise kosmoselaeva. Meid haaravad rõõmu- ja uhkusetunded veel sellepärast, et selle kangelasteo saatsid korda meie kaasmaalased, nõukogude inimesed.

Meie ootasime seda. See pidi just nimelt olema nii: maa, mis esimesena ehitab kommunismi, sai loomulikult ka esimeseks kosmose vallutamisel. Nõukogude raketiehitajad ja kosmonaudid — see on tõeliselt kommunistlik brigaad, mille järele peavad joonduma kõik meie maa töötajad.

Galina NIKOLAJEVA

Nõukogude inimene kosmoses! See teade rabas mind. Olen tulvil uhkusi oma maa üle, meie teadlaste, inseneride, tehnikute ja tööliste üle, oma suure kaasmaalase K. E. Tsiolkovski üle, kelle teaduslikud ennustused on täide läinud.

Olen sügavalt veendunud, et see suur teaduse ja tehnika võit aitab kaasa edasisele rahu kindlustamisele kogu maailmas!

K. PETUHHOVA,
kahekordne sotsialistliku töö kangelane,
kolhoosi «Delo Oktjabrja» vasikatalitaja

Iževskoje küla
Rjazani oblast

See päev jääb paljudele põlvkondadele meelde. Sündmus, mis toimus 12. aprillil, on erakordselt tähtis mitte üksnes teaduse ja tehnika seisukohalt, vaid ka kogu kommunismiehitamise seisukohalt. Kosmoses viibis meie, nõukogude inimene. Teisiti ei saanudki olla.

Idee inimese lennust atmosfääritagusesse ruumi sai teoks. Mäletan väga hästi, et juba nõukogude võimu esimestel aastatel, mil meil oli raske, mil sise- ja välisvaenlased ähvardasid noore Nõukogude Vabariigi olemasolu, juba siis unistas Vladimir Iljitš kosmonautika arendamisest meie maal.

Kosmoselennud on seaduspäraselt viinud suurimatele edusammudele. Nad põhinevad teadusel looduse ja ühiskonna arenemisest — dialektilisel materialismil. Partei ja rahva leninlik kasvatus ning nõukogude teaduse ja tehnika kõrge arenemine andsid hiilgavaid tulemusi: esmakordselt lendas inimene — J. A. Gagarin kosmoselaeval ümber Maa ja maandus õnnelikult ettenähtud piirkonnas. Selle enneolematu eksperimendi teaduslik tähtsus on tohutu.

F. PETROV,
professor, NLKP liige 1896. aastast

Seda päeva, mis avas uue ajastu meie planeedi elus, oodati aastatuhandeid. Inimeste kütkestav unistus täitus. Kosmoselaev — loova rahva võimsuse kehastus — lendas koos inimesega trassile ümber Maa.

Sülelen sind, mu kaasmaalane, olen uhke sinu üle, mu kodumaalane.

V. KOLESNIKOV,
Moskva Timirjazevi-nimelise Põllumajanduse Akadeemia professor

Toimus inimkonna ajaloos enneolematu sündmus — inimene tungis kosmoseruumi.

See inimmõistuse ja -töö hiilgav võit, nagu võiski oodata, saavutati Nõukogudemaal. See demonstreerib kogu maailmale meie sotsialistliku korra, nõukogude teaduse ja tehnika jõudu ja energiat.

Raske on üle hinnata toimunud sündmuse teoreetilist ja praktilist tähtsust. Üks on selge: ta ennustab ahvatlevaid, inimese kujutlusele praegu võib-olla veel mitte alluvaid revolutsioonilisi ümberkujundusi teaduses ja tehnikas, inimese elus.

Meie rahva enneolematu teaduslik kangelastegu innustab kõiki nõukogude inimesi uutele kuulsusrikastele tegudele, mille eesmärgiks on meie suure kodumaa võimsuse edasine kindlustamine.

T. KARÕ-NIJAZOV,
Usbeki NSV Teaduste Akadeemia akadeemik

«Pravda» toimetusele Moskvas

Varahommikust kuni kesköönі saabus neil päevil «Pravda» toimetusele telegramme ja kirju — sadu erutavaid dokumente. Nõukogude inimesed õnnitlesid meie maad ja parteid suurepärase saavutuse, nõukogude inimese kosmoselennu puhul. Suur osa õnnitlusi on adresseeritud J. Gagarinile.

Allpool on ära toodud mõningad kirjad ja telegrammid «Pravda» postist.

Südames on rõõm ja uhkus suure kangelasteo puhul, mille saatis korda esimene nõukogude kosmonaut Juri Aleksejevitš Gagarin. Tervitus ja kummardus sulle, tähtede maailmade esmaavastaja!

Anna TŠEBOTAR,
Lipkanõ rajooni Kotovski-nimelise kolhoosi lülivanem, sotsialistliku töö kangelane

Moldaavia NSV

Meie teadlaste ja konstruktorite hiilgav võit tiivustab meid, kutsub edasi, annab uut jõudu. Tahaksin töötada nii, et tänavune aasta oleks igas suhtes eriline: saakide poolest, loomakasvatuse edendamise alal ja kultuuri õitsengus.

Põllumajanduse eesrindlaste nõupidamisel Voroneži linnas nimetas N. Hruštšov meie kolhoosi kesk-mustmuliavööndi majakaks. On rõõm teada, et me peame sammu oma tähelepanuväärse ajaga. See aga tähendab saavutada uusi võite kommunismi auks. Sammugem veelgi kindlamalt ja veendunumalt teed mööda, mille on kavandanud meile suremata Iljitš Lenin ja kangelaslik kommunistide partei.

D. GORIN,
kolhoosi «Podgornoje» esimees, põllumajandusteaduste kandidaat

Voroneži oblast

Kosmoselaeva väljasaatmine koos inimesega — see on XX sajandi tähtsaim sündmus. Meie südamed on täis uhkust oma nõukogude kodumaa üle. Tahame töötada käsi rüppe panemata.

Meie jaoskonna kollektiiv võitleb kommunistliku kollektiivi nimetuse eest. Me ületame järjekindlalt päevaülesandeid. Anname riigile sadasid tonne üleplaanilist naftat.

Šarif MUHHAMETŠIN,
«Tuimazanefti» jaoskonna meister

Baškiiri ANSV

Olen 55 aastat vana. Rohkem kui 30 aastat olen sõitnud laevadel. Pikaajalise mereelu jooksul on mul tulnud viibida maailma paljudes maades, läbi sõita kümneid meresid, kannatada tormi Vaiksel, India ja Atlandi ookeanil.

Ent kuni viimaste aastateni ma nagu ei mõelnud sellele, et mulle on määratud olla kõige suurema kangelasteo kaasaegseks kõigi aegade ja rahvaste ajaloo kestel — inimese esimese kosmoselennu kaasaegseks. Olen uhke, et esimeseks tähtede juurde viiva tee avastajaks on nõukogude inimene, minu kaasmaalane Juri Gagarin.

Kauged tähed, mille järgi laevad määravad oma kurssi avamerel, on muutunud nüüd ligemaks ja juurdepääsetavamaks.

Suurepärane, et see suur sündmus toimus meie Kommunistliku Partei XXII kongressi lävel. Kui laevad lähevad merele, tõstavad nende saatjad üles signaali: «Õnnelikku reisi!» Täna tõstame meie, Kaug-Ida meremehed, sellise signaali:

«Õnnelikku võitu kosmoseookeanis, õnnelikku reisi tähtede juurde, sõbrad! Au nõukogude kosmonautidele!»

P. ŽITNIKOV,
sotsialistliku töö kangelane,
kaugsõidukapten,
ujuva krabi-kalakonservitehase
«Andrei Zahharov» kapten-direktor

Vladivostok

On sündinud imede ime. Inimene tõusis kosmoseruumi ja maandus õnnelikult pärast lendu ümber maakera. See TASS-i teadaanne kutsus Donbassi kaevurite hulgas esile piiritu rõõmu ja vaimustuse. Pole piiri vaimustusel kodumaise teaduse ja tehnika saavutuste üle, nõukogude inimese muinasjutulise kangelasteo üle. Maailm aplodeerib nõukogude inimestele.

Meie, Donetsi kaevurid, saadame kõige palavamaid õnnitlusi maailma esimesele kosmonaudile, meie kaasmaalasele Juri Aleksejevitš Gagarinile. Kallis sõber Gagarin! Sina kõrgel kosmoses, meie sügaval maa all šahtide ees teenime oma tööga armastatud kodumaad. Töötagem veelgi ennastsalgavamalt ülemaailmse rahu ja kõigi inimeste õnne nimel.

Kuzma SEVERINOV,
sotsialistliku töö kangelane,
Dimitrovi-nimelise šahti nr. 5—6
koristuse-ee tööliste brigadir

Donbass

Seltsimehed, tänu vaimustatud unelma, mõtte uljuse, julguse ja teie käte võimsuse eest. Juri Aleksejevitš! Tänu teie mehisuse eest. Õnnitleme teid, nõukogude inimene. Õnnitleme sind, kodumaa.

Abielupaarid ŽURAVLJOVID ja POTOTSKID

Zaretšnõi linn

Palun edasi anda kallile kaasmaalasele Juri Aleksejevitš Gagarinile. Kogu südamest õnnitlen väljapaistva kosmoselennu puhul. Te tegite veel kord rahu tingimustes kuulsaks meie Smolenski kandi, vana Smolenski tee, kus sündisite ja elasite.

Partisanitervitusega
ANISSIMOV,
endine partisaniüksuse komandör
Smolenski ümbrusest

Meid seisatama imetluses
on pannud sajand leninlik,
sest kosmosesse inimese
nüüd saatis minu võimas riik.
See teade levib tuuletiivul
ja südamlikult ütleb Maa:
Gagarin, sulle au ja kiitus,
Iljitši tubli järgija!

Vladimir DEMIDOV

Gorlovka

Oleme uhked oma kodumaa, meie rahva ja meie Kommunistliku Partei üle, kes andis inimesele tiivad, õpetas mõtlema ja looma. Oleme vaimustatud sellest, et meie kodumaa tungis esimesena kosmose avarustesse.

Auriku «Tsiolkovski» meeskond

Nõukogude inimene kosmoses — see on hiilgav saluut kommunismi auks. Kogu oma jõu, kogemused ja oskuse rakendame julge, mehise ja tööd armastava põlvkonna kasvatamiseks, kes on kommunismiehitamise ajastu vääriline.

Astrahani linna õpetajate koosolekul ühel häälel vastu võetud

Lugupeetud Juri Aleksejevitš! Minu sünnipäeval tegite mulle tohutu suure kingituse, mille eest olen kogu hingest ja südamest tänulik.

Vassili BORTNIKOV

Vassiljevka,
Kirovogradi oblast

Õnnitleme XX sajandi suure triumfaalse sündmuse puhul.

Krasnodari linna 11. lasteaia kasvatajate kollektiiv

Suur vene tänu parteile. Au!

Olümpiatervitusega
VERA KREPKINA

Suure vaimustusega kuulsime kauges Arktikas nõukogude teaduse ja nõukogude inimese enneolematust kangelasteost, kes kandis kommunismi lipu kõrgele, kõrgemale kõigist maailmas.

GORDIJENKO, MOSKALENKO, MAZURUK
Kõrge laiuse polaarekspeditsiooni «Sever-13» lendurite ülesandel

Oleme uhked, et elame maal, kes on võimeline muutma muinasjutu tegelikkuseks.

Bõtšihhinski keskkooli õpilased

Ma ei häbene oma rõõmupisaraid uhkusest oma kaasmaalaste üle.

Personaalpensionär KUZNETSOV

Ufaa

AU EMALE, KES SÜNNITAS MEIE SOTSIALISTLIKU KODUMAA MEHISE ESIMESE KOSMONAUDI. POLE SÕNU TÄNU VÄLJENDAMISEKS MEIE PARTEILE, KES KASVATAS KARTMATU PATRIOODI.

Perekond BNJAK

Moskva

Oleme õnnelikud! Hõiskame! Oleme uhked kangelasteo üle kogu inimkonna tuleviku nimel.

Grupp konstruktoreid Gorki linnas

Ongi toimunud lend «ümber kerakese» — niiviisi nimetas Valeri Pavlovitš Tškalov naljatades maakera, unistades selle lennu teostamisest 24 aastat tagasi.

Rõõmu-, vaimustus- ja imetluspisarad varjutavad silmi.

See on võimalik üksnes Nõukogudemaal, kus teadlase töö, rikastatud lenduri mehisusega, võib anda selliseid ennenägematuid tulemusi.

Olga TŠKALOVA

Olen vaimustatud Teie kangelasteost meie kodumaa nimel. Teie sangarlikkus ja mehisus innustab meid uutele töösaavutustele. Kogu hingest soovin Teile edasisi edusamme kosmose vallutamisel.

Ivan VAKULENKO,
sotsialistliku töö kangelane,
Harkovi oblasti Izjumi rajooni
kolhoosi «Krasnõi Oskol» kombainer

Oleme uhked, rõõmustame, õnnitleme! Tööinimestele pole miski võimatu.

PONOMARJOVA, PRIHHODKO, DEMTIROVA, GUDOVA, GOROBETS, STANISLAV JUZJAK, TESLENKO, VOVK, MARTÕNJUK, REŠETNJAK, BONDARENKO, NELEPIK, OSMIRKA, KISSELJOV, SKLEMA

Krõmski linn

Õnnitleme palavalt, oleme uhked Teie üle ja kadestame. Loodame jätkata Teie kangelastegu. Elagu meie suur kodumaa!

Leningradi Pioneeride Palee
ringiliikmed

Oleme ääretult õnnelikud inimgeeniuse suurima võidu üle, oleme uhked Teie üle, seltsimees Gagarin, Teie suurematu sangarliku kangelasteo üle, mis kandis üles tähtede juurde meie armastatud Nõukogude kodumaa kuulsuse.

NSV Liidu Geoloogia ja Maavarade
Ministeeriumi GKPV kaardistamis-
osakonna kollektiiv

Kallis Juri Aleksejevitš! Saadame palava pioneerisaluudi Teie kangelasteole. Oleme uhked oma armastatud kodumaa üle, kel on sellised toredad pojad nagu Teie. Tahame saada niisamasugusteks julgeteks, mehisteks inimesteks.

Bratski linna 17. kooli
V klassi pioneerid

IMETORE JA ÕNNESTAV UUDIS

Miitingud linnades ja külades üle maa

Rõõmustav, erutav teade inimese fantastilisest, enneolematust võidust loodusjõudude üle liigutas kõiki. Keegi ei saanud sel hetkel rahulikuks jääda, igaüks tahtis jagada üldist rõõmu. Kohe pärast TASS-i teadaannet kosmoselaeva väljasaatmise kohta koos inimesega tekkisid üle kogu maa stiihiliselt miitingud — linnades ja külades, ettevõtetes ja õppeasutustes.

Kell 11.30 tulid tuhanded inimesed Vladimir Iljitši nimelise tehase mehhaanikatsehhi. Palju aastaid tagasi kõneles selles tsehhis V. I. Lenin. Ja nüüd kogunesid iljitšlased ühiselt siia, et avaldada oma uhkust nõukogude teaduse grandioosse edusammu üle. Miitingu avas parteikomitee sekretär N. Galkin. Kommunistlik noor tehnik Viktor Gaidukov ütles oma sõnavõtus.

«On teostunud inimkonna põline unistus, on rajatud tee kosmoseruumi. Läksid täide Nikita Sergejevitš Hruštšovi sõnad selle kohta, et esimeseks kosmoseränduriks saab nõukogude inimene. Vastame sellele ajaloolisele sündmusele uute töövõitudega.»

Miitingul vastu võetud resolutsioonis on öeldud:

«Tehase kollektiiv on selle üle uhke, et Nõukogude Liidu kodanik avas esimesena inimkonnale tee kosmosesse. Kohustume täitma nelja kuu plaani ennetähtaegselt 26. aprilliks ja täidame oma kohustused NLKP XXII kongressi auks.»

Miitingust osavõtjad saatsid J. A. Gagarinile tervitustelegrammi.

Rahvarohked miitingud toimusid samuti Lihhatšovi-nimelises autotehases, Sergo Ordžonikidze nimelises tankitehases, kombinaadis «Trjohgornaja Manufaktura» ja teistes pealinna tehastes.

Stiihiline miiting puhkes päeval Maneeži väljakul. Sajad moskvalased kogunesid siia, et väljendada oma rõõmu. Rühm iraagi üliõpilasi hoiab pea kohal rutuga kirjutatud plakatit «Au nõukogude rahvale!». Nad laulavad laulu suurest rahvast, kes on alistanud kosmose, mõne minuti pärast laulavad nad juba koos moskvalastega «Demokraatliku noorsoo hümni». Estraadile ligineb suur rühm Moskva Riikliku Ülikooli üliõpilasi. Neil on käes transparent «Moskva—kosmos—Moskva! Hurraa!». Üksteise järel astuvad estraadile kõnelejad. Nad räägivad erutatult sellest, et see kevadpäev on kogu inimkonnale suurim pidu.

Leningradis Kirovi tehase mehhaanikatsehhi koosolekul ütles kommunistliku töö lööklane treial Ivan Rudakov:

«Pole sõnu, et väljendada meie rõõmu kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmise puhul koos inimesega. See on suurepärane kingitus kodumaale, kingitus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXII kongressile. Tervitame südamest major Gagarinit, esimest inimest maailmas, kes lendas kosmosesse.»

Telegrammid miitingute kohta saabuvad Kiievist, Gorkist, Taškendist, väga mitmesugustest kohtadest üle maa. Pole praegu niisugust linna või küla, kus ei toimuks rahvarohked pidulikud koosolekud.

Jah, miljonid nõukogude inimesed, sellest suurest ja rõõmsast üleliidulisest miitingust osavõtjad, saadavad tuliseid, vaimustatud tervitussõnu NLKP Keskkomiteele, Nõukogude valitsusele, kosmosetrassi esmaavastajale J. Gagarinile.

(«Pravda», 13. aprillil 1961)

Esimese kosmonaudi lend — see on keskseks jutuaineks ja mõtteks tehase «Serp i Molot» metallurgide, Vladimir Iljitši nimelise elektromasinaehitustehase, tehase «Kalibr» instrumendivalmistajate, «Trjohgornaja» tekstiilitööliste ja Moskva ehitustööliste hulgas . . . kogu töötavas Moskvas.

«Igavene au nõukogude teadlastele, inseneridele ja töölistele, au meie Kommunistlikule Parteile — see on see, millest mõtled, kui tutvud teadaandega nõukogude kodaniku Juri Gagarini lennu kohta taevasse,» ütles tehase «Dünamo» novaator I. I. Zverjev, selle jaoskonna meister, mis võistleb kommunistliku töö jaoskonna kõrge nimetuse eest. «Rõõmus, erutav uudis valitseb praegu kõigi elektrimasinaehitajate mõtetes ja südametes. Teostus! Inimene tõusis kosmosesse, et sellega panna alus uueks pealetungiks universumi saladustele. Meie, «Dünamo» töölised, samuti nagu kogu töötav Moskva, oleme uhked nõukogude teadlaste, inseneride ja tööliste triumfaalsete saavutuste üle, oleme vaimustatud Juri Gagarini, esimese kosmonaudi mehisusest. Meie teadlaste saavutused kosmose alistamisel innustavad meid, pealinna tootmistöölisi, uutele töövõitudele seitseaastaku kolmanda aasta plaani ennetähtaegses täitmises, edusammudele kommunismi nimel.»

Võit! Nõukogude inimene kosmoses! On täitunud see, millest inimkond unistas. Kogu töötav Leningrad õnnitleb neil ajaloolistel päevadel kõigest südamest nõukogude teadlasi ja konstruktoreid, kes lõid kõik vajalikud tingimused ajaloos enneolematu kangelasteo jaoks. Inimesed tervitavad maailma esimest kosmonauti Juri Alek-

sejevitš Gagarinit. Tehase «Krasnõi Võboržets» valtsimistsehhi kommunistliku töö brigaadi brigadir lõikaja Mihhail Moissejev ütles oma kaaslaste mõtteid ja tundeid väljendades:

«Suur rõõm on tulnud meie planeedile. Oleme uhked oma teadlaste ja kogu rahva imetlusväärse võidu üle. Kohustume töötama veelgi paremini, veelgi viljakamalt.»

Vaimustus- ja juubeldustunne on haaranud kõiki Ukraina töötajaid, neil erutavatel silmapilkudel ei leidu ükskõikseid.

Ternopoli oblasti Stalini-nimelise kolhoosi lülivanem, kahekordne sotsialistliku töö kangelane Jevgenia Aleksejevna Dolinjuk ütles:

«Sõnadega on võimatu edasi anda neid tundeid, mis mind praegu on haaranud. Mu süda on täis suurt rõõmu. Oma läkituses rahvale Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu kutsusid üles kindlustama rahu ja veelgi innustunumalt töötama meie kodumaa heaks. Põllutöölised valmistuvad partei XXII kongressi väärilisel vastu võtma. Varsti me hakkame külvama maisi vilja tarbeks. Meie parimaks vastuseks parteile on võetud kohustuste täitmine seitseaastaku kolmandal aastal.»

Valgevene linnades ja kõige kaugemates metsakülades arutavad inimesed vaimustuse, rõõmu ja uhkusega teadet esimese kosmonaudi Juri Gagarini lennust.

Esinedes miitingul Minski rajooni kolhoosis «Stalinski Putj», ütles brigadir Aleksandr Sinitsa:

«On sooritatud kangelastegu, mida mäletatakse sajandeid. Ja mis eriti rõõmustav, selle kangelasteo sooritas nõukogude inimene, kommunismiehitaja. Täna veendusime veel kord, kui tore on meie suur Nõukogude kodumaa, kui suur ja tark on meie kangelasrahvas.»

Zangezuri pilvetagustesse küladesse tungis rõõmus teade nõukogude inimese kosmoselennust. Teade levis Ararati oru kolhoosidesse ja sovhoosidesse, laskus Kadžarani ja Šamluga kaevandustesse, kostis mitmehäälse kajana Jerevani ja Kirovakani keemia- ja masinaehitushiiglaste ühest tsehhist teise.

«Nõukogude teaduse ja tehnika loov mõte saavutas uue ulja võidu,» ütles oma töökaaslaste tundeid ja mõtteid väljendades aparaaditööliste brigadir, sotsialistliku töö kangelane Serjoža Amirhanjan rahvarohkel miitingul, mis toimus Kirovi-nimelises sünteetilise kautšuki tehases Jerevanis. «Meie kuulus kaasmaalane Konstantin Tsiolkovski nägi juba ammu ette, et esimesena lendab kosmosesse nõukogude inimene. Täna sai suure teadlase ennustus tõeks.»

Liepaja metallurgiatehase «Sarkanais Metalurgs» tsehhides, Plavinase hüdroelektrijaama, Baltimaade suurima hüdroelektrijaama ehitusplatsil ja suure keemiahiiglase, Daugavpilsi sünteetilise kiu tehase ehitusplatsil, kolhoosides ja sovhoosides, merelaevanduse laevadel ja kalanduse flotillidel toimuvad miitingud, mis on pühendatud nõukogude teaduse ja tehnika uuele suurepärasele võidule.

Rahvarohked miitingud toimusid Läti suurima ettevõtte, elektrotehnika tehase «VEF» tsehhides.

Läti pealinna töötajate soovil tähistada sangarliku lenduri poolt 12. aprillil 1961 sooritatud suurt kangelastegu otsustas Riia Töörahva Saadikute Nõukogu nimetada Ropaži tänav Riias ümber kosmonaut Juri Gagarini tänavaks.

(«Pravda», 14. aprillil 1961)

LIPUD LEHVIVAD KALUUGA KOHAL

KALUUGA, 12. aprillil **(«Pravda» erikorrespondendilt).** Tsiolkovski tänav. Hea on olla niisugusel päeval imetaoliste avastuste kodumaal, viibida majas, kus töötas ja elas Tsiolkovski. Tema ütles:

«Ma usun, et paljud teist on atmosfäärivälistе lendude tunnistajaks.»

Väikeses puumajakeses Okaa ääres, vanaaegses Kaluugas, kõlab täna K. E. Tsiolkovski prohvetlik hääl, mis nagu kannaks meid veerand sajandit tagasi. Neil aastatel töötas siin tagasihoidlik Kaluuga teadlane väsimatuit lennuaparaatide mudelite kallal, töötas välja raketoplaanide konstruktsioone, tegeles lendude arvestustega pilvedetagusesse ruumi.

K. E. Tsiolkovski maja-muuseumis meenutab kõik suuri avastusi ja leiutusi astronautika koidikul. Muuseumi külastajat ümbritsevad lugematud mudelid, skeemid ja joonised, mis on sündinud avastaja geeniuse läbi.

Moskvast aga tulevad raadio teel kogu aeg teated inimese esimesest õnnestunud kosmoselennust. Ennäe, siin nad ongi, K. E. Tsiolkovski elustunud vormelid, teooriad ja arvestused! Väljapaistva teadlase kodumaa suutis tema julged kavad ellu rakendada.

Rõõmus elevus tungis täna vaiksesse majja Kaluuga serval. Helistab Moskva. Helistavad Riia, Leningrad, Harkov, Odessa, Vorkuta... Õnnitlevad. Ajalehed, raadio, televisioonistuudiod nõuavad uusi andmeid Tsiolkovski kohta. Ja veel kuidas! Täna on niisugune ajalooline päev, nagu veel iganes võib olla!

Sümboolne nähe on see, et Tsiolkovski tänav algab Bolševike tänavalt. Just nimelt bolševike partei, kommunistide partei andis Tsiolkovski üritusele tiivad, teostas tema julgeimad kosmosevallutamise plaanid.

Bolševike tänava skvääriilt lennutub taeva poole raketi terasnõel — Tsiolkovski unelm ja looming. Teadlane ise on samuti siin, pjedestaalil. Graniiti on raiutud tema prohvetlikud sõnad:

«Inimkond ei jää igavesti Maa peale, vaid tungib valgust ja ruumi taga ajades esialgu arglikult atmosfäärist kaugemale, seejärel aga võidab endale kogu ruumi Päikese ümber.»

K. E. Tsiolkovski teadis, et see nii toimub. Tal oli selleks põhjust.

Täna teavad kõik, et see nii on!

KALUUGA, 13. aprillil (**«Pravda» erikorrespondendilt**). Veel iialgi pole selles iidses linnas olnud sellist pidu. Tuhanded linnad üle maa — suured ja väikesed — tähistavad suurt võitu kosmoses. Ent kaluugalastel on suurem õigus kui teistel tunda uhkust selle ajaloolise kangelasteo üle: nende kodukandimees K. E. Tsiolkovski ennustas juba õhusõidu koidikul kosmilise navigatsiooni ajastut. Tema teooriad ja arvestused, mis on nüüdsel ajal saanud ülemaailmselt tuntuks, olid raketiehitamise aluseks. Inimkond ei unusta iialgi selle vene teadlase teeneid, kes oma geeniusega võttis ära katte kosmose eest. Sellepärast ongi nii pidulik ja kaunis täna Kaluuga — linn, kus töötas ja elas K. E. Tsiolkovski.

Tänavatel lehvivad lipud. Pärast tööpäeva kogunesid kümned tuhanded kaluugalased oma kuulsa kaasmaalase mälestussamba juurde. Miitingule, mis on pühendatud nõukogude inimese esimesele lennule ümber Maa, on tulnud Masinaehitustehase ja Turbiinitehase töölised, lähedaste külade kolhoosnikud, teadlased, ehitajad ja kooliõpilased. Kolonnide kohal hõljuvad Tsiolkovski ja Juri Gagarini portreed, lipud, plakatid ja kaunid pannood. Transparentidelt võib lugeda: «Kosmos on vallutatud!», «Au Gagarinile!», «Au meie teadusele ja tehnikale, kosmoselaevade valmistajatele!»

Miitingu avab partei Kaluuga linnakomitee sekretär V. V. Pavlov.

«Kogunesime täna siia,» ütleb ta, «et anda au suurele ajaloolisele sündmusele — inimese, Nõukogude Liidu kodaniku esmakordsele kosmosesse tungimisele.»

Sõna antakse K. E. Tsiolkovski lapselapsele, õpetajanna M. V. Samburovale.

«Kunagi vestis Konstantin Eduardovitš meile imelise muinasjutu tulevastest päevadest,» meenutab ta, «mil inimene võib lennata tähtede juurde. Nüüd on tema unistus täitunud. Saabub aeg, rääkis Tsiolkovski, mil meie sangarid ja uljaspead rajavad planeetidevahelise trassi: Moskva—Kuu, Kaluuga—Marss. Ja see saab teoks!»

Kõnelevad lukksepp-monteerija Nikolai Popkov ja kolhoosnik Valentina Leonova. Töötava Kaluuga nimel läkitavad nad palava tervituse oma eakaaslasele — esimesele tähelendurile Juri Aleksejevitš Gagarinile.

Miiting on lõppenud. Mürtsuvad orkestrid. K. E. Tsiolkovski mälestussamba jalamile asetatakse lilli. Linnas algavad suured rahvapidustused kosmosevõitjate auks.

G. PROTSENKO

KANGELASE AUKS

Kangelasliku kosmonaudi J. Gagarini auks nimetavad nõukogude inimesed neil päevil tema nimelisteks tänavaid, sovhoose, laevu...

14. aprillil said reas Nõukogude Liidu linnades mõningad magistraalid uue nime. Narõmski prospekt Leningradis on nimetatud Juri Gagarini prospektiks. Doni-äärses Rostovis anti tema nimi ühele keskväljakule. Ufaas nimetati kangelasliku kosmonaudi nimeliseks uus laiekraankino. Gagarini-nimelised tänavad on nüüd olemas Stalinabadis, Ašhabadis, Iževskis. Hersonis anti laevaehitustehases ühele kaubalaevale nimeks «Juri Gagarin».

Tähelepanuväärse kosmonaudi nimi omistati ühele kesklinna tänavale ka vanaaegses vene linnas Viiburis.

Minski veduridepoo masinistid otsustasid luua Juri Gagarini nimelise vedurite kolonni. Nad kohustusid vedama üksnes raskekaalulisi ronge, hoidma igal sõidul kokku 2,5 protsenti kütust.

Kolonni vedurid läksid eile esimesele sõidule.

«TAHAME SAADA KOSMONAUTIDEKS!»

Hiljuti saabus toimetusse kiri **V. Širokovilt,** «lihtsalt noormehelt Siberi taigast», nagu ta enda kohta ütleb. Ta küsis: «Seltsimehed! Palun mulle kirjutada, missugused omadused ja võimed peavad olema inimesel, kellele langeb osaks õnn sooritada esimest kosmoselendu?»

Täna teab selle inimese nime kogu maailm. Kommunist, lendur Juri Aleksejevitš Gagarin on samuti lihtne nõukogude inimene, kel on seljataga samasugune elutee nagu miljonitel tema eakaaslastel. Oma suure kangelasteo sooritas ta seetõttu, et tal on uut ühiskonda ehitavate inimeste kõrged moraalsed omadused, inimese võimed, keda on kasvatanud Kommunistlik Partei.

Esmakordselt ajaloos sooritas inimene kosmoselennu. Seda sündmust ootasid nõukogude inimesed juba ammu. Ja mitte üksnes ootasid. Paljud neist unistasid tuliselt, taotlesid kohta kosmoselaevas, mis rajab tee tundmatusse.

Meie ees on tuhanded kirjad «Pravda» lugejatelt, kes teatavad oma soovi saada esimeseks kosmonaudiks. Kirjade autorite hulgas on nii mehi kui naisi, mitmesuguses vanuses, mitmesuguse elukutsega ja mitmesugusest rahvusest inimesi. Need on tähelepanuväärsed meie ajastu inimlikud dokumendid, mis annavad eredalt tunnistust nõukogude inimeste patriotismist ja hingesuurusest, nende massilisest kangelaslikkusest. Lehitsegem neid erutavaid lehekülgi: luges ju neid enne oma ajaloolist lendu Juri Gagarin.

On lühikesi ja asjalikke kirju. Küllap need on kirjutanud inimesed, kes pole harjunud oma tundeid paberil väljendama, kuid on väga hästi teadlikud oma eesmärgist. Moskvalane **A. Valejev** kirjutab: «Olen erialalt elektrimontöör. Palun lubada minul, lihtsal nõukogude töölisel, teoks teha inimkonna palavaim unistus — sooritada esimene lend kosmosesse.»

Avaldus, mis on saadetud Krasnojarski kraist, on järgmine: «Palun saata mind kosmoselennule tehiskaaslasel. Minu palvet, austatud toimetus, palun mitte tagasi lükata. **M. Simakov.**»

Teised kirjad on põhjalikud, argumenteeritud. Nendele on lisatud üksikasjalised elulood koos ülesvõtetega, andmed tervisliku seisundi kohta. Need kirjad on tavaliselt varustatud märkusega:

«Jaatava otsuse tegemiseni palun minu nime trükisõnas mitte avaldada.» Nende kõrval on kirju, millest lausa õhkub komsomoli romantikat, igatsust kangelastegude järele. «Nüüdsama lugesin, et tehiskaaslane Belka ja Strelkaga jõudis edukalt tagasi Maa peale,» kirjutab **Tamara Bulgakova** Aleksandrovka sovhoosist, Tselinogradi oblastist. «Niisugusel ajal ei saa nõukogude noorsugu, kommunistlikud noored jääda kõrvalseisjateks. Peame aitama oma teadlastel kosmost vallutada. Sõitsin komsomoli lähetuskirjaga Valgevenest Kasahstani. Avaldan soovi lennata kosmosesse. Palun teid väga, et te arvaksite mind kosmoselaeva ekipaaži, mis saadetakse järjekordsele lennule.»

Niiviisi läksid kommunistlikud noored südame sunnil vabatahtlikult sõtta, sõitsid Siberisse seitseaastaku suurehitustele, rajasid uudismaid. Alati püüdlevad nad sinna, kus on kõige raskem. Ja nüüd kirjutavad noored entusiastid jällegi avaldusi. Ent seekord kutsuvad neid teistsugused kaugused, nende vaimusilma ette kerkivad teised maailmad ja planeedid. Siin võib lugeda ka pisut naiivseid, kuid oma mehise lihtsuse poolest siiski vapustavaid ridu:

«Armas toimetus! Tahaksin väga lennata kosmoselaeval, kuid kahjuks ei oska ma mitmesuguseid aparaate käsitseda. Andke mulle nõu, kus mind sel alal võidakse õpetada ... Räägin paar sõna enesest. Sündisin 1940. aastal, lõpetasin 7 klassi, seejärel õppisin kombaineriks ja töötasin kaks aastat Kasahstani uudismaadel. Möödunud aastal kutsusti mind Nõukogude armee ridadesse.

Veel kord palun teid aidata mul teostada oma unistust lennata kosmosesse. Mind ei kohuta miski, kui see ainult toob kasu minu, Nõukogude kodumaale. Ajateenistuse reasõdur **N. Nikolajev.**»

«Meie maa,» on öeldud Leningradi kommunistliku noore **I. Muzõkantovi** kirjas, «demonstreerib kogu maailmale oma võimsuse enneolematut tõusu. Meie rahvas armastab oma kodumaad, on andunud oma valitsusele ja loob imesid: ehitab aatomijäälõhkujaid ja aatomielektrijaamu, saadab laevu kosmosesse. Eeloleva NLKP kongressi auks võtab iga töötaja endale kõrgendatud kohustusi.

Lugupeetud seltsimehed! Tahan saada esimeseks kosmonaudiks. Kommunistlik Noorsooühing on alati olnud eesrindlik ja mina olen Kommunistliku Noorsooühingu kuulsuseks valmis tegema kõik, mis iganes vaja.»

Mõningad noorte patriootide avaldused lõpevad sõnadega, mis on kallid kõigile nõukogude inimestele: «Oma kodumaad ja Kommunistlikku Parteid armastav.»

On kirju perekondadelt ja rühmadelt, näiteks niisugune. «Oleme veendunud, et varsti lendab inimene kosmosesse,» kirjutavad ühe sanatooriumi töötajad Aktjubinski oblastist. «Otsustasime pühendada elu teaduslikele eesmärkidele ja olla esimesed kosmoselaevas. Meid on kolm — velsker **M. Bodjak,** ukrainlanna; laborant **A. Gulia,** kasahhitar; ravivõimlemise instruktor **Hussainov,** tatarlane.»

Peale palve kinnitavad paljud kirjutajad, et just nimelt nemad vastavad kõigile nõuetele, mida võidakse esitada tulevastele kosmonautidele. Zootehnik **P. Nalivaiko** Zaporožjest teatab: «Mulle näib, et kosmoselennu sooritamiseks on vaja suuri teadmisi, terasnärve, kangelase tugevat südant ja head tervist. Mul on kõik need omadused. Lapsepõlvest peale jäljendan ma kõiges meie kuulsaid lendureid, niisuguseid nagu Valeri Tškalov ...» Kes saab inimest

selle eest hukka mõista, et ta sellisel hetkel endast rääkides tahtmatult loob kosmosevallutaja ideaalkuju, mille ümber hõljub sputnikute, lunoidide, kosmoselaevade, meie teaduse ja tehnika väljapaistvate saavutuste ajastu heroism!

Neis kirjades pole eneseohverdamise ega eraldumise meeleolu. Nendele kirjutajatele on võõras ka isikliku kuulsuse ihaldamine. Inimesed, kes on kirjutanud need leheküljed, armastavad kirglikult elu, usuvad sügavalt nõukogude inimese loominguliste jõudude võitu ja tema imekaunisse tulevikku. Need mõtted väljenduvad näiteks **J. Antonovi** kirjas, kes töötab ühes pealinna ettevõttes. «Minu soov lennata esimesena kosmosesse,» kirjutab ta, «ei ole tingitud sellest, nagu oleks mind Maa peal elamine ära tüüdanud, samuti ka mitte materiaalse kasu lootusest, vaid siirast püüdest aidata nõukogude teadusel kiiremini kosmost vallutada.»

Sellestsamast kõneleb ka treial **G. Fenin** Kirovi-nimelisest tehasest Buzulukis. «Mitte kuulsuse ega materiaalse kasu pärast, vaid ainuüksi meie teaduse võidu nimel olen valmis kõige esimeseks, järelikult ka riskantseks lennuks kosmoselaeval-tehiskaaslasel.»

Sajad kirjad saabuvad neil päevil toimetusse meie maa mitmetest linnadest ja küladest. Töölised, kolhoosnikud, teenistujad ja õppiv noorsugu tervitavad vaimustusega nõukogude teaduse ja tehnika suuri võite, mis tähistavad, et on saabunud uus ajastu — ajastu, mil inimene vallutab kosmoseruumi.

«Meie, lihtsad nõukogude inimesed, oleme uhked,» kirjutab Nižni Tagili autoremonditehase tööline **M. Šatalov**, «et just nimelt meie maal saadeti välja esimene Maa tehiskaaslane, võimsad kosmoselaevad ja raketid. Oleme uhked selle üle, et need suured teod olid jõukohased rahvale, keda juhib Kommunistlik Partei.»

Patriootilist uhkust oma kodumaa üle tunneb Voroneži Raudteetranspordi Tehnikumi õpilane **Z. Bagajev**. «Olen õnnelik, et elan Nõukogudemaal, kus inimgeenius loob imesid,» kirjutab ta.

«Olen sündinud enne Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni,» räägib **A. Tsibin** Arhangelskist. «Olen pidanud puuadraga maad kündma, paati mööda jõge köiega üles vedama, aga esimene auto Venemaal, mida ma nägin, oli välismaa toode. Ja nüüd on eriti rõõmustav näha, milliseid edusamme on teinud meie maa nõukogude võimu aastatel. Meie teadlased on juba praegu ületanud piirid, mis on isegi kõige arenenumate kapitalistlike maade teadusele ja tehnikale veel kättesaamatud. Meeldiv on tunnistada, et nüüdsest peale peavad nemad püüdma meile järele jõuda. Au nõukogude rahvale — loojale! Au sotsialismimaa teadlastele!»

Paljud lugejad, kes saatsid ajalehele kirju, pöörduvad südamest tulevate tänusõnadega nõukogude teadlaste, inseneride ja tööliste poole, kes on loonud meie suurepärased kosmoselaevad.

«Kogu meie jaoskonna «Južstalkonstruktsija» kollektiiv,» kirjutab lukksepp-mehhaanik **J. Tamošin** Kutaisi linnast Gruusia NSV-s, «saadab südamlikke õnnitlusi võimsate kosmoselaevade loojatele ja soovib neile uusi võite ning edusamme.»

«Olen uhke oma kaasmaalaste, teadlaste üle, kes on toonud kuulsust meie kodumaale oma suurte tegudega, mis aitavad kaasa rahu kindlustamisele kogu maailmas,» teatab Naltšiki linnas elunev **I. Rakov**.

«Kõige fantastilisemad muinasjutud kahvatuvad meie päevade tegelikkuse kõrval. Tahan veelgi rohkem ja paremini töötada meie

maa õitsenguks,» on öeldud Saraatovi tööpingitehase inseneri **V. Mežba** kirjas.

Nõukogude töötajate palav püüd vastata nõukogude kosmoseuurijate võitudele uute töösaavutustega avaldub paljude lugejate kirjades. Sellest kirjutab Odessa oblasti Kirovi-nimelise põllumajandusartelli kolhoosnik **A. Popatenko**: «Meie teadlased ja insenerid valmistasid NLKP XXII kongressile ilusad kingitused. Nõukogude teadus on kindlalt võitnud esikoha maailmas. Neist ei jää maha ka põllumajanduse töötajad. Praegu võitlevad nad visalt selle eest, et anda riigile rohkem vilja, liha ja piima, jõuda ette Ameerikast põllumajandussaaduste tootmises iga elaniku kohta arvestatult.»

Miks just nimelt meie maa rajab inimkonnale teed universumi sügavusse? Ikka ja jälle pöörduvad «Pravda» lugejad oma kirjades selle küsimuse juurde. Noor tööline **H. Šaimkulov** Ussolje linnast näiteks kirjutab: «Nõukogude inimesed teavad väga hästi, et niisugused suured saavutused kosmosevallutamise alal on võimalikud üksnes riigis, kus rahvas ise on peremeheks.»

Kogu maailm on vaimustuses

EPOHHI RAJAV SÜNDMUS

SUKARNO
Indoneesia president

Inimese lend kosmosesse on epohhi rajav sündmus. See on suurepärane!

Osvaldo DORTICOS
Kuuba president

Väljapaistev sündmus — inimese edukas kosmosesse saatmine — tähendab niisuguse hiiglasuure tähtsusega kangelastegu, et see ei räägi üksnes Nõukogude Liidu triumfist, vaid kogu inimkonna omast, ja peale selle tõendab, et rahvaste teadusliku progressi määravad peamiselt majanduslik ja sotsiaalne progress. Nõukogude teadus tõendas veel kord oma kõrget taset ja võib selle üle uhke olla, et ta esimesena kuulutas kõige suuremast teaduslikust sündmusest inimkonna ajaloos.

IKEDA
Jaapani peaminister

Kosmoselaeva väljasaatmine koos inimesega ja maandumine on Nõukogude Liidu suur teaduslik võit. Maailm ootas, et Nõukogude Liit kunagi saadab niisuguse laeva välja ja et ta teeb seda esimesena. Tahaksin seoses sellega avaldada mitte imestust, vaid lugupidamist Nõukogude Liidu suursaavutusele.

FANFANI
Itaalia Ministrite Nõukogu esimees

Venelaste edusamm teeb veelgi aktuaalsemaks vajaduse uurida seda, mida need tehnilised ja teaduslikud saavutused annavad teadusele, ühiskondlikule elule ja rahvusvahelistele suhetele. Võistlus kosmose vallutamise alal peab olema rahu ja inimkonna vaba progressi eest peetavaks võistluseks.

HUME
Inglise välisminister

Meie sõbrad Nõukogude Liidust jõudsid täna meist ette ja ma õnnitlen koos kõigiga neid tõeliselt tähelepanuväärse saavutuse, inimese kosmoselennu ja Maa peale tagasijõudmise puhul.

John D. BERNAL
Ülemaailmse Rahunõukogu president

Rahupooldajad kogu maailmas aplodeerivad inimese esimese õnnestunud kosmoselennu puhul. See on epohhi rajav sündmus, millel on tohutu tähtsus looduse saladuste tundmaõppimise alal inimese poolt.

Rahupooldajad õnnitlevad ja avaldavad austust kosmonaut Gagarinile, kõigile teadlastele, inseneridele ja tehnikutele, kes tegid võimalikuks selle lennu.

Nad tervitavad eriti seda, et Kommunistlik Partei, nõukogude rahvas ja Nõukogude valitsus kutsusid sel pidulikul tunnil üles desarmeerimisele ja rahule.

Josef es SIBAI
Aasia ja Aafrika Rahvaste Solidaarsuse Nõukogu peasekretär

See rõõmustav sündmus äratab meis lootuse, et inimkond astub uude maailma — vendluse ja õitsengu maailma. Oleme vaimustatud nõukogude teadusest, mille saavutused on suunatud kogu inimkonna hüvanguks.

Zdenek NEDLY
Tšehhoslovakkia Teaduste Akadeemia president

Suurima erutusega kuulasin vapustavat teadet inimkonna esimese saadiku lähetamisest universumisse ja tema õnnelikust tagasijõudmisest Maa peale. Au nõukogude teadlastele, tehnikutele, nõukogude lendurile major Gagarinile! Au kogu nõukogude rahvale!

Elagu kommunism, uus ajastu inimkonna ajaloos!

Tadeusz KOTARBINSKI
Poola Teaduste Akadeemia president

Inimese poolt looduse alistamise ajaloos esineb sündmusi, mille murranguline iseloom jääb igavesti püsima. Viimastel aastatel on nõukogude inimesed saavutanud mitmeid suuri võite: on viinud orbiidile Maa esimese tehiskaaslase, on saanud ülesvõtteid Kuu tagaküljest ja on jõudnud tema pinnale raketi abil. Täna saime teada, et orbiidile läks kosmoselaev «Vostok», milles on maailma esimene kosmonaut.

Poola teadlaste nimel kummardan Nõukogude Liidu teadlaste ja tehnikute ees, kosmosereiside kangelasliku pioneeri — Juri Gagarini ees.

G. DEMETRESCU
akadeemik

Kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok», milles asus nõukogude kosmonaut Juri Aleksejevitš Gagarin, maandus õnnelikult. See on imetlusväärne saavutus! Esmakordselt lendas inimene kosmosesse! Pole kahtlust, et nõukogude teaduse ja tehnika väljapaistev saavutus avab inimesele ukse universumi lõputute avaruste otseseks uurimiseks.

Koos kogu maailma teadlastega ja kogu inimkonnaga avaldavad Rumeenia Rahvavabariigi teadlased oma sügavat vaimustust nõukogude rahva ustava poja, Kommunistliku Partei kasvandiku J. A. Gagarini kangelasliku lennu üle, soovivad nõukogude teadlastele, tehnikutele, töölistele, kõigile nõukogude inimestele uusi hiilgavaid võite kosmose vallutamisel ja rahu kindlustamisel maakeral.

Ferdinand RUHLE
Saksa Astronautika Ühingu president

Nõukogude inimese kosmoselend ja tema õnnestunud tagasijõudmine Maa peale kutsusid esile üldise juubelduse. Inimkonna põline unistus muutus tegelikkuseks.

Keegi ei kahelnud, et see moment saabub, ja see saabuski. Saksa Demokraatliku Vabariigi teadlased õnnitlevad kogu südamest oma nõukogude kolleege, kõiki nõukogude töölisi ja tehnikuid ajaloolise saavutuse puhul ja soovivad neile uusi suurepäraseid võite. See on sotsialistliku ühiskonna suur edu ja triumf. See on veel üks veenev tõendus suure nõukogude rahva jõust ja võimsusest, kes on kindlalt asunud juhtivale kohale maailma teiste rahvaste hulgas.

Berliin

Professor SÄNGER
Rahvusvahelise Astronautide Assotsiatsiooni esimehe asetäitja (SVF)

See on fantastiline, suurejooneline! Haruldane edu! Kosmosepioneerile ei leidu võrdset. See on suure tähtsusega saavutus kogu inimkonnale, saavutus, mille eest võlgneme tänu nõukogude inimestele.

Odd DAL
Norra Kosmoseuurimise Komitee esimees

Olen vapustatud teatest, et inimene esmakordselt lendas kosmosesse. See on suurim sündmus inimkonna ajaloos. Ma ei leia sõnu, et väljendada oma tundeid, — see on rohkem kui imetore. Ootasime kannatamatult nõukogude inimese esimest kosmoselendu, ja nüüd on see teostunud. Leian, et see pole üksnes tohutu teaduslik võit, vaid ka tõendus nõukogude tehnika erakordsest progressist ja meisterlikkusest.

BUTLER
Sydney ülikooli professor

12. aprillist sai esimene päev kosmose sajandil, mille avas Nõukogude Liit. Sel sündmusel on ajalooline tähtsus kogu inimkonnale. Üha

uuesti demonstreerivad nõukogude teadlased oma absoluutset üleolekut raketitehnika erakordses täpsuses ja imetlusväärses kindluses.

Prof. Leopold INFELD
Teoreetilise Füüsika Instituudi direktor (PRV)

See teadusalane kangelastegu nõukogude inimeste hiilgavate saavutuste ahelas on tõeline triumf, inimmõistuse tipp. See on tõesti suur sündmus, mis paneb aluse inimese poolt kosmose vallutamise ajastule. Kui poolakas olen ma uhke selle üle, et elame sõpruses nõukogude rahvaga — rahvaga, kelle esindaja Juri Aleksejevitš Gagarin saatis korda selle suure teo.

Dr. BILLS
Kanada astronoom

Venelaste hiilgav saavutus. Inimkond, sealhulgas kõigi maade teadlased, võib selle üle uhke olla. Kannatamatult ootame üksikasju ja teaduslikku informatsiooni selle sensatsioonilise lennu kohta, samuti ka selle kohta, mida nägi ja kuidas tundis end see julge nõukogude inimene.

Abdel Hamid SAMAA
Heluani observatooriumi direktor (AÜV)

Võimsa kosmoselaeva esmakordne väljasaatmine koos inimesega — vapra nõukogude inimesega — ja tema õnnestunud tagasitulek Maa peale on kõigi aegade ja kõigi rahvaste teadusliku mõtte väljapaistvaim saavutus. Olen piiritult õnnelik, et võin kõigest südamest tervitada nõukogude teadlasi ja spetsialiste selle suurepärase võidu puhul ja et Nõukogude Liit omandas võidupärja inimese kosmoselennu alal. Araabia Ühinenud Vabariigi teadlased hindavad kõrgelt seda nõukogude teadlaste väljapaistvat saavutust.

Ilja DŽURITŠITŠ
Serbia Teaduste Akadeemia president

Kosmoselaeva-tehiskaaslase saatmine universumisse koos inimesega ja tema õnnestunud tagasitoomine kutsuvad esile vaimustuse ja imetluse. Selle eksperimendi tulemused kiirendavad lõpliku eesmärgi saavutamist — vallutada universum, mis toob endaga kaasa uue ajastu ühiskonna arengus.

Harry MESSEL
Sydney ülikooli professor (Austraalia)

Nõukogude Liidu saavutus näitab kogu maailmale, missuguse suure progressi teaduse, hariduse ja kultuuri alal on venelased saavutanud Nõukogude riigi võrdlemisi lühikese olemasolu ajal. Nõukogude Liit demonstreerib kogu maailmale, millisteks saavutusteks on võimeline nõukogude kord.

Dr. J. CAPLAN

Rahvusvahelise Geofüüsika Aasta läbiviimise Rahvusliku Komitee esimees (USA)

J. Gagarini kosmoselend on tõeliselt ajalooline sündmus. Nõukogude spetsialistide suurepärane tehniline meisterlikkus avas meie planeedi elanikele tee kosmosesse ja võimaldab alustada tähtsate eksperimentide seeriat kosmilise füsioloogia ja meditsiini alal.

Professor Giuglielmo RIGHINI

Arceira astrofüüsikalise observatooriumi direktor (Itaalia)

J. Gagarini kosmoselend tähistas inimkonna astumist uude ajastusse — niisugusesse ajastusse, kus inimene füüsiliselt viibib kosmoses. See uudis ei saa jätta esile kutsumata ääretut vaimustust. Kõigest südamest õnnitleme nõukogude teadlasi suure võidu puhul, mis läheb igaveseks inimese poolt universumi vallutamise ajalukku.

Guo Mo-ruo

HÜMN KOSMOSELAEVALE «VOSTOK»

«Vostok» on kõrguses kui uus komeet,
maailmaruumis särab päike selge
ja elevuses juubeldab planeet.
On igaühe hinges äkki helgem.

Viis tonni – laeva ligikaudne kaal –
orbiidil kihutab. Kõik hästi laabub.
Ja ongi maandumine. Tere, Maa!
Gagarin elusalt ja tervelt saabub.

Au teile, inimkonna kevadpäevad,
see hetk ja kangelaslik tegu suur,
ja sotsialism, mille jõudu näevad
ka kauged tähed ning maailmaruum!

SEE ON MUUTUNUD REAALSUSEKS

Maurice ROY
Prantsuse Teaduste Akadeemia liige,
Aeronavigatsiooniliste Uurimuste
Rahvusliku Teenistuse direktor

Esimese kosmonaudi kangelastegu tehiskaaslasel kutsub esile üldise vaimustuse. See kangelastegu kujutab endast täiesti uut etappi uurimustes, mida inimene teostab keskkonnas, kus ta elab, ning maailmaruumis, mis teda ümbritseb.

Teaduse ja tehnika seisukohalt näitab see hämmastav saavutus, millist edu on saavutanud navigatsiooni uue vormi — kosmonautika pioneerid täpsuse ja ohutuse tagamises lendudel ümber Maa, kõrgel maakera atmosfääri kohal. Nüüdsest peale on kosmonautika muutunud reaalseks tegelikkuseks.

See fakt, et Maal asuvad vaatlejad olid kontaktis kosmonaudiga, kujutab endast samuti suurimat edusammu sidevahendite hädaohutuse ja töökindluse tagamises meie planeedi ja esimese kosmoselaeva vahel, milles oli inimene.

Tohutute tehniliste raskuste ületamine kosmoselaeva viimisel ettenähtud trajektoorile, tema pidurdamine tagasipöördumisel Maale, võidukas jagusaamine tekkivatest kõrgetest temperatuuridest — kõik see avab tee edasistele ülimalt tähtsaile praktilistele saavutustele. Võibolla näeme varsti astronaute, kes lendavad kosmosesse tehiskaaslastel, mis täidavad observatooriumi ülesandeid,

kaasas aparaadid teaduslike vaatluste ja analüüside jaoks. Need saavutused on ettevalmistuseks lendudele veel suurematesse kaugustesse. Nad annavad samuti võimaluse sooritada lende keskmistes kõrgustes kaasaegsete lennukite konstruktsioonis teostatud muudatuste teel, selleks et kohandada need aerokosmiliste lennuühenduste pidamiseks.

Erilist tähelepanu ja sügavaid mõtteid äratab fakt, millise erakordse kiirusega see kangelastegu sooritati. Selleks läks vaja vaid mõned aastad. Kosmoselendude ajastule pani aluse esimene Nõukogude tehiskaaslane 4. oktoobril 1957. Ja selle teostas inimese lend tehiskaaslasel vaevalt kolm ja pool aastat hiljem.

Pariis

MEIE VAIMUSTUS ON PIIRITU

Georg PICCARDI
Firenze Ülikooli Teaduslik-Tehnilise Füüsika-Keemia Instituudi direktor, professor

Ma sündisin küllalt vara selleks, et olla tunnistajaks inimese esimestele katsetustele end lahti rebida maast ning sooritada lend mõne meetri kõrgusel. Inimene õhus kutsus meis esile vaimustuse. Kuid täna, mil inimene sööstis meteoori kiirusega läbi Maad ümbritseva maailmaruumi, muutus meie vaimustus piirituks. Hoopis uue tähenduse on saanud meie suhted välismaailmaga, mille eluasemeks on Maa.

Mehhaanika seisukohalt on see hämmastav saavutus. Kuid keemikuna pean seda hämmastavaks ka keemia seisukohalt. On avastatud reaktsioon, mis võimaldab kosmoselaeval arendada lennuks vajalikku kiirust. Kuid minule kui keemikule, kes on pikemat aega uurinud seost kosmiliste ja füüsikalis-keemiliste nähtuste vahel ja eriti neid, mis kulgevad kolloidsüsteemide vedelas keskkonnas, jättis inimese esimene lend kosmosesse erilise mulje.

Rääkida veest ning kolloididest vedelas keskkonnas — see on sama kui rääkida elust ja kõigest sellest, millest elu sõltub. Pikaajaliste uurimuste põhjal tean ma, millist mõju

avaldavad tähtsad kosmilised nähtused, ja eriti need, millede allikaks on Päike, kolloidide muutumisele tasakaaluta olekus, mis on omane elusorganismidele. Ja raske oli isegi ette kujutada, mis võis inimesega toimuda kosmoselennu tingimustes. Ainult kauaaegsed ja rangelt teaduslikud uurimused võimaldasid koguda teadmisi tingimuste loomiseks, tänu millele inimene kosmilist ruumi läbides jäi vigastamata.

Selles erakordselt keerulises valdkonnas, sest pole midagi delikaatsemat vee-kolloidstruktuuri tasakaaluta olekust — see on aga elu enese struktuur —, on jõutud hämmastavate saavutusteni.

Sellepärast on vaimustus tõeliselt piiritu.

Teadlased, kes on kompetentsed teistes teaduse valdkondades, ütlevad oma arvamuse Nõukogude Liidu poolt saavutatud võidu kohta. Mis puutub minusse, siis olen rõõmus ning tervitan kogu südamest suurimat sündmust, mis siiani näis unistusena.

Aplodeerin südamlikult oma Nõukogude kolleegidele ja soovin neile edasisi edusamme teaduse alal.

Firenze

KÕNELEVAD MEIE KÜLALISED

Olen piiritult õnnelik, et viibin sel päeval Moskvas

Juri Gagarini, esimese kosmoses viibinud inimese õnnelik tagasitulek on inimgeeniuse üks suurimaid saavutusi. Sellel on suur tähtsus kõigis maailmajagudes. See on suurim ja tähelepanuväärseim sündmus, mis näitab Nõukogude riigi üleolekut.

Juri Gagarini julgus on suurepärane näide nõukogude rahva vaprusest, kellele Juri Gagarini ja kogu nõukogude teaduse kangelastegu jääb alatiseks vaimustuseallikaks. Mul on raske väljendada oma tundeid — niivõrd erutas mind see vapustav teade. Olen piiritult õnnelik, et viibin Moskvas selle suurima sündmuse päeval.

William Z. FOSTER,
Ameerika Ühendriikide Kommunistliku Parteiauesimees

Tähelepanuväärne saavutus

Nõukogude Liidu uus tähelepanuväärne saavutus tähendab seda, et inimkond on astunud suure sammu edasi kosmose vallutamisel. Inimese saatmine kosmosesse ja tema edukas maandumine näitab veel kord, et Nõukogude Liit on teaduse ja tehnika arendamisel kaugele seljataha jätnud Ameerika Ühendriigid, ning tõendab sotsialistliku korra eeliseid.

Meie delegatsiooni liikmed tunnevad siirast rõõmu nõukogude rahva suure võidu üle. Nad õnnitlevad südamest tähelepanuväärse saavutuse puhul lendur major Juri Gagarinit, kes on nüüd saanud kõige tuntumaks ning lugupeetavamaks inimeseks maailmas. Soovime oma kallile vennale — nõukogude rahvale — uusi suuri edusamme teaduse ja tehnika arendamises, kosmose vallutamisel ning edu seitseaastaku täitmisel ja kommunismi ehitamisel.

GU ZHUO-XIN,
Hiina Rahvavabariigi valitsuse majandusliku ja teaduslik-tehnilise delegatsiooni juht

See viidi täide

BIRMA LIIDU RELVASTATUD JÕUDUDE ÜLEMJUHATAJA KINDRAL NE VIN teatas

«See on suurim saavutus kogu inimkonnale. Õnnitleme major Gagarinit, teadlasi, Nõukogude valitsust ja nõukogude rahvast. Oleme eriti rõõmsad sellepärast, et see lend õnnestus.

Kui ma kohtusin teie peaministri N. S. Hruštšoviga, siis ütles ta mulle, et pole kaugel see päev, mil inimene lendab kosmosesse. Kuid ma ei osanud kujutleda, et see päev on nii lähedal!

Samm tundmatusse

On kujunenud nii, et iga kord, kui külastan Moskvat, leiavad seal aset sündmused, milledel on tohutu tähtsus teadusele ning inimkonna arengule. Täna kuulsin hotellitrepilt raadiost teadet, et esmakordselt ajaloos on kosmosesse tõusnud nõukogude inimene.

Kordumatu ja suur on see, mis sünnib esmakordselt. Kõigi maade ja rahvaste kooliõpikutes on nüüdsest peale tulevastele põlvedele kirjutatud, et esimesena tõusis maailmaruumi nõukogude inimene. Ta tugines nõukogude teadusele ning ületas inimese võimetele senini tundmatud piirid.

Anna SEGHERS,
rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» komitee liige

Ennetades aega

Suure rõõmu ja vaimustusega võtsin vastu teate kosmoselaeva väljasaatmisest, milles oli inimene. Seda võis oodata, kuid olin hämmastunud, ei see juhtus nii ruttu. Teadus võlgneb palju nõukogude teadlastele, kes sooritasid selle kangelasteo. Ma räägin kui geofüüsik, mitte kui bioloog. Inimolendi lend tehiskaaslasel annab tunduvalt suuremaid võimalusi geofüüsikale ja teadusele maailmaruumist, mis siiani piirdusid aparaatide poolt registreeritud andmetega. Eelkõige oli vaja luua elutingimused tehiskaaslasel, mis kujutab endast teaduslikku laboratooriumi. Me seisame kosmosereiside künnisel.

George LACLAVER,
Rahvusvahelise Geodeesia ja Geofüüsika Liidu peasekretär

Suuruse tõend

Ootamatu teade inimese esimesest lennust kosmosesse vaimustas meid kõiki. Nõukogude Liidu edu on tema suuruse ja progressi tõendiks. Inimese saatmine kosmosesse ning tähtsaimate teaduslike andmete edasiandmine tema poolt tulevad kahtlemata kasuks kogu inimkonnale. Me õnnitleme siiralt nõukogude teadlasi ja konstruktoreid.

Muhammed BUNUVEIRA,
Liibüa parlamendi saadik

Kogu südamest

Mind rõõmustas väga teade Nõukogude Liidu kodaniku esimesest lennust kosmosesse. See rõõmustav sündmus innustab inimesi ning annab tunnistusi nõukogude teaduse grandioossetest saavutustest kosmose vallutamisel inimese poolt.

Nõukogude teaduse ja tehnika uus edu jättis veel kord kaugele seljataha Ameerika Ühendriikide ja teiste kapitalistlike maade teaduse. Nõukogude Liidu suur võit on kogu sotsialistliku leeri võit. Hiina rahvas hindab kõrgelt nõukogude kodaniku lendu kosmosesse ja tema õnnelikku maandumist.

Kogu südamest õnnitlen nõukogude rahvast kosmose vallutamisel saavutatud edu puhul.

YE JI-ZHUANG,
Hiina Rahvavabariigi väliskaubanduse minister

«VOSTOK» — SEE ON SÜGAVALT SÜMBOOLNE!

Kiri esimesele kosmoselendurile

Olen juba üle kuuekümne aasta vana, kuid muutusin nooremaks, Juri Gagarin, kui sain teada Sinu võrratust kangelasteost! Luba ennast emmata, rinnale suruda ning õnnitleda kogu progressiivse Ameerika nimel esimese

õnneliku reisi puhul kosmosesse. Olen veendunud, et Sa teed veel palju, mu noor sõber, sotsialistliku kodumaa kuulus poeg.

Juri Gagarin sai mitte üksnes Nõukogudemaa, vaid kogu inimkonna kangelaseks.

Milliste grandioossete saavutusteni on jõudnud nõukogude teadus ja kogu nõukogude rahvas, kui ühel kaunil kevadpäeval tõusis võimas laev üles kosmose ookeani ning maandus täpselt ettenähtud kohas! Kuulasin erutusega Moskva raadio saateid ja tundsin, et minu viimasel ajal halvenenud tervis paranes iga minutiga.

Nõukogude progressi kosmoselaev sai nimeks «Vostok». Tõepoolest sümboolne! See viitab kolossaalsetele saavutustele Maa selles osas, mida nimetatakse Idaks, ja esmajärjekorras Ida südames — Nõukogude Liidus. Lääs sai veel ühe tõenduse Nõukogude riigi jõust ja võimsusest. Kuid seda tehti ainuüksi rahulikel eesmärkidel, teaduse ja teadmiste arendamise eesmärgil, seda tehti sel momendil, kui Nõukogude Liit ikka ja jälle esitab üleskutse täielikuks desarmeerimiseks. Ja seda häält peab Lääs lõpuks kuulda võtma!

Täna, rohkem kui kunagi varem, peavad Ida ja Lääs istuma ümmarguse laua taha ja kõiges kokku leppima. Me teame, et pole olemas selliseid asju, selliseid teaduslikke avastusi, mida ei suudaks teha nõukogude rahvas. Selles veenab nõukogude rahva, Juri Gagarini kangelastegu, mis sooritati 12. aprillil 1961. aastal.

Luba, kallis sõber, emmata Sind veel kord kogu meie perekonna poolt, kes viibib praegu Moskvas.

Paul ROBESON

HINGE KINNI PIDADES

Üleliidulise Raadio stuudios

Ma tahan õnnitleda nõukogude kangelast, ääretu kosmose alistajat. Tema kangelastegu on veel üheks näiteks Nõukogude Liidu üleolekust sotsiaalse progressi, teaduse ja tehnika arendamise valdkonnas. Olen piirituli õnnelik: viibin sel ajaloolisel päeval Moskvas, maailma kõige eesrindlikuma riigi pealinnas. Tahaksin isiklikult õnnitleda Keenia rahva ja kõigi aafriklaste nimel meie sajandi kõige vapramat inimest — Juri Gagarinit, õnnitleda Nõukogude valitsust ja N. S. Hruštšovi — rahu ja rahvusliku vabastamise eest peetava võitluse kangelast.

James K. BAMATU, Keenia

See päev on igaveseks ajalukku läinud.

Teie, vene inimesed, toote tulevikku lähemale. Olen õnnelik selle üle, et tänu teile on inimkonna homne päev juba saabunud. Nõukogude teadlased, insenerid, töölised ja kangelaslendur Juri Gagarin avasid tähtedevaheliste lendude ajastu.

Olen veendunud, et lähemal ajal te rõõmustate maailma uute võitudega, et pole kaugel päev, mil nõukogude kosmoselendurid jõuavad Kuule ja päikesesüsteemi planeetidele.

Aialo V. GEORGI, Etioopia

Kümnete maade pealinnade raadiojaamad vaikivad üksteise järel, et pärast mõni hetk kestnud pidulikku vaikust teatada, et esmakordselt on inimene jõudnud planeetidevahelisse ruumi.

France Presse'i agentuur andis telegrammi selle kohta edasi üks minut pärast TASS-i teadaande avaldamist Moskva Raadios. United Press Informationi agentuur teatas, et ta pikendab tavaliste saadete aega. Kindluse mõttes, et kõik agentuuri abonendid kuuleksid seda teadaannet, andis United Press Information üksteist korda edasi teate nõukogude inimese viibimisest kosmoses.

Maailma telegraafiagentuurid annavad praegu edasi ainult teadaandeid kosmilise ruumi vallutamisest nõukogude inimese poolt.

«Nõukogude Liit saatis kosmosesse inimese!» teatab Reuteri agentuur. Seda teadaannet korratakse pidevalt, jättes kõrvale kogu muu informatsiooni.

«Inimene sooritas esimese lennu kosmosesse. Ja see inimene on nõukogude kosmonaut.»

Londoni raadio teatas seda vapustavat uudist, katkestades kõik oma saated.

Nõukogude Kolumbus kosmoses! Teatades nõukogude inimeste suurest teaduslikust kangelasteost, kirjutab France Presse'i agentuur: **«Venelased lasksid esimestena välja Maa tehiskaaslase 1957. aastal. Nad jõudsid esimestena Kuuni 1959. aastal. Nad saatsid esimestena välja ümber Maa ja tõid tagasi elustoomad möödunud aastal.** Nende saavutused avavad inimkonna ajaloos uue peatüki. Midagi säärast pole inimkond näinud. Nüüd tunduvad esimesena lõunapoolusele jõudnud Amundseni ja esimesena Everesti tippu tõusnud Hillary kangelasteod Juri Gagarini kangelasteo kõrval laste jalutuskäiguna.»

«Täna peatus ajalugu sekundiks, et pöörata lehekülge uuest — kosmosereiside peatükist,» kirjutab France Presse'i vaatleja.

Washington. Valge Maja esindaja teatas, et Ameerika kuuldejaamad võtsid täna vastu signaale nõukogude kosmoselaevalt, milles asub esimene kosmoseuurija inimkonna ajaloos.

Kell kaks öösel hakkasid kõigi Ameerika agentuuride teletaibid edasi andma välkteateid Moskvast: Nõukogude Liidus on välja saadetud maailma esimene kosmoselaev, milles on inimene.

Telefoni juures on Stokholmi observatooriumi professor doktor Venberg:

«See on suur ajalooline sündmus, see on lihtsalt suurepärane.»

Veidi aja eest helistati vanast Saksa linnast Erfurdist. Telefoni teises otsas oli ajalehe «Das Volk» peatoimetaja R. Schablinsky.

«Kallid sõbrad!» ütles ta. «Kogu meie toimetuse kollektiiv ja kõik meie linna elanikud võtsid piiritu rõõmu ja vaimustusega vastu suure uudise ja õnnitlevad kogu südamest nõukogude inimesi. Meie linna tänavail valitseb praegu tõeline rahvapidu. Inimesed suudlevad ja embavad üksteist, kõikjal kostab laule ja rõõmuhõiskeid. Viibime kõik mõtteis teiega ja kuulsa kosmoselenduri Gagariniga. Praegu anname kiires korras välja oma ajalehe eriväljaande lendlehe kujul, mis on pühendatud nõukogude teaduse uuele grandioossele võidule. Spetsiaalne helikopter tõuseb üles ja heidab linna kohal alla sadu tuhandeid lendlehti.»

EUROOPA

SOTSIALISMI ILMNE ÜLEOLEK

VARSSAVI, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). «Nõukogude inimene kosmoses. Gagarin pöördus õnnelikult tagasi Maa peale. See ongi sotsialismi ilmne üleolek!» — selliseid sõnu kuuleb praegu kõikjal Varssavis ja Poolas. Võõrad inimesed õnnitlevad üksteist. Poola rahvas juubeldab.

Raadio katkestas korduvalt oma saated, et edasi anda TASS-i järjekordset kommünikeed. Auväärsed professorid katkestasid oma loengud ning tegid üliõpilastele teatavaks erutava sõnumi, kommenteerides seda. Keskajalehed andsid juba mõni tund pärast tehiskaaslase «Vostok» maandumist välja eriväljaanded.

«Esimene nõukogude inimene kosmoses. Poola üldsus õnnitleb» — selline pealkiri ulatub üle «Trybuna Ludu» kogu lehekülje. «Täna sooritas nõukogude astronaut major Gagarin lennu kosmosesse ja pöördus tagasi Maale,» — teatab «Žice Waršavy».

KOGU SÜDAMEST

BERLIIN, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). «Pravda» korrespondent pöördus täna Saksamaa Sotsialistliku Ühtsuspartei Keskkomitee Poliitbüroo liikme, Saksa Demokraatliku Vabariigi Ministrite Nõukogu esimehe seltsimees Otto Grotewohli poole palvega öelda oma arvamus nõukogude inimese esimese kosmoselennu kohta. Sm. O. Grotewohl tegi järgmise avalduse:

«Sügava erutusega otsime sõnu, millega võiks väljendada meie tundeid, kui kuulsime inimese esimesest kosmoselennust. Mõtlen rõõmu, hingevärina ja uhkusega nõukogude teadlastele, tehnikutele ja töölistele, kes oma julge mõtte, teaduslike arvestuste täpsuse ja hingestatud tööga demonstreerisid kogu maailmale NSV Liidu vaieldamatut üleolekut.

Kosmoselendur Juri Aleksejevitš Gagarin tekitas minus vaimustust. Selle inimese mehine kangelastegu oma sotsialistliku kodumaa nimel, mis vapustas kogu maailma, täitis mind nagu miljoneid

teisi inimesi õnne ja rõõmuga. Õnnitlen teda ja neid, kes tegid selle lennu võimalikuks. Juubeldustundega õnnitlen Nõukogude Liidu rahvaid ja tema kuulsusrikast Kommunistlikku Parteid.

Kosmose rahumeelne vallutamine on kommunismi ja kogu inimkonna võit.»

*

«Kommunist kosmoses» — niisugust pealkirja kannab saksa ajalehe «Neues Deutschland» juhtkiri. «Milline päev! Milline aeg!» kirjutab ajaleht. «Nõukogude inimene, kommunistlikku ühiskonda ehitav inimene vallutas kosmose ja raporteeris lennu kordaminekust oma Kommunistlikule Parteile.

See on nõukogude rahva maailmaajalooline kangelastegu. See on rohkem kui kaasaegse teaduse triumf. See on rohkem kui kaasaegse tehnika grandioosne võit!

See on eelkõige sotsialistliku ühiskonna triumf, maailma ümberkujundajate, marksismi-leninismi ideede ja nõukogude inimese kõikevõitva loova jõu triumf... Inimene, kes alistab oma tahtele kõik Maa peal ja kes vallutab taeva, — niisugune on kommunismi ajastu inimene!»

Antal Hidas

KÄEGA TÄHTI PUUDUTADES

(Värsid esimesest kosmonaudist)

1

Ta lendab ülal,
maisest vaba,
ta käega puudutab
seal tähti, Päikestki.
Ja uhkelt tuksub
kosmonaudi süda:
«Ma olen NSV Liidu
kodanik!»
Maailm jäi vaikseks
pingsas ootuses,
et kuulutada häält maailmaruumist
ja tukseid kuumi noores südames.

Neid, kellel süda
rõõmsamini lõi,
kolm miljardit on . . .
Tundub, et just Lenin
on see, kes meile praegu
teate tõi:
«Läks täide, millest unistatud seni!»

2

Jääb meile igavesti kalliks see,
kes esimesena teoks tegi ime,
see, keda igatsedes ootasime,
kes tuli valgust tooma võidule.
Jääb meile igavesti kalliks see,
kes lendas täide viima meie lootust,
kes tähtedele jutustas Maa ootust,
kes tuli rahu tooma võidule.
On armas meile sinitaevas — tema
ja Kuu, mis pidupäeva auks sel ööl
vist kannab siidist rüüd ja kuldset vööd . . .
Kuid Maa, see kogu inimkonna ema,
jääb meile armsaks pidudes ja töös!

3

Sa oled
Inimese loonud, Maa!
Ja tema
tiivulise mõtte lõi,
nii kauni,
nagu helkiv koidukiir.
Päev tänane
ta triumfipäevaks saab:
on ületatud täheriigi piir,
ja selle võidu
Rahu käskjalg tõi!

RÕÕMUSTAME EDU ÜLE

Ajaleht «Nêpszabadság» avaldas oma korrespondendi vestluse Ungari Sotsialistliku Töölispartei Keskkomitee esimese sekretäri János Kádáriga.

«Ungari üldsus,» ütles J. Kádár, «oli piiritult rõõmus, kui kuulis kosmoselaeva «Vostok» lennust kosmosesse, ja soovis palavalt, et see ajaloolise tähtsusega eksperiment sooritataks edukalt. Kui saabus teade, et major Gagarin, see julge nõukogude inimene, tuli tervelt ja vigastamata tagasi kosmosest, saatsime meie partei Keskkomitee ja meie valitsuse ning Ungari üldsuse nimel õnnitlustelegrammi Nõukogude Liidu valitsuse juhtidele ja kogu nõukogude rahvale.

Pärast telegrammi ärasaatmist tekkis mul tunne, et seda oli vähe. Otsustasin väljendada elava sõnaga ungari töötajate siirast rõõmu ja häid soove. Astusin telefoni teel ühendusse seltsimees N. S. Hruštšoviga ja rääkisin talle, et kogu ungari töörahvas on samuti nagu nõukogude rahvas ülemaailmse saavutuse üle rõõmus. Seltsimees N. S. Hruštšov tänas südamest õnnitluse eest ja palus mind edasi anda tema tänu Ungari valitsuse juhtidele ja kogu ungari töötavale rahvale.»

«Minu arvates,» rõhutas J. Kádár, «on major Gagarini kosmoselennul tohutu suur tähtsus. Sellel suursündmusel on inimkonna ajaloos epohhi rajav tähtsus.»

NSV LIIDU JA ESIMESE KOSMONAUDI AUKS

SOFIA, 12. aprillil (TASS). Hommikul algas siin Bulgaaria Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenum, mis oli pühendatud põllumajanduse küsimustele. Bulgaaria Kommunistliku Partei Keskkomitee esimese sekretäri Todor Živkovi ettekande ajal saabus TASS-i teadaanne kosmoselaeva «Vostok» väljasaatmise kohta.

T. Živkov tegi otsekohe TASS-i teadaande teatavaks. Pleenumist osavõtjad kuulasid seda püsti seistes. Mitu minutit kestsid tormilised kiiduavaldused ning tervitushüüded Nõukogude Liidu, NLKP ja esimese kosmonaudi auks.

Pleenum kiitis üksmeelselt heaks NLKP Keskkomiteele saadetava telegrammi teksti, milles hinnati kõrgelt Nõukogude Liidu ajaloolist võitu universumi senitundmatute avaruste vallutamisel.

IGAVESEKS AJAKS

PRAHA, 12. aprillil («Pravda» korrespondendi teadaanne). Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomitee esimene sekretär, Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi president Antonín Novotný ja Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi valitsuse esimees Viliam Široký saatsid NLKP Keskkomiteele ja NSV Liidu Ministrite Nõukogule tervitustelegrammi, milles on öeldud:

Nõukogude teaduse ja tehnika ning nõukogude töötajate suur võit, millega algab uus etapp maailmaruumi vallutamisel inimese poolt, jäädvustatakse igaveseks ajaks inimkonna ajalukku.

ENNENÄGEMATU VÕIT LOODUSJÕUDUDE ÜLE

BUKAREST, 12. aprillil (TASS). Nõukogude saatkonna aadressil saabub arvukalt õnnitlusi Rumeenia Rahvavabariigi töötajatelt ja juhtivatelt ühiskonnategelastelt, pealinna tööstusettevõtete kollektiividelt ning diplomaatiliste esinduste juhtidelt.

Rumeenia Töölispartei Keskkomitee esimene sekretär, Rumeenia Rahvavabariigi Riiginõukogu esimees Gheorghe Gheorghiu-Dej õnnitles nõukogude konstruktoreid võidu puhul, saatis tervitusi J. A. Gagarinile ja andis üle parimad soovid N. S. Hruštšovile. G. Gheorghiu-Dej rõhutas, et see on kogu sotsialistliku leeri suur võit.

*

«Nõukogude inimese esimene lend kosmosesse ja tema tagasipöördumine Maa peale,» kirjutab Rumeenia ajaleht «Scînteia», «on inimese ennenägematu võit loodusjõudude üle, teaduse ja tehnika suurim saavutus ning inimmõistuse triumf.

Inimkond ei näe selles võidus ainult fakti omaette, vaid see on kommunismi edukalt ehitava nõukogude rahva rahuliku loova töö hiilgav tulemus. Ainult see maa, kes tänu oma suurtele edusammudele on asunud juhtivale kohale tsivilisatsioonis ning on saavutanud ainulaadse võidu teaduse ja tehnika tähtsates harudes, ainult see maa võis esimesena teostada inimkonna põlise unistuse — lennata kosmosesse.

Inimese esimene lend kosmosesse on Nõukogude Liidu, kogu sotsialistliku maailmasüsteemi hiilgav võit rahulikus võistluses kapitalismiga. Miljoneile inimestele maakeral demonstreeris see võit sotsialismi vaieldamatut üleolekut.

«VENEMAA VÕIDAB...»

LONDON, 12. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne).** Teade sellest, et inimene lendas kosmoselaeval maailmaruumi ning pöördus sealt õnnelikult tagasi Maa peale, vapustas tõsiselt Inglismaad.

Juba kella 11 paiku hommikul ilmusid Londoni õhtulehtede esimesed väljaanded. Ajalehe «Evening News» esiküljel oli suur pealkiri: **«Venemaa võidab võistluses ... Kosmoselaev «Vostok» viib major Juri Gagarini raketil ajalukku. Inimene on kosmoses!»** Ajaleht nimetab nõukogude teaduse saavutust suurimaks pöördepunktiks ajaloos ja rõhutab, et see ei ole lõpp, vaid alles algus. «Täna seisame inimkonna ajaloos enneolematute sündmuste künnisel.»

Inglise teadlased, ühiskonnategelased ja lihtsad tööinimesed väljendavad oma vaimustust seoses nõukogude teaduse maailmaajalooliste saavutustega ning paluvad nõukogude teadlastele edasi anda õnnitlused uue hiilgava võidu puhul kosmose vallutamisel.

«See on vapustav,» ütles meie korrespondendile parlamendi liige Konni Zilliacus. «Kui mõelda, et seda tegi maa, kes veel mõni aasta kümme tagasi oli tehnilises ja majanduslikus suhtes üheks mahajäänumaks riigiks. **See on Nõukogude Liidu triumf, sotsialismi triumf, kogu progressiivse inimkonna tohutu saavutus.»**

Manchesteri ülikooli füüsikateaduste doktor King, kes töötab astronoomia alal, ütles meile: «See on tõepoolest kõige väljapaistvam saavutus. Me saadame oma kolleegidele Nõukogude Liidus palavaid õnnitlusi seoses hiiglasliku tööga selle lennu teostamisel.»

Kõige palavamaid õnnitlusi selle suurepärase saavutuse puhul sisaldab tuntud inglise kirjaniku ja teadlase Charles Snow ning tema abikaasa, kirjanik Pamela Snow telegramm. Tuntud leiborist, parlamendi liige Harold Davis palub edasi anda õnnitlused Nikita Sergejevitš Hruštšovile.

*

«Jätke meelde see kuupäev — 12. aprill 1961, sest et see on üks tähtsamaid kuupäevi kogu inimkonna ajaloos,» kirjutab ajaleht «Evening News».

«Au ja kiitus venelastele,» kirjutab «Times». «Kosmoselennule järgneb nüüd kahtlemata selle uue maailma uurimine.» «Edaspidi ei piirdu inimesed enam meie väikese planeediga,» teatab ajaleht «Daily Express». «Neile kuulub universum.» Ajalehe «Daily Mail» järgi «Juri Gagarini maa — kosmoselendude algataja, Nõukogude Venemaa kuulsusele lisandusid uued loorberid.»

*

LONDON, 12. aprillil (TASS). Tuntud inglise teadlane, «Jodrell Bank» observatooriumi direktor Bernard Lovell nimetas nõukogude inimese lendu kosmosesse «suurimaks teaduslikuks saavutuseks inimkonna ajaloos».

Inglise Planeetidevaheliste Lendude Ühingu aseesimees Kenneth Getland ütles: «Maailm astub täiesti uude ajastusse, mis võib erakordselt rikastada meie teadmisi universumist. Inimene ei ole enam oma sünnikoha külge aheldatud. Ta rikastab tunduvalt oma kogemusi ja teadmisi vahetu kontakti tulemusel teiste planeetidega.»

Inglise Planeetidevaheliste Lendude Ühingu sekretär L. J. Carter ütles TASS-i korrespondendile, et teadaanne inimese kosmoselennust jättis talle erakordse mulje. «See saavutus,» ütles Carter, «avab tee päikesesüsteemi uurimisele. Olen alati tundnud vaimustust selle üle, et Nõukogude Liit peab kosmoselendu vältimatuks abinõuks päikesesüsteemi tundmaõppimisel inimese poolt.»

Teaduse Arendamise Briti Assotsiatsiooni president George Thompson nimetas nõukogude teaduse ja tehnika uut saavutust sümboolseks. «Ma arvan,» ütles ta, «et 12. aprill 1961 saab kuupäevaks, mida järeltulevate põlvkondade lapsed peavad meeles ajaloo õppimisel viiekümne või saja aasta pärast.»

«Press Association» agentuur, kes varustab informatsiooniga kogu Inglise ajakirjandust, iseloomustas teadaannet inimese kosmoselennu kohta kui «sajandi uudist».

PEITES PEA LIIVA SISSE

LONDON, 14. aprillil (TASS). Dissonantsina lihtsate inglaste, teadlaste ja ühiskonnategelaste palavate ja vaimustatud õnnitluste seas kõlas lord Hailshami (Inglise minister teaduse küsimustes) irisev hääl, kes, esinedes Birminghamis, teatas, et kuigi venelased saavutasid «midagi efektset», ei arva ta, «et esimese inimese kosmoselennu dramaatilisusest ja romantilisusest peaks liigselt innustuma».

Sellest avaldusest nördinud, kirjutab ajaleht «Daily Express»: «Kui minister teaduse küsimustes ilmutab nii vähe huvi kosmose vastu, siis pole suurt lootust, et keegi teine valitsuses tunneks selle üle muret.» Ajaleht nõuab kosmose uurimisel inglise programmi väljatöötamist.

MEIE SAJANDI SUURIM TEADAANNE

PARIIS, 12. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne).** Prantsusmaa hoiab hinge kinni. Kõik raadiojaamad katkestasid oma saated. «Kuulake meie sajandi suurimat teadaannet!» — diktori hääl väriseb erutusest. «Nõukogude inimene on juba kosmoses.»

Neil hommikutundidel õnnestus meil kohtuda mõnede tuntud prantsuse teadlastega. Pariisi ülikooli loodusteaduskonna dekaan professor Joseph Perais ütles:

«Sain äsja sündmusest teada. Me ootasime seda. Kuid vaatamata sellele vapustab fakt, et nüüd ilmus maailma teaduses uus kuupäev — 12. aprill. Mul on suur rõõm tervitada nõukogude teadlasi, kosmosesse lennanud inimest ja kogu teie rahvast. Kuulsin raadiost, milline rõõm valitseb teie maal. Me mõistame ja jagame seda.»

Prantsuse Aeronavigatsiooniliste Uurimuste Rahvusliku teenistuse direktori professor Maurice Roy leidsime oma laboratooriumist.

«Kaks päeva tagasi,» ütles ta, «viibisin teaduslikul konverentsil Firenzes ja kuulasin nõukogude teadlaste ettekannet. Nad teatasid rahulikult, et 1961. aasta programmis on ette nähtud inimese kosmoselend. Ja praegu, nelikümmend kaheksa tundi hiljem, sain teada, et see programm on juba täidetud. See on fantastiline. Teadus, mis saab planeerida selliseid saavutusi, annab meile ettekujutuse sellest, milleks on suutelised inimesed. Kõigi teadlaste esimene tunne oli vaimustus. Eelkõige olen vaimustuses nõukogude esimesest astronaudist endast, kelle häält võisime kuulda raadiost tänu kosmoselaeval asuvate sidevahendite harukordsetele omadustele.»

ÜLEOLEKU VEENEV TÕENDUS

PARIIS, 12. aprillil (TASS). France Presse'i agentuuri korrespondent teatab Moskvast:

Ajalooline saavutus ei seisne üksnes selles, et teostati inimese esimene kosmoselend, vaid ka selles, et tehiskaaslane viidi varem väljaarvestatud orbiidile ja lendas ümber Maa: selline on esimene

järeldus, mida sunnivad tegema täna hommikul kella 10-st alates kõigi Nõukogude Liidu raadiojaamade poolt üksteise järel edasiántavad tähtsad teadaanded.

Esimene kosmonaut — lennuväemajor Gagarin — tegi lennu ajal auga läbi tõsised katsumused, mis ootavad inimest kosmoses, nimelt kolossaalne kiirendus stardi ajal, kaaluta olek, mis ei anna talle enam kui tunni aja jooksul võimalust liigutada käsi ega jalgu, isoleeritus kõigi oma psühholoogiliste tagajärgedega ja kosmilise kiirituse võimalik mõju. Lisaks sellele ületas ta ennast vigastamata kõige hirmsama takistuse, nimelt tagasituleku atmosfääri umbes 20 000-kilomeetrise tunnikiirusega.

Nagu rõhutavad eksperdid, tõendab see saavutus veenvalt nõukogude teadlaste ja spetsialistide üleolekut kosmose uurimise järgmistes valdkondades:

1. Absoluutne täpsus, millega nüüd võib viia tehiskaaslase koos inimesega varem täpselt väljaarvestatud orbiidile peaaegu täiusliku juhtimissüsteemi abil.

2. Meeskonna kaitse igasuguste väliste hädaohtude vastu kosmoses, eriti kosmilise kiirguse mõju vastu.

3. Kabiini edukas tagasipöördumine Maale koos reisijatega juba neljandat korda.

See kolmekordne edu, rõhutavad vaatlejad nõukogude pealinnas, tõendab ilmselt nüüdsest peale NSV Liidu suurt üleolekut kõigi oma võistlejate suhtes kosmose vallutamisel ja maailmaruumi uurimisel.

Oleme vaimustuses!

PARIIS, 13. aprillil (TASS). «Sotsialismi ja kapitalismi vahelises rahulikus võistluses on Nõukogude Liit taas hiilgavalt demonstreerinud selle ühiskonnakorra üleolekut, mis kaotas inimese ekspluateerimise inimese poolt,» öeldakse resolutsioonis, mis võeti tohutu vaimustusega vastu Prantsusmaa Kommunistliku Partei poolt «Mutualité» saalis korraldatud Pariisi töötajate miitingul. «See imetlusväärne saavutus,» ütles miitingu avamisel Prantsusmaa Kommunistliku Partei Keskkomitee poliitbüroo liige Jeanette Vermeersch, «on nõukogude tööstuse, tehnika, teaduse ja nõukogude inimese võit. Meie südameid täidab suur rõõm. Meid on vallanud enneolematu uhkustunne, sest et me oleme töötajad, kommunistid, progressi ja rahu pooldajad, meie ajastu ainsa humanismi — kommunistliku humanismi pooldajad. Me oleme õnnelikud ja uhked selle üle, et maa, kellele see saavutus kuulub, on just sotsialismimaa, kus viiakse täide kõigi ekspluateeritavate lootused.»

«Kuidas saaks vaikida,» jätkas Jeanette Vermeersch, «kogu nõukogude rahvast, töölistest, talupoegadest, tehnika spetsialistidest, kommunismi noortest ehitajatest ja NSV Liidu kuulsusrikkast Kommunistlikust Parteist, kes organiseerib võitlust, juhib sotsialistlikku ülesehitustööd ning arutab oma eeloleval kongressil kommunismi ehitamise programmi! Kuidas saaks vaikida sellest, kes on selle partei eesotsas teinud nii palju selleks, et kõrvaldada takistused maa kiire ja veel võimsama arenemise teel, — seltsi-

mees Hruštšovist! (Kestvad kiiduavaldused.) Ja kuidas saaks erutuseta ja tänutundeta mõelda inimkonna gigandile — Vladimir Iljitš Leninile!

Au Suurele Sotsialistlikule Oktoobrirevolutsioonile!
Au Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu rahvastele!
Au Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile!
Au surematule Leninile!»

Need Jeanette Vermeerschi sõnad kutsusid esile tormilise kestva kiiduavalduse.

TEHNIKA SUURUS, INIMESTE MEHISUS

BONN, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Lääne-Saksamaa elanikkonna kogu tähelepanu on koondunud nõukogude rahva suurimale saavutusele, mis avas uue lehekülje inimkonna ajaloos.

«Selle lennuga õnnestus nõukogude teadusel ja tehnikal saavutada edu, millel on erakordne tähtsus,» öeldakse ajalehe «Westfalische Rundschau» eriväljaandes.

Nobeli preemia laureaat, NSV Liidu Teaduste Akadeemia auliige, füüsik professor Max Born ütles:

«Olen vaimustuses sellest saavutusest! Olen vaimustuses tehnika saavutusest, kuid eelkõige selle lennu sooritanud inimese mehisusest.»

Professor Herman Obert, keda nimetatakse «saksa raketitehnika isaks», ütles:

«Jah, ma kuulsin juba, et kosmoselendur tuli tervena ja vigastamata tagasi Maa peale. Õnnitlen, ning soovin vene kolleegidele kõike head. Olen väga rõõmus, et täitusid minu ennustused selle kohta, et inimese kosmoselend on võimalik. Ennustasin seda 1923. aastal.»

«Kuid tookord te ei arvanud, et esimeseks kosmonaudiks on venelane?»

«Ei,» vastas Obert. «Ma arvasin, et see on sakslane.»

«Millal te jõudsite veendumusele, et selleks saab nõukogude inimene?»

«4. oktoobril 1957. aastal, kui Nõukogude Liidus viidi edukalt orbiidile esimene Maa tehiskaaslane. Siis sai selgeks, et meie teadus ja tehnika ei suuda ületada venelaste oma. Täna võib öelda, et teaduse ja insenerimõtte seisukohalt on Nõukogude Liit hämmastanud maailma suurima saavutusega!»

*

«Inimese edukas lend ümber Maa, garanteeritud maandumine varem täpselt kindlaks määratud Nõukogude Liidu osas,» märgib ajaleht «Frankfurter Rundschau», «kõik see kujutab endast suurimat tehnika ja teaduse saavutust inimkonna ajaloos.»

«Esimese ringi võistluses kosmose vallutamise eest võitsid väljaspool igasugust kahtlust venelased tänu oma suurepärasele teaduslik-tehnilisele saavutusele 12. aprillil,» kirjutab «Stuttgarter Zeitung».

«Nõukogudel on õigus oma saavutuse üle uhkust ja vaimustust tunda,» rõhutab oma kommentaarides ajaleht «Neue Rhein-Zeitung».

AVAR TEE TULEVIKKU

FIRENZE, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Firenze avalikkuse tähelepanu keskpunktis on nõukogude teadlaste delegatsioon, kes saabus kosmose uurimise alasele sümpoosionile, millest võtavad osa kahekümne viie maa teadlaste delegatsioonid.

Ajaloolises Pitti lossis, kus toimus sümpoosion, vestles teie korrespondent mitme teadlase ja Firenze üldsuse esindajaga. Nad ütlesid järgmist:

Van de Hulst — Hollandi teadlane, Kosmose Uurimise Rahvusvahelise Komisjoni esimees:

«See lend kujutab endast suursündmust, annab tunnistust nõukogude teadlaste ja inseneride suurepärasest tehnilisest meisterlikkusest. Kõige tähtsam on see, et avar tee tulevikku on lahti. On alanud kosmose vahetu uurimine inimese poolt. Õnnitlen kogu südamest nõukogude teadlasi. Sümboolselt väljendan seda teie delegatsioonile, tõstes koos teiega klaasi suurepärase saavutuse auks.»

Richard Porter — Ameerika delegatsiooni juht sümpoosionil, Kosmose Uurimise Rahvusvahelise Komisjoni aseesimees:

«Ameerika Ühendriikide teadlased tervitavad seda Nõukogude Liidu väljapaistvat teaduslik-tehnilist saavutust ja õnnitlevad esimest kosmonauti Juri Gagarinit. See on veel üks suur etapp maailmaruumi uurimisel. Ta laiendab kogu inimkonna teadmisi nii inimese enda kui ka ümbritseva maailmaruumi tundmaõppimisel. Olen kindel, et see inimese esimene lend kosmosesse innustab kõiki inimesi maailmas ja on teaduse ja tehnika edaspidiste võitude stiimuliks.»

Harry Massy — Kosmose Uurimise Inglise Rahvusliku Komitee esimees:

«Mind ei üllatanud see teade. Ma ootasin, et Nõukogude kosmoselaeva edukas väljasaatmine orbiidile koos inimesega ja tema maandumine toimub kõige lähemas tulevikus. See on muidugi väljapaistev saavutus. Me oleme juba harjunud teadaannetega nõukogude teaduse erakordsetest tehnilistest saavutustest. Kuid nende saavutuste suurus ja eriti inimese edukas lend kosmosesse ja tema maandumine on unustamatud. Kasutan võimalust, et õnnitleda nõukogude teadlasi, insenere ja teisi sellest suurest üritusest osavõtjaid.»

La Pira — Firenze linnapea, ühiskonnategelane, kristlik demokraat:

«See suur fakt annab tunnistust sellest, et areneb uus tsivilisatsioon, mis on rajatud rahule, progressile ja inimkonna vaimse elu kasvule. Sündmus, mille tunnistajaks me oleme, on oma ole-

muselt väga tähtis. See kutsub kõigi rahvaste juures esile suure rõõmutunde. Sellepärast tänan nõukogude teadlasi selle inimsoole nii väärtusliku kingituse eest. Firenzet, Galilei kodumaad, on selle sündmusega seoses vallanud eriline vaimustus. Õnnitlen kogu teie rahvast, kellega mul oli rõõm tutvuda Moskvas, Leningradis ja Kiievis viibides.»

INIMENE — SEE KÕLAB UHKELT

VIIN, 12. aprillil (TASS). TASS-i teadaanne Nõukogude kosmoselaeva-tehiskaaslase «Vostok» väljasaatmise kohta on kogu Austria tähelepanu keskpunktis.

TASS-i osakonnale Austrias helistas tuntud austria luuletaja Hugo Huppert. «Milline kolossaalne uudis!» ütles ta. «Õnnitlen teid kogu südamest!»

Võtsime telefoniühenduse tuntud austria naiskirjaniku ja ühiskonnategelase Ewa Priesteriga. Ta hüüdis: «Õnnitlen nõukogude inimesi kogu südamest! See on suur hetk inimkonna ajaloos! Seda, mida tegi major Gagarin, võis teha ainult nõukogude inimene!»

VIIN, 13. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne)**. Austria Kommunistliku Partei esimees Johann Koplenig ütles vestluses meie korrespondendiga:

«Inimkond elab üle üht meie epohhi suurimat sündmust. Nõukogude inimese lend maailmaruumi innustab kõiki, kes võitlevad progressi, rahu ja sotsialismi eest. See nõukogude teaduse suur võit tõendab sotsialismi üleolekut ja on võimsaks toeks rahvastele võitluses rahuliku kooseksisteerimise, üldise desarmeerimise ja püsiva rahu eest, võitluses rahvusliku vabaduse ja sõltumatuse eest.»

«Nõukogude Liidu saavutus on ühtlasi sotsialismi ja kommunismi triumf,» rõhutas Johann Koplenig. «Edu kosmose alistamisel sai võimalikuks sotsialistliku korra tingimustes, mis tagab inimisiksuse loova energia täieliku väljaarenemise.»

«Kogu maailm,» ütles meie kaasvestleja, «sai teada ühe kosmose vallutamisest osa võtnud nõukogude inimese nime. Juri Gagarin on Nõukogude Liidu kangelane, vaatamata sellele, kas ta seda nimetust kannab või mitte. Nüüd on ta ka kogu inimkonna kangelane.»

«Austria kommunistid ja meie maa progressiivselt meelestatud inimesed,» ütles Johann Koplenig, «on tänulikud Nõukogude Liidule, nõukogude teadlastele ja kõigile Nõukogudemaa töötajaile nende väljapaistva töö eest, mis kinnitab suure kirjaniku Maksim Gorki toredaid sõnu:

«Inimene — see kõlab uhkelt!»»

NSV LIIT ON EES

GENF, 12. aprillil (**«Pravda» erikorrespondendi teadaanne**). Täna hommikust saadik on linn erutatud Moskvast saadud eriteadaande üle. Kohalik raadio annab iga kümne-kahekümne minuti tagant edasi teateid selle kohta, kuidas liigub Nõukogude kosmoselaev, milles on inimene, lisades oma teadaandeile juurde väljendusrikkaid kommentaare:

«NSV Liit saatis esimesena välja Maa tehiskaaslase.»

«NSV Liit saatis esimesena raketi maailmaruumi.»

«NSV Liit jõudis esimesena Kuule.»

«NSV Liit saatis esimesena inimese kosmosesse.»

Vestluses nõukogude ajakirjanikega ütles tuntud šveitsi teadlane Piccard, kes omal ajal püstitas rekordi inimese õhkutõusmises stratostaadil:

«Õnnitlen kogu südamest nõukogude kosmonauti. Ta tõusis palju kõrgemale kui mina. See on tohutu võit. Mul on väga kahju, et mina ei olnud tema asemel.»

«RAHU JÕUD ON MUUTUNUD VEELGI VÕIMSAMAKS»

NIKOSIA, 13. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Teade nõukogude kosmoselaeva väljasaatmisest koos astronaudiga ning tema õnnelikust tagasipöördumisest Maa peale leidis suurt vastukaja Küprose Vabariigi rahva seas. Kõikjalt üle kogu maa saabub NSV Liidu saatkonnale lõputult tervitustelegramme linnapeadelt, parlamendi saadikutelt, töölistelt ja teenistujailt.

Küprose Vabariigi töötajate nimel saatis Küprose progressiivse partei AKEL Keskkomitee NLKP Keskkomiteele läkituse, milles väljendati Küprose elanike vaimustust Nõukogudemaa edusammude üle majanduse, teaduse ja kultuuri arendamisel ning hinnati erakordselt kõrgelt Nõukogude Liidu võitu kosmose vallutamisel.

Meie korrespondendi poole pöördus föderatsiooni esimees, Küprose Vabariigi parlamendi saadik A. Ziartidis.

«Koos teiega, kallid nõukogude sõbrad,» ütles Ziartidis, «koos maailma kõigi progressiivsete ja rahuarmastavate inimestega tunneme meie, Küprose töötajad, tohutut sõnul seletamatut rõõmu nõukogude teaduse hiilgava võidu puhul. Töölisklass, kogu Küprose rahvas mõistab, et see väljapaistev edu universumi vallutamisel kujutab endast teie maa suurt panust kogu inimkonna arenemisse ja üldise rahu kindlustamisse. Täna on rahujõud muutunud veelgi võimsamaks kui eile.»

AASIA

HIINA JUUBELDAB

PEKING, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Teletaip trükib paberile teadaannete ridu, mis kõikjalt saabuvad pressituppa. Siin töötavad paljudest maadest tulnud ajakirjanikud sõnumite kallal maailma meistrivõistluste käigu kohta lauatennises. Ja äkki vaikib kirjutusmasinate klõbin. Iga teletaibil trükitud sõna põletab elektrisädemena teadvust: «Maailma esimene kosmoselaev-tehiskaaslane koos inimesega saadeti 12. aprillil Nõukogude Liidus välja. Esimene astronaut on Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu kodanik lendur major Juri Aleksejevitš Gagarin . . .»

Möödub sekund, teine, ja juba on see teade levinud välkkiirelt mööda avarat staadioni ning kutsunud inimestes esile rõõmsa üllatustunde. Saanud teada, et nende kõrval on nõukogude korrespondendid, paluvad paljud pealtvaatajad ja võistlustest vabad sportlased anda nõukogude rahvale edasi palava tervituse ning õnnitleda teda hiilgava võidu puhul, mis on avanud uue ajastu kosmose alistamises.

«Olen Shijangshani kombinaadi metallurg,» pöördub meie poole üks pealtvaatajaist Li Rong-huei. «Inimese edukas kosmoselend on nõukogude teadlaste, inseneride ja tööliste suur võit, kõigi sotsialismimaade rahvaste võit.»

Pekingi õhtuleht «Beijing Vanbao» ilmus suure punaste tähtedega pealkirjaga: «Nõukogude Liit saatis välja kosmoselaeva inimesega». Kaks tundi enne lehe müügile tulemist ilmusid pealinna ühel kõige elavama liiklusega Wangfujingi tänaval ajalehe «Renminribao» toimetuse kõrvale kaks suurt paberilehte. Nendel seisis käsitsi hieroglüüfidega kirjutatult: **««Renminribao» eriväljaanne. On saabunud inimese kosmoselennu päev. Taevasse tõusis Nõukogude kosmoselaev, milles on inimene . . .»**

Kostab trummipõrinat. Algab Pekingi Kujutavate Kunstide Instituudi üliõpilaste stiihiline meeleavaldus. Nad kannavad transparente ning hoiavad kõrgel suurt plakatit, millel on kujutatud Nõukogude kosmoselaev koos inimesega. Transparentidel on palavad tervitussõnad nõukogude rahvale. Noormeeste ja tütarlastega ühinevad möödakäijad.

UNISTUS SAI TEGELIKKUSEKS

PEKING, 12. aprillil (TASS). Hiina Rahvavabariigi linnades ja külades levis silmapilkselt teade nõukogude inimese esimesest kosmoselennust maailmas. Xinhua agentuur andis otsekohe edasi TASS-i teadaande. Hiina Rahvavabariigi Keskraadiojaam Pekingis

katkestas oma tavalised saated ja andis päevauudiste erisaate, milles teatas nõukogude teaduse uuest maailmaajaloolisest saavutusest.

Hiina pealinna elanikud saadavad nõukogude rahvale palavaid tervitusi ning on uhked nõukogude vendade edusammude üle. Saanud teada nõukogude teaduse ja tehnika väljapaistvast saavutusest, ütles Pekingi ühe keskkooli õpetaja Zhao Hoa-xing:

«Oleme juba ammu harjunud sellega, et nõukogude teadus lakkamatult hämmastab maailma oma epohhi rajavate saavutustega. Nüüd on avanenud uued perspektiivid kosmose vallutamiseks, selleks, et laiendada inimese teadmisi loodusest. Raske on leida sõnu, et määrata kindlaks selle maailmaajaloolise saavutuse tähtsust.»

Suurepärane algatus

PEKING, 12. aprillil (TASS). «Sain rõõmuga teada, et täna saadeti Nõukogude Liidus edukalt välja maailma esimene kosmoselaev-tehiskaaslane «Vostok», milles oli inimene. See nõukogude teaduse väljapaistev saavutus, millel on suur ajalooline tähtsus, tähistab uue etapi algust kosmose vallutamisel inimese poolt,» kirjutab Hiina-Nõukogude Sõprusühingu keskjuhatuse esimees Song Qing-ling oma telegrammis Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Nõukogude Ühingute Liidu presiidiumi esimehele N. V. Popovale ning Nõukogude-Hiina Sõprusühingu juhatuse esimehele A. A. Andrejevile. «See suurepärane algatus, mis vapustas kogu maailma, annab veel kord tunnistust nõukogude teaduse ja tehnika üleolekust, nende juhtivast kohast maailmas, sotsialistliku korra üleolekust ja tema ammendamatust elujõust.»

Sotsialismi võimsus

Hiina ajaleht «Renminribao» avaldas juhtkirja «On alanud uus ajastu kosmose vallutamisel inimese poolt». Artiklis öeldakse muu hulgas:

Astronaut Juri Aleksejevitš Gagarini kosmoselend on suur panus nõukogude rahvalt inimkonna progressi ja rahu kindlustamise üritusse.

Nõukogude teaduse ja tehnika hämmastav progressitempo ning hiilgavad saavutused sisendavad maakera miljonite inimeste südamesse suurimat rõõmu ja innustust. Nõukogude inimesed ehitasid ja saatsid edukalt välja maailma esimese Maa tehiskaaslase, esimese raketi Kuule, esimese raketi Veenusele ja esimese kosmoselaeva-tehiskaaslase. Ja nüüd tuli esimene inimene — nõukogude kodanik — triumfiga tagasi kosmoselennult.

Nõukogude rahva suured saavutused näitavad nõukogude teaduse ja tehnika üleolekut ning demonstreerivad eredalt sotsialistliku korra võimast elujõudu.

Hiina rahvas toetab palavalt NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude Liidu valitsuse üleskutset Nõukogude Liidu Kommunistlikule Parteile ja nõukogude rahvale, kõigi maade rahvastele ja valitsustele ning kogu progressiivsele inimkonnale.

Kosmose peremees

Suur nõukogude rahvas, meie kõige lähedasem sõber! Ma ei tea, kuidas kõige paremini väljendada oma erutust ja rõõmu ning saata südamlikke õnnitlusi sinu suurepärase saavutuse puhul. Kangelane major Gagarin on Nõukogude Liidu kodanik. Jah, ainult sinu kodumaal sai võrsuda esimene kosmoselennu kangelane! Nagu sinagi armastan ma palavalt nõukogude rahvast ning tunnen rõõmu ja uhkust selle kangelasteo üle.

Sest kui suur on see tegu! Inimkonna ajaloos on avatud uus lehekülg. Inimene ei tööta ega loo õnne üksnes maakeral. Ta sooritas lennu kosmosesse, ta püüab Päikese, Kuu ja tähtede poole. Varsti saab inimene nende lähedaseks naabriks. See suursündmus rikastas meie mõtteid tuhandeid, kümneid tuhandeid kordi.

Meie mõtted ei ole nüüd ainuüksi Maale suunatud, vaid ka kosmosesse. Inimene on saanud kosmose peremeheks! See tugevdas veelgi rohkem inimeste usku, et kõik meie suured ja julged unistused täituvad. Seda veendumust toetab ka asjaolu, et kõige ees sammub võimas nõukogude rahvas.

Nii ääretu, kui on kosmos, niisama piiritu on meie rõõm. Õnnitlen sind, nõukogude rahvas, õnnitlen. Soovin sulle veelgi hiilgavamaid võite kosmose vallutamisel.

LAO SHE

Hiina Kirjanike Liidu esimehe asetäitja

Peking

Inimõnne nimel

HANOI, 12. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne).** Täna algas siin Vietnami Demokraatliku Vabariigi Rahvuskogu istungjärk. Tormiliste kiiduavalduste ning vaimustushüüetega Nõukogude Liidu ja NLKP auks võtsid istungjärgust osavõtjad vastu teadaande Nõukogude Liidus kosmoselaeva «Vostok» edukast väljasaatmisest koos lenduri Juri Gagariniga.

Rahvuskogu saadikud võtsid üksmeelselt vastu otsuse saata Nõukogude valitsusele tervitustelegramm.

Vestluses «Pravda» korrespondendiga ütles Vietnami Demokraatliku Vabariigi peaminister Fam Van Dong:

«See on nõukogude inimeste — tööliste, inseneride ja tehnikute suurim ajalooline võit, mis on saavutatud rahu ja sotsialismi

nimel, kogu inimkonna õnne nimel. Me kõik tunneme suurt rõõmu, uhkust ja vaimustust kangelasteo üle, mille sooritas Nõukogude lendur Juri Gagarin, kes esimesena ajaloos ründas hiilgavalt kosmost ning tuli õnnelikult tagasi Maa peale. Vietnami rahva ja vabariigi valitsuse nimel annan edasi palavaima tervituse kõigile nõukogude inimestele, kommunismiehitajaile, kes viivad Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei juhtimisel ellu grandioosset seitseaastaku plaani.

ERUTAV SÜNDMUS

DELHI, 12. aprillil (TASS). India on vaimustuses. India aplodeerib nõukogude inimesele, kes tegi hulljulge hüppe kosmosesse. Näis, et inimesed on lakanud imestamast nõukogude teaduse võitude üle universumi alistamisel. Kuid TASS-i tänane teadaanne vapustas mõttelendu.

«Olen väga õnnelik,» teatas TASS-i korrespondendile India Rahvusliku Füüsikalaboratooriumi direktor, tuntud teadlane K. S. Krišnan. «See on üks erutavamaid uudiseid, mida maailm on eales kuulnud.»

TASS-i korrespondentsipunktis ei lõpe telefonihelin: indialased paluvad õnnitleda tõelist nõukogude inimest — Juri Aleksejevitš Gagarinit, soovivad esimesele kosmonaudile tervist ja edu.

«INIMKONNA TÕELINE TRIUMF»

DELHI, 12. aprillil (TASS). India peaminister Džavaharlal Nehru tegi TASS-i korrespondendile järgmise avalduse:

«Ma arvan, et Nõukogude Liidus kosmoselaeva edukas väljasaatmine koos inimesega ning tema tagasipöördumine Maale on teaduse ja eelkõige nõukogude teadlaste hämmastav saavutus. See on inimkonna tõeline triumf.

Tahaksin saata siiraid õnnitlusi väljapaistvaile teadlastele, kes tegid selle võimalikuks, ja major Juri Aleksejevitš Gagarinile — esimesele inimesele, kes tungis kosmosesse ja tuli Maale tagasi. Seda triumfi tuleb pidada rahuürituse võiduks ja ta peab panema meid veelgi rohkem mõtlema sõdade mõttetusele meie väikesel Maal. Loobugem igasugusest sõjamõttest maakeral ning asugem tegelema rahulike teaduslike saavutustega inimkonna hüvanguks.»

TERVITUS ESIMESELE KOSMONAUDILE

VIDŽAJAVADA, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Oli keskpäev. Päike kõrvetas talumatult. Vidžajavadas jäi elu soiku. Ja ootamatult täitusid linna tänavad erutatud inimestega. India oli teada saanud nõukogude inimese kosmoselennust.

India Kommunistliku Partei Rahvusnõukogu peasekretär Adžoi Ghoš ütles otsekohe pärast teadaande avaldamist lennu kohta «Pravda» korrespondendile:

«Epohhi rajav sündmus — inimene kosmoses! See on sotsialismi hiilgav triumf! India kommunistide nimel saadan palavaid õnnitlusi seltsimehele kommunistile Juri Gagarinile, esimesele inimesele, kes vallutas kosmose. Õnnitlen kogu nõukogude rahvast selle väljapaistva saavutuse puhul, tervitan suurt Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja tema leninlikku Keskkomiteed eesotsas seltsimees N. S. Hruštšoviga. Olen veendunud, et inimese lend kosmosesse on veel üheks Nõukogude Liidu rahulike taotluste eredaks demonstratsiooniks.»

Kui NLKP delegatsioon eesotsas sm. M. A. Susloviga saabus India Kommunistliku Partei VI kongressile, võeti nad tohutu rahvahulga poolt vastu jasmiiniõite saju ja vaimustushüüetega.

Lugenud ette TASS-i teadaande kosmoselaeva «Vostok» lennust, ütles sm. M. A. Suslov.

«Kommunistid, kes rajavad inimkonnale teed tulevikku, avasid inimesele ka tee kosmosesse. Seltsimees Juri Aleksejevitš Gagarin on ühtse ja konsolideerunud, suure, võimsa ja võitmatu leninliku Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei liige!»

Kongressi delegaatide nimel esines Adžoi Ghoš. Ta rõhutas, et inimese esimene kosmoselend on ilmekaks tõenduseks sellest, mida võib saavutada rahvas sotsialismi tingimustes.

Saal vastas sellele ovatsioonitormiga.

VIIEKÜMNE KOLME MAA SAADIKUD APLODEERIVAD

BANDUNG, 12. aprillil (telegraafi teel). Indoneesia linnas toimus Aasia ja Aafrika Rahvaste Solidaarsuse Nõukogu istungjärk, sel ajal kui Nõukogude kosmoselaev lendas üle nende kontinentide. Võimalik, et ta lendas Kongo kohal sel ajal, kui meie, viiekümne kolme maa esindajad, arutasime resolutsiooni Kongo rahva võitluse kohta.

On raske edasi anda seda vaimustust, mida teade sellest lennust esile kutsus. Istungjärgu töö katkestati. Kõik istungjärgust osavõtjad tervitasid püsti seistes tormiliste kiiduavaldustega kommunismiehitajate maa võitu. Veelgi raskem on edasi anda uhkustunnet, mida tundsime oma kodumaa üle meie, nõukogude delegaadid, kui kümned inimesed ruttasid meil kätt suruma.

Lennates meie planeedi kohal, esimene kosmonaut otsekui tervitas kontinentide rahvaid, kes võitlevad vabaduse ja sõltumatuse eest. Just sellepärast ütles Kameruni esindaja Rafan Osendi: «Rahvad tõstsid inimese kosmosesse, aga kolonialismi lasevad nad alla hauda.»

MIRZO TURSUN-ZADE

SEE ON IMESTUSVÄÄRNE UUDIS

BANDUNG, 13. aprillil (TASS). «Raske on väljendada minu tundeid, kui kuulsin teadet nõukogude inimese kosmoselennust. See saavutus tõi nõukogude inimestele igavese au ja kuulsuse,» ütles ajalehe «Varta Bandung» toimetaja Suleiman TASS-i korrespondendile. «Olgu tervitatud NSV Liit, olgu tervitatud Moskva. See on tõepoolest imestusväärne sündmus,» ütles India Ülemaalise Rahunõukogu peasekretär Malavija. «Mõistusel on seda isegi raske ette kujutada. Teie teadlased on tõendanud, et inimene on tõepoolest looduse isand. Olen veendunud, et rahuliikumine on muutunud nüüd veelgi tugevamaks.»

Praegu Bandungis toimuva Solidaarsuse Nõukogu istungjärgu esimees Siradžuddin Abbas ütles: «See on meie sajandi imestusväärseim uudis. Selle sündmusega algas inimkonna ajalugu planeetidevahelises ruumis. Olen kindel, et see suur saavutus toob hüvangut inimkonnale kõige laiemas mõttes ning aitab kindlustada Maa peal püsiva rahu.»

Indoneesia Rahvusliku Rahukaitse komitee liige Mansur ütles: «Ootasin seda sündmust ammu kannatamatult. See NSV Liidu teaduse ja raketitehnika hiilgav saavutus avab inimkonnale tee teistele planeetidele. See paneb samuti sügavalt mõtlema sõja ja rahu üle neid, kes tahavad valla päästa uut sõda.»

«ELAGU PROGRESS!»

TOKIO, 12. aprillil («Pravda» korrespondendi teadaanne). Kõik Jaapani raadiojaamad katkestasid äsja oma saated selleks, et teatada jaapani rahvale suurest sündmusest: maailma esimese Nõukogude kosmoselaeva väljasaatmisest koos inimesega.

Nõukogude saatkonnas, «Pravda» korrespondentsipunktis ning kõigis Nõukogude asutustes helisevad vahetpidamata telefonid: jaapanlased saadavad nõukogude rahvale õnnitlusi uue grandioosse võidu puhul.

Äsja helistas meile Jaapani Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretär Satomi Hakamada. Ta ütles: «Õnnitlen palavalt kõiki nõukogude sõpru suure võidu puhul.»

Jaapani Teaduste Akadeemia Teadusliku Nõukogu esimees Kieo Vadati ütles: «See on suur ajalooline sündmus. Olen jälle väga vaimustatud nõukogude teaduse saavutustest. Olen kindel, et vene kosmonaut Gagarin pöördub tervena Maale tagasi. Elagu teaduse progress!»

TOHUTU PANUS RAHUÜRITUSSE

TOKIO, 12. aprillil («Pravda» korrespondendi teadaanne) Nõukogude inimene kosmoses! — see teade paiskus tuulekiirusel Jaapani eetrisse.

«Täna avas Nõukogude Liit inimkonna ajaloos uue ajastu,» ütles Jaapani Ametiühingute Peanõukogu esimees Kaoru Ota. «NSV Liidu ja Ameerika Ühendriikide rahulikus võistluses ilmnes täna uuesti ja erilise jõuga teie — sotsialistliku maa vaieldamatu üleolek. Tänane rõõmustav sündmus on veel üheks tõenduseks sotsialismi üleolekust ja samal ajal tohutuks panuseks rahuüritusse.»

«Nõukogude teaduse progress on tõepoolest tormiline!» ütles Jaapani Kommunistliku Partei Keskkomitee peasekretär Kendzi Mijamoto meie korrespondendile. «Pärast esimese tehiskaaslase väljasaatmist tundub tänane nõukogude kosmonaudi lend mulle ülemaailmse teaduse suurima saavutusena.»

MÕISTUSE VÕIT

TOKIO, 13. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne).** Ajalehekompanii «Nihon Keidzai» töölised kavatsesid eile alustada streiki töötasu tõstmise loosungi all. Kuid õhtul tühistasid nad kiiresti selle otsuse, et mitte takistada materjalide avaldamist nõukogude kosmonaudi lennu kohta.

See fakt on iseloomustav. Juba ammu pole Jaapan üle elanud sündmust, mis oleks säärase jõuga haaranud kõigi inimeste meeli. Keskajalehed avaldasid täna silmapaistvaimatel kohtadel NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja NSV Liidu valitsuse läkituse kogu progressiivsele inimkonnale. Selles ajaloolises dokumendis esitatud rahuüleskutse leidis palavat heakskiitu Jaapani avalikkuse kõige erinevamate ringkondade seas.

Jaapani Ülemaaline Aatomi- ja Vesinikurelva Keelamise Nõukogu, mis koondab kümneid miljoneid rahu eest võitlejaid, avaldas täna deklaratsiooni, milles öeldakse:

«Me hindame inimese esimest edukat kosmoselendu kui inimmõistuse võitu, kui uut võitu teel rahule. Selle hiilgava saavutusega on veelgi selgemaks saanud sõja, võidurelvastumise ja tuumarelvastumise plaanide mõttetus. Me kutsume kõiki maailma rahvaid üles hindama kõrgelt kosmose vallutamist ning veelgi aktiivsemalt suunama oma jõupingutused sellele, et saavutada täielik ja üldine desarmeerimine, tuumarelva keelamine ning rahuliku kooseksisteerimise poliitika teostamine. N. S. Hruštšovi nimele saadetud tervitustelegrammis «kiidab nõukogu heaks Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja valitsusorganite avalduse nõukogude teaduse saavutuste kasutamise kohta üldise rahu huvides».

Jaapani parlamendi nõunike koja esimees Tsuruhei Matsuno teatas «Pravda» korrespondendile:

«Olen hämmastunud Nõukogude Liidu teaduse käesolevast vägiteost. Pean tähelepanuväärseks Nõukogude Liidu valitsuse avaldust selle kohta, et teaduse saavutused tuleb suunata inimkonna hüvanguks.»

Olles vaimustuses nõukogude kosmonaudi lennust, ütles Sotsialistliku Partei esimees Dziotaro Kavakami: «See sündmus tugevdab minu veendumust, et rahu võib maakeral kindlustada ülemaailmse teaduse progressi alusel. Nõukogude Liidu käesolev saavutus toob õnne kogu inimkonnale.»

VÕIT RAHU NIMEL

DAMASKUS, 13. aprillil (TASS). Damaskuse tänased hommikulehed näevad ebaharilikud välja. Kõigi ajalehtede esiküljed kirendavad tohututest värvilistest pealkirjadest ning on täis fotosid Nõukogude kosmoselaevadest, tehiskaaslastest ja TASS-i teadaandeid nõukogude teadlaste edust inimese saatmisel kosmosesse. Alapealkirjades väljendatakse vaimustust nõukogude rahva edusammude üle kosmose vallutamisel rahu ja inimkonna nimel. «Saut al-Arab» kirjutab: «Nõukogude Liit viis eile ellu suurima teadusliku saavutuse inimkonna ajaloos. See on humaansuse ja rahu võit.» Ajalehest «Al-Aiam» loeme: «Kogu maailm õnnitleb nõukogude teadlasi suurima saavutuse puhul — inimese saatmise puhul kosmosesse.» «An-Nasr» kirjutab: «Suurim sündmus inimkonna ajaloos», «Al-Vahdast» loeme: «Võit inimkonna ja rahu nimel.»

Enamik ajalehti avaldab toimetuse artiklid ja juhtkirjad sellest ajaloolisest sündmusest, «Al-Vahda» märgib juhtkirjas «Inimese ja rahu võit», et inimese lend kosmosesse ja tema tagasipöördumine Maa peale avab uued võimalused rahu kehtestamiseks maakeral.

See teaduslik saavutus aitab kaasa rahuliku kooseksisteerimise põhimõtete võidulepääsemisele.

«An-Nasr» märgib oma kommentaarides: «Eile jäädvustas ajalugu Juri Gagarini — kosmosesse tunginud inimkonna pioneeri nime. See sündmus on nõukogude teadlaste väljapaistvaks saavutuseks».

MITMEST PEALINNAST

Bangkok

Õhtulehtede esiküljed trükiti ümber ja järjekordsete numbrite ilmumine hilines kahe tunni võrra, et teatada nõukogude inimese lennust maailmaruumi. «Bangkok Post» avaldas suure pealkirja all teadaande: «Inimene maailmaruumis. Venelane tunneb end suurepäraselt.»

Manila

Filipiinide ajalehed andsid 12. aprilli õhtuks välja erinumbrid. Raadiojaamad katkestasid saated, et teatada venelaste triumfist maailmaruumis. Ajalehtede pealkirjadeks olid: «Astronaut tiirleb ümber Maa», «Venelased saavutasid suurima triumfi kosmoses».

Istambul

«Nõukogude inimene oli kosmoses» — need sõnad kõlavad ikka ja jälle türgi linnade ja külade elanike suust. «Nõukogude teadlased, kes saatsid Gagarini raketil «Vostok» kosmosesse ning kindlustasid tema õnneliku tagasituleku Maale,» kirjutab ajaleht «Vatan», «tõendasid uuesti oma üleolekut. Gagarinit, kes on õigusega saanud esimese kosmonaudi nimetuse, tuleb tervitada kui üht suurimat pioneeri tsivilisatsiooni ajaloos.»

Colombo

«Kui kirjutatakse inimkonna ajalugu, jagatakse see kahte ossa: enne ja pärast 1961. aasta 12. aprilli,» kirjutab ajaleht «Ceylon Daily Mirror». «Miljoneid aastaid,» jätkab ajaleht, «piirdus inimese tegevus Maaga. Juri Gagarin rajas tulevastele astronautidele tee Kuule ja universumi planeetidele.»

Beirut

Liibanoni üldsus on vaimustuses Nõukogude Liidu suurima saavutuse üle kosmose vallutamisel. Juri Gagarini pilt kaunistab peaaegu kõigi ajalehtede esikülgi.

«Nõukogude Liit,» kirjutab ajaleht «An-Nida», «saavutas rahulikus võistluses kapitalismiga uue ajaloolise võidu. Oma hiilgava võiduga kutsub Nõukogude Liit kogu maailma rahvaid ja valitsusi üles koostööle progressi ja inimkonna parema tuleviku nimel.»

Ranguun

«See hämmastav teaduse saavutus,» ütles Birma endine saadik Nõukogude Liidus U On vestluses TASS-i korrespondendiga, «kuulutab rahu, õitsengut ja heaolu kõigile inimestele, sõltumata rassist, nahavärvusest ja usutunnistusest.»

«Ma ei leia sõnu, millega väljendada oma tundeid,» ütles rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» laureaat Takin Kodo Hmaing. «Inimestele on suureks õnneks, et maailmas eksisteerib Nõukogude Liit.»

AMEERIKA

VAPUSTAV!

HAVANNA, 12. aprillil (TASS). Havanna ärkas varahommikul lehemüüjate hüüdeist: «Lugege, lugege, inimene käis kosmoses ja tuli tervena tagasi Maale!»

Ajalehtede «Revolucion», «Noticias de Hoy» ja «Mundo» lehekülgede ülemise poole võtavad enda alla Moskvast saabunud teadaannete tohutud pealkirjad, mis räägivad inimese esimesest kosmoselennust. «Nõukogude Liit saatis inimese õhuta ruumi; inimene tuli tagasi Maa peale», «Venelane kosmoses», «Kosmonaut pöördus Maale tagasi. Nõukogude Liidu suur kangelastegu vapustas maailma».

«Vapustav! Hämmastav uudis! See on grandioosne kangelastegu!» — need olid Kuuba Sotsialistliku Rahvapartei peasekretäri Blaz Roca sõnad, mis ta ütles TASS-i korrespondendile telefoni teel.

«See tähendab, et Nõukogude Liit on lahendanud suure ülesande, luues kosmoselaevad inimese reisideks õhuta ruumis,» ütles Blaz Roca. «Tänu Nõukogude Liidule on inimkond lennanud kosmosesse, inimene puudutas taevast. See teade paneb hinge kinni ja täidab südame rõõmuga.

Tohutu vaimustusega tervitame kogu südamest neid, kes sooritasid selle tõeliselt kangelasliku teo. Saadan nõukogude inimestele kõige palavamad õnnitlused.»

VAIMUSTATUD KOMMENTAARID

HAVANNA, 14. aprillil (TASS). «Sotsialismimaa inimeste tarkus, teadus ja tehnika ületasid kõige julgema mõttelennu. Veidi vähem kui viissada aastat on möödunud Ameerika avastamisest — ebatavalisest sündmusest, mis tähistas uue ajastu algust. «Vostoki» lend õhuta ruumis viis selle lõpule ning avas uue ajastu. Selle erakordse kangelasteo sooritamise momendist algab uus ajaarvamine,» nii kirjutab ajaleht «Revolucion» 13. aprillil juhtkirjas, mis on pühendatud inimese esimesele kosmoselennule.

«Revolucion» ja teised Havanna ajalehed, raadiokommentaatorid, Kuuba riigi- ja ühiskonnategelased, kuuba töölised ja talupojad — kõik on vaimustuses nõukogude inimese suurest võidust ning saadavad kõige südamlikumaid õnnitlusi inimestele, kes avasid uue ajastu inimkonna ajaloos. «Õnnitleme võidu puhul maailma progressi ja kultuuri eesotsas sammuva nõukogude rahva

teadlasi,» kirjutavad Havanna Kindlustuskontrolli Büroo teenistujad oma telegrammis TASS-ile.

Piisab, kui lehitseda Kuuba tänaseid ajalehti, et näha, kuidas kangelaslik Kuuba juubeldab koos nõukogude rahvaga. «Uus nõukogude edusamm on ka meie edusamm; selle üle rõõmustab kogu kuuba rahvas, kelle ajaloos toimuvad praegu suured revolutsioonilised ümberkujundused,» kirjutab ajaleht «Combate», organisatsiooni «13. Märtsi Revolutsiooniline Direktoraat» häälekandja. «Nõukogude sotsialism võidab nagu Kuuba revolutsioongi. Tema jaoks jääb maakera juba väikeseks. Kosmose avarusteni kostab õigluse nõudmine, mille järgi januneb inimkond ja mida võib saavutada ainult vastavuses marksismi-leninismi seadustega.»

«Pole midagi seletamatut, ebaloomulikku ega imelikku selles, et just Nõukogude Liidule langes au saata esimesena inimene õhuta ruumi ja tuua ta Maale tagasi,» kirjutab ajaleht «Mundo». «Vastupidi, see on loomulik ja loogiline, sest Nõukogude Liit on esimene maa, kes rebis eraisikute käest selle maailma võimu ja rikkused, et panna need oma rahva ja kogu inimkonna teenistusse. Ning on loomulik, et need määratu suured ressursid, mida sotsialistlik süsteem rakendab üldsuse heaoluks ja inimese teenistusse, andsid nii suurepäraseid tulemusi.» Osutades seejärel Nõukogude Liidu tehnika ja teaduse üleolekule, rõhutab ajaleht: «Kui meenutada Ameerika Ühendriikide hiiglasuuri tehnilisi ressursse, tema tööstuse mastaape ja miljardeid riigieelarves, siis muutub Nõukogude Liidu triumf veel suuremaks ja tähelepanuväärsemaks.»

Kommenteerides vaimustusega kosmose ajaloolist vallutamist nõukogude inimese poolt, avaldavad kõik Havanna ajalehed ka arvukalt tervitusi ja õnnitlusi, mida saatsid kuuba töötajad Nõukogude Liidu rahvale ja valitsusele ning esimesele kosmonaudile Juri Gagarinile. Ajalehtede esiküljel avaldatakse tervitusläkitused president Dorticozelt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele L. I. Brežnevile ning peaminister Fidel Gastrolt Nõukogude valitsuse juhile N. S. Hruštšovile. Ajalehed avaldavad telegramme ja läkitusi nõukogude inimestele Kuuba revolutsioonilistelt, poliitilistelt ja ühiskondlikelt organisatsioonidelt, ametiühingutelt, vabrikute ja tehaste kollektiividelt, põllumajanduskooperatiividelt, õppeasutustelt ja kodanikelt. Tervitustelegrammide lõputu vool saabub kõikjalt Kuubast ka Havannas asuva Nõukogude saatkonna aadressil.

RAHU JA KÕIGI INIMESTE ÕNNE NIMEL

NSV Liidu delegatsiooni avaldus ÜRO Peaassamblee XV istungjärgul

NEW YORK, 14. aprillil (TASS). NSV Liidu delegatsioon ÜRO Peaassamblee XV istungjärgul tänas kõiki ÜRO liikmesriikide delegatsioone, organisatsioone ja eraisikuid õnnitluste eest nõukogude inimese eduka kosmoselennu puhul.

«Kosmose vallutamisel saavutatud võite,» öeldakse avalduses, «peab Nõukogude Liit mitte üksnes oma rahva, vaid kogu inimkonna saavutuseks. Nõukogude Liit annab nad rõõmuga kõigi rahvaste teenistusse progressi ja kogu maailma inimeste õnne ja heaolu nimel, mitte sõja, vaid rahu ja rahvaste julgeoleku teenistusse.

Nõukogude delegatsioon avaldab lootust, et Nõukogude Liidu läkitus kõigile inimestele üleskutsega koondada kõik jõud selleks, et kindlustada püsiv rahu kogu maailmas, lõpetada võidurelvastumine ning viia läbi range rahvusvahelise kontrolli all üldine ja täielik desarmeerimine, leiab kõigis riikides toetust ja aitab kindlustada rahu ning parandada suhteid riikide vahel, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis.»

«AU VENE SAAVUTUSELE»

NEW YORK, 12. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Ameerika ootas seda sündmust. Ameerika väljapaistvamad teadlased ennustasid: venelased saadavad üsna pea inimese kosmosesse, neil on kõik valmis. Üks siinseist ekspertidest ütles hiljuti: «Nõukogud on hoogsalt kaugele ette läinud. Me kaotasime neile juba stardis. Õnnitlen neid kogu südamest, rõõmustan nende edusammude üle ning ausalt öeldes kadestan neid.»

Poliitilisi vaatlejaid paelus asja teine külg. «Kui Nõukogud panevad terve maailma imestusest ja vaimustusest ahhetama, saavutavad nad kolossaalse, enneolematu võidu: nad vallutavad lõplikult kogu maailma miljonite inimeste südame ja mõistuse ning sunnivad neid uskuma sellesse, et nõukogude teadus ja tehnika, peaasjalikult aga sotsialistlik kord tõotab inimkonnale ennenägematuid võimalusi maakeral ning maailmaruumi avarustes,» nii kirjutas hiljuti Colorado osariigis ilmuv ajaleht «Denver Post».

Kahe viimase päeva jooksul valitses siinsetes ajalehetoimetustes ebatavaline elevus. Ameerika korrespondendid teatasid Moskvast, et iga minut võib oodata tehiskaaslase väljasaatmist koos inimesega. Ajalehetoimetustes, telegraafiagentuuride teletaipide juures ning raadiojaamades kuulutati välja ööpäevane «alert» (lahinguvalmidus). Ajalehed kirendasid küsi- ja hüüumärkidest.

Ka nõukogude korrespondendid New Yorgis ei lahkunud öösiti TASS-i ruumist. Siia kogunesid samuti Ameerika agentuuride esindajad, Ameerika ajalehtede ja raadio korrespondendid.

Ja siis hakkasid 12. aprillil kell 2.01 öösel (New Yorgi aja järgi) klõbisema ja helisema teletaibid. «Moskva... Tehiskaaslane «Vostok»... Juri Aleksejevitš Gagarin... Nõukogude inimene kosmoses!...»

Ühe minuti pärast katkestasid kõik Ameerika raadiojaamad oma programmi, et teatada seda vapustavat uudist. Mõned raadiojaamad kordasid iga kümne minuti tagant Moskva teadaannet. Ajalehetoimetustes algas esikülgede kiire ümbertrükkimine.

Pärast seda kui agentuurid ja raadiojaamad teatasid, et algas kosmoselaeva maandumine, katkes atmosfääri häirete tõttu side

New Yorgi ja Moskva vahel. Kõik olid erutatud sellest, kuidas maandumine õnnestub. Lõpuks tungis magnetilistest tormidest läbi lühiteade: nõukogude kosmonaut maandus õnnelikult pärast ajaloolist lendu ümber Maa. «Venelaste uus vapustav triumf võistluses Ameerika Ühendriikidega kosmoses,» teatas Associated Pressi agentuur. «Kogu maailma teadlased ülistavad vene saavutust.»

Tuli trükimasinad seisma panna ning ajalehtede esiküljed ümber trükkida. Kirjutades nõukogude teaduse ja tehnika uuest suurest edusammust, nimetavad raadiokommentaatorid seda teaduse suurimaks saavutuseks inimkonna ajaloos. Raadio teatab, et ameerika teadlased kummardavad nõukogude teadlaste kangelasteo ees.

«SUUREPÄRASEIM TEADUSE SAAVUTUS»

President Kennedy pressikonverents

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). 12. aprillil toimunud pressikonverentsil esitati president Kennedyle seoses ajaloos esmakordselt asetleidnud inimese kosmoselennuga järgmised küsimused.

KÜSIMUS. Härra president, kas te võiksite öelda meile oma arvamuse seoses sellega, et Nõukogude Liidus saadeti inimene kosmosesse orbiidile ja milline tähtsus on sellel meie kosmose uurimise programmile?

VASTUS. See on kõige imposantsem teaduslik saavutus ja ma arvan, et meie kõik kui inimsoo liikmed oleme ülimal määral vaimustatud nendest venelastest, kes võtsid sellest ebatavalisest kangelasteost osa. Ma juba saatsin õnnitluse hr. Hruštšovile ja saadan õnnitluse ka inimesele, kes selle kangelasteo sooritas. Ma ütlesin, et kosmose uurimise eriotstarbeline grupp, mille me asutasime jaanuaris — täpsemalt 12. jaanuaril, teatas, et tänu Nõukogude Liidu edusammudele kiirendusrakettide loomise alal, milles nad on meist ette jõudnud, me arvame, et nad jõuavad kosmosesse esimestena, see tähendab, saadavad inimese kosmosesse orbiidile. Nii see muidugi toimus. Me teostame oma programmi. Loodame saavutada sel alal edu käesoleval aastal.

KÜSIMUS. Härra president, võib-olla oleks minu küsimust parem esitada ajalootunnis kui pressikonverentsil, kuid tahan selle siiski esitada. Kommunistid sunnivad meid ilmselt kaitseseisundisse tervel real rinnetel ja nüüd uuesti kosmose vallutamisel. Kui jätta sõjad kõrvale, kas te ei arva, et eksisteerib hädaoht, et nende süsteem osutub tugevamaks kui meie oma?

VASTUS. Ma ei pea inimese esimest kosmoselendu vaba maailma nõrgenemise tundemärgiks. Kuid ma pean inimeste je ressursside totaalset mobilisatsiooni viimastel aastatel kommunistliku bloki teenistusse meile suureks hädaohuallikaks. Ma ütleksin, et meil tuleb selles hädaohus elada suurem osa aastaid, mis on käesolevas sajandis üle jäänud. Ma arvan, et lõppkokkuvõttes on meie süs-

teem tugevam. Nendel diktatuuridel on palju lühiajalisi eeliseid, mida me nägime 30-ndatel aastatel. Kuid minu arvates vastab meie süsteem lõppkokkuvõttes paremini rahva lootustele ning püüdlusele olla ise enda peremees. Arvan, et meie süsteem on sobivam. Meie ülesanne on alal hoida oma jõudu niikaua, kuni meie head omadused ilmnevad efektiivsemalt. Kuid vahepeal oodatakse meilt ühendatud jõupingutusi.

KÜSIMUS. Härra president, üks kongressiliikmeist ütles täna, et ta on väsinud jälgimast, kuidas Ühendriigid on alati Nõukogude Liidu järel teisel kohal kosmose uurimises. Ma arvan, et see on paljude arvamus. Te taotlesite nüüd kongressilt assigneeringute suurendamist meie kosmoseprogrammi laiendamiseks. Missugused on väljavaated selleks, et jõuda Venemaale sel alal järele ja võibolla teda edestada?

VASTUS. Nõukogude Liit on saavutanud tähtsa eelise nende võimsate kiirendusrakettide valmistamisel, mis võivad tõsta suuri raskusi, ning see eelis jääb neil mõneks ajaks püsima. Keda ja kuidas see ka ei väsitaks — ja mina olen väsinud rohkem kui keegi teine —, see võtab kahtlemata mõnda aega. Ma arvan, et peame seda tunnistama. Nad valmistasid võimsad kiirendusraketid, mis võimaldasid neil esimestena välja lennutada tehiskaaslase ning esimestena saata inimese kosmosesse. Loodan, et võime oma jõupingutused ellu viia käesoleval aastal, osutades vajalikku tähelepanu sellega seoses olevale inimelu probleemile. Kuid me oleme maha jäänud. Olen kindel, et nad koondavad oma jõupingutusi, et püsida esikohal. Me aktiviseerisime tööd «Saturniga» ja «Roveriga». Püüame täiustada teisi süsteeme, mis kindlustavad meile tugevamaid positsioone. See kõik nõuab väga suuri kulutusi, nõuab miljardeid dollareid. Kuid nagu ma juba märkisin oma läkituses olukorra kohta riigis, on oodata halvemaid uudiseid, enne kui asi paraneb, ja möödub veel mõni aeg, enne kui me venelastega võrdseks saame...

MILJONID ON ERUTATUD

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). Väljapaistev ühiskonnategelane ja finantsist, rahvusvaheliste Lenini preemiate «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel» laureaat Cyrus Eaton õnnitles südamlikult nõukogude rahvast nõukogude kosmonaudi ajaloolise lennu puhul.

«Miljonid Nõukogude Liidu sõbrad Ameerikas,» ütles ta TASS-i korrespondendile telefoni teel, «on sügavalt erutatud sellest suurimast saavutusest. Nõukogude teaduse, tehnika ja tööstuse alal töötajad on jõudnud kulminatsioonipunkti oma kolossaalsete ja efektsete edusammudega teaduse ja tehnika alal.»

Eaton tuletas meelde, et tal on juhus olnud kohtuda nõukogude teadlastega paljude aastate kestel ning et ta tunneb «sügavaimat lugupidamist nende geniaalsuse ning tahte vastu näha inimkonda õnnelikuna».

«Saadan palavaimad õnnitlused ja parimad soovid, et nõukogude teadus ja tööstus edasi areneksid,» ütles Eaton, «ning olen

kindel, et need annavad kolossaalse panuse inimkonna hüvanguks.»

«Kui meil õnnestub veenda kõigi maade riigijuhte, et nad ühineksid esimees Hruštšoviga täieliku desarmeerimise ja kestva rahu osas kokkuleppe saavutamiseks,» rõhutas Cyrus Eaton, «siis jõuame selleni, et suur rahvaste pere sammub õitsengu ja õnne teed.»

«MEIL JÄI LIHTSALT HING KINNI»

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). Vestluses TASS-i korrespondendiga ütles väljapaistev astronoom Heineck: «Meie kõik, kes oleme seotud Maa tehiskaaslaste programmi elluviimisega, saadame õnnitlusi. Meil jäi lihtsalt hing kinni. Oleme väga rõõmsad, et lend kulges õnnelikult. See on tõeline samm edasi, tõeline samm tulevikku.»

Väljapaistev teadlane, Massachusettsi Tehnoloogilise Instituudi president Stratton ütles: «Ma arvan, et see sündmus avab uue ajastu. See on tehnika triumf, väljapaistev saavutus, millele Nõukogude Liit võib õigusega uhke olla.»

Tuntud ameerika füüsik professor Van Allan, kes avastas niinimetatud «Van Allani vöö», nimetas nõukogude kosmonaudi lendu kosmosesse «tähelepanuväärseks saavutuseks».

AMEERIKA ÜHENDRIIKIDE PRESIDENT ÕNNITLEB . . .

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). Ameerika Ühendriikide president Kennedy õnnitles nõukogude teadlasi ja insenere väljapaistva saavutuse — kosmoselaeva väljasaatmise puhul koos inimesega ning tema eduka maandumise puhul Maale.

«NSV Liidu saavutus — inimese saatmine orbiidile ning tema edukas tagasitoomine Maale,» ütles Ameerika Ühendriikide president, «kujutab endast tehnika väljapaistvat saavutust. Õnnitleme nõukogude teadlasi ja insenere, tänu kellele see kangelastegu sai võimalikuks.

Meie päikesesüsteemi uurimine on kogu inimkonna eesmärk ning käesolev saavutus on tähtsaks sammuks selle eesmärgi poole. Sama eesmärki taotleb ka meie programm «Mercury», mis näeb ette inimese lendu kosmosesse.»

...VON BRAUNIL ON OMA ARVAMUS

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). United Press Internationali agentuuri korrespondent teatab Washingtonist:

«Üks teadlane, kes tegeleb kosmose probleemidega Canaverali neemel, ütles, et venelaste saavutus rikkus tema tuju. Canaverali neemel viibivad teadlased töötavad visalt inimese kosmosesse saatmise ameerika projekti kallal.»

Ameerika Ühendriikide Sõjaministeeriumi ballistiliste mürskude valitsuse konstrueerimisosakonna juhataja Werner von Braun ütles, et tema arvates «tegid venelased seda selleks, et Aafrika riikidele muljet avaldada». Ta ütles, et Ühendriigid on endiselt Venemaast ees mõnedes kosmose uurimise küsimustes.

Dr. Ralf Lapp, kes võttis osa aatomipommi valmistamisest, mille katsetamine toimus 1946. aastal Bikini atolli lähedal, ütles Portlandis, et venelastel on võimalus kosmosesse saata mitte ainult ühte, vaid koguni kahte inimest.

USKMATU TOOMAS ASSOCIATED PRESSIST

NEW YORK, 12. aprillil (TASS). Associated Pressi agentuuri korrespondent teatab Moskvast: Nõukogude Liidu teadaannet inimese esimesest kosmoselennust ümbritseb tavaline kommunistlik salapärasus. Paljud siinsed vaatlejad isegi kahtlevad, kas see sündmus tegelikult toimus kolmapäeval.

Need vaatlejad — neid on Moskva läänekoloonias palju — arvavad, et kõik oli liiga hästi ette valmistatud selleks, et toimuda tõepoolest stiihiliselt, ning tõenäoliselt leidis kosmoselend aset 7. aprillil.

Nimelt ütlesid sellel päeval hästi informeeritud isikud lääne korrespondentidele, et nad kuulaksid kolmapäeval kell 7 hommikul Greenwichi aja järgi raadiot.

Telefonid helisesid paljude korrespondentide juures umbes kell 6.30 Greenwichi aja järgi, just kakskümmend kolm minutit pärast seda, kui major Juri Gagarin, vastavalt hiljem järgnenud TASS-i teadaandele, lendas kosmosesse.

Täpselt kell 7 Greenwichi aja järgi raadios edasiantud teadaandes öeldi, et noor kommunist viibib ikka veel orbiidil.

AMEERIKA ON VAPUSTATUD

NEW YORK, 13. aprillil **(«Pravda» korrespondendi teadaanne).** Vist kunagi varem pole Ameerika nii elevil ja erutatud olnud kui neil päevil. Ameerika Ühendriikides ei leidu praegu inimest, kes ei kordaks vene perekonnanime «Gagarin». Juri Gagarini pilti näidatakse alatasa televiisoriekraanidel, temast räägitakse iga kümne minuti tagant raadios ja tema nime tipivad telegraafiaparaadid. Vapustatud Ameerika nimetab Juri Gagarinit «kosmose Kolumbuseks» ja «kangelaste kangelaseks». Tänavatel, bussides ning kohvikutes võib ühtelugu kuulda meelitusnime «Gaga».

Lihtsad ameeriklased oskavad hinnata mehisust ja kangelaslikkust. Nad kordavad vaimustusega Juri Gagarini sõnu, mis on juba muutunud legendaarseks: «Tundsin end kosmoselaeval hästi nagu kodus.» Ameeriklased väljendavad tihti vaimustust omamoodi. Silmitsedes ajalehtedes vene inimese nägu, ütlevad nad: «Oo, see poiss maksab miljard dollarit!» Ühe siinse kohviku omanik pani oma ettevõtte vitriinile välja Gagarini pildi, mille alla oli kirjutatud: «Kui Gagarin sõidab meie linna, lõunatab ta ainult siin!»

Teist päeva on hommikuiehtede saabumise ajal kioskite juures järjekorrad — Ameerika Ühendriikides harva esinev nähtus.

«Tehiskaaslase edukas väljasaatmine nõukogude teadlaste poolt kosmosesse koos inimesega ja tema õnnelik tagasipöördumine,» loeme ajalehe «The New York Times» toimetuse artiklist, «jäävad püsima **suurima kangelasteona inimese põlises püüdluses alistada loodusjõud. Tänane päev on kõigi saavutuste krooniks kosmosetehnika arengus ning samuti uueks, dramaatiliseks tõenduseks sellest, et Nõukogude Liidule kuulub võimsate raketimootorite alal esikoht.** Nõukogude saavutus... tõstab veel kord mõõtmatult Nõukogude Liidu rahvusvahelist prestiiži. Sõjalisest seisukohast on kosmonaudi väljasaatmine uueks hämmastavaks tõenduseks sellest, et Nõukogude Liidu käsutuses on kontinentidevaheliste ballistiliste rakettide väljasaatmiseks hoopis võimsamad raketimootorid kui Ühendriikidel.»

Nõukogude sotsialistlik kord näitas veel kord veenvalt, kui tohutuid võimalusi avab ta inimkonnale. Mitte juhuslikult ei öelnud New Yorgi üliõpilane Robert Marty, kellega vestlesid kohalikud korrespondendid: **«Nõukogude Liidu võimsusel ei ole piire.»**

«Teie maa on imede maa,» ütles mulle vana kirjakandja. «Pea käib ringi. Nüüd olen kindel, et elan selle päevani, kui venelased seavad sisse otseühenduse teiste planeetidega.»

«Pärast esimest tehiskaaslast kaldus maailma avalik arvamus järsult kommunismi kasuks. Mis juhtub aga nüüd, kui maailm on kuulnud kommunist Gagarini kangelasteost?» küsib «The New York Herald Tribune» ärevalt.

ÜRO juures asuva Nõukogude esinduse hoone lähedal tutvusime New Yorgi ülikooli üliõpilaste Harry Hoshi ja Kelly Straussiga.

«Me tulime õnnitlema nõukogude inimesi,» lausub Harry.

«Ning võimalikult rohkem teada saama Jurist,» lisab Kelly.

Algas küsimuste rahe: Vahest on teil uusi fotosid temast? Jutustage tema lapsepõlvest. Missugune on Smolenski loodus?

«Tahaksin rohkem teada saada teie ühiskonnast,» ütles Harry, «Kommunistlikust Noorsooühingust, kommunistidest, teie haridussüsteemist.»

Nõukogude inimene kosmoses! See teade kallas sõna otseses mõttes keeva veega üle siinsed pimedusejüngrid. Kui naljakatena tunduvad nad praegu! Hiljuti kõndis Broadwayl sünge subjekt ilma kübarata. Palitukrae üles tõstetud ning silmad langetatud, tassis ta märtriilmega plakatit: «Peatage jumalasalgajaid kommuniste!» Kevadvihm ajas plakatil tähed laiali ning ärauhutud värvi mustad nirekesed tilkusid subjekti kiilaspeale. Möödujad naersid.

Ja kuidas saaks hoiduda naermast «märtrite» üle ajalehest «Daily News»? Sellele ajalehele jäi pinnuks silma fakt, et Juri Gagarin on Kommunistliku Partei liige. Seda ei suuda ajaleht üle elada. Ja keegi Robert Maccarty püüab «täiesti tõsiselt» veenda ameeriklasi selles, et Juri Gagarin ei ole sugugi Smolenski kolhoosniku poeg, vaid... vene vürst, tsaar Nikolai II sugulane. Kogu see jamps on trükitud ajalehe «Daily News» teisel küljel major Gagarini pildi all. Üks siinseid raadiokommentaatoreid märkis irooniliselt, et Nõukogude Liidus on tuhandeid Gagarineid ja nähtavasti on nad kõik viimase vene tsaari sugulased.

Kõik siinsed ajalehed avaldasid N. S. Hruštšovi sõnad tema jutuajamisest Juri Gagariniga telefoni teel: «Las kapitalistlikud maad jõuavad järele meie maale, kes rajas tee kosmosesse ning saatis välja esimese kosmonaudi maailmas.»

NSV Liidu üleskutse rahulikuks võistluseks kosmoses kutsus paljude ameerika vaatlejate juures esile kurbi mõtteid. «Ei pääse kuskile kõigile silmanähtavast faktist, et Nõukogude Liit on selle võistluse juba võitnud,» konstateerib siinne vaatleja Rodgers-noorem.

Kuid miljonid ameeriklased tervitavad rahu ja progressi nimel peetavat võistlust ning kiidavad selle heaks. Oma telegrammis nõukogude korrespondendile ütles Cyrus Eaton:

«Nõukogude inimesed demonstreerisid uuesti hiilgavalt oma geniaalsust. Töötades kümme aastat teie teadlastega koos, olin hämmastunud mitte üksnes nende suurepärastest võimetest, vaid ka murest, mida nad tundsid kogu inimkonna heaolu ja saatuse pärast. Teie uus imestusväärne saavutus peab saama üleskutseks maailma kõigile teadlastele ja filosoofidele ühineda võitluses harimatuse, eelarvamuste ja kurjuse vastu, loodusjõudude üle inimkonna võidu kiirendamise eest.»

B. STRELNIKOV

PITEKANTROOBI SEISUKOHALT

NEW YORK, 13. aprillil (TASS). Kui vastumeelt on Ameerika ajalehel «The New York Herald Tribune» tunnistada Nõukogude Liidu prioriteeti inimese kosmoselennu alal.

Kui toimetuse artiklis see ajaleht kinnitab visalt, et «ei ole tähtis», missugune maa teostas esimesena inimese lennu kosmosesse, siis teises artiklis omistatakse esimene samm kosmoselendude alal... Ühendriikidele, kes olevat 1949. aastal tulistanud õhku «saksa-ameerika raketihübriidi».

Kuid rekordi saavutab veel üks sama ajalehe sõnum. Selles on must valgel kirjutatud, et inimese rännud kosmosesse «algasid 600 000 aastat tagasi, kui inimese eelajaloolised esivanemad tõusid tagajäsemetele».

NEID NÄRIB KADEDUS

NEW YORK, 13. aprillil (TASS). United Press Internationali agentuuri korrespondent andis Londonist edasi väljapaistva inglise teadlase, raadioobservatooriumi «Jodrell Bank» direktori Bernard Lovelli avalduse. Selles avalduses B. Lovell naeris välja need, kes kahtlesid TASS-i teadaande õigsuses nõukogude kosmonaudi Juri Gagarini kosmoselennu aja suhtes.

«Ma arvan, et need, kes räägivad skeptiliselt, teevad seda ainult kadedusest,» ütles Lovell. «Teatavasti mõnikord venelased ei avalda ühtesid või teisi andmeid, kuid nad ei võltsi neid kunagi.»

NSV LIIDU KANGELANE, INIMKONNA KANGELANE

NEW YORK, 14. aprillil (**«Pravda» korrespondendi teadaanne**). Vapustatud Ameerika kuulis eile selgesti kosmosest nõukogude inimese häält: «Lend kulgeb normaalselt, tunnen end hästi.» Neid Juri Gagarini sõnu helilindilt kuulsid kõikjal Ühendriikides miljonid inimesed Ameerika raadiost.

Ameerikat vallanud tormilised tunded ei vaibu hetkekski. Täna toovad kõik ajalehed ära nõukogude kangelase jutustuse ja «Pravdas» avaldatud foto. Kõik raadio ja televisiooni päevauudistesaated algavad ning lõpevad Moskva teadaannetega.

Kirgede torm puhkes Ameerika Kongressi saalides. Ameerika Ühendriikide saadikutekoja erikomisjon kosmoseprobleemide alal otsustas uurida olukorda Aeronautika ja Kosmose Uurimise Rahvuslikus Valitsuses. Ajalehe «New York Mirror» teadete järgi istusid selle valitsuse kõrgemad ametnikud «nagu praepannil». «Kongress kajas hüsteerilistest hüüetest,» teatas Washingtonist ajalehe «Daily News» korrespondent.

Poliitikud ja bürokraatlikud teadusemehed asusid uuesti välja arvestama, mitme aasta võrra on Ühendriigid Nõukogude Liidust maha jäänud. Tulemused olid vähelohutavad. Viidates Aeronautika ja Kosmose Uurimise Rahvusliku Valitsuse juhtkonna arvamusele, kirjutab ajalehe «The New York Times» korrespondent: «... Ühendriigid ei ole praegu suutelised võistlema Nõukogude Liiduga kosmoses.» Aeronautika ja Kosmose Uurimise Rahvusliku Valitsuse direktor James Webb teatas, et Ameerika astronaudi lendu ei saa planeerida enne 10—15 kuud, «kui tingimused ja olukord seda võimaldavad».

Mõned poliitikategelased sattusid niisugustest perspektiividest marru. Saadikutekoja liige Victor Anfuso hüüdis hüsteeriliselt: «Ma soovin, et meie maa oleks mobiliseeritud nagu sõjaajal, sest sisuliselt olemegi juba sõjaseisukorras (?!)... Soovin, et Aeronautika ja Kosmose Uurimise Rahvuslik Valitsus täidaks oma kümne aasta plaani viie aastaga. Soovin, et Aeronautika ja Kosmose Uurimise Rahvuslik Valitsus saavutaks milleski esikoha, näiteks maandumises Kuule...»

«Saavutada esikoht ükskõik milles...» — kui õigesti peegeldavad need sõnad reaktsioonilistе poliitikute praegust meeleolu. Ja kui iseloomustav neile on, nagu ütles Anfuso, kahjulik harjumus mõelda ainult sõjalistes kategooriates. Kuid lahkhelide külvajatele antakse vastulöök. Ajaleht «The New York Post» teatab kindlalt: «Oma närveerivatele kaasmaalastele, kes peavad hirmsaks seda, et venelane tungis esimesena kosmosesse, ütleme: «Tühja kah.»»

Kongressi liige James Fulton pöördus ameerika poliitikategelaste poole üleskutsega mitte kasutada nõukogude rahva suurimat saavutust ettekäändena «külma sõja» õhutamiseks. «Tuleb loobuda sellisest kitsarinnalisest suhtumisest Nõukogude Liidu võitu,» ütles ta. «Venemaa kangelane Juri Gagarin on ühtlasi kogu inimkonna kangelane. Peame võitu saama meelepahast ja kadedusest. Miks ei võiks me kutsuda teda Ameerika Ühendriikidesse ning korraldada tema auks piduliku paraadi? Tema kangelastegu on seda väärt.» Nõukogude kosmonauti kutsuvad Ameerikasse ka 1962. aastal Seattle'i linnas avatava rahvusvahelise näituse «XXI sajand» korraldajad.

Miljonid lihtsad ameeriklased väljendavad samasugust head tahet ning püüdu rahulikuks koostööks Nõukogude Liiduga Maa peal ja Maa kohal. Üheaegselt kosmosest kuuldud häälega jätsid nad hästi meelde Juri Gagarini sõnad, mis ta ütles kangelaslikult lennult tagasi tulles: «Kosmoses jätkub ruumi kõigile.»

B. STRELNIKOV

«ME PEAME MÜTSI MAHA VÕTMA VENELASTE EES»

NEW YORK, 14. aprillil (TASS). United Press Internationali agentuuri korrespondent teatab San Antoniost (Texase osariik): 13. aprillil väljusid kaks reaktiivlennuki pilooti «kosmosekabiinist» pärast seda, kui nad olid viibinud selles kolmkümmend päeva. Üks neist ütles, et ta tahaks sooritada tõelise kosmoselennu nagu venelane Juri Gagarin, kuid mitta ilma eelneva ettevalmistuseta.

Need kaks lendurit olid kapten Ramon A. Horinec, 28 aastat vana, Kansase osariigist, ning vanemleitnant Gene Karlson, 27 aastat vana, Põhja-Dakota osariigist. See oli juba teine paar õhujõudude lendureid, kes viibis kuu aega kosmoselendude meditsiinilise keskuse teraskabiinis. Veidi enne nende väljumist kabiinist teatati neile spetsiaalse sidesüsteemi kaudu, et venelastel on tõeline kosmonaut.

«Me peame mütsi maha võtma venelaste ees,» ütles Karlson. «Varsti lendame ka meie nagu nemadki. Vastava ettevalmistuse korral oleksin õnnelik, kui saaksin sooritada kosmoselennu. Kuid ma ei tahaks teha seda praegu. Arvan, et mul oleks hirm.»

VASTUKAJAD LADINA-AMEERIKAST

NEW YORK, 13. aprillil (TASS). Esimene kosmoselend, mis viidi läbi Nõukogude Liidus, tekitas Ladina-Ameerika rahvaste ning eriti teadlaste ja poliitikategelaste hulgas tohutu sensatsiooni. Prensa Latina agentuuri teatel saatis Brasiilia president Quadros N. S. Hruštšovile õnnitlustelegrammi selle julge teadusalase saavutuse puhul.

Kõik Brasiilia ajalehed teatasid sellest sündmusest esiküljel suurte pealkirjadega. Rio de Janeiros ilmuvas ajalehes «Ultima Hora» oli järgmine pealkiri: «Moskva tõendab. Sensatsioon kogu maailmas. Venelane kosmoses. Lendur pöördub tagasi Maale.»

Ajalehest «Diario de Noticias» võis lugeda järgmist pealkirja: «Vene inimene tungib kosmosesse. Venelase lend kosmosesse ja pöördumine tagasi Maale.»

Tagurlik ajaleht «Globo» avaldas eriväljaandes kaks fotot nõukogude kosmonaudist ja juubeldavast rahvahulgast Moskva tänavail. Selle ajalehe pealkiri kõlas: «Vene kosmonaut pöördus tagasi Maale.»

Õhtulehed avaldasid samuti presidendi telegrammi teksti N. S. Hruštšovile: Quadros õnnitles Nõukogude valitsust, teadlasi ja kogu nõukogude rahvast selle saavutuse puhul, nimetades seda

imestusväärseks sündmuseks, mis peab inimkonnale avama uued piiritud perspektiivid.

Kohalikud raadiojaamad katkestasid oma tavalise saatekava, et teatada päevauudiste erisaates Nõukogude Liidu teaduse saavutusest.

Sama agentuuri korrespondent teatas Caracasist, et inimesed tänavatel, asutustes ja kohvikutes reageerisid teadaandele inimese esimese kosmoselennu kohta väga elavalt ning tundsid selle vastu suurt huvi. Isegi ajaleht «Mundo», mis on kuulus oma nõukogudevaenulike väljaastumiste poolest, paigutas selle teadaande esiküljele kaheksa veeru pikkuse pealkirja alla ning avaldas samuti nõukogude kosmonaudi foto.

AVALDUS OTTAWA LENNUVÄLJAL

OTTAWA, 12. aprillil (TASS). Suurbritannia peaminister Harold Macmillan ütles täna Ottawa lennuväljal enne ärasõitu kodumaale, et nõukogude inimese lend kosmosesse on «väga tähelepanuväärne saavutus».

«See on imestusväärne, kuid mitte ootamatu sündmus, kui võtta arvesse Venemaa, Inglismaa, Ameerika Ühendriikide ja teiste riikide edusamme kosmose uurimise alal,» ütles Macmillanit saatev Kanada peaminister Diefenbaker.

HIIGELSAMM EDASI

«Kolumbia rahvas tervitab suure rõõmuga seda sündmust, mis asetab Nõukogude Liidu teaduse, tehnika ja progressi etteotsa,» kirjutab ajaleht «Voz de la Democrazia». «Sellega astus sotsialism hiigelsammu edasi maailmaruumi vallutamises. See on veel üheks tõenduseks sotsialistliku süsteemi üleolekust.

AAFRIKA

Teekond kaugetele planeetidele

KAIRO, 12. aprillil («Pravda» korrespondendi teadaanne). «Venelane kosmoses!» karjuvad lehemüüjad Araabia Ühinenud Vabariigi pealinna tänavail. Kui Moskva raadio teatas kosmoselaeva «Vostok» õnnelikust maandumisest, kandus see teade Kairos suust suhu edasi.

Araabia Ühinenud Vabariigi Rahvuslikus Teadusliku Uurimise Keskuses ütles loodusteaduse osakonna juhataja doktor Muhammed Reda Madvar «Pravda» korrespondendile: «Inimese lend kosmosesse paneb alguse täiesti uuele etapile kaugete planeetide uurimises. Saadan tervitusi nõukogude teadlastele — universumi uurimise tõelistele pioneeridele. Soovin maailma esimesele kosmonaudile kõike head.»

«Täna õnnitlevad kõik araablased venelasi,» ütles meile riigiametnik Seid Jusri. «Inimese lend kosmoselaeval-tehiskaaslasel näitas uuesti teie teadlaste tarkust ning rahuüritust teeniva nõukogude tehnika täiuslikkust. Olen kindel, et sellele lennule järgnevad teised.»

Teadaanne, et Nõukogude Liidus saadeti edukalt välja maailma esimene kosmoselaev koos inimesega, levis välkkiirelt üle kogu Kairo.

Kairos asuvasse TASS-i korrespondentsipunkti saabub lakkamatult õnnitlustelegramme Kairo ajalehtede ja raadio toimetustelt.

Kairo raadio katkestas oma saated, et teatada sellest väljapaistvast sündmusest.

AHMAD ABD AR-RAHMAN,
sudaani poeet

SELLEL PÄEVAL

Olen aafrika laulik Nõukogudemaal ma.
Siin muinaslood saavad reaalsuseks endaks
ja kosmosest sõnumeid Maa peale saadab
vene nimega nõukogude lendur!
Asunud kindlaks määratud trassile,
vaatleb ta Linnuteed, naeratus huulil, —
vene inimene, üks nendest paljudest,
kes mulle tänaval vastu tulid . . .
Tuhandeid miile siit kaugel on maa, kust
jälgib sinu lendu, mu seltsimees,
minu tumeda nahaga rahvas täis vaimustust,
käed päikesevarjuks silmade ees.
Võimsate mootorite mürinas püüab
kõrv kinni südamelöökide signaale.
Kiitust ma «Vostoki» loojaile hüüan.
Au teadusemeeste ja tööliste maale!

Moskva, 12. aprillil kell 10.30.

«GAGARINI LEND ON SUUREPÄRANE TEGU!»

MONROOVIA, 14. aprillil (TASS). Teadaanne epohhi rajavast sündmusest — nõukogude inimese edukast kosmoselennust ümber Maa ja tema tagasitulekust äratas Aafrika maades tohutut huvi.

TASS-i korrespondent saabus Libeeriasse 13. aprillil Gaana ja Elevandiluuranniku kaudu. Üksikasjad Juri Gagarini lennu kohta kosmoselaeval «Vostok» said nende maade laiemale üldsusele teatavaks alles sel päeval ning kõik, kellega me kohtusime, olid vaimustuses nõukogude teaduse ja tehnika ajaloolisest saavutusest. Gaana kodanik Kofi Batsa, ajakirja «Voice of Africa» toimetaja ütles: «Gagarini lend on suurepärane tegu! Millist julgust ja mehisust näitas üles see lihtne nõukogude inimene!»

Kajastades üldsuse huvi nõukogude inimese kosmoselennu vastu, avaldavad ajalehed suurte pealkirjade all arvukalt materjale. Elevandiluuranniku Vabariigis ilmuv ajaleht «Abidjan Matin» avaldas pealkirja all «Venelased saatsid inimese üheks tunniks neljakümne kaheksaks minutiks kosmosesse ning tõid ta tagasi Maale» mitu Moskva teadaannet, mis võtsid enda alla peaaegu poole ajalehe esiküljest. Teatades üksikasju lennu kohta, rõhutab Libeeria ainuke päevaleht «Daily Listner»: «Õnnitlustelegrammid maailma kõigist piirkondadest ja maadest ujutasid eile üle Kremli, niipea kui sai teatavaks, et Nõukogude Liit saatis inimese kosmosesse ning tõi ta Maa peale tagasi.»

VENEMAA VÕIDAB SUURVÕISTLUSE

AKRA, 13. aprillil (TASS). Gaana lehed toovad esiküljel ära üle terve lehekülje ulatuvate suurte pealkirjade all TASS-i teadaande selle kohta, et Nõukogude Liit saatis esmakordselt kosmosesse inimese, kes maandus õnnelikult Maa peal varem ettenähtud piirkonnas.

Ajalehes «Ghanayen Times» on teadaandel järgmine suur pealkiri: «Venemaa võidab suurvõistluse. Inimene saadeti esmakordselt kosmosesse! Ta tuli elusalt ja tervelt Maa peale tagasi pärast 108 minutit kestnud lendu ümber Maa. Kogu maailm hindab kõrgelt nõukogude teaduse suurt saavutust.»

«Daily Graphic» kirjutab: «Inimene on kosmoses. Nõukogude Liit saatis eile inimese kosmosesse ning tõi ta elusalt ja tervelt Maa peale tagasi. Selleks inimeseks oli Juri Aleksejevitš Gagarin — venelane, kahe lapse isa.»

Ajalehed avaldavad samuti teateid igast maakera äärest Moskvasse saabuvate õnnitluste voolust, sealhulgas ka president Kwame Nkrumah õnnitlustelegrammi N. S. Hruštšovile ning N. S. Hruštšovi õnnitlustelegrammi J. A. Gagarinile.

MITMEST PEALINNAST

Bomako

Mali Vabariigi rahvas võttis suure rõõmuga vastu teate kosmoselaeva väljasaatmisest Nõukogude Liidus koos inimesega.

Juba enne, kui Mali raadio teatas sellest ajaloolisest sündmusest, hakkasid mitmete ministeeriumide ja keskasutuste, ajalehe «Essor» ja raadio toimetuste töötajad helistama Nõukogude saatkonda, et õnnitleda Nõukogude Liidu esindajaid suurepärase võidu puhul ning saada üksikasjalisi teateid lennu kohta. Pangaametnik Silla Lamin tahtis tingimata teada J. A. Gagarini aadressi, et saata talle õnnitlustelegramm.

Mali Raadio direktor Rakone Ane ütles: «See on üleloomulik. Mulle näib, et pole sõnu, millega võiks väljendada vaimustust selle nõukogude teaduse edusammu ning kosmonaut Gagarini mehisuse üle.»

Tunis

Kõik Tunise ajalehed pühendasid esikülje nõukogude teaduse ja tehnika suurele saavutusele. Avaldati president Burgiba tervitustelegramm N. S. Hruštšovile selle väljapaistva sündmuse puhul.

Ühtlasi avaldatakse ajalehtedes silmapaistvatel kohtadel väljavõtteid NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Nõukogude Liidu valitsuse läkitusest, milles esitati üleskutse ühendada kõik jõupingutused rahu heaks.

AUSTRAALIA

NSV LIIT ON EES

CANBERRA, 12. aprillil (TASS). Kõik Austraalia raadiojaamad katkestasid oma tavalised saated ning diktorid teatasid erakordset uudist — nõukogude inimene sooritas lennu kosmosesse ning jõudis õnnelikult Maale tagasi. Seda vapustavat teadaannet korrati mitu korda.

«Täna õnnitleb kogu maailm Venemaad saavutuse puhul, mis on kõigist teaduse arvukatest saavutustest suurepäraseim,» kirjutab Sydney ajaleht «Daily Mirror» toimetuse artiklis. «Venelased näitasid uuesti, kui kaugele ette nad on jõudnud kosmose vallutamises kõigi teiste maailma maadega võrreldes.»

*

«Kogu maailm peab püsti tõusma ning aplodeerima Nõukogude Liidule, kes on saavutanud triumfaalset edu,» kirjutab Austraalia suurim ajaleht «Age». «Kõik peadpööritavad avastused kosmose uurimises kuuluvad nõukogude teadlastele. See edu saavutati niisuguse kiirusega, et isegi inimeste ettekujutus ei jõua sellele järele.»

«Nõukogude inimene purustab Maa ahelad ning ületab kosmose piirid,» kirjutab «Sydney Morning Herald» toimetuse juhtkirjas. «Selle saavutuse kogu suur au,» väidab ajaleht, «kuulub täielikult Nõukogude Liidule.»

«Pärast venelaste võrratut edu,» kirjutab pealinna ajaleht «Canberra Times», «on Nõukogude Liidu prestiiž tõusnud fantastiliselt. Austraallased tervitavad palavalt nõukogude kosmosealistajaid.»

LEND, MIS ON VÕRDNE MAGALHÃESI JA KOLUMBUSE AVASTUSTEGA

CANBERRA, 14. aprillil (TASS). Juri Gagarini lend kosmosesse on täna nagu kahe päeva eestki esikohal Austraalia ajalehtede ning raadio- ja televisioonisaateis. Kõik austraallased jätkavad selle sensatsioonilise uudise arutamist. Austraalia teadlased, poliitikategelased ja lihtsad austraallased õnnitlevad nõukogude inimesi nõukogude teaduse ajaloolise saavutuse puhul.

Austraalia Tööerakondliku Partei liider Arthur Colwell saatis Canberras asuvale Nõukogude saatkonnale tervituse, milles ta õnnitleb nõukogude rahvast ja valitsust Nõukogudemaa suure ajaloolise saavutuse puhul. Tööerakondlane parlamendi liige Kesh nimetas nõukogude kosmonaudi lendu väljapaistvaks sündmuseks inimkonna ajaloos, mis on võrdne Magalhãesi ja Kolumbuse avastustega.

Sydney ülikooli füüsikalaboratooriumi direktor professor Harry Messel iseloomustas Juri Gagarini kosmoselendu kui «eredaimat saavutust inimkonna ajaloos». «Nõukogude Liidu saavutus näitab kogu maailmale,» ütles ta, «kui suurt edu on venelased saavutanud teaduse, hariduse ja kultuuri alal Nõukogude riigi suhteliselt lühikese eksisteerimise aja jooksul. Nõukogude Liit näitab kogu maailmale, mida võib saavutada sotsialistlik süsteem.»

Melbourne'i ülikooli rektor söör George Paton nimetas kosmoselendu «imestusväärseimaks sündmuseks, mida inimesed teavad».

Nõukogude saatkonda saabub hulgaliselt kirju ja telegramme paljudelt austraallastelt, kes avaldavad siirast vaimustust nõukogude inimese Juri Gagarini kangelasteo üle. «Kosmoselend on sotsialismi triumf,» kirjutavad Melbourne'i meremehed. Austraalia raudteelaste ametiühingu telegrammis öeldakse: «Õnnitleme kogu südamest sotsialismi suurepärase saavutuse puhul. Toetame palavalt Nõukogude valitsuse üleskutset rahule ja desarmeerimisele.»

Lend kommunismitiibadel

MITMESUGUSTE MAADE ERINEVATE VAADETE JA SUUNDADEGA AJALEHED KIRJUTAVAD

«Rude Pravo» — Tšehhoslovakkia Sotsialistlik Vabariik

Progressiivse inimkonna innustavaks jõuks on marksismi-leninismi võidukad ideed, mis just Juri Gagarini kodumaal tõendasid esmakordselt oma elujõudu ja võimsust. Sotsialismi võit Nõukogude Liidus ja nõukogude rahva edukas edasiliikumine kommunismi teel on nõukogude teaduses saavutatud võitude peamisteks allikateks. Sellepärast on täiesti seaduspärane, et sel maal, kus inimesed on tõeliselt vabad, kus nende mõistus võib takistamatult areneda, et just seal sündis inimene, kes muutis esimesena maailmas tegelikkuseks põlise unistuse lennata tähtedele.

«Yorkshire Post» — Inglismaa

Kangelaslik tegu — inimese lend kosmosesse ja õnnelik maandumine — on hämmastavaim kõigist teaduse saavutusist inimkonna ajaloos ning viivitamatuks reageerimiseks sellele peab olema vaimustus üksmeelse andumuse üle, mida demonstreerisid vene teadlased, tänu kellele see lend võimalikuks sai... Venemaa muutumist harimatute talupoegade ja haritud unistajate maast juhtivaks, teaduslikus mõttes arenenud suurriigiks peaaegu ühe inimpõlve kestel tuleb pidada üheks hämmastavaimaks faktiks ajaloos.

«El Mundo» — Kuuba

Ei ole midagi seletamatut, ebaloomulikku ega imelikku selles, et just Nõukogude Liidule langes au saata esimesena inimene õhuta ruumi ja tuua ta Maale tagasi. Vastupidi. See on loomulik ja loogiline, sest Nõukogude Liit oli esimeseks maaks, kes andis selle maailma võimu ja rikkused oma rahva ja kogu inimkonna teenistusse. Ja on loomulik, et need tohutud ressursid, mida sotsialistlik süsteem suunab üldiseks heaoluks ning inimese hüvanguks, on andnud nii suurepäraseid tulemusi.

«Il Tempo» — Itaalia

Mõningad ameeriklaste eksperimendid kosmoses uue aasta algul jätsid mulje, nagu oleks suurem osa Ameerika Ühendriikide tehnika mahajäämusest likvideeritud. Ja nüüd on meil uus vapustav tõendus Nõukogude Liidu üleolekust.

«Nodom Xingmong» — Hiina Rahvavabariik

Nõukogude teaduse ja tehnika areng kolme ja poole aasta jooksul pärast esimese tehiskaaslase väljasaatmist annab tunnistust sellest, et läheneb aeg, mil inimene hakkab lendama teistele taevakehadele. See on sotsialistliku korra võit, korra, mis sammub marksismi-leninismi surematu õpetuse poolt valgustatud teel.

Selle Nõukogude kosmoselaeva edukas tagasipöördumine, milles oli inimene, sümboliseerib sotsialismi ja kommunismi võitu. Teaduse edusammud ning teaduslikud avastused ei tohi teenida sõda, vaid rahu, inimeste julgeolekut ning õnne. Nõukogude Liit pühendab selleks kõik oma jõupingutused.

«Dagbladet» — Norra

Täna voolab kõigist maailma nurkadest Moskvasse tervitusi ja õnnitlusi. Inimkond näeb nüüd, et selline kangelastegu, mis sooritati Nõukogude Liidus, murrab kõik poliitilised tõkked. Õnnitlused tulevad südamest ning on sama siirad kui soovidki, et sellised suured teod teaduse ja tehnika alal antaks kogu inimkonna teenistusse ja kõigi inimeste hüvanguks.

«Uus Aeg» — Vietnami Demokraatlik Vabariik

«Inimese esimene kosmosereis on lend kommunismitiibadel,» kirjutab Vietnami ajaleht «Thoi Moi» («Uus Aeg»).

«Al-Gumhuria» — Araabia Ühinenud Vabariik

Nõukogude Liit on raketitehnika arendamises ning kosmose uurimises 4—5 aasta võrra Ameerika Ühendriikidest ette jõudnud. Inimese saatmine kosmosesse ning tema õnnelik tagasipöördumine Maale tähistavad kindlat võitu juhitavate rakettide alal, mille Nõukogude Liit saavutas Ameerika Ühendriikide üle. Selle võidu tähtsust ei suuda lääne propagandaorganid vähendada.

«Asahi» — Jaapan

Nõukogude Liidu saavutus demonstreeris kogu maailmale oma riikliku süsteemi üleolekut teaduse ja tehnika valdkonnas. Võistluses Ameerika Ühendriikidega tõendas Nõukogude Liit praktikas kogu maailma ees oma võimsust.

«Djugantar» — India

Nõukogude teadus on muutunud kõige eesrindlikumaks teaduseks maailmas, mis on ära teeninud kogu inimkonna lugupidamise ja vaimustuse. Nõukogude Liit viib võidulipu ühelt planeedilt teisele, sest ta tugineb sotsialistliku korra kindlale alusele.

«New York Herald Tribune» — Ameerika Ühendriigid

Mida Ameerika president ka ei ütleks, millist vastustrateegiat ta ka välja ei mõtleks, pole mingit pääsu selle fakti eest, et Nõukogude Liit on võitnud võistluse inimese saatmisel kosmosesse. Hoolimata sellest et välismaal on Ameerikast jäänud mulje, nagu oleks ta tehnilisest küljest kõige arenenum maa, jäi ta siiski teisele kohale, nagu talle ennustati paljude kuude eest.

«Eni Sabah» — Türgi

Nõukogud on saavutanud suurima võidu inimkonna ajaloos. Nad avasid inimesele tee kosmosesse. Alates 1957. aastast näeb hämmastunud maailm järjest vene teaduse ja tehnika resultaate. Vaimustus, mille kutsus esile esimese tehiskaaslase saatmine orbiidile, ei vaibu ka praegu. Ameerika teadus ja tehnika jäid kogu aeg Nõukogudest maha ega suutnud temast ette jõuda... Esimeseks kosmonaudiks sai nõukogude ohvitser ning kosmoses ei kõlanud esimesena mitte ameerika, vaid vene keel.

MAAILM KUULAB, MAAILM APLODEERIB

Eile nägid neljateistkümne Euroopa riigi — Inglismaa, Prantsusmaa, Itaalia, Tšehhoslovakkia, Poola, Belgia, Rootsi, Taani, Saksa Demokraatliku Vabariigi, Šveitsi, Ungari, Saksa Föderatiivse Vabariigi, Soome ja Hollandi miljonid elanikud televisiooniekraanilt esmakordselt Moskvat, nägid, kuidas Nõukogude pealinn avaldas austust maailma esimesele kosmonaudile Juri Aleksejevitš Gagarinile.

See rahvusvaheline televisiooniülekanne Moskvast anti kodumaise aparatuuri abil Tallinna kaudu edasi Helsingisse ning sealt Stokholmi ja Londonisse. Kommentaarid olid vene ja inglise keeles.

VARSSAVI. Kogu Poola ootas erutatult seda kohtumist. Kella 11-ks kohaliku aja järgi kogunesid televiisorite helesinise ekraani ette kõik, keda töö lubas. Hinge kinni pidades kuulas Poola esimest kosmoseavastajat Juri Gagarinit ja Nõukogude valitsuse juhi N. S. Hruštšovi kõnet nõukogude teaduse suurest kangelasteost ning Nõukogudemaa rahuarmastusest. Koos nendega, kes olid Kremli müüride juurde kogunenud, aplodeerisid poolakad palavalt ennenägematule kangelasteole.

BUDAPEST. Televiisorikaupluste vitriinide ees ummistas rahvahulk tänavaid. Autodest väljusid juhid ning jälgisid koos jalakäijatega televiisoriekraani, millel võis näha Juri Gagarini avalat sädeleva naeratusega nägu.

Kunagi võtsid Punases Csepelis, maa suurimas metallurgiaettevõttes, Ungari Nõukogude Vabariigi radistid esmakordselt vastu Moskvat, suure Lenini telegramme. Täna võttis Punane Csepel televisiooni kaudu esmakordselt vastu Moskvat, Punast väljakut. Csepeli metallurgid nägid esmakordselt Nõukogude Liidu suurt pealinna selle ilus ja suurejoonelisuses . . .

BUKAREST. Sajad tuhanded töötajad Rumeenias kogunesid raadioaparaatide juurde. Hinge kinni pidades kuulasid nad Rumeenia Raadio saadet, mis oli pühendatud kosmosekangelase Juri Gagarini saabumisele Moskvasse.

Koos nõukogude inimestega kuulasid meie rumeenia sõbrad suure tähelepanu ja erutusega esimese kosmoselenduri J. A. Gagarini ja NLKP Keskkomitee esimese sekretäri, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe N. S. Hruštšovi kõnet.

LONDON. Hommikul tühjenesid Londoni tavaliselt elava liiklusega tänavad. Need, kes olid töölt vabad, lükkasid igapäevased asjaõiendused edasi ning ruttasid koju televiisori juurde — vaatama Moskva televisioonisaadet kangelasliku kosmonaudi Juri Gagarini pidulikust vastuvõtust. Inglismaal anti esmakordselt edasi niisugust televisioonisaadet otse Moskvast.

«Täna me näitame ajaloolist momenti,» teatas BBC kommentaator saadet alustades. Londonlaste silme ees möödusid üksteise järel erutavad hetked maailma esimese kosmonaudi pidulikust vastuvõtust Vnukovo lennuväljal. Seejärel anti edasi miiting Punasel väljakul, J. A. Gagarini erutatud sõnavõtt, NSV Liidu valitsuse juhi Nikita Sergejevitš Hruštšovi suurepärane kõne, moskvalaste pidulik rongkäik Mausoleumi tribüüni eest...

BBC andmeil jälgis Londonis saadet 3—5 miljonit inimest.

PARIIS. 14. aprillil kell 12.30 katkestas Prantsuse Raadio kõik saated ning lülitas sisse Moskva. Oli just parajasti lõunavaheaeg ning miljonid prantslased kogunesid raadiovastuvõtjate ja televiisorite juurde.

«Tähelepanu, siin Moskva,» kõlas diktori hääl ning Pariisi, Bordeaux', Marseille', Lille'i, sadade Prantsusmaa linnade ja külade elanikud nägid oma silmaga vaimustatud vastuvõttu, mille korraldasid moskvalased kosmosekangelasele.

Ajaleht «Monde» avaldas kõige silmapaistvamal kohal teate Moskvas toimunud pidustustest vapra kosmonaudi sinnasaabumise puhul. «Monde» rõhutas, et Moskva nägi välja nagu 1. mai ja 7. novembri pidupäevade tähistamisel. Ajalehe «Paris-Presse l'Intrasigeant» erikorrespondent, tuntud prantsuse teaduslik vaatleja Lucien Barnier kirjeldas nõukogude inimeste vaimustust ja suurt uhkust. «Kogu Moskva korraldas kosmosekangelasele triumfaalse vastuvõtu,» rõhutas ta.

KOPENHAAGEN. Kogu Taani vaatas ajaloolist, nagu seda nimetas Taani ajakirjandus, televisioonisaadet Nõukogude Liidu pealinnast. Esmakordselt nägid ja ühtlasi kuulsid taanlased Moskvat: Vnukovo lennuväljal, kaasaja kangelase saabumist Moskvasse, nõukogude pealinna tänavaid ja prospekte ning kosmolendurit tervitama tulnud kümneid tuhandeid moskvalasi.

NEW YORK. Siinsed ajalehed avaldavad kõige silmapaistvamatel kohtadel teateid Moskvast Juri Gagarini erutavast vastuvõtust Nõukogude Liidu pealinnas. Ajalehe «The New York Post» esiküljel on suurendatud foto — major Gagarin raporteerib NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele N. S. Hruštšovile ajaloolise ülesande edukast täitmisest.

«The New York World Telegram and Sun» on esiküljele paigutanud ülesvõtte N. S. Hruštšovist ja J. A. Gagarinist Mausoleumi tribüünil. Ajalehes «The New York Journal American» üle kogu esikülje ulatub tohutu suurte tähtedega pealkiri: «Hruštšov suudleb kangelast. Moskvas on puhkenud vaimustustorm kosmonaudi vastuvõtul.»

SISUKORD

ПЕРВЫЙ ПОЛЕТ ЧЕЛОВЕКА
В КОСМОС

Материалы, опубликованные
в «Правде»

На эстонском языке
Обложка Э. Пикк
Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja E. Lehiste
Kunstiline toimetaja E. Palmiste
Tehniline toimetaja A. Sepp
Korrektorid E. Kask ja E. Toots

Ladumisele antud 2. IX 1961. Trükkimisele antud 6. X 1961. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 18,25. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 14,96. Arvestuspoognaid 15,28. Trükiarv 2000. Tellimise nr. 5989. Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind 28 kop.

1—15

28 kop.